

კულტურული მეცნიერებების
მუზეუმი

კამორევი-ული გ. დ. ქართველობის მუზეუმი

ვეფხის-გყაოსანი

შოთა რუსთაველისა

გამოცემული გ. დ. ქართველიშვილის მიერ

ჭ ჭ ი ღ ღ ი ს ი
სტამბა ა. მარტონისა ნიკოლაი

1888.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 3 Августа, 1887 года.

ამ წერის შატრლონის გადაღვა აღყრისძელია

Типографія И. А. Мартиросіанца, Орбеліановская улица д. № 1—2

შოთა რუსთაველი

ვეფხის-ტყაოსანი

ოძელის შექმნა სტარო ძღვითა მით ძლიერითა,
ზეგარდო არნი სულითა ჰუნა, ზეცით მონაბერითა,
წენ, ქაცთა, მოგვცა ძველია, —გამჭეს უთვალევი ფერითა—
მისგან ანს კოვლი სელმწიფე, სახითა მის მიერითა.

ჲ, ღმერთო ქრის, მენ შექმნ სახე კოვლისა ტანისა!
მენ დამიღვარე, ძლიერ მეც დათრგუნდად მე სატანისა,
მომეც მიაწურთა სურვილი, სიკედიდევე გასტანისა,
ცოდვათა შემსუბუქა, მენ თანა წასტანისა.

ვის ჰუნის ლომისა სმარგბა შებისა, ფარ-შიმშერისა
ძეფისა, მხის თაძარისა, ღწებადაბებ თბა-გაშერისა,—
ძას, არა ვაცი, შევადრო შესხმა სოტბისა სმირისა!
მისთა შეკრეცელთა კანდისა მირომა ჭაბას მართ შეიერისა!

თაბარის გატებდეთ, მულენა, სისხლისა ცრემდა-დათხეული,
კოტექით ქმანი გინძიქე, არ უად გამორჩეული,
მეღად გიშმარე გიშრის ტა და კალბა მისა რჩეული;
გინცა იმძნოს, დაუსცას ლაშარი გულსა სეული.

მიბრძნებს მათდა საქმირად ოქს ლუმიერისა ტბილისა,
ქება წარმოა და წამწამოა, თმთა და ბაჟე-პილისა,
ბროლ-ბადაბისა თლილისა, მით მიჯრით მიწვობილისა,—
გასტესს ქასაცა მაგარისა ცრემდი ტეჭისა ლილისა.

აწ ენა მინდა გამოთქმად, გული და სელოვნება;
მალი მოძეც და ქეწერა შენტით მაქს—მიუცე კონება;
მით შეფრინეთ ტარიელნ, ტურგაზცა უნდა სენება,—
მათ სამოა გმირთა მნათობთა სჭირო ერთმნერთის მონება.

მო, დავსმედო ტარიელისთვის ცრემდი გვდის მუშაობილი,
მისექრი მართ დაბადებით ფინცა ერთვილ მობილი;
დავკა, რუსოვნელმან გაფლექს, მისთვის გულ-ლაშვორ-სიმილი,
აქმდის ამად ნათქამი, აწ მარგალიტი წეობილი.

მიაწურისა თვალბად სიტურევე ჭართებს, მართ კოთ შეკობა,
სიბრძნე, სიძლიდრე, სიუსე, სიურე და მოცალევისა,
ენა, კონება, დომისა, მელეთა მებრძოლის მელეობა,—
გისცა ეს სირელად არა სჭიროს, აკლია მიჯწურო წნეობა.

մօշնիրոնձ առօտեւ լրացա, և կարգի յեղած մնալու պահու;

մօշնիրոնձ նեցա ռամբա, առ և սուստուս քուսաթու:

ոց նեցա, և ուղա նեցա, մյա պատ քուս քուս մելոցու:

նշորջուն զրոմներուն, պատաւ նյու նայածու.

կեմիս մօշնիրու և նույսու, առ պատաւ, նուդիւմուրուն,
ու մաքմարուն մուշունս, զամուրալուն և կըլութիս, պատ,
զալու յուսու և այլայրուն, կըմբու մաքնեցուն, ունիս կըմու;—
մելուն զալուն և նույսուն, նյուն, յուսն, մրճածաւրուն.

առ և սուստուս մօշնիրուն նյ պատաւ մօշնիրոնձաւ:

քուս յուսու պատ, կըլուն նեցա, ստումունց զաշունս տմոնձաւ,
յոյ մզրունս նյուտուն էնցուն, զայտ զալիցունածաւ;
յանցու մօշնիրու ոցա, զու ոյմ սույսուն տմոնձաւ.

առ և նույսուն մօշնիրոնձ առ քայլուն, կորու մեջուն,
տայտուս բիս ուրունուն, նուազուն չկոնցուն և նուզ,
մորուտ մնալու, մորուտ զայտու, մորուտ ունիս, մորուտ ալոյս,
քանտուս վյունուն մյոյյազան, մուսու չկոնցուն մումայունուն:

կեմիս, ուզուսուս նյումածուս արցունեանս մյուժայնունուն,
առ նյութուն էնտ չկոնցուն, մույզունուս պայտունուն,
առնուտ պինդուն մօշնիրոնձ, առ և նու ույսունուն,
մուտզուս կորու ունիսուն պինդուն, մուտզուս լուսեցունուն.

მას უშემგო ვით მიწნოს, ვინ მოვებრუ კბამელავნოს?
 ამის მეტი რამცა ირგია: მას აქოს და თვითინც იქნოს!
 რადგანვადა ასახელოს, რა სიტყვითა მოაფინოს,—
 რა გავა, თუ მოვებრუს ჭარბი გული არ ატკიფნოს!

მე, რესოველი, ხელისითა ვიქმ საქმესა ამა დარი,
 ვის ჭირობილობს ჭარი სხვთა, მისოფის ვსელობ, მითვის მკედარი;
 დავუძლეურდა, მიაწურთოთვის ჭალვე წამლი არით არი:
 ასე მოძიეს განგურნება, ასე მიწა მე სახმრი.

ესე ამბევი სხარეული, ქროველდ ნითარგმანები,
 ვით მარგალიტი ამოლი, ხელის-სელ საგადგმები,
 ვარევე და ლექსად გარდევთჭე, საქმე ჰქმენ საჭომანები,
 ჩემსხ ხელ-მემკულძძი დამმართოს, ლაღმა და ლამაზმა ჩები.

თავლთა მისგან უათლოთა ენატრიმეცა ახლად ჩენა;
 აჟა, გული გამოაწურდა, მიქსილიძ ველია რექნა!
 მიაჯეთ ვინ! ხორცოდ დაწეა ქმრის, მისცეს სტლთა ლხენა!!
 სამთა ფერთა საქმეელთა ჭრიამის ლექსით უწდა ლევნა.

რაცა ვის რა ბერბი მისცეს, დასკურდეს და მას უნობდეს:
 მექა მიწევი მუძკობდეს, მეომრი გულოვნობდეს;
 კალავ მიაწურნა მიაწურობა უქვარდეს და გამოსცნობდეს,
 არცა ვისგან დაიწენოს, არცა სხვათა უწერობდეს.

ძალისა ბრძელდეთ სიმინდისა ქრთი დარგი,
საღმრთო საღმრთოდ გასევონი, მშენელთვის დიდი ძარგი,
ჰელავ აქაც იამების, ფინცა ისტენს ქცი ქრთი,—
გრძელი სიტყვა მოკლე იამების, ძალისა ამად ქრთი.

ვითა ცხენის ძარა გრძელი და გამოსცდის დიდი რევა,
ძობურთხდის—ძოების, ძრთლად ცემ, ძარჯვედ ქნევა,—
ძრთ არწევე მელექქეთ დაქმია გრძელთ თქმა და სევა,
რა მისჭირდეს საუბრი და დაუწეოს ლექმინ ლევა.

ძაძინდა ქნახეთ მელექქე და მისი მოძირობა:
რა ჟეღარ მიშევდეს ქართულია, დაუწეოს ლექმინ ძვირობა,
არ ძებოკლოს ქართული, არა ჸენის სიტყვა-ძცირობა,
სელო-ძარჯვედ სცემდეს ჩოგანსა, ისბაროს დიდი გმირობა.

მოძირე არა ჸეიინ, თუ საღძე სიქეს ქრთი, ორი;
თავი კოლა ნე ჸეონია მელექქეთი გარგო სწორი;
განდა სიქეის ქრთი, ორი, უძხვავხია და ძორი-ძორი,
მაგრა იტების: ძექმი სჭიახო, უცილობლობს, ფითა ფირი.

მეორე: ლექმინ, ცოტა ნაწილი, მოძირეთა,
არ ძღვუშნ სრულ-ქმინ სიტყვათა, გულისა გასძგმირეთა,—
გამხევაჟე შეკლილი ბერითი ქმწვილთა მონადირეთა:
დიდსა კერ მოჰკვდენ, ხელად აქვთ ხოცა ნადირთა მცირეთა.

შესაძე: ლექსი გარები არს სასადიმოდ, სამღერელად,
საძირკოდ, სალალომოდ, ამხანაგია სითრეელად;
ჩერქ მათიცა გვიამების, რაცა ოდენ სოჭები ნიტლად;—
მოძაირე არა ჰქვიან, კერას იტეჭის კინცა გრძელად.

ჸსამს მელექები ნაჭირებებსა მისისა ცუდად არ აძრყობდეს,
ქრის უწმდნეს საძირკურო, ერთსა ფიტე აძირობდეს,
კოვლს მისოვის ჸელოვნობდეს, მას აქმდეს, მას აძირობდეს,
ძასგნ კიდე ნურ უნდ, მისოვის ენა მუსკობდეს.

ჩემი აუ სცანით კოველძნ, მას ფქებ, ვინცა მიქა;
ქე მიჩნს დიდე სასელად, არ თავი გამტიქა;
იგია ჩემი სიფაცხლე, უწელო, ვთა კაქა;
მისი სასელი ძეფრებებით ქემორე მითქამს, მიქა.

კოტებ მიჯნურია პირებლი და ტომი გვართა ზენბთა,
შეგლად სითქმელი, საჭირი გამისაგბი ენბთა;
იგია საქე საზო, მოძეტი აღმაფრენბთა;
გინცა ედღების, თბობაძება ჸქონდეს მირაგლონ წევნბთა.

მას ერთსა მიჯნურობასა ჸბგიანი კერ მიჭიდებიან,
ენა დაშერების, მმწილის უურნიცა დაკალებიან,—
ჟოქენ ხელობანი ქვენი, რომელი სიორია ჸსჯდებიან;
ძარო მასე ჸბაგნენ, თუ ოდეს არ სიძენ, მირით მნდებიან.

მიჯნური შებატა გვიქასინ არაბულითა ქითა,
მით რომე შეგიას მისია გვი მიხდომის წევნითა:
ზოგთა აქვს საღმრთო სიახლე, დძძურების აღმაფრუნითა,
კვლავ ზოგთა ქვეუშეს ბუნება მშეღაპუთა წედნ ფრენითა.

მიკირს, გაცი რად იყვრებს საეკარლისა სიქარულის!
გინცა უკარის, რად აეიქნებს, მისიების ძეგდარისა, მისიების წელულის!
ოუ არ უკვარის, რად არა სმულის რად აეიქნებს, რაცა სმულის?!—
აქსა ჭაცა აფი სიტქეა ურჩენია სტდის, კულის.

ოუ მოჟვარე მოჟვრისათვის სტირს, ტირილა ქმროლების,
სიარული, მარტომა ჭიშნის, გატრად დაეოფლების,
იგონებდეს, მისგან კიდე წუროლეს მოჟვლების,
არ დააჩნდეს მიჯნურობა, სჭიაბს, თუ კაცთა ისხლების.

ამბავი პირველი როსტევან არაბთა მეფისა

ეო არაბეთს როსტევან, მეუე ღვთისაგან სკინი,
შადალი, უწი, ძღბალი, ლაქერ-მრავალი, ქმანი,
მოსამართლე და მოწელე, მორმეცი, გრიგორი,
თვით მეოძარი უბრო, კვლავ მოუბარი წელინი.

სხვა მე არ ესვა მეფესა, მართ ოდენ მარტო ასელი,
სოფლისა მნათი მნათი, მნისცა დასთ დასელი;
მნ მისთა შეერეტა წაუდის გული, გონება და სული;
ბრძენი ქამს მისად მაქემრად და ეს ბეერად ასელი.

მისი სასელი თინათინ;—არს ესე საცოჯნარია—
რა გათხარდა, გაიგიო, მეე მისეან საწენარია;
მეფებან იხმნა კეთინი, თვით ჭინს დადი და წენარია.
გვერდსა დაიხნა, დაუწეო მათ ამო საუბარია.

უძრავია: დეკონსავთ საქართველოს, კონგრესი სასამართლა:
ორ გარდამნ მისი უფასოდი გასმის, დამშენებრის,
დგი წაგა და სხვ მოვა ტურფის სიბადუბრისა,—
მსჯე ჩაგისხვნდა, მსელსა გამოწეო დამტკიც ჩვენ, უმოგაროსა.

მე გარდავსრულებარ, სიმტკიც მტკიცის, ჭიროა უფროი მხელია,
დღიუს—არა, ხელფე მოვავდები, სიყველი ისრე მწმევლა;
ორდენ იყი სინათლე, რასცა ახლდეს მხელია!
მუმი მე დაუხვათ ხელმწიფებრ, კინგან მსჯე საწუნელია.»

კუნირთა ჰერონეს: მეუკუთ, რად ჰერმანეთ ოქტენი ბერობა!
ფარიდა თუ გასხმეს, მოუკა გრძელების რაზომცა კურობა,
მისიცე ჰერონეს კოველის სული და ტურფა ფურია,
მოუკრისა ძუხრალის კრისკლაბებს კოთიძა ჰერდია მტკიცია!...

მაგას ნე ჰერინენ, მეუკუთ, კურ გარდი არ დაგასინობა,
ოქტენი თათმირი აფიცა, სხინდა კარგისა მჯობია;
ექმდა განადგამცა სათქმელად, რაცა ოქტენ გვდასა გლობიბა!
მჯობის და მას მიუკ მეუკია, კინგან მსჯე შენაფლობა.

თუცა ქალია ხელმწიფებრ, მართ დემოსის დანაბადია;
არ გათხეთ, აცის მეფისა, უოქტენებ კვიოტების ქლავ და,
მუქთა მისოთაც საქმეცა მისი შექმრ განაცხადა,—
დაუკი ლომისა სწორია, მე იურა, თუნდა სეპდია.»

აფთინდიღ იურ სასახელი, მე ამირ-სასახლორის,
საროსა მკობი, ნაზრიღ, შეგაეს შესის და მოფრის,
კარ უშვირული, საგარის ბრილ-მისა საცნობერის;
მას თინათინის შეგება ჰყოვდის, წამწმო კარის.

გულის მისი მაცნერობა მისი ჭრისად დძხლულად,
რა მაცხორული, კურ შემრტებლმან ვარდ შეჯრის ფურ-ჩაგლულად,
ქადისი, ცეცხლი გულადღის, წელული გაჭიდის უფრო წელულად:
საბრძლოა სიუპრეზი, გაცი მურმან გულ-მიყლულად.

რა მეუყედ დასმა მულმან ჸორხანა მისია ქალის,
აფთინდიღს მიტხვდა სიძე, ვება სჭირი მის სოფლის,
სოჭე: ტება ზედა მომწერების ნახევ მის ბრილ-ფეხზის,
მუ თუ მით კოფა წამალი მე ჩემი ფურ-ამძრჭლის!

არაბერის გასკა ბრძანება დიდის არაბთა მფლობელის:
თონათის ჩემი სეღმწიულ დატერი მე, მიმან მმომენტის;
მას განანათლის გოველი, კო მემან მანათობელის!
მოღით და ჟანხეთ გოველის შემსტებლმან, შემამყობელმან!

მოფლეს სრული არაბი, კარი გძრავლები სისის,
აფთინდიღ ჰირ-შექ, სასახელი ლაშქრის ბეჭრ-ათასის,
გეხირი სოფრატ, მოახლე მუფისა დასთა დისის;
მათ რომე დასდგეს საჯდომი, სოჭეს,—უფშელია ფასის.

თინათონ მიშვეუს მამასა პირით მით ნითელოთა,
დაჭიცა და თავსა გვირზენი დაბდებ თავის სელითა,
მასკა სკიტრი და შექოსა მფლოდ სიძოსხელითა;
ქლი შეიბრ ჟირიტს უოფლით ცნობითა ზე-ძევდელითა.

უმშედეს და თავდანისკენ მფლოდ და მასთა სხათა,
დაჭიცეუს და მფლოდ დაჭიცეს, ქმა უთხრეს სწერით სხვათა,
მყესა ჭრეს და წინწილი დატებობდეს ტებილთა სხათა;
ქლი სტირს და ცრუძლსა აფრიტს ჭრის კორნისა ბოლო ფრითა.

მძისა ტასტისა სიკლომძ თავი არ კიორსებოდ,—
ამდე სტირს, ბაღი კარდისა ცრუძლითა აიგებოდ;
მუშა სწერითის:—მამა უოფლი მასაგა ითავსებოდ—
ამისად ქნაგის დაწერები ცეცხლი არ დატესებოდ.

უბრძნა: მუ სტირ, ასულო, ისმისე ჩემი თხრობილი:
დღეს ქენ სარ მფლოდეს, ჩვენებ სელმწილე სმობილი,
დაჭიცენ ქსე საძეფო მართ ქმნა სონდობილი,
ტარძა ბრძანდ მენელი საქმის, ოფე წენრი და ცნობილი.

ფრითა და ნებგო კინადგან შეუ სწორად მოეფინების,
დიღოდ და წერილთა წელილმა ქმნცა ნუ მოგეწენების;
ეჭეი ასხილისა დაბამს, იყი თვით ქის, კი ქის:
ეჭეად გასცემდი, ზღვითაცა ქედის და კავდინების.»

ఎంజ్యోతి ముగ్గుల కొన్నికాలి, ప్రాతి వ్యాపి లుంగ్ రూపులాఁ;
ఉప్పులూ శ్రమించివిడులాఁ గూఫల్లాఁ, ఇంపులు, గుం తెర్చుల్లాఁ;
ఎల్లాప్పుడూ—ద్రోధ ఘృతస్థురు, ల్యథ ను కొండరు ఉడుకా?
«ఏంపుడు శ్రీవ్యాపి మ్రోద, రుండ కెలు—ద్వాప్రశ్నగురూఁ!»

ამ მიზანს წევდოლის ქალი ბრძანდ მოისინებდა, კურსა უკურობდა, ისტონა, წერისას არ მოიწეობდა; მეცვ სხას და მდგრას იქმს, მეტად მოიღესინებდა; თანამორ შეისა წევდობდა, ძაღლამ შევ თხოთინებდა.

მოიხმო მისი განსრულები, ქართული, ნართოჭავავი,
უძრობა: ტემა სპეციფიკური, ტემაზ დასაბიულესებელი,
ძრობართვით წემა ყველაზ, წემა ნაფეხისწულები;
ძრავართვებს; განცა უზომი, უნდოიმი, კული.

ମୁଁ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଣଦତ୍ତଙ୍କ ଶୋଭାଙ୍କଳୀର ମୂଳିନ୍ଦ୍ରିୟରେ,
ରନ୍ଧ୍ରେ କେବଳ ଅନ୍ତର୍ବାହିକ ମୁଖ୍ୟରେ ଓ ଛାପ୍ରକଟିତ;
ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରକଟିତରେ: ଯେଉଁ କେବଳ ମହାବିଦ୍ୱାର କ୍ଷେତ୍ରପ୍ରକଟିତ,
କୌଣସି ନୀ କିମ୍ବା ନୀ କିମ୍ବା କ୍ଷେତ୍ରପ୍ରକଟିତ ରାଜ୍ୟରେ.

უძრავის: «წადით, გაშენეთით, რაცა სად საჭრელებია! ამიღასხორ, მოახი რება, კოგი და ცენტრა!» მოიღებ; გასცა უზომით, ხერხევ არ მოხწენდა; დარის შემოტენის ლაშქრონი, მრთ კით ძვრობრენდა.

Ճապառածքը և կոչովելով մտես, յուր հատուրի վաճառք,
մեն ըստու առաջըլու, գյուղածամս, նայդի վաճառք,
ըստու գյուղածամս և առաջըլու պայման համապատասխան:
առ քանի բարոյացաւ, առ յաման ու առցա վաճառք.

Ջղյ յուր զարդաշեն նյորնա, մեմական ոյր, եղանակ,
նօջամաց մշակում և լուսի մուտ քոյզ քոյզութեանա;
մյայնան ուզու քայլու ու քայլու քայլութեանա;
մյայնան ռա յաման, ռա նկուրուս՝ մյայնին ամուս քոյզութեան.

Եղիս չինու նորմից պատճառու, միջորդութեան մուսեանու,
նեատա նեանեանու, հայու, յուր զայտ զայտ ու լուսա;
զայտու, նյուրութեան, տյուր մաստանց մշակումա;
նոյնու ոյր: «ռա յաման մյայնա, մյա ռա ոյրու քոյզութեան?»

Նոյնու ոյր: «մյա ուղար ռամոյ զրենան հայքարնութեան,
ոյզոյ չի նեմունու մատո յուղու ռա քիմութեան..»
պատճառու նոյնու: «նորմութ, զայտութ, զայտունան, ռաց մյայնութեան,
զայտութ ռամոյ նոյնութեան, ռամայունկա զայտութեան!»

Ճղյուկ նորմութ ու պատճառութ թանօտ մոտ զիմարութ,
տյուր տայլու քոյզու, մայլու մայլութ վիճառու,
իման մոյնենց մյայնամուրու, նորմու մոյկոմարու,
զայտութ քայլացան յինու, վիլունին մոյմերու:

«Հազորներյամ, մյջյու, ադար զուգոնին հորոտ,
մարտալա-խար, — ի՞սկեւ և կը պոշտու տէքին մեռյ և մուրոտ,
պայծառաս ցաւեցյան, աւշյու ուղին, և առավար-եմուտու,
լոռանձաւ մյջյու նյ ռաւիչյո, ուցս ռազ պահ կորու!»

Ի մյջյմեն մուսմունա, զաքույպուտ կյամունցյան,
զուպարութ: «Գյու մյաջրու, մ և կը լույսին զու ցաւյցին:»
«Վար՞ է չիմեն,» ջայութալու, ծրմենյան շոմյան:
մյուս մեմենյա և մունին, կը յուս, յունց օտարուցին.

«Հայ առ մոմմոն, զյեսոր, զյես ռումյ մունին:»
մունյրյ մեւեցյան, ջայութ և ուժին կոմենիցուուս ջայինա,
ցացա առ առուն, և ուզմակա և անմենիցյուլո իցինա,
ռումյ մաս իցիցն զյենցալինյա և ամսմացուն նեյնա.

«Դրտու, մուսու աւշյու, և կը ռու և սատյուուտու,
«Շմիրումեն առ մումց զմաւուլո, զար և բյուտուուս տմանուտ,
«Տնյամց մյանցա միջուղալունաց, անյ կը լույց ծյուրտանուտ,
պայծառաս մյմիցյա պատաճուլ իցիցնյա զան կորումուտա.»

«Եմ մյցուս ծրմենյան լուսու նյումարաց մուսմենին,
տպամուջրյամ զաւումնա, զալոնին ընյամցին,
ոյտուտ յուցուտ զամութուուլուս մյցիս զյուս մուապին:
մյոյ կը ուտենյա: «Հաս ուցու, անյ իցիցն ռա մյուրիցյան:»

კადაგ უბრძნება: «თვის ჩემსა, რას იცინი, რა დაძვჭო?»
ეძმნ ჰედრი: «მოგანსხვებ და ფარისი მისომეო,
რაცა გადრო, არ გაწეონის, არ გატისხდე, არ გასწურო,
არ გამსაღო კაზიური, არ ამცლო ამაზეო.»

უბრძნება: «ამაცა კიშტინე თქმა შენგან სეწყისარის!»
ჟურცა მსე თონთონისა, მის შინა მოწესარის;
ძვინელი ღმევის: «დაფიწვო კადრება სეუბარის,
აუ მაჲშას შეიღვიასნობასას, თქმა სჯობს სიტყვის წესარის:

ამწამცა თქვნი ავთხნდიდ თქმის წინა შეცილებოსნია,
მაძლევი დაგვათ, მაგანსხვე, მოწმდ თქმისე ებნას;
„მოასპარეზედ გინ მეტერ!“—ცედიდა გაუქომნია—
ფარდისწევებელი მისიც ბურთი და მოვდნია!»

მე არ ჰეარნებ შენ ჩემსა მაგისა დაცილებას,
ცეტრძნებ, კისროლოთ, ნე იქმა ძედრაკილობა—კლებას,
ფრგო გაცონა კისმოვე მოწმდ ჩუნთნა სილებას,
მერქე გმოჭმნეს მოვდნეს, კისმა უთხოობდეს ქების!

ავთხნდიდა და ჰითონილდა, სეუბარი გარდისწევიტეს,
იცინოდეს, ჰემწევილდეს, სეფარდდ და გარბა ჰემიდეს,
ნიდევეცა განისის, ას ზირს დისტინდეს:
ფინცა იქმა უარესი, თვ-მისევლი სამდიდ კლიდეს.»

მაღლავ ჭირმძნა: «მონა თორმეტი შექსხათ ჩვენთანა მარებლად;
თორმეტი ჩემად ისრისა მოპროცესულად, მოსასამარებლად;
ფრთია შენი შერმძინ, არს მოთვა დასადარებლად,—
სასროლნაკრძგა სოფალვიდნ უტესწოდად, მოუცდარებლად.»

მოხადირეთ უტრმძნა: «მინდოთი მოარენით,
დღიცვეთ კოდი მრავლი, თავზი ამისთვის არენით.
დაშესრინი სამხოდ აწვევებს: «მოდით და მოიკარენით.
კაჭერეს სხმ და ნადიმი, მუნ ამოდ გავისრენით.

დილასა აღრე მოფიდა იყი სასირი სისანი,
მოწეულით მოსირი, პირად ბროლ-ბადახშისანი,
პირს ოქროს რიდა ეხვია, ჰმექოდა ქარებძისანი,
მფექსა გასხვლი აწევდა, მოდგა თეორ-ტაპურასანი.

ჰელაზმა, მელე შესვადა, ნადირობას გამოვიდეს,
გაშრებლივ მინდონას მონდგრამოდეს, ალედა გარე შემოჲერედეს,
ზეიძი და ზარი იყო, სპანი ჰელთა დაჲჰარებიდეს,
ნიძლევებისა მათისთვის ისროდეს და ქრთვან ჸსრევიდეს.

უტრმძნა: «მონა თორმეტი მოდით, ჩვენთანა გლობითა,
ამეიღლება ფიცხვისა მოაგვამდით, ისარისა მოუცერთმიდითა,
ძარავესა შედარებლით, სასროლსა დასოფლვიდითა.»
დაიწეო მოსკლა ნადირითა ჭოვლითა მინდორითა კიდითა.

მოვიდა კოგი ნადირთა ასკარიშ-მეუწყომელი,
ირფი, თხა და ქანჭარი, ქურციკი ძღვია-მტრომელი;
მას ჰატრიონ-ქახი გურებეს, ჰურებაზეც სკოპილის რომელი!
აქა მშვიდობი და ისარი და ქლბადი დაუმომელი!

ცენტრი მათთა ნატეროვდნი შექსა შექრიდეს,
მიშვიცელს და მისროოდეს, მინორის სისხლს მიასხმიდეს,
რა იმართა დაკლინის, მოსანი კე მოართმიდეს;
მშენი, მათებ დაკიდილი, წარმა ბაჯს კურ წილგმიდეს.

იგი ჰელი გაირინეს, კოვი წინა ქერთისნეს,
დაშესრულეს და ამისწმინიეს, ცათა ღმერთი ქერისნეს,
კური წითელდ შემოენეს, ნადიროვან სისხლი ისეს;
აფიანდილის შემეცენდეთა —: «კაშხლ აფიან, კურმას ხეს.»

იგი მინდონი დალივეს, მართ მათებ განარინება,
მინდონსა ქითა წელი სიის და წელის პირს კულენია;
ნადირი ტექსა შესწონეს, სიდა კურ ჰრის ცენია;
იგი მამერავნი თორიუ მოხწეოეს, რახოცა მხენია.

ერთხელერთსა თუ: «მე კუთბო, » სიცდით კიბებოდეს,
ამისასაგომდეს, ლადობდეს, ტეთ და აქა სილიოდეს;
მეტე მოვიდეს მოსხი, რომელი უკან ჰელებოდეს;
უკონხსა: ტარებით მორთავ, ჩენ თხევნებ არ გვთხებოდეს.»

მონათა ჰეადუქის: «ძართალის გადაწყვით და ნე გემცდარებით:
ტეფარ, კოლა გრი გიტემით შენა მაგისა დარებით,
აწევა დაბახოც, ჭრა ჰეპ, ჭრად გრი მოგესხარებით;
მისგან საკრავი გვინასაზნ მსეწნი გრი წაღმა წარებით.

ორთავე ერთგუნ მოგლული ეკლესი ასკონ აყიდა,
ძაგრო აფინხდილ აცით უფროსი დაუხოცია,
არ დასცემია ერთიცა, რაც ოდენ მეუწორცად,
თქმინ მრავალი მცირთ დასტრილი დაცისოცია.

მეფეს ესე ამხედი უჩნის, კითა მდერა ნარდისა,
უსარის კრე სიკეთე მისისა განსხარდისა,
აქს მიკანურობა მისის, კითა მეუძრებელი კარდისა,
სიცილით ლადოსს, მიუკა გულით ამოსებული დარდისა.

იგი თონივე საგრილად გარდაჭედეს ძირთ სეფას;
ლაქერითა შეჭმნეს მოდენა, მოსალეს უფროსი ბსეფასა;
ახლოს უდის მონა თორმეტი, უმნენესი სხვთა შენეთას;
თამძლობელეს და უპირუტეს წეალსა და პირსა სუფას.

Զահա

ნახვა არაბთა მეფისაგან მის უმისა
კედების-ტექსტისა

ახეს უცხო მოქმე ვიწერ, სჯდა მტირალი წელისა პირსა,
ჰევი ცხენი სადაცით ჰევა ღომისა და ვითა გმირსა,
სმირიდ ეხსი ძარგალიტი ღავისაბჭარ-უზაგირსა,
ცრუმდისა ვარდი ღაეთოფილი, გუდის ძეუდრიდ ასტირსა.

მას ტანისა კბა ემისა, გარე თას კუთისი ტეჭისა,
კოტის ტეჭისა ქუდიე იფ სარტყელი თვეისა,
სეკოდა საჭირი მათრანი ჰქონდა უმსხისი მედაფისა;
ჭაბუქს და ნახვა მოუნდათ უცხოსა სანსახისა.

წევიდა მანა საუბრიდ მის ემისა გუდ-დეუდრისად,
თავ-ჩემოველისთ მტირლისა, არ ჰერეტიო მოღიზებრისად;
ჰენტე წევის წეიძ ბრილისა, ჰეიდ ვაძრისა ღარისად;
ახლოს მოვიდა, მოსცალდა სიტემის თქმად ღარისად.

ეტრა ჰებდომა სიუბარი, მონა მეტად მეუზარდა,
დიდ-ხანის უსირეული გაფირვებით, თურა გული უსიგარდა,
მოასესება: «ვიძომებჩენი», ასლოს მისდგა, დაუწევარდა;
იგი სტირს და არა ქმითის, მისგნ გაუშტეცარდა.

მის მონისა არა ესმა სიცემა, არცა ნაუბარი,
მათ ღომქნოთ ხასილისა იუთ ერთობ უკომინბარი,
უცხოდ რასე ამოსეჭნოდა გული ცეცხლით ნადებარი;
ცრუდლის ხისხლი ერთოდა, გასდის, ვითა ნაუბარი.

სხვაგნ ჰერის მისი კონტი, მისმან თავისა წონამას!
ესე მეფისა ბორჩება ქროხელ ჰყლვ ჰებდომა, მომამას;
არცა დააგდო ტირილი, არცა რა გაიგონა მან,
არცა გასილისა ბადურთ თავი გრძლისა კონამა.

რა ჰასესი არა გასცა, მონა გარე მეტომურუნდა,
როცემს ჰებდომა: «ქემიტეჭა, იმს თქმანი არა უნდა,
თველი მშებელ გაძირულება, გული მეტად მეტომურუნდა,
ეურ გასმინე სიუბარი, მათ დაუჭოუნ ხანი მუნდა.»

მეტი გაჲჭირდა, გაცასწერა, გული უქ; მისოფის მწურომარევ;
გაჲჭიანა მონა თორმეტი, მისი წინაშე მდგომარე,
უბომნა: «ხელოთ აიდეთ აბჯანი თქვენ სიობარე,
ძიღით და აქა მომუგარეთ, ვინ არის იქი მკლომარე.»

Ֆոլա

მონაი მისევეს, მიფიცეს, კაჭხდა აბარისა ჩიხია;
მაშინდა შეპროა იტ ქა, სტირის მტრად გულ-ძეგლარია,
ოფალის მოარია კოვედები, ჭიათ ღამერია ჯარია,
ერთხელ ესე სოჭა: «ფ მეო!» სხვდ არას მოუბარია.

თელოთ სელის უკუკულო, ცხელი ცუუმდინა მოიწურია,
ჩბალ-კაპარწია მოისვრია, მკოდგია გამიბაცურია,—
ცემის შეზედ, — მონამტე სუბარია რად იუკინა! —
სხვასა მარია კაჭხროა, მონა ჭირია არ კანჭურია.

მონათ სელი გაჭმროეს მის ემისა შესაბერიამელია;
ძნ კდის იტია დაჭხენი მტროსუა სწერილიამელია,
ჰერა ერთხელრისა, დაშესუა, თვის სელ-აღეჭურიამელია,
ზოგისა გარდა ჰერის მორიათი მტრდედის გასაბომელია.

ჟელ გასწერია, გაგულისედ, მონაცა შეუზასხა;
ძნ მღვარია მტრენძისა არ უპირისა, არცა ჭიხია;
რაზიმნიცა მიწიერია, კოვლის მკვდრია დასისხა;
კცა კაცია შემოსწორია, — როსტენ ამად იუგლისხა.

შესძენ მუშა და ფოსხედია მის ემისა მისწმილია;
იყო ლალი და უბრი მივა ტანისა მისუკელია;
ტაჭი მოუკი მერისა, მიფიცების შე კლდია;
ჟევა მისელ მეფისა მისდ უკანა მდევროდ.

რა სცნა, მულე მოვიდათ, ჰერი მათრისი მისია ცხენისა,
მასშე წამის დაიგარება,—არ უნახევს თგალსა ჩვენსა—
ჰერის ქვესწელს ჩამოიძილს, არ უცემა ასაფრისა;
გერბზეს და კირ ჭირვებზეს კაბლისა მისგან წინარებისა.

ებალი სტეპნის და უფროდთ კირ ზოგია ნაკვალევისა,
ატრე ტაბლურინდაღ წარიხომა კაცისა, კითა დევისა;
დამტარი მევართა სტრიოლებს, სტრაფა აქო წელეულთა სტეფისა;
მეფებს ჭირმანს: «ყანხება მიზეზი ლხითა ლევისა.»

ჭირმანს: «ღმერთსა მოქმედია აქანძდის ჩემი შეება,
ამხედ მიუო სიძისა სიმწრითა დანადველება,
ისიჭვილების დამტელევდა, კურტის ძალუშებს კანურება,—
ამსკე მადლი, ესე უო წადიო და მისი ნება.»

ესე სოჭეა და ძემომრენება, დაღრუკილი წამოვიდა,
არყებადა ჰერი ასპარეზისა, კამი ვისა მოურთუიდა,
უკლაბარი მოიძება, სადაცა ვინ შეკვთა ქსრებიდა;
ზოგთა სოჭეს თუ: «მართლია,» ზოგი «ღმერთო!» უსრასვიდა.

მეტე საწოლს ქემოვიდა სტევიანი, დაღრუკილი;
მისგან კიდე არენის შესკენა, აუთხნილ უნის, ვითა შეიღი;
უკლაბარი გაიფარა, კალაბი მისნს არ დაჭირილი,
კაბედითდა სისარული, ჩიგანა და ჩინვი ტუბილი.

თინათინს კისძ მამისა გვეთი დაღრევალობა,
აფებ და ქარის ძირიდა, ჰუნდა შინისყა ცილიობა,
მოლარე ისმო, უბრძნს: «მიღია, თუ დეიდილობა?»
მან მოახსენა: «დაღრევით ჭიის, სტირით ფერ-მეცელილობა;

ცროიდა ასევეს აფიანდიდ, წინამე უზის სეპმითა,
ცუცხმ ქან გინდე უჩისაკა, ასეუ დაღრევითა ამითა.»
თინათინ ჭირძნს: «ამ წაგალ, მესვლი არ ჩუმჯან ქიმით;
მიკითხოს, ჰყარებ, თუ-თუ აფ ერთის წამით.»

სხი გაძლიერდა, იკითხა: «ნეტარ რასა იქმი ქლოთ,
ძები ლისი და კაფერი, ჩემი სიოდისა წელიოდ?
მოლარე ჰერძნების: «მოვიდა ასეუდა უკრნძებრიალო,
დაღრევით კუნა და მოძრუნდა წინამე მომძალიო.»

უბრძნს თუ: «წადი, უნდე, უმისობა ვით გაუძლეუ!
მოახსენე, რად დაბრენდა, ქნ, მამის სიცოცხლეო?
მოვიდა, ჰერნებ კრძიარებ, კვლის წელილია მეწმდელო,
ციოთხოა ჩემი სამიზეზო, მე თუ ლისითა რად დავალო.»

თინათინ აფებ, მოვიდა, მაჟებ მამისა ნების;
უგავს პირისა სიხოლე მოვარისა მოვწინებას;
მძღმენ გვერდისა დისტა, აფაცა ნება ნებას,
უბრძნს: «მხედვა რად არა, მეღო მე მოუფინებას?»

ქალმან ჰყადრა: «სკოლითვე, დღიუკაილსა კინც განობდეს,
ფინძა გნას გადისერდ, რახომ კინდა ძისტობდეს!
თქვენი ატრ დღიუკაი მნათობთაც დამსტობდეს,—
ეგამან საქმე მოიგაზოს, გმიშ, ჭმუწას ესე სჯობდეს.»

უბრძანა: «შეიღო, რაზომცა მწირს საქმე სევდოსხა,
აქნა ჟერუტა და სიცოცხლე ლხინადე დამისახია,
მომძარები სევდისა მართ კითა მუდარისხა;
ფეხს, რ სინა, შენც მძირილო, ჩემი სულოქა და ახა.

უცხოსა— და საკიორევლისა ემასა რასმე გარდევნილე,
მისმან შეუმან განხილო სამერიო და ხელით კიდე;
არ უმისრა, არ კაცოდი, ან სტრილდ კასოფეს კიდე;
შემდე სახუა არ მოვიდ, გამუშლისძი, წაჟავიდ.

მე რა მასა, ცხენის ქეპად, თფალთა ცრემლინ მოისიცნა;
მექასერობლად შეფუნასქმ, სხაი სრულდ დამისიცნა,
ფითა ემბა დამყარება, ან კაცურად გარდმეოცნა;
ფერწცა ესე არ კაცი, ცხადი იუ, თუ მუცნა.

ტებილინა მისი წერილიანი ბოლოდ ასრუ გამემწარნეს,
დამძვიტედ, რაცა დღენი მნარევლის წიქერნეს,
ფოლძმინ პირძნ გველის მიოს, კვარძმის ძინებარნეს,
ტადმინიცა დღენი მესმნეს, კვარძმის გამხარნეს!»

ქალმხნ ჰქადრა: «მოუძინენდ მე სიღწვას დანებებს;
 ჟე, მეფეთ, რად კლერიკი, ანუ ღმერთს, ანუ ბეჭედს,
 რად დასწავლებ სიმწირეს კოველითვის ტბილდ შედა?
 მორომტიძა რად შემწნა კოიღიას შემომწევდას!»

თუ კოფიდა იგი მოუშე სიორციელი, ხელით მფლობელი,
 ძმის ჭაბურება სხვაც ვინჩე, გამომსჯების ძასწავლებად,
 თვალებ კეთა გრძნებია, ლხითა შემთა მყვამლებად;
 სტედისაგნ მოაცალე, რად ჟეწინილსარ მოაღიწევდა!...

მე ამის ვართებ, მეუე სარ, მეფეთა ზედან მფლობელი,
 ძმის არის თექნი საშენერი ბრძნება - მოუხრომელი,
 ტაჟ ზედენ გრძი კოფიდას მისთა ამბავთა მნიშვნელი,
 დღიუ სცხომთ, არის იგი კა შობილი, თუ უშობელი.»

მოასხნეს გაცნი, გაჟჲ ზანენს ოთხავე ცისა გადადა;
 უპრძნეს: «წაითო, პატიოთ თავიძეც რად დარიდეთ!
 ძოჭანასეთ, სმებინთ იგი კა, სხვად ნუ რად მოაცლიდეთ,
 ძისწერეთ წიგნი, სადაც კარ ძისწერეთ, კარ მისწიდეთ.»

გაცნი წავიდეს, არეს მთ კრთი წელიწადა,
 მოჭანეს, სმებინს იგი კა, იკითეს ჭოლა და ჭოლია,
 კურც თუ ჭაბურეს მნასველი, დათისაგნ დანაბედია,
 ცუდად მასწავლინი მოუდეს, ძოთხვე გულა ზადა.

მონათა ჰეადურეს: «ტევეო, ჩვენ ხმელნი მოვიარებით,
ძაგრა ვერ ვარევო იტი ქს, მით ვერა გავიანენით,
ძასსა მასწევლისა სულდეტულის კაცსა ვერ შემმორენით,
ძევნ ვერა გარეო, საქმინი სწავნი რამ მოიგვირენით.»

მევა ჭრმბენეს: «ძროთად-იყო ასევდი და ჩემი მე,
ვნახე რამე ეძმავის სიცევე და სიბილწევო,
ძემდი მტერიად წამისევდი, გარდომშრილი ზურით ზეო,
უძინები შემირევა, არა მები ეოდა მეთ.»

ეს სოქეა და სისხრევით თამბილა აფიადა,
მეოსნი და მეტილი უმშეს, ქარფენ, რაცა სხდა,
და გასწე საბოძებრი, ჰევდა დარბაზს მეტოჭხდა,—
მისი შეგაძი სეგხვითა ღმერთმას სხვაძეა რა დაჭადა!

აფოხნდილ სკადა მარტი სტოლის, კვადა თევნი მართ ჟერინი,
იღლერდა და ისრეგბდა, წინ გეგა ქროი ჩინი;
ძემოვიდა მას წინებე თანხომისი მონა ზენი,
მოსხენია: ფიტონისებრი ტანი ალდა, პირი მანეი.»

აფოხნდილს მიშევდა მოსმებს საქმის სახურელის,
ადგა და კაბა ჩიაცეს, მჯობი ეოვლის ჭრელის,
ქხარის შეერა გარდის, არ ქროგან შემმულის,—
ასოა ჭრეტბა ტერაფის, სახულე საქმერელის!

დეთხნდილ ლიდი, უკაფირი, მივა, არფისგან ჰრიტებითდა, მას ჭავაჭავი, ვისია გამოაგონ ცრუმლი მრავალჯერ სიყვნოდა, იყი უძრო ქემდე სპარა, კლეისა შეგატად ჰშებოდა, მოფრესა მისია შუქრიგან ჟუში გარდა ჰყონიდა.

გამრცელსა ტანსა ქორქეს ურუები უსასირიანი, კორუეს მოძლიოთ რიღები, ადსის ოქტავ გასახირიანი, ჰშებოდეს მანი წამირმი, კულისა გასუმირიანი, მას ოქორისა კულს ენჯერებს კომლად თმინა არ უშირიანი.

დაღრეულოთ იურ მჯდომარე მოწევებით რიღითა, ავთხნდილს უთხრა დაჯდომა წუნარად, ცნობითა მშერითა; მოსახს სკლინი დაუდინ, დასკადა კრძლევით და რიგითა, პირის-პირ პირსა უკორეტდა, საქსე ლასირით დადითა.

ექმინ ჰებდო: ასზარისა ჩემის თქმა-და ჭით იქმნების? ამისა მოფრე შეკერის, დაიღვეს, დაცისტენების, აზნება არად აღარა მცვლის, თავი ჩემი მეცონების, თქმენვე ჰრიმსეთ, რაცა გიმმიძო, ამუ რაძცა გამურნების.

ქლომნ უთხრა სოებარი, ამკლეც-სიცუდე, არ ღუბჩორია; იტების: თეტკა აქსამდის ჩემის მორს ხარ დანძლირიად, მაჭარის, მოგეხვდ წამის-კოტებდ საქუ შეგან საეჭი რად, მაგრა გითხრობა პირებულ საჭალე სენი მე შეიორს რაცა ჭირად.

շատեւոցք, աղջի մին և ռուսիան մանջառն մինչդա, ճագանաց,
ըստ զինձեա յշխա զոմիկ, ռումի լորդացո մոցեաց,
մանցպնօտ զանցածն մոնմեն մերյ ճածմեւոց,—
մին հմբառո մանենցեան, յուզ մոլասեւոց.

Ճիշճամնուս Խայեանա ույշա յլուս զի՞ր հմթաօ,
մանցնա մարուտ Խոյանցը դունց իվմո կմարտիքա,
պարու, ռումի համապարևուաց ուժառու ճանչո գույշիքա,
մուշտիշունեան Խոյանցը լուս, ըստո մին ճանուպա.

Վերյ զատենա, Խամենեյրու իվմո զմերտյուս մեզ ռուաց:
Շուրջալ յա ևս, ևորկոյալո արցոն զմշէ մինչ ևնորաց,
պարու իվմո մոշենցրու ևս, ճանուրուտ, առ նաշուաց;—
Բնացու, օցո մողմի ևնյոնի, մելուս ոյուս, ույնձ մուռաց.

Մենցն իվմո Խոյանցը ամու յայտու զամփարյ,
ռումի ճածմենս մեյկորյուս, յմս նուրի ևնաշարյ,
Ըլուս ացրյ ևսոմիցու ու մուշունի, քարու չեարյ,
պարու մուցու, լուսու, մեյս մեյմորյուս, մեմոյսարյ.

ևսմես ևնյոն իվլուիշանս օցո մին ևսմենոս;
չյուղու, մուցու զամբույզուտ, մեմարյուս մոշուարոս;
զի՞րու չեռցի, ճաջույզուրու, — օյու ույրու պամենոս;
ցոյշունու ու ճայդունու յարու ճացից ճայդու ճայդուարո.

ფურცით გითხროა: შენგან კიდე თუ შემორთო რაცა ქმრი,
ამასცა მომხვევლეს სორცილი, ხელოვანს კაცად შენტერი,
სირკოდ მოუწევდ სამოისესა, ქვექწელს ვიურ დასხოვმარი;
ამან ჰკლებეს სიუფარული, გულსა დანა ასაქმრი.»

მოასხენა ეძღვის: «მხეო, ვინ ვიშერი აწიწიტე,
ასევა პასუხი რამდა გააღრე, ამ რამდა შეიიწიტე,
ამ სიველისა მოუკოლი, შენ სიცოცხლე გაძიწიტე,
ფითა მისა სამსახურად გაღინძეცა წაგმიტე.»

ჰელაჭერ ჰერდია: «აჯა, შეო, რადგან დამტობის შეზღ დაბაბადა,
ძით გმარჩილობის, ზეუკირი მნათობია რაცა ხადა,
ამ რომ თქმენგნ მოვიმინე, წერლობინი მედიადა,
ფარიდ ჩემი არ დასწენების, შექი შენი იუფად ა.»

ჰელა შეჰჭილეს ქრთხანერთსა, დააპირეს ესე პირი,
გასაღებეს და გაამრავლეს საუბარი სიტყვა - ბისირი;
გაადგილება, აქსნდების გარდესად რაცა ჭირი;
თეთროთ კილოთ გაძოჸურუბის თეთრი კლება, ვითა ჭირი.

ქრთვის დასწენების, ილალოების, საუბარი ასაღებეს;
ბრილა-ბრილასიმი ქექელი და გიძმერი ასედ აშეს;
ქა გრემის თე: «ტერთა შერეტო თავი ხელი ა, სად აგეს,
ეჭერხლია, მნიდით მოფერებლია, გული ჩემი ასაღებეს.»

յա ինչոք, և մեռյա տպա մուսա յոր և նեղոքը,
Կայում ու օկազութ, ովքուա Ռյուջ պալոյիք,
մոռուա կյանք ու զարծա անունն, ըստ միջնա առոտուոյիք,
ընդո իշուհա զալուստոցն, և կյայրուա պալոյիք.

Խոյք: «Եսո, զարծա և մոռյա մեն քամենք յէ պարյ,
մոռուա ու զալու զայենյուոյար խոյա պալոյուա պարյ,
մոմոն ռազ զիմն, պար-պարյը ու ու մոմեցն զալոյ պարյէսարյ՞
էյսմն մոպորուստոցն և կյացուու, յե յո քամոնն ինսարյ.»

Խիուու քայլա, և մոռյա մոռուա պարյուու մեյքունուուն,
զոտ զենից քառուսան, ունիզու ու ունիզուն;
ու մոռյունուն, և մոռուա կյայրուա յուցուն,
մոյքուուն, զալու քամուն, մոտ նարյու յուցուն.

Մոմորյա և կյայրուա մեն մյեմենուա մուսա զակուուց;
Վոյմենս, զոտ մերյանուա, իշուն զորդուա քանսն նուց;
ու զատյուա, մայսնեն մուտու միջնութ և նուստն նուց,
ւեյսն մյենչու, զայմուու, զամունն մոյս և նուստն նուց.

Զարմանն յատուա մյեմ և զայն, մարո մուցն միամունա;
մուտուա: Եղագորչ, մոյզու, յո յե զամունա:
պայզուա նորու մոյսն տպա նմուստ զազումունա,
ու ոյ եզունն, յե ամեց կյանն, ուզա զարյունուն.

ტე წავიდე, მოგიარო, კილაშვილო და კინაპირო,
თინათინის სელიშვილომა მტერთა თქმითა გულსა კვირო,
ძორიჩილა-ქმილინი გავახსრო, უზირ გვედა ავატრო,
აღვემნი გაადრნე ზედა-ზედა, არ საღამი დაცემირო.»

ჭყვის კოტე ამისი დაბა ძღვრილობა;
ეძრისა: «ლომო, არა გირის ქენ იმია გაძღვრებულობა,
აწ მაგა შესის თაბირისა ჰეგესია შენივე ქმრობა,
აწა, მაგრა მომხვევს, რადა ქმნა, თუ სიძირისა გრძელობა!»

ემ შეფიდ, თავანი - სება, მაღლი რამე მოახსენა:
ახელიშვილო, მიკვირის, ქება რად იყვარეთ ჩემი თქმა,
აწ ნურე პვლე სიძირისა ღმერისხს ბეჭდი გმილიენა,
როირ თქენი შეიძრება შეიძრება პლე მინენა.»

მუკი მელის მოკვიდა, გარდა ჰელცინ, კითა ქეილი, —
სხეგა მარტირი არ კოფილა, არ გმიზრებელი, არ გაზრდილი; —
ემ დაგა და წიმოვიდა, მას დღე მთი უნის გაურილი,
როსტან მისოვის აატირ გონიერი, გული ლილი.

გაძოებრთა აფახნილი, მოქმე შეს, ლადად მავალი,
ოც დღე იარი, ღმენა დღე ზედა წაჭროთ მოძალი;
იყიდ ღისის სოფლისა, იყიდ ნიგო და ჭლია,
არ მისცილება თინათინ მისი მას, კისენ სწერე ალი.

რა მოვიდა, სისარული შეგან გატახდა სამეფოსა,
მოყვიძებული დღეობულნი, ბევრისა სიღრძიდეს იყოთა.
იგი პირ-შე არ მოსცვების სიარულისა სახწრავოსა;
მიუწვდეს მუთფი მას წინშე სისარულისა სადაცისა.

ქალაქი ჰქონდა მაგარი სახაროდ სახატიროსა,
გარე კლდე იურ, კიბისო, ზღვების უჭიოვიროსა;
ქმნის მუნ დაჭრ სამი დღე ამოს სანადოროსა,
გაზრდილი მისი შერმადის დისებ საფურიროსა.

ესჭა მონა შერმადის ჟემოლც სახელ-დებული,
თონა-შეზრდილი, ერთგული და მისოის თავ-დაგებული;
მან არ იფროდ აქმდის მის ემის ცეცხლი დებული;
აწ კაუცხადა სიტყვიდი მის შისის იმედებული.

უბრძნია: დაჭა, შერმადი, ამდ მე შენგან მოცხვენიან,
შემწი საქმები ჟოველი გცოლინ, გაგოვლებიან,
ძაგრა არ იცი აქმდის, რანიცა ცრემლი მდენიან!
აწ კისგან მწონდეს პატიური, აწ მასკე მოულხენიან.

ძოვებულავარ თინათონის სურვილისა და სიუკარულისა,
ცცხლი ცრემლი ასევლებდეს ნარგიზთაგან ჯრდისა ჩრულისა,
ლერ ჭარები აქმდის ჭირსა ნებენ დაფარულისა,
აწ მიმრმანა საიმელო, ამდ შედავ შიარულისა.

ტიპომანა: „მიცან ამბავი მის ქმის დაკარგულისა,
 „მასწილე, სრულუქნა მაშინდა ჰერი წადილი გულისა;
 „,ქარი არ მინდა უძრონ, მამსველის ხისა რგულისა!“
 მომცა წამდლი გულისა, აქამდის დაკარგულისა.

ამინველ ემ ჯარ, წასკალ მინდლ პატრიონისა სამსახურად,
 ცესამი მეფეთ ერთგულობა, კაფუა დემოროფის ქმისა ქუჩიად,
 ძერძე ცეცხლი დაფუძნა, აღრია მწევეს გულსა მომად—
 ცეკამს ოუ, კაცი არ ჰერკოკის, ჭირის მოუხდეს მამაცურად.

ფართ უმოვერესი მე და ჰენ კოველთი პატრიონ—ქმთასა,
 დამისოფენის გრუაზ სტენასა ჰენ ამა ჩემთა სხითას;
 ძებ-წილ დაგაგდებ პატრიონად, თავდად სტენა სხითას,
 ამა საქმეს კურა კიუმ მე განდობასა სხითას.

ლაპქართა და დილიულთა ალაქურებდი, ჭარტორისობდი,
 დარიალის კაცის გაჲე საქმი და ამბევს მათს სინობდი,
 წიგნისა სწერდი ჩემთაგირ, სუასოსა ძღვენის სხდენობდი,
 აქა სადე არ კოფესა ჩემსა მომცა რად აკრიხობდი!

ლაქურობ და ნაირობა ჰერი ჩემსა დაასახე,
 აქათ სამ-წელ მიმიცადე, სყაშიადა შემინასე,
 მე სუოუძცა ქემოუბრუნდი, ალე ჩემი არ დასპენა ხე,
 არ მოუმირებდე, მომაგლოვე, მიტირე და მიუგლოხე.

ძაბინდა ჰქადრე მეფესა არ საქმე სასურვალია,
აქნობე ჩემი სიკვდილი, ოჯვ მართ ვითა მოვისალია;
მიჭიდა - ოქო საქმე, რომელი ეოვლოსოფის გარღვევალია,
ცლასაკა მიყე საჭრელე, ოქო, კურცხლი და რვალია.

მაშინ უფრო მოქმებრე ამისანცა უურო მხედრუ,
რუთუ აღწე დამიგოწეო, პასენტბდე ზედა-ზედრე!
მუტად გარგად დამოურცე, სული ჩემი შეიკვერე,
ხრდანი ჩემით მოიგონე, გული შენი მოიდევრე.

რა მოსამან მოისმინა, გრუვირდა, შევხარა,
თვალოთთ, ვითა მარგალიტი, ცხელი ცრუმლი გარღმოჰეარა;
მოასესა: უქომიძნ გულძნ რამცა ვისარა!
ფიცი, რომე არ დადგირ, მაგას გიძლი ამდ არა.

„ჩემდა ნაცვლად დაგადებო,“ — ეს სიტემა რად მიძრძნე?
რაგარა ემია პირობია, რამც გიყვრე, რამც გიყვანე!
ძენ მარტოსა გიგონებდე, მემცა მიწა ვიაყვანე!
ეკოას, თონივე გაფირანეთ, წამოგვევი, წამიტანე.“

ემძნ უთხრა: მომისმინე, პართლად ვითხირობ, არა ჭრელად, —
რო მივწერი ველთა ჰითოდეს, მარტო უნდა გასჭრელად;
მარგალიტი არეის მიჭიდეს უსსეიდლო — უვაჭრელად, —
ფაცი ცრუ და მოდალატე ჸსმე დახურითა დასჭრელად.

ფიხტა კუთხრა სებძიდი, მწვენ კიდე არფინ გარეა,
უძნებოს პატრიოტია ვის მოვანდო, ვის იქმის კარგა?
სასახლით კამაგრე, მცენის ასელის კურ იძრება;
ევლა ნუოშტა შემოფენება, ღმერიძნინ სრულდა არ დატეარება.

«ფიხტა კუთხრა მოჰყენდეს, ერთი იუსი, თენდა ასი;
ძარტოობა კურის მისამი, მცენ თუ ცის ძალთა დასი;
აქთ სამ-წელ არ მოვადე, მძინ გმრთებს კლიატ, ფლისი,
წიგნის მოვადე, გმორჩილობდენ, ვინდა იუსი ჩემი სასი.»

აქა წიგნი აკთანდილისა ემათა მიმართ

ასწერათ: ძებნო უძნო, გამზრდებნო და ჩივნო ზრდილნო,
ერთეულნო და მისახლონო, აძხებნ გამოცდილნო,
თქვენ ჩემისა საწადისა მიღვოძილნო, ვით ჩრდილნო,
ტივნი ჩემი მოიშინეთ ეფლენო, ერთგნ შემოუწილნო.

მიწაძეა თქვენ აკთანდილ, იმინეტ, გიწერ მე რასა,
ოფიო ფეტ ხელით ჩემითა მა წიგნისა წერსა,
აცოტასა ხისა ვირჩიფნ გაჭრა სმისა და მდერასა,
ჯურად და საჭმლად მოუწევე ჩემსა შეკილება და ცერასა.

საქმე რამე მის თავისა ჴ, საქმე გარდსახესწერი,
დავით მარტო და ღარიბად ესე წლეული მე წელი,
გემულარები მისთვის, კარ თქები მემოხევწერი,
მე ღამხედვერით სამეფო მტერთაგან დაუდემდე.

ეს შერძნის დამიგდია, ჩემად კურძად ჭარონობდეს,
ციცვდილსა და სიციცხლესა სიღძილისა ჩემსა სწობდეს,
ფოვლით შესყიდ მოგაფიხოს, გორდსა ჭიხრიდეს, არ აქნიოდეს,
ტექოდესა ჟელაგასა, კითა ცეკვასა, დაჯნიობდეს.

თევზენცა იფიო, გამიზრდია, კითა მას და კითა შეიღი;
ასეს ასრუ შემოიჩინებდით, არის კოსმებ აფინზილი;
ტექესა იქნის, აქნევინებ ფოვლი საჩქა, ჩემგან ქნილი;
ასე თუ ლორდების არ მოვიდე, კორვე კმარიტებთ, არ სიცილი.»

ეს წიგნი დასწოლულ წელისმას და სილევა-ნაზმა,
წელით აქრო შემოიტევა, საღარიბოდ მოვაზმა,
ჭირძნა: იძილორის შეკვებით, დაშემოიცა დაერთაზმა;
მასევ წამსა წამოვიდა, მინა სანი არა დაჭმდა.

ჭირძნა: წადიო ჟელაგა, აქა მომინებ არვინ მინა,
მოქებიცა მიაშერნ, თევი გაითაფისწინა,
მარტო გარე შემომრენდა, შამი შევა გაირინა,
მიწუი მისად საგონებდად მისი მკლელი თონითინ ა.

იგი ველი გაითინა, დაშემოიცან ვაჟიდა,—
ვინძა ჭას სულიერძნ, ანუ ვინძა გაჟიდა!
ვის მახილი ვერს აქნებს, მისი მკლეფი გაჟიდა,
მისგან ტერითი კაუნისა ტერითად ვარგად აჟიდა.

რა დამჭროთ ინდირეს და პარონი მოითვალიერეს,
იყი პირ-მეს გვდარ ჰელენეს, პირი მათი ივერ-მერიდალეს,
მათს დიდს სიხარულის სიმიძრი ინცვალეს,
გოფლეან ჰიროდეს საძებარად, კინცა ოუ უცხენმალეს.

დაწროთ, დოპო, შენდა ნიკელად სხვას ვისტა დაჭრებიდეს!
დაჭროდეს და სხვანით სხვათ მოაშენო მასხმიდეს,
კვდარა სენეს მისი საქმე, გაიარა აქთ კრდეს,
მისი სპანი გულმრყელის ცრემლის ცხელის გარდმოჰკრიდეს.

შერმადინ ერთგან შეჭვარა ხსით და დიდებულები,
შეჭვანა იყი უსტარი, ამბავი მისი თქმულები;
რა მოისმინეს ჰყლარ, დარჩე გულ-დანაწელები,
თავს იცემდეს, არ ოუ გული უცრემლო, ულუბი.

კოელოთ ჰელორეს: ოუკა კოფა ჩექნ უმისოდ გვეარმისცა,
უქნისა საჯორი და ტახტი მისი ვისტა მისცა!
ეგადანმცა გრიორილობდეთ, ოუ გვიპრისნი რაცა ვისცა;
იყი მონა ასატრონეს, ჰყელაკამნ თავეპისცა.

წანები გვთანდილისა მებნად ტარიელისა

მ საქართველოს მემორიალის დოონისი ბრძენი, კურიას:
სიბრძლოა, ოდეს კორდი და ერთოველის, დაცავსის;
კის ბადბი არა ჰევნებს და ლერწმი ტანად ესროს,—
იყი საღმე გაღმრიძეს, სამუშავოან იაბესროს.

აფხაზები იყი მინდორი ოთხასმით გრძელარ,
დაგდო შედეგი არაბთა, სხვთ შედეგითა არე იარა,
მაგრა მის მხისა გაურჩმას სიცოცხლე გაუჟიარა;
სოჭა: «თუ მე მასმცა ვისხვა, აწ ცხელის ცრუქლისა კოვრი არა.»

ასალმან ფიფქმან დასთოდა, ვარდი დასირთვილა, დაჭნის,
მოუნდის გულსა დაცემ, ჟოგურ მიჭმროს დნის;
სოჭის: ჟირი ჩემი სოჭულმან ოთხმაცხათი ას ასა,
მოვმორდი ლხისა ჰყენისა, ჩინგის, ბარისისა და ნისა!»

გარდა მის შეისა გაურილი უფრო და უფრო სტენებოდა,
გულის უთხრის თუ: დასთმეო, ამად არ და ძნებოდა,
უცხო უცხოთა ადგილთა საქებრად იარებოდა,
მეზაფრთა ჰქიოხვდის ამბავთა, მათ თანა ემოუჭრებოდა.

მუნ ექტეს, ცრემლი მტრიალის სდის ზღვათა ჟესრთვისად,
უჩნდას ქერანა ტახტად და ქელავი საჯებლად თავისად;
სოჭის: ტავერულო, მოგმორდი, კული ძენ დაგრჩა, კოჭა კისად!
ძენთვის სივრცილი მუქოფის ლისნად ჩემის თავისად.»

კოჭი პირი ქემანისა მოვლო, სრულად მოიარა,
ასრუ რომე ცას ქვეშ არ დაურჩა, არ იარა,
მაგრა იგი მის ამისა მმეტელსცა კურ მაქტებდარა;
ამაშიგან წელიწადი საძი საძი თვედ მიიყარა.

მიჭიჭდა რასმე ქემანისა უკეტრისა, მეტად მისესა,
თვე ერთ კაცსა კურა ქისაკეს, კურის შეილსა ადამისას;
იგი ჭირი არ უნასკეს არ რამინს და არცა ვისეს;
დღე და დამე იგონებდა საუფარელსა მასკე მისეს.

მას მიჭიჭდა წევრი საგვერად მხდლისა მოისა დიდისა;
გამოჩენდა მუნით მინდორი, საველი დღისა შეიძისა,
მის მოისა მირსა წეალი სდის, არდ სხელომი სიდისა,
თრენითვე ტესა ქემირა ნაპირი წელისა კიდისა.

ზედ წააღვა, შექცევის, ღროვა, ღლეთა ანგარიშობს;
თვენი ესწეს აონიდაა, ამაღ სულ-ოქემს, ამაღ იძობს;
ფა თუ საქე გამძიქავნების!—კვლავ იძისთვის გულა-მიშობს;—
აესა კარგად კერტინ შესცვლის, თაქსა ახლად კერტინ იძობს.

საგონიერო შექმნა, დაღვა საქმისა მოწვევლად;
სოქეა: თუ დაბრუნდე, ეზომი ხანი რაჯ დავეჭ მე კვლად?
ძემსა რა კვადრო მაათობსა, კოფა რაჯ დღეთა მღვევლად,
ძისა კერზა კენა ჭირნიცა, ჭარ ვისთა გზათა მცვლევლად?

თუ არ დაბრუნდე, საძებნად დავეჭე სხვანიცა ხანანი,
რომელსა კეტებ, ვერა კენე ამანი მე მისრანნი,
დღო გარდაუსულეს შემძლის, შექმნეს ღაწვისა ბანანი,
ძიერდეს, ჰელლოს მეფესა საქმიი დასაგანნი;

უძმოს ჩემი სიკედილი, თვით ჩემვინ დავეღრუსული;
ძათ შექმნან გლოფა-ტირილი, ჰქმნან საქე გამწარებული;
ძერძე მიყიდე ცოცხალი, სხვაგან მე საღმე რებული!;—
ძას იგონებს ტირილით გონება- შეიწრებული.

იტევის: «დძმოთ, სამართლანი შენი ჩემთვის რაჯ ამრედნ,
ძე ეზომი სიარული კიდე რაჯ გლას გამიცულებ!

ცულით ჩემით სისარული აღვხერტ, ჭირნი დაბუღენ,
დღეთა ჩემთ ცრუშდნი ჩემი კერთა ღვეს დავიუღენ.»

პარავცა იტენის: «დაომობა სკობის,» და თაგაბავე ეუბნების:
დღეთა აღრე წე დოჰეფები, გული წემი წე დაზნების,
ცემოროდ კრის ეჭრ მოფწევ, ცემლი ცუდად მედინების,
უანგების კრუინ შესცვლის, არ საქმნელი არ იქმნების.

ცოვლინი არსხი ცათევემეტონი ერთობ სრულად მომივლიან,
ძაგრი საქმე იმ გაცის გვრ საჯა შემიგიან;
ცემოროდ მართალ-ოუგენის, რომელიცა ქავად სოჭიან;
ას ტირილი არს მარტინი, ცემად ცემლი რას მდინას!

მობრენება დაბარია, სულ-თქმა, მერძე ივავლისა,
მას მინდონის დაქმართა, გზა თვალითა გამოჭას;
თვეს ერთსა სულიერი კაცი არსდ არ ესხს;
შექნია ივენის საძინელი, ძაგრა არა შეუხსას.

თუცა შეცუ-ქმნილი გულ-აძისკნით და ქნებით ა,
ეპრევა ჭიბ მოუნის დაძმის ტომია წესითა,
ისრითა მოჭელის ნადირი, რასტომის მკლავ-უკრძანითა,
შაშისა პირსა გარდაჭედა, ცეცხლი დაგზო კეენთა.

ცხენის მისკა საძინებარი, კორე მწვადი შეწოდეს;
გქეხნი რაძე ცხენისანი ჭნას, მისკნ მკვიდრედეს;
სოჭა თუ: «ჰეგნნი მეგომეროა, თვრე კრიგი რძე იცოდეს!
აქა კაცი სირციელი მკლავ კოტელა არა თვენ!»

სელოთ ჭრინდა ისარ-შევღები, მათგან მცდა შეასრული; თრთა ქაცთა წევროსნითა ება მოჲშეჩნდა უწევრული; თავს იუთ დაკოდილი, შეეხნიდა სისხლს გული; ხრისტოდეს და იჯროვნებს, ცოტა ედგა მას გლას სული.

უკიდულ თუ: ძმანო, ვინ ხართ, მყობრეთა დაგძინგავსქე! მათ მოუშეს: დაგვიწენორდი, გვიძეველე და ცეცხლი ავსქ; ფერი გვარეთ, მოგვიძებენ, ჭრი ჭირით მოგვიასესქ, ძატირელი მოგვიტირენ, დაწენი შენდა დაიმზადეს.»

აფთხნდილ მიღდა, გუბა მათ ჭაცთა გულ-მდუღარეთა; მათ უთხეს მათი ამბავი, ტორილით მოუბრეთა; ქვენ გართო მმანი სანივე, მათ ვიდენთ ცრებლით მწარეთა, და გვაშეს ცისქ-ქალაქი სატავთს არ-მარეთა.

ფარეთ გაქმნა სახადირო, ნადირობას წამოვედით, ცეკვეს ლაპერი უობალანი, წელისა პირსა გარდავსედით, სხნადირო მოგვეწონა, თავს კრთსა არ წავედით, ფხიცეთ მხედი უსაზომო მინდონით და მითო და ქედით.

ქვენ სამია მმთა ჩვენთანა მესროლნი დავაწილებით, ძირი ქრობენერთსა სძნივე ჩვენ კიდე დავაცდევნით; «მე შეეთ მოგველე, მე გახოთ,» სიტემანი ვაჭქილებით; ფერ გავაჩინეთ მართლი, ვისარილეთ, ვითავილენით.

დღეს ავტორებით დამქარნი, საკისენი ირმის ტავითა,
ფოტოი: „განვითარებით მართალი, ფინ კვებით თავის მკლავითა,
„,თავს ვისტინეთ მარტონი, დაგდევი თავის თავითა,
„,თვით დასახულის მოველვიდეთ, ნუ ვეჭრით დამასახვითა.“

ტექნიკის განვითარებით სამთავე სამნივე ძებულებითა,
დასტართა წასელი კუსტომენით,—მით არის მოაზრებია—
მოვინადირეთ მინორი, ისი ტექნი და ღრმება;
დაგზოւცეთ შეცი, მცრინველი არც ჲე გარდაგვურება.

ასახდად მოუმე გამოჩნდა კუტი, პირ-გამჭუმევა,
ტექნი სკად მცის ტაიტს, მერანი რძე შეია,
თავსა და ტანის ემისა გარე თბი კვთხის ტებადა,—
კურ მისი შეგავსი შეწება კაცოაგან უნახვა.

ფუჭკრიტეთ მისთა კლათა, შექნი ძლივ გავიცადებით;
ფოტოით თუ: „მხედარ ქექანად, ნუ ვეჭონებით ცად ქით!“
ძისი მოგვინდა შეპერობა, კვალრეთ და შევეცადებით,
ასრე სულ-თმით და ვაჟით მით ვარო, ცრემლისაცა დებით.

ტე უსუცესმან უმცროსისა კაცი დავთხოვე ქე ნებით;
ჩემმან შემდეგმან ტაიტს მისი მით აქო სხეუნებით;
ამან მართ ოდენ მორუნა გეთხოვა, კუსალეთ ჩექ ნებით;
ძიგმართეთ, იგი აგრევე წენარად მივა და შევნებით.

Digitized by

დოროლშნა, ლალის გარეულობის, ვარდის თხელით ასატიფნა,
თვით ტკბილი გონიერი ჩვენთვის მეტად გაძმენიფნა,
არ ავისწნა, არც დაგვისწნა, კოლე არად ამოვებრიფნა,
მისწნი მჭახედ მოუბარის მარიასითა შევეამწიფნა!

ცუმცროსსა მასა მოვეცით, უფროსსა დავენიდებით;
ძრელი მოჟერით, დაგვეცითა ესეცა ჭედრია კიდ ქით;
მან ხმალის სელი არ მიჟერ, ჩენ მათ დაგვიღებით,
თვალსა გრძნდჭრია მარიასი, ქაბეთ სისხლისა კი დენით.

მით ერთია მათრასით თვით ასრუ გარდაჭყრიწა,
ფითა მევდარი უსულო ჭმნა, ვით მიწა დაძმიწა,
მისი რასძე ძეადრებელი მოაძმიდლა, მოაძიწა,
თვალითა წინა წაგვივიდა ღაღი, კუძრი, ამაეიწა.

დაბარ დაბრუნდა, წაგიდა წერაზდ და აუტარებლად;
დაგირა მიერ, ნასეო, იგი შეუბრ და მოვარებლად;
მორს უწვეტებდეს ავთანხმილს მტირალინი გაუსრებლად;
ოდენ ჩხდა შევი ტიაჭი მისი მისი შისა მარებლად.

აჭა მიჟერდა აფოსხილისა დაწერთა ცრებლით არ დათოვნა,
რაღაც ცუდიდ არ წაგებდა მას ესიძმი გარედ კონა;
კაცსა მიჟერებს სწავლეთი, რას ექმადეს, უნდა პირნა,—
მაშინ მისკან აღარა ჭამს გრძნასწერდოა ჭრისა სისიგნა.

յոտենա ոյց: «մեծու, զար զոնից դարուն պահցուղուս,
ըստ օմա շմաւու և ամենաճա մոցմուրճու և աշաթերջուղուս,
ան ովքինցն մացեցու և ամեցա, յուլս առ ևսացուղուս,
«մայրումցա նշան նշան օյմի ովքինս քածարույանուս!»

«գուտ մի մոցեցու բաջուղուս, հյուս զյուղուս նյօնսա,
«աշուրցւա լուրջուն նշան օյմի մմաւու ովքինս քնինսա!»
Մինչեւ մմաւու ևսացուղուս: մուջուտու նյօն նյօնսա,
մինչուղուս զանջա մինչու, մակրաւուն մոյկու մուշչինսա.»

յեւ յոտենա ճա թաջուր, ւեյն զակէւկու քյուտու,
յուտ զային զարունճա, առ զամբալյու նյիսու,
մ մոյարյ, մենաւ մյմբրյուն, մեյ ևսատղուտու կյիսու,
ճայցնու ուլունց մյմիշյունու մունտու մեն մոկյնսու.

մոյիշինա, ոցոնինժա, ևնցուս մյուր յուտ ացու:
ևսամարման շմշարման մենց յպրու զամենցու!
«յիսմեն, ոյց յափմեն շունուրմեն մնյու ևսամարման,
առ-ևսինինին շոնինսա մումշյունս, մումեցուն.»

«ռացը օնու ճուս ևսամու յունի յունուտու ճա օնյ ըյըլաճ,
«ռոմեյ քացւա առ մոշմշուն ևսամու ճա մուեւ ույրըլաճ,—
մուցունցու, մյուրյունուտ յունունյուրուն յյաւ-յաւըլաճ;
անյ մոմյունցու, անյ մոյալունց, օսոմյունցու մյուս-մյութաճ.»

ავთანდილ იტევის: ექიმი ჭირნიძე რაღ გაცხადები,
ლაცარა არის, არა არს, ოუფა არ კვინეს ბუდები;
სახდეცა მიგა, მიყიდეს, რამცა მოვლიდეს ზღვები,
ტუნითვან გემწნე ღონქი ჩუმი, არ დასმრულები.

წინა-უქნა იარეს თრით დღები და დატები,
დღისით და დამით მასტრიხინი, არ შეკვედოს შემძები;
არსება სხინ არ დაჰყევის, კროთ ფალისა წეტები;
მათ თავლთა ცრეულზი სწიოდა, მისდორთ მოსალბები.

დღისით ვლეს და საღამოუქმის გამოუჩნდეს დიღნი კლდები,
კლდებთ შეგნ ქვაბნი იუნეს, ზირსა წებლი ჩინადები,
წელისა ზირსა არ თექმილა, ძამი იურ თუ რავებები,
სე დიდრომი, თვალუწმობი, მძღვა კლდების ანურგები.

მნ ქმამნ ქმაბსა მიშმართა, გაჭანა წეალნი და კლდები;
ავთანდილ ცხენისა გარდაჭება, მოჭნასა დიღნი სებია,
მას ზედა ჭვრეტად გაპილა, ძირსა დაბა ცხენია,
მუნით უპერტება; იგი ქა მიგა ცრეულ-მინაღებია.

რა ტქები გავლნა მნ ქმამნ, მოსიღმას ვეტების ტქავითა,
ქმაბისა კონსა გამოვგა ქაღი კუმითა ძავითა,
ატირდა ძაღლო ცრეულითა, ზღვათაცა ქესროუკითა;
იგი ქა ცხენისა გარდაჭება, ეკლსა მოვჭდო მკლვითა.

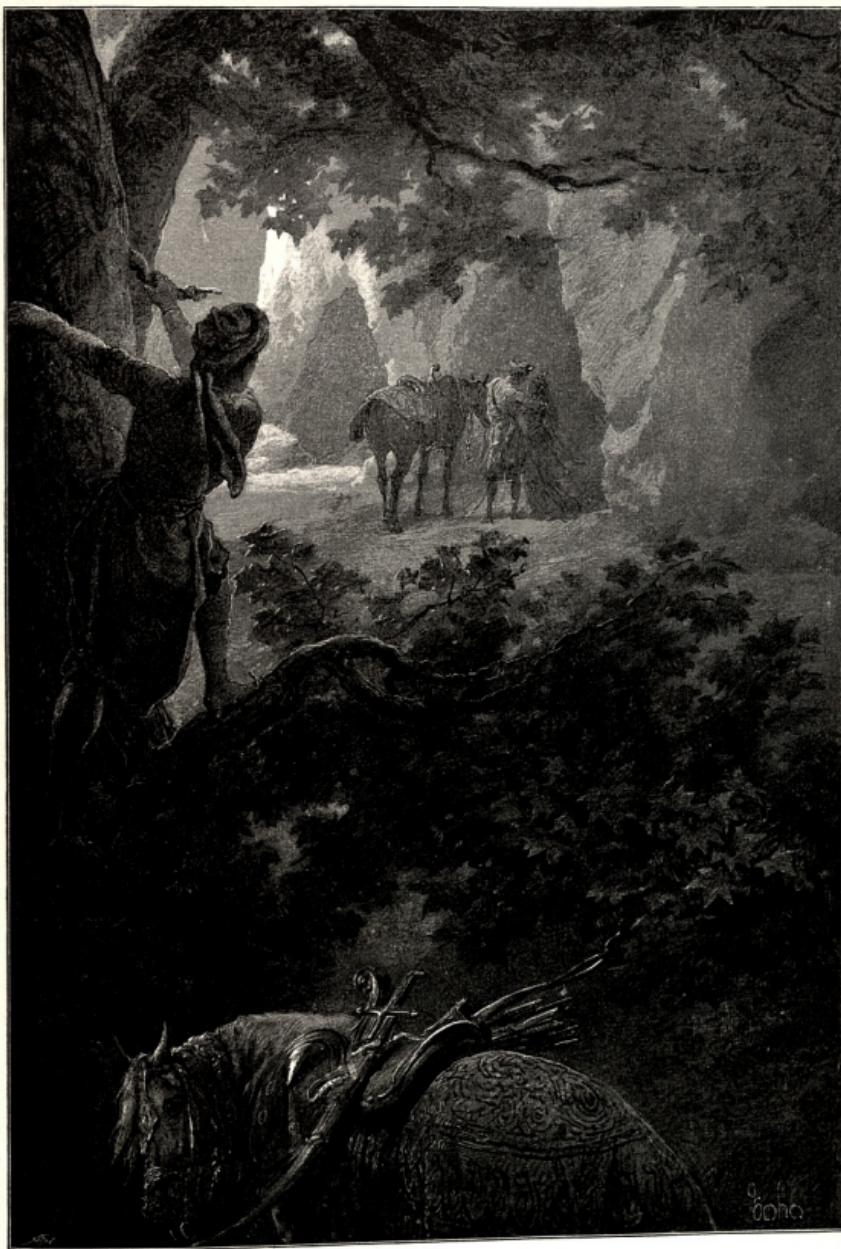
იგი ტემი გაეხმირა დანაცლევასა მათსა თბისა;
ერთმანერთსა კეცევოდეს, ეს ქალისა და ქალი ქმას,
იხასდინ, მოსოფელიან, მოსცემდინ კლიდენ ხმასა;
აფანძილ სტურტს გაჰყირვებით მათსა ეგრე ქცევაზმასა.

სული დაიღო მნ ქალმან, დასომო გულისა წელულობა,
ქაბს შეიცნო ტაჭი, მოჭხადა აკაზულობა,
მს ქასა შექმნა, შეიღო აბჯრისა წელ-მორტემულობა;
მნა შევიღეს, მს ღლესა გარდაჭმდა გამოსწულობა.

აფთანერილს ჟევირს,—ამბავი ისი თუ ვცნაო მე რითა?
გათენდა, ქალი გმოღდა, მოსილი მითევ ფერითა;
ჰაესა აუღდა ლაგამი, სწორნდა რიდისა წევრითა,
ჰეჭაზმა, მოაქეს აბჯრი წესრაზ, არ რამე წერითა.

მის მოუმისა წესი იუო, მეტსა თურე არას ეკად;
ქალი სტირს და მეტრისა იცემს, თმისა ტემისა გაიღლეკად;
ერთმანერთსა მოქაციენს, აკაცა და ცხენის შეკადა;
ასმათ, აგრე დაზრევაილი, კვლავ უფროირე დაღრეკად.

აფთანერილ ახლოს კვლავ ჭახს სახე მისივე გაცისა,
უდავა-ამლილი, წერ-გძო, მუთუ მსეათ, სოქეა, აცისა?
ენისა სუნი აღფისა, ქართგვნ მონატაცისა,
ასრე უჩის მიკლავ ლომისა, მართ ვითა ლომისა გაცისა.

მასევ გზას წამოვიდა, რომე გუძინ შეარა,
მამი გველო, გაეტორი, თავი მინდორის გააგარა;
აფთნებილ სტერტეს გამგირვებით, მაღვით ხესა მოუფარა;
სოქეა თუ: დღერისძინ ესე საქმე მეტად გრიგად მომიგარა.

აღ ამას ჩემთვის ღვთისაგან სხვა საქმე რა ვძმვობინო?
ტელი შევიტრა, მის ქმისა ამბავი ვაძმობინო;
ტემიცა ვეტრის ეველაი, მართალი გაფანტობინო,
ამას ქმასა სმაღლი არა ვარა, არცა მას დავისობინო.»

ჩამოვიდა, ცეკნი ახსნა, მისგან ხესა გამომტევდო,
ჟელა შესკვერა, გვემართა; ქვაბი იურ გარ-განმტევდო;
მურით ჭალი გამოიჭრა გულ-მულარე, ცრემლადსმტელი,
გვრნა თუ, დამრუჩდო პირი-ვარდი, ბოლო-ბაქტელი.

ვერ იცნა სასი, არ ჰეყჩნა მისი მის ქმისა სახეს;
ფაცხვლა გათეცა, მიშმართა ზასილით კლდესა და ხეს;
უმ გარდავჭრა, დაბა, ფირ კაბაბი მხეს;
სმას სცემდეს კლდენი ქალისა ზასილისა, მენ ერთ-სასხესა.

მას ქმას თავი არ მისცა, ჟერეტადა ებილწებოდა,
ფირ კაბაბი არწიესა ქექე, მიღამო ჟერიებოდა,
ტარიების ფიშე უხასდა მწედ, თუცა არ ჟეწებოდა;
აფთნებილ მუსლითა უერიდა, თითითა ენერწებოდა.

მოგოდა: დაუდე, რამც გოგა, გაცი ვარ აფაშიანი,
ლევარო ქნილი მისახეან ვარდი და ისი ისი;
მისი რამ მითხარ, ვინ არის ტანასარი, პირ-ბაჟიანი?
ასწავდ არას გიჩამ, ნუ ჰეგემის, ნუ ჰერი აურე სმიანი.»

ქალი კოტოდა ტირილით:—სარჩელი უგაეს ბჭობას—
ოუ არ შეგი ხარ, დაქესენ; შეგი ხარ, მოდი ცორასას;
აუ მეტად მნელია საქმეს მწყავ აფერდად თხრობას;
ცეკვდ ნუ სცეკბი, ნუ ელი ძაგა ამისა შობას.»

ქალავ ეტევის: ფეხო, რა გიჩა, ანუ მეწევი მე რასა?
რაგა საქმეს კერა იქმს კერცა ქაღამი წერასა;
აქე ერთხელ იტევი: „მე ასჯერ გითხროა „კერასა,“
ფითა სიცილი ტირილის, მიჯოს ვაკლიანი ძღვრისა.»

ქალო არ იცი, სით მოგადუ, რა ჟირი მოძოოშენია!
ოდიღინ ჰეტებ ამძავთ, ესე არ ვისეან მნენია;
აქნ მიძოენიარ, სიტევინი ჩემი რაზომცა გწენია,
ესრ დაგესხები, მიამე, ჩემგან ნუდარა ვრცელენია.»

ქალმან უთხრა: არას მეტეწარ, მე ვინ ვარო, ანუ მენო!
ამე არ მხედავს, მემეტევების, თოთხოლი, ასრე მით მაწევია;
ერქელი სიტევა საწენია, ასრე მოკლედ მოგასხენოთ:
ეფრასთეის ჰერ გიამოო, რაცა გიჩა, იგი ჰემინო!»

მციულება ჰქითხა ზენარობით, მიუყარსა მუსილი წინა,
მაგრა კერძო კერძო დაჭარა, მუღარობა მოქმედინა,
ნირსა ზენა გატუდისება, თვალთა სისხლი მოყდინა,
ადგა, თმითა წიმოჰშიძნა, კელია დინ დაბჯინა.

ეპრე უთხნა: ამ კნიდი ჯავრი ვითა შევარჩინო?
როგორიც თუ ამტრიო, ცრუმლი ცუდად დამბდინო!
ცირკობს, მოსირა, ამის მეტი მართ აღარა არ გაწეიო,
აფერი დაწრითმან მეტრი ჩემი მოჰკვდის, ვითა მოგცედინო!!»

ქალმან უთხნა: ეკე ღონე მოიგონე მეტად ავი:
თუ არ მომქონე, არ მოგვეცები, მრთველი ვარ და მოუკლავი;
რად რა გითხნა, სადაძღისებ კურთ ჭირთა უნდასებ;
ეკელაჟ თუ მოძვრავ, სისუქორდ აღარ მეღვას ზედნ თვირ.

ქალაკ ქრემის: ექმო, რად მოვე, ვინ მეუბნები მე ვინო?
ეკე ამძავი ცოცხალსა ქნითა კერძო მოტქვინო!
ამ თავი ჩემი სებითა ჩემითა მოგამვლევინო,
ფითა უსტარი ბედითი, აფილად დაგანვეინო.

ქეძი სიკვდილი ძექ ჩემად ჩატიდად ნურად გონია,
მით რომე დაშტინი ტირილს, ქემრების ცრუმლთა ფონია;
ახალად მისნ კოლი სოლელი, მისოფისე ქემიწონა!
კერძ კიცხომ, ვინ ხარ, ვის გითხნა სიტევანი მისახდონა.»

ქმაბნ სოქება თუ: არ კიცის აწ იმისი ასრუ თქმება,
სხვისა რასმე მოვიგონებ, სჯოსს საქმის გამოიჩინება;
გაუძეა და ცლლებ დასჭად, სტორის, დაგუშაო ცრემლია ფრქვება;
ქლის უთხრა: დაგარისხე, აწ არ ფიცი ჭით დაურჩება.

ქლი დაუკად გუმტ-გერიდ, ქეძობს, კურდ არ დაზტყბარია;
გუთხნდიდ ქემ ჭის ტორილად, დღარის მოუქარია;
გარდისა ბადის მოგებდა ცრემლიას საცუარია;
კვლავ იქით ქლი ატორდა, მიხოის კულ-ნალმობარია.

ქმ მტირალი შეიბრალა, ამად ცხელი ცრემლი ჰდვარნა,
მარი უკად უცხოს უცხო, არ ქანი აუბარის;
ქმაბნ სცნო თუ, გონქაბი ჩქონი ჩემთვის დაწერნა,
ცრემლ-დენილი მემშეწა, დგა, მექლი მოუქარია.

უთხრა: ფიცი, აფარ გარტხარ ქენ აწ ჩემად დასხნდობდად;
დაგაბრისხე, დაგრჩომიგრი დარიბდ და იძებ თბელდ;
აწ გერება თავი ჩემი დამის; ქმითვის დასხნდობლდ,
ამად რომე ძეცოდება მედეგზის თქმედა შესხნდობლდ.

თავი ჩემი სამსახურად თუცა პებდ მოგაწონე,
ძიჯურისა შეიბრალება ჭხამს, ქსეცა გაიგონე;
ძმებანით კიფლებით უდინო ჭირ, არის არის ჩემი ღონე,
ძულთა მოგცე კულისათვის, სხვ ქტიოდა რა გაქონე!

რა ქალას მიტხვდა კეთისაგან მიუწურობისა სისინძა,
გულ-ამოხვისით დაიწეო ას-კეცია ცრიტლითა დინძა,
პლავ გააძლენა ხასილით ტირილი, არ გაცინიბა;
აფთხიდის დმტრიძის წადილი მასკა, გულისა ლისინძა.

ოტყვის თუ: ამ სიტყვითა მას უწინ შეკვალუბის,
ფისტვისმე ხელი უკილოდ, მას ცრიტლი კბლიმალუბის;
აკლავ უთხრა: დღო, მიუწური მტერითაც შეკრიალუბის,
ექნეა აცი, სიყვალისა თეთით ქტების, არ კრიმალუბის.

ფარ მიუწური, ხელი ვინძე, გაუძლებლად სულთა დგმისად;
ძემბან ჩხებან გამომგზება სამებარად ამ ქტებად;
დღიულებლიცა კურ მიტხვების, მე მიუწულურ სადძი სად;
გული შენი მიორენა, მასი შენდა, შენი მისად.

მისი სისკ გულას ჩქმის სიტად ასკ გამოვსტეკ,
მისტვის ხელმან, გამოჭრილმან, ლასინი ჩქმი ვალქატე;
ორისაგან ჭრია მიებავ: ტეპე მექნ, ასკ მააზატე,
ან მაცოცხლე, ასკ მოძებლ, ჭირი ჭირსა მომიმტე.

ჭლმან უთხრა ქმას სიტყვა, პირკვლისა უძმები:
უგმ სიტყვა მოიგონე და რძე უკეთესი,
ჭუდას საქმე მტერობისა გულას ჩქმის მომოსტესი,
აწ მოყვარე გილემიგარ, დისაგანცა უფრო დესი.

ღწ რაცა გითხრა, თუ ამა საქმესა დამმორჩილდები,
რასაცა ექი, მიჸნედები, უცილოდ არ ასცილდები;
თუ არ მოძიმებ, ვერ ჭროებ, რაზომცა ცრემლისა ჭმილდები,
მოგზედების ძღურება სიფლისა, მოჰყედები, კაცასწილდები.

უბებხ უთხრა: ფეხ საქმე ამას ჰეგასო, არა სხვასა:
ლორი კაცით მოღილებს, სადაური საღებ გზასა;
უებხაბხ წისა ჭაბას ჩაჯრძნელი მიგან ჭაბა,
ტექდ მიადგა, ჩაჟირდა, სტირს, იმასის ვაგლახუას;

უკრე უთხრა: „ძისნაგო, ივაჟ მხნდა, მომიცდიდე,
„წაგდლ თოვთ მოსახმელად, მწდისო თუდა ამოგზედე;“
ამას ქვეშეთხა გაეცინა, გაუკირდა მეტად პირე,
ტემოჰევლა: „არ გელოდე, სად გაბეჭა, სად წაფიდე!“

ღწ, ღაო, შენა ხელისა ჩემი სიძელი უელისა,
ძიხად უღონთა უქნოლ ჩემგან აღწერობა ხელისა;
რასაცა მიხამ, შენ იცი, შენ სარ წიბილი ხელისა,
თვარ ჭიბუცა ქმნა გორილითა შეკერა თავისა მრთელისა!»

ქალიხ უთხრა: ძოშწონა, ემო, შენი ნაუბარი;
ძარ უცილოდ კრიკი ვინქე, მოუმე, ბრძენთა საქებარი;
ძარ ვინადგან აქასაძის ბაგა ჭირთა დამთმობარი,
რაცა გითხრა, მომისმინე, გიძოვნია საძუარი.

ცითხრა, თუ ცოდნა გწადიან ჩვენისა შენ სახელისა;
ტბარიელ არის სახელი იმა მოქმისა სეღლის;
ძე ასძთ მქონი, რომელის წვა მქეცი ცეცხლისა ცხელის,
ძეულ-ოქმა სულ-ოქმისა ბყრისა, მას თუ არ ერთხელის.

ამის მეტას კარის გითხრობ მე სიტყვისა აძისონისა:
თვი მინდონს არონიებს ტანს მწვერისა, მემჭვისა;
ფჭამ გლას მარტო ნადირისა მისებ სორცას მონაცენისა;
აწყვე ძოგა, არა კიცა, თუ დაჭროვის დიღსა სხისა.

ამის პეტრებ, მოიცავო, თავი სხებაზ არსებ არო;
არა მოვიდეს, მემტემწოდ, ნუოუ, კით რა მოვაბედოთ;
ერთმნეულისა ჰეგამეცნებ, თავი შენი შევავარონ;
თვით გაამოს საქმე მისი, საფარელის გაასარო.»

ქალის ქმანი მოუმინდა, დაჭრონილდ, დაჭროთ ნება;
ამის ზედა მოისედეს, სყიოთ ქმათ სისტენდა;
მოქარე წელისა გამოსტელი ჭისებს, შექმა მოფინება,
უკურიდეს, დარა ჰქმნეს მუნ სხისა დაუთვენდა.

ქლიმის უთხრა: ფხო, დმტრომან მოგცა ფძებ, რაცა კინა,
ასერა თავი უჩინა ჟემქ, დამდეული იქავ მინა;
ამ ქმისა მენებდე სირცეელი არა ვინ ა;
მუოუ, კით რა მოვაბედოთ, შენი სახებ არ ეწეოდ.»

აფთანედილ ქვაბის დაჭმალი ქალმან მაღვითა მაღლითა;
იგი ქა ცხენსა გარდა ჰქნა, ჰქონილი კაპიტებმაღლითა;
ატირდეს მაღლა ცრუელითა, ზღვათაცა შესმაღლითა;
აფთანედილ სარქმლით უშერეტდ ჸერეტითა იღუმაღლითა.

აძრტის ფურდ შესცვალა ბროლი ცრუელისა ბანაბინ,
დადასან იტირეს ქმაბინ და მან ქალმან ძოსინამან;
შექსინა, შეიღო აბჯარი, ცხენიცა შეიუფასა მან;
დაღუმდეს, ცრუელინ მოჰკერთნა შეგმან გიძრისა დანამან.

აფთანედილ სარქმლით უშერეტდ, ტევე, საქნით ნააზატები;
მას ქალმან ქვემე დაუგო კევსის ტეაფისა ნატები;
მას ზედ დასჭად იგი ქა, სულ-ოქამს ჭირ-მონაბატები,—
სისხლისა ცრუელისა გაუწა შეა გიძრისა სატები.

მან ქალმან სულ-ჟეო კევსითა გზება ცეცხლისა ნელისა,
გეონა ჭაბა სიორცისა ქემწრისა, შეუწევლისა,
მოუტერა; ერთი ასლინა, —ქმაა საქისა მეელის—
მაღლი არ ჭირნდ, დაუწეო გამოუწა უკონელისა.

ცოტად მიწეა, მიიძინა, ოუცა უოლა ვერა მეტი,
ქეცერთა, დიდი დაზიანა, წამოფარდა, ფითა რეტი,
ისახეის და წამწმდ იქრის გულსა ლოდი, თავსა მტრი;
ცალ-კურ ჭინის და პირის ისოკს ჭალი მისი შესძერეტი.

«ადგ დაძრულია, მაახსინს, მითხარ, რაჯა წაგებიდა!»
მან უპირატეს: მონადირე მეუე კინძე გრძელებულა,
«ჰუმეს ლუძურნი უთვალაშინი, ბარგი მმიმღე ჲყიდა,
თვით მინდორის ნადირობდა, დაუფანწე მარყიოდა.

სუკედად მუცა კაცთა ნახვა, ცეცხლი უფრო გაფილებული;
«არ მოუწო ახლოს შეერად, თავი ჩემი შეიიწყოლებული,
მძოტები მერიალი შემოიტულია, ტესა ძირზ დავიბისალე,
ფოტები: „წუთუმცა უკუმრიდა, რა გათხოვას, წაფლი ხეალე.“»

ქლისა ცორებით გარდიმოსკვერვეს ას-ნა ჰეცი ბეჭრის-ბეჭრად;
მაახსინს: მშეცათ თანა არები მარტო ტეტრად,
არის კაცსა არ იახლებ საუბრად და შემძევებრად,
ძას მაგითა ვერას არტებ, დღეთა შენთა ცუდად ჰლოე რაღ?

ფოვლით პირი ქვეხნისა გრიობ სირულად მოგიფლია,
ფორთი კაცი შემძევებრად შენად ვითა დაგელია?
ეგიახლოს და არ გამაგლე, თუცა ჭირი არ გაფილია;
ძექ მოჰკვდე და იგი წახდეს, ესე შეთვის რა მადლია!»

გბორმანა: დღო, ეგეა შევაგისა შენისა გულისა,
ძაგრა არ არის ქეევანად წამდით ის წელულისა;
ფის ძღლაეს პოვნა კაცისა, თვით სიუფლად არ მოსირულისა?
ჩემი ლხინია სიკვდილი, გაურა ხორცოა და სულისა.

ღმერობას სწავლა ეტლას ჩემსა სადღარა გაცი რად დაჭმადა,
ძინასლე და საუბრი თუდა მისი მე მეწად!

ფინცა გასძლია ჭირი ჩემი, ანუ გონიცა შეეცად!
აქებან კიდე სორციელი, დაო, მიეის არა სადა..»

ქადაგი ჰყადრა: «არ გამიწერე, ვიმიტე და ვიაჯდია;
არავენ ღმერობა გენირობა შემი ჩემზე მოუგდია,
ვერ დავხსოვ უპერების, რაცა საქმე გამიცდია;
არა ვარგა უსასომ, თავი ზომის გარდეიხდია..»

ქამან უთხრა: არა მეუბეებ, არა ვიცი, გამიცხადე;
ეგაცი ჩემად სამსახურიდ უღმროოდ მეტა ვთ დაფიადე?
«ღმერობა ჩემი უბედია უძრა, მეტა რას ვეცადე!«
«გადანაძეცა განადირდი, თავი ასრუ გავისადე..»

ქადაგი ჰყადრა ჰყადრა: «გაგსაჯე შეტითა შეგინებითა,
მაგრა თუ გაცი მოგვარო, მოგვევს თავის ნებითა,
იყი გასძლიოს, იღსენდე მისითა შემეცნებითა,—
ეფრეც, არ მოჰყდო, არ იყო არ საფნებლისა ენებითა..»

მან უბრძნა: «თუ მხენები, გნახავ, დიდ გავიხარებ,
ძინებრულმან მისმან, ვისოვის ხელი მინდოოს თავსა ვარებ;
არას უშიძ უგემურის, არად ღდეს გაემწარებ;
არაცა ჩემებან იამების, ვააძებ და შემიუვარებ..»

ବିଜୁ

ქლია აგდა და წევდა მის ქისა მოსაცენტრად;
არ ეწეობო, უმძობს, არს მისად მაგულფენტრად;
ხელი მოჰყეიდ, მოჰყენდა, კით მოჰარე მოსაცენტრად;
იგი რა ჭიათა ტარიელ, ხოჭა შისია დასაცენტრად.

კაძოვება ტარიელ, ჰიმრთებთ ორთავე მევ დარად,
ან ფით მოჰარე უღრუბლოდ შექია მოჰყენდეს ქვე ბარად,
რომე მათთანა აღიასა ხედა გრევიტას ხედ არად,—
ჰევენდეს ქვიდთავე მათთანა, სხეაძლცა რისა ჭოჭი მე დარად!

მთ აკოცეს კრიმბნერთისა, უცხოობით არ დაჭრიდეს;
კარდის ქსლენებეს, ბავეთაცა ქითლინი თუთრინი გრძინებირდეს;
ჰელი ჰელა გრძლადშევეხეს, კრიმბნერთისა აუტირდეს;
ქსრუდ შექმნეს აგუზნი მათნი, თუცა ლალად ღირდეს.

მომრწელა, ქამბი აკონტრილს ხელი შეუტერა ხელითა;
კროგის დასხელეს და იტირეს დიდ-ხნი ცრუბლითა ცხელითა;
ასძიო ხელის უღებდა სიტეპითა საცენტრელითა:
თავთ ნე დაჭიოცო, ნე ბნელ-იქმ შესა თქვენისა ბნელითა.

ტარიელის კარდი იქო დათრთვილუდი, არ დაზრული;
ქმბა უთხრა: ტესტირაჟების, მოსხი შენი დაფარული,
ფინ ხირ, ან სით მოსულხირ, სადაური, სით მოსრული?
ტე სიკვდილისა ადარ ჯასხიოვ, ჯარ მისგანცა გაწირული.

զատիճուղ զակա նաև են, Տօրվայի լամանցինա:
Հղումո և զմուռո ըստուղ, զու տայո զանձնենա,
մյ շար առածո, առապյուն առն իյմի քառանցինա;
մուշերուստու քամիչարչար, Այսկեղո Մարմբո մը կինա:

մյ նացրունուն իյմուս և Նշուղո կյալցարյունա;
աղոյտ մյալցա մատաջ ման էնցոցին մունցի մյալցամարցինա;
աղյուս առ մուցուն, զոնանց, տայո զու զանհրցինա:
զանձնայցա, ռայն ճակառց մունցի մյալցամարցինա?

մյին մունդուն զնանյու զամունու, իյուն Նշուղ զարձայի քայնուտ;
անցրուն իյմու զացույրու, իյուն Խաչու წամպուսինու;
զանմյու, առ մուկայլ, լամփիւնո նյուն զամուցի քայնուտ;
մյին զալուն წուլուց մյեւզըն Տուշունաց և նունուս գո ջցնուտ.

զայցլայցա մատունուտ տայո Մամուռու զարձ մյալցոյուտ;
մյալց միսաւա, Ըստիամարցի, կալուր մյուն զար մուգայուտ;
զուտ իյայո քամելույ մունցուց ճակառցույու;
ամս Սպորտ ճացիմեցա, տայո Տուշունաց զավոյուտ.

զմենցա մյամինա, ույզոնց ուսուտ Նյուլմիւյզ եյնոյուրուն;
մուցնաւեն, զմենցի շաբանցան, մատ Շուա ճամպիրուն;
զուր էնանյու մյոն մանցուց, Ցիրու շու, Ցիրու նյուրուն;
ավ քամուց նախոն, ռումելուս զյու միյ էնցուն, զյու յույրուն.

მისისმანა: „მცუან აძმევი მის შხია წარხლომლისა,
«,მძინ კი მქნევი საქმისა, მის შენგან მონაბეჭდისა;“
«სმაწლობის მოსხრ დადევნ უძისოდ ცრემლია მიღისა;
არ კიყიოს, გაჟძლე კერ-ჰერეტა მისისა მე დაიბოისა?

დებნამძის მნასვიცა კაცი შენი არ მენასა;
ტურდი ქნახე, რომე თქვენთვის სიტეპა რამე გაემჭვისა;
ძალიასთა ჩამოყალიბო, ერთი მეცდართა დაგესხსა;
ძათ მსხავლეს, მაა რომელთა სულ-მომრძვი სძე გლოს ა.»

ტარიელსაც გაესხება ომი მთი მაძინდელი,
იტევის: მასხიოვს კე საჩქ, თუცა არის აღრინდელი;
ფრთვან გნახებ ნაცირობას შენ და შენი მე გაძინდელი;
ძით ვტირიდი, მომეონა მე გლას ჩემი წარწემედელი.

რას მაქნებით, რა გინდოდა, ერთმანერთსა რითა გვაზდით?
თექენ მორწეულნი თბებომდით, ჩენ მტირალნი ღაწესა კარნდით;
რა მონანი მომწინით, ქესაპერობლად გარუდინდით,
ამ კეტე, რომე ჩემად ნაცვლად თანა მეცდართა მიატანდით.

მოვისხედე, მომეწა რა ჰატრონი შენი, ქნახე,
ძელმწიფიაბით შემბრალიეს, ამდე სეღი არ შეგახე,
თეალია წინა გამოემსხე, მეტი არა შეფუზრასე;
შემი ცხენი უწინოს ჰეგას და სხვასძცა რად გასხახ!

ეკუტენ გერ ასწრას თვალისა დაფაქება, დაწიწამება,
ას გამძლენები, ვისგანც ჩემი არა ვენა ამება;
მათ თურქთა მიღმა გრძელ მე არას არ შეწამება;
დაად ჭრებოდა მორენა და ჩემი დათამებება.

ას გაძლი მოსველ, მიამ ნასეა შენისა პირისა,
ტანად სირი და პირად შექ, მძლად შეგვესი გმირისა,
მაგრამ გარვილხარ, არა სარ გარდაუხველელი ჭირისა,—
ასევე პოვნა ჭავისა, დათივ ზეცით განაწირისა.

დეთხდილ უთხრა: ფიო მაქი საქაბი ბრძენთა ქისა?
მაგისად ნაცვლად რამაც ვიუა დარსი ქაბისა თქვენისა!
ასე სარ შირისა ქროისა, ზეცით მნოისა წენისა,
რადგან გერ შეცვლის პატივი გენიმთა ცრემლოთ დენისა.

ამ დღესნ დასხვერება, გული ჩემი გინ დაჭიბიდა;
დამიგდია სამსახური, იგი იქმნეს, რაცა გინდა:
თაგუნდა ეგრეთა სჯოსა, ათასუერიდა მინა მინდა,—
ძექ გასხლო სიკვდილძისი, ამის მეტი არ მინდა.»

ტარიელ უთხრა: მე შენი გული ას მემურვალების;
მიკვირის, თუ ნაცვლად მგისად შენ ჩემი რა გემალების!
მაგრა წენია, მიკარი მიკარისა შეკრალების;
ძექ სავარევისა გაგზარო, ქსე რად გენაცვალები!

ცნობოსულისი ჩემდე ქებიად, პირობისა სამსახურად;
დღეწისძინ ჰქმია და გიაონიაზო, შენცა ფილხარ მძღვანელად;
იმართ ჩემი რა გამოო, გამოვჭრილებო, ასრუ თუ რად!
მე თუ ვიტევი, დაწევას ცეცხლი ცხელი, შეიქმნა ალად, მერად.»

ამას დაუტენდა ტარიელ დაწევარი, დააღემული;
ასმათს უპირატო: „მას აქეთ შენ ხარ ჩემთვა სლებული;
რად არა იყი, უწინდეთ არს ლეით ენე ლებული!
ეფლავ ესე ემ შევას მტრიალი, ცრემლითა დავაღემული.

ემას უისრა: „ვინცა გაცმნ მხ, ანუ თუ დაცა იღოს,
ცესმის მისოფის საკვიდილია და ჭირის თვეი არ დაჭირდოს;
დღეწისძინ ერთი რად აცხოვისხ, თუ მეორე არ წაწემდოს!
ძენ იმშენდი, მე გამომომ, რადა გინდა წაწემდოს.»

ასმათს უისრა: მოჯი, მოჯე, თანა წერთი მოიტანე,
დაბწევილის მაცეურიბი, გული მთა გარებმბანე;
ძევდრი მასი, დძირირე, სელ-თქმა გაათხისონე,
ძე სამარე გამიოსარე, აქა მიწა მაცემნე.»

ლილ-ჩესხილი საამოსლიდ დასჯვა, მხარი ამოქერნა;
კოთა შეუ სჯდა მოლოუსლელით, დიდ-ხან შუქი არ დაჲვარნა;
კურ გაძენა სასულონო, მნ ბაჲნი გააქერნა;
გურმე სულ-ჟოქმა, დაისხხა, ცხელი ცრემლი გარდმოჲვარნა.

პოსოქვამს: «და, საფრინელო, ჩემთ, ჩემთვის დაკარგულო,
იძებოთ და სიცოცხლეოთ, გონიბათ, სულო, გულო;
ფინ მოგავეთა, არა ვიცი, სეო, ვევმს დანერგულო!
დაცხელმან ცხელმან ვით ვწი დაბწეა, გულო, ასკურ დადაცულო!»

ტარიელისა გან თავის ამბის შბობა
ოდეს ავთანდილს უამბო ზირგელი

სმენნიდი, მიუც გონება ჩემთა ამბავთა სმენასა,
საუბართა და საქმეთა, კოთ ძღვივ გოტებებ ენასა;
თეირ, ვინ ხელმწინა, მოველი მისტინ აროდეს დასენასა,
ფისგნ ძევეულა სევდათა, სისხლისა დვართა დნენასა.

«ინდოეთის შეიდოთ მეფეთა კოვლი კაცი სარო მცნობელი;
ექცი სამეფო ფარისებრის ჰქონდა, თვით იურ შეირობელი,
უსეი, ძირიდი, უყალი, მეფეთა ზედა მფლობელი,
ტანდ ლომი და პირად შეს, ოძად მძლე, რაზმთა შემობელი.

ამბა ჩემი სჯად მეშეიდე, მევე, მეტოცოლთა შსარავი,
სარიდან ერქვა სახელი, მტერთა სრულ დაუფარავი;
ცერენი ჰქადრებდა წესასა, ვერ ცხადი, კურც მარავი;
ძალირობდის და იძევებდის, საწუთო-გაუმწავი.

ხალვა მოსმულდა, ჰქომის გულის გაფინოთა კარები,
ციფება: „წამილია მტერთაგან ძღვენი ნაბირთა რები,
„ერვლენით გამისხმა, მორტმით ვით, მაქს ზეიმი და ჩარები;“
ციტორნა: „წაგალ და მევენა ფარსადის შევწენარები.“

ფარსადის წინა დასკენი გაგზენა მოყიდვების;
ტესტვალი: „ჰქონ გაქეს მეფობა ინდუთისა სირელისა,
„აწ მე მწადის, ოქონისა წინაშე მუცა უცნა ძლი გულის;
„სახელი დარჩეს ჩემისა წილულად სამსახურისა.“

ფარსადის შექმნა ზეიმი, ამ ამინა მცნობელის,
ტესტვალი: „დამერთისა მადლობა შევწირე სტელია მცნობელის,
„რადგან ეკი ჰქმებ მეფების, ჩემისრ ინდუთს მჯდომელის;
„აწ მოდი, ასრე პარიფ-ტე, ვითა მმამხ და მმობელის.“

ფრთი სამეფო, საკარტლიო, უბომა ამირამართა—
თვით ამირამართა ინდუთს აქვს ამირ-ცხასალარობა;—
ტელე რა დასკვდა, არა სტირს ხელისა მოუმჯდრობა,
ასხვად პატრიონია, მართ ოდენ არა აქვს კეისარობა.

თვით მეფების მაბაქები დაიჭირა სწორად თვეს;
ციფება: „ჩემებირი ამირამრი, ნაძლევე ვარ, ვისც ჰქავსა!“
ლუქურობდის და ნადირობდის, ამღვევდინ მტერი ზაგს;
ამს არა გვაკ ასრე, ვითა მე სხვა კაცი არა მეგასა.

ამ ამ ესაბ მუჟეს და დედოფალის შინის დარსა,
აჭმუნა ჰქონდათ, ქმი იურ, მით აქხენეს სასანი ხარსა;
დაი კრული დღიძა იგი, მე მივედი ამირბარს!
მუჟემან სოქეა: „მეილად გვესრდი, თვით ჩემივე პარი არსა.“

მუჟემან და დედოფალმან მიმიკანეს შვილად მათდე,
სასაპრონოდ შერდიდეს სირულია ლაქართა და ქვეყნათად,
ამინენთა მიმექს სისწავლებლად ხელმწიფეთა ქავება-ქმათად;
მოგიწილე, დაუმისგაცე შესეს თვალად, ლომეს საკეთად.

ისმით, მითხობდი, რაცა სენა ჩემის ამორბ ცილისა:
მუჟოისა წლისა შევიქმნ, მშეგავის ვარდისა შეილისა,
შეირად არ მიჩნდის ლომისა მოკვლა, მრო ვით სირისა;
არა ჰგაოდის ფარსადნის მისი არა სხა შეილისა.

ისმით, შენცა სირ მოწამე ჩემისა ფურ-მიხდილისა,—
შესეს მე ვკომდი შეექბით, ვით ბინდის ქმი დილის;
ოტეოდეს ჩემი მსახური: „მშეგანა ვეგმს ზრდილისა,“
აღ მძინდლისა ჩემისა სახე ვარ ოდენ ზრდილისა.

მე ხუთისა წლისა ვიუავ, დორისულდ დედოფალი,—
ესე რა სოქეა, ემძმ სულ-ჰოქმა, ცოტლით ჰმისანა: «ჰმობა ქალი,»
დაბენდისა მიერურა, ასმით ასხა გულის წელი;
სოქეა: მაძინე შესა ჰევანდა, აღ მედების ვისკან აფი!

ქება არ ითქმის ენოთა, აწ ჩემგან ნაუბარითა;
ფერსახდნ დასკვდა ხარებად ზეიძითა და ხარითა;
ცოვლენით მოვიდეს მეფები, ნიჭითა მრავალ-კერითა;
ასტურტლე გასცეს; აიგნეს ღაშქარნი საბოძერითა.

საპოველი გაიქრა, ზრდა დაგზონეს მე და ქლისა;
ძართ მძინევ ჰევნდა იგი მხისა შექო ნისმალისა;
ცეკვანდით და სწორად კუნძით მყვეს და დელობლისა;
და გასხენებ, ფისენ ჩემი დაუდგავს ბული ალისა!»

ემა დაბნდა, რა სისელისა სისწებისა მიეწურა;
ძვონძილისა ეკრირა, მისმან ცეცხლმან გულის ჰმურა;
ქალმან სელად მოაქცია, მერდისა წელი მოაცეურა;
სოჭა: ისმენდი, მარა ჩემი სიკვდილისა დღე დასტურ ა.

მას ქლის სესტენ-დარეჯან იუთ სისელდ ხმომილი;
ძეგლისა წლისა შეიქმნა ქლი წესარი და ცხომილი,
ძოგარისა შეგანა, მხისებან შეწებით არ შეფრომილი;
ძმესა ვით გასხლებს გარისა გული ალმასი წეობლი!

თვით ასრე მოიწოდა, მე შემქლო შესკლ ოშნა;
ძევევ ქალისა ვით ჰევფილდ შეფომისა ქნისა მწლომესა!
ძმესავე სელია მიმცეს, რა შეფერმენ ამა ზოშნა;
ფტურთობდი და ვთამაშობდი, ვით კატისა, ვსოფდი ლოშნა.

մյուսին և ենց ապո, մոցն և մշտոց յեղուս;
պահ պահու ենք քաղաքու անշնչուս, լազուս,
շուրս ծառիս քահու ու և սեծենահ և սրախ քարդու նյաջուս;
ազո մին ոպուս, մյուսու յուշան և մնու աղուս!

գոր ու դա դոք մոյամուտ յմիշուսուս աղոյ ողուղուս;
մեռշաբ յուպէ և յանուս, Կուշաբ ծանիս հմուցուս, ու զուս հորդուղուս;
գոր ոյու ու մյուսուս, յերուս, յաջուս զանուցուղուս,—
մես և մնուս և մնիշաբուղուս ոյուս մյուսին մուսկ մյուղուս.

մեր յըց մոյաբուժ յըց ոյսուտա ու մաջուտա;
բարցուն զեյցցուս, մյուսին հուտու մուս յորդուտա;
և մետ ու ունիս մունս մյուսին, օմբրուսուս նորդուտա;
մին օմբրուսուս բանուտ, զանուս յանշարդուտ.

անշյումյունուս նլուս յոյց, մյույ մերդուր, յուտ մյուղուս:
գորուտ յոյց մուս բանեպէ, զամոյյուցուս անց մոլուս;
մաղուց լումիս, ողբաց միյս, ընճաց յոյշնից յոյմի նորդուս:
և ունուս ու մանարց մուս այսօնան, իյմց մինուցուս.

մոշինուս միյբու ու նագունուս օւսարմեն իյմմեն և նոյսունուս;
մինույ յունշուտ մոյանս, մոնուրուտ մյույկըյունուս,
մյունու, մյումին նացուս, նածաց լուսուտ նյուլուս;
այ և նոյսունուս ըշյանուս հուրման ծորունացնմյունուս!

მაგა მომიყვად, მოკიდა დღე სიკვდილის მისის;
 ექნა გაუცემდა ფარისხების ნიძეტისა და ნიძის;
 მათ გაესარეს, ვის ზარი დაჭლვების მტრისა მიძის;
 ერთგულთა შექმნეს ვაჟა, მტრთა სსქენება იძის.

მე წელიწადმის ბნელსა ვსჯე, საწუთო-გაცუდებული,
 დღისით და დძისთ ვეჯიბდა, კურვისგან სულ-დალებული;
 ებავანად სასი მოკიდეს, მითხრეს მეფისა მცხებული:
 ფორმანა: „შეიღო ტრიქლ, ნუ სარ მავთა ღებული.

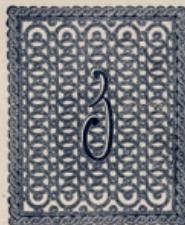
„ჩენ უფრო გეტეგის იგი, ვინ დაგეპკოდა სწორად თავისა;“
 ასი ქორმა საჭურწელე, ქორმანა ასება მავს;
 ათმება მისულისა სრულისა სკარგავისა,—
 „შენ გქანეს ამობარობა, ქმა მისევ საურავისა.“

დავწორ, დამტევს მამისა სახმილოთა დაუძრებელოთა;
 ეკეუნის გამომიერენეს სხსოა მთ წინაძეგომედთა;
 ეგამთსელისსაფას წეობა შექმნეს ინდოეთს მყიდველოთ;
 ათოს მომეკებენეს, მკოცეს ჰატიკით, ვითა მშობელოთ.

ამა საჯდომთა ახლოს დამსკეს, ჰატიკე-მცემდეს მისა დარად,
 ათი სელისა სოურავი მთ ორთხვე მითხრეს წერად;
 ეურჩ-გემჩენ და მასულითა წესოა ქსავა მიჩნდა სარად;
 არ მომეკენეს, დაგძორისილდი, თაუეანა-ვეკ ამირარად.»

ამბავი ტარიელის გამიჯნურებისა
ჰირველ რომ გაუმიჯნურდა

კლავ დიაწეო თქმა აშისა მან, რა ხანი მოიტირა:
დღესა ერთსა მე და მეუკე მოვიდოდით, გვენადორა;
ძიპრძნა თუ: „ქალი კასთო,“ სელი სელსა დამიჭრა;
მას ქამისა მსხეუბელი მე სულ-დგმული არ გიყვირა!

ძალჩა კასე უტურეული კოვლისაგე სალხინოს;
ძოფრინველიაგრძ ჩხა ისმოდა, უძესი სირინოს;
ძრაველად იცო სარაჯები კარიდის წელისა აპნის;
ცარსა ჟედა მოჰყურებიდა ფარდატები ოქინოს.

ძევებან აბა დურაკოთ, მითხრა მიტანდ ქვის;
ცამოფენებ და წავედით ჩემსდ სადებლდ ძლის;
ძმინ დაწიწებ გარდახდა მე საწუორისა გვის,—
დღმესისა ჭამს ლაშვირი ლაშვირდ გულისა სალის!

զուցողը, ի՞նչքան ա՞յսիցան նեխա մես մետես քարուս,—
այ շարու զբա և մշպեմն մեշելու պարզացո յարուս;
զյուկ զնեցողը, ռայն եմ մեթուղա և յանուս;
վեմտէ յարմենա յամտեմ ջարախո ամորմարուս.

վեմտ պարզաց և տեղան, շարու զբա մոլորձացունս;
վելուս կյանու, լաւշուրո մյու լուսան և ըսլուս;
մոլուց, մոյզու ջարախո, մտերա լուսելուու դացունս,—
զյամբ, մես պյու և տեղունս ջայլիք նոճացունս!

Ճ ի ներդյէ օցո նայուն, մետեսցա մոլունարուն,—
մետ զոր շամելու նեյնյօն, քանին և նյուն-շումնա միարյնո;
յմ և տեմետո նըրուողին, եմես կյանու օցո արյնո—
կմենցու տովյու: մյուլու հուն-մենուն, զոր, զմորո մյուլունի!

մեմունեն իյալու քանես, ցումազ մոլուգ ըսրու,
ջունեն զոր և տովյա, նյունամեն գյուն կյանու, քարու—
քանուզ և միարյու նյուն-տումնա, լույզու մինս զարու,
տովյա: մյանցան մետ նեյնյօն, զամբ, ու ջուն նարու!

մումունու և մումունունու մուտացան հիյնուն,
անցուն, մարտամ պայտուուզ ծուլուզ զոր մուշտիյնուն;
! ջամին նուշան ծումբունուն, ռոմելուն յուրիյնուն;
մումբուն հյուտա ամայու, ույ նյուն մյուլունիյնուն:

დურავნი მოსოფელს; გაგიღე სხედ კერი გ ჩაღა თავისა,
დაგეცი, დატნდი, წაძიხდ ძღვი შართა და გვლეის;
არ სულა მოვა, მექინს სმ ტირილისა და კის;
ერე მომრტყმოდეს ჯალბის, კით ჩამსხდომი ნავისა.

მიგნ ვწევ დიღთა დანბაზთა ტურფითა საცემელითა,
ტედ დატიროდეს მეტი ცრემლითა უძრისელითა,
ასირსა იხოდეს სელითა, დაწვისა გამომელითა,
მუერნი მოასხეს, სწითა მოქეს გამამელზემელითა.

ამ რა მასა თვალასმელი, მომე კელსა მომეჭვაა,
უცემლითა მოახრა: „ძეილო, ჭილო, ცუცხალდა ხარ, სიტება სოჭია!“
ამ ჰასხეს კერი გავა გავაპ, კით მხარი, მევრთი და;
ეკლაკ დაგეცი დანედილი, გულსა სისხლი გარდეჭისა.

სრული მუერნი და მულინი მე კარეჟემო მცვიდია;
ამა სელთა ჭრინდათ მუსაფი, კოველი იყითხიდია;
მტერ-დაცემული გვერნე, არ კიცი, რას ჭმასფდიან;
სამ-დღემდინ კიაკ უსულო, ცეცხლი უმრერნი მწვიდია.

აქინიცა იყორვებდეს: „ეს სენი რა გურია:
„სამკურნალო არა სტირსა, სევდა რამე შემოჲერია;“
„სოცერ შეგად წამოვიჭრი, სიტება მცდრი წამერია;
დედოფაზი ზღვასა შეიქმნ, მას რომ ცრემლი დაუღრია.

ძალისა დღესა დარბაზს; ვაუგა, არ ცოცხალი, არცა მკვდარი;
მერმე ცნობა მომიურიდა, მიუგვდი რასმე მოუმსვებრი;
ფოტები თუ: „ჰაა, რძიგვნ ვარ, მე სიცოცხლუ-კონდისმარი!“
თბილა ჭიროვე შემთმწევისა, გაბრე სიტყვა სამუდარი:

ფოტები თუ: „ღმერთო ნუ გამწირავ, ავა ჩემი შეისმინე,
„,მომეც ძალი დამოიბისა, ცოტად ვიობე აღმაღებინე,
„,აქა უოფა გამძერავნებს, სახლსა ჩემსა მძმწვნები!“
მანვე ჰქმა და მორვევათდი, გული წელული გაგრენები.

მე წამოვკვე... მეფისაგან გაცი და მოვიდოდა,
ახერებდეს: „წიმოვკდო;“ დედოფალი გაძოტომოდა;
მეუე მოჭრისი თავ-შიძელები, არ იყოდა, რას იქმოდა;
თბი ღმერთსა დაიღებდა, სხეა გველინი უწუმოდა.

თქით და აქთ მომისხდეს, მახერილეს სახერეტელია;
მე მოვახსენე: „პატრინო, გული აწ უფრო მითელია;
„,ცხენსა შეჯდომა მომინდა, ვასნე წეალი და ველია;“
ცხენი მოძვერეს, შეცავსჯე, მეუე ჩემთანა შეღლელია.

ეგამოვედით, მოვიარეთ მოვდანს და წელისა პირსა;
ჩემსა მივე, დაგამარტვებუ, მეუე მომეც სახლთ მირსა;
ძინა მივე, უარ გაგხე, სხეა დამერთო ჭირი ჭირსა;
ფოტები თუ: „მოვაკდე, ბედი ჩემი აძის მეტსა რაღა ღირსა!“

“საფრანის ფერად ქეჩულად ბროლის ბახმან,
გული უფრთხო დამტკრა ათი ათბებს დანაბენ;
ასწილს ქეპარე შემოდგა, მოლარე გაღვენა მან;
ფოქე თუ: „რა აცის ამბევი, ნეტარ ან იმან, ან ამან?“

„,მონათ ასებთისა,“ „,რა აცისო,“ ჭრები, „ჰეიისე;“
აქმოფიდა, საძირო წიგნი მოძეა, წაფაკითხვ;
გამოყენირდა, სხვად კომეტა გმენ გულისა მწევლია სითხე!
ამისგან ეჭია არა მუსნა, სხვად მარტა გულსა მით სე.

ამ გამიკვირდა, სით გულარ, ანუ ვით მეჯღიერის თხრობასა?
ამიულილია არ ვარა, დაწმების უზრახობასა,
მეტან იმდეს გრძელწევეტს, მერძე დაძრწევის გრძას;
დავწერე, რაცა პასუხად ჭმაროებდა აძიკობას.

დღენი გაძინდეს და გული უფრთხო დაწმეს; მე ალთ,
ფერონ ვაშვერტდა ლაქტირა, მინდორს თაძმძღვ მაფალი;
დარბაზს კურ მივედ,—მეუნდალო დამტების მოსელა მრავალო—
ამისი დავწერე გრძასნა სოფლისა ლისითა და კბლით.

ათა კერა მარტეს, მე გულის ბინდი დამეცა მნელისა,
სხვამან კერავის შემატეთ დება ცეცხლის ცხელისა;
ასისწილი დაწმეს, მეფემს ჭრისას კისხუს სხლის;
ეგვისეს ფრთვად პატიუთა, არფისება საშეკველის.

« Եղջը-զանոնունո, Նելլուն, Տավուն քոյց տաշուն վիճա;
միշտ մռն մշտացուց, մշտացուց ուր, Նոյնան, — ու մռն:
«, մռնաւ մռնաւուն, « մշտացուն, զյունան, մռն:
ց շալուս մռն դաշունանց, ու մռնաւ, մոյ զոն! »

մռնաւն վոյն մռնաւուց, մյ բայց ունեաւս;
վոյն մայթապահ կունաւուց մռնաւուս մռնաւուցունաւս:
էնեւնաւ վոյնուց: „ մռնա, մռնաւ կապուրունաւս:
«, մռնաւուց, ուր մռնաւ, մյ նյ մյուս մռնաւուս ձևարյունաւս. »

« Շալուս ցառվուու ուր: „ լուսեանու զայ զայ ձագալունիքի՞ն? «, մռնաւուն զայ, եղջանուույ, երշալաւ օհունու մռնեցին;
«, մռնաւ մյուսին, կոյմուս առաջայ մյունիքի՞ն;
«, ուր մյուսի՞ն, մյ մռնաւ արյուն առ մռնեցին. »

ցացու մռուուց մյուսուն, — եթացես մռնաւս նմոնիծա:
մռուուց ցյունան, յունան յմունց նունցուս ձայիծա:
« մյ ցառանց: „ եղջու ցացանեցն, քամույտ մռչանունիծա:
«, վոնմյ մռուալ, մռնաւուս հայուա սպորտ մռնուցս լուսոնիծա. »

« Զարձանս մոյց, մյոյց քերմենյուն: „ ամուս մյուս նյ ոյմ ան! «
պայման մյուսից սպառնուու, վյունու առ մյման:
մյուսից, յունն մռուույն, քայուայուու քանոնան,
մռուունումից ցասցանն, ույղուան: „ մաս, մաս! »

Շնորհ քայլեցաւ նախօնիք մես ջղյան մօխրառն է Ռյալյանի;
Շնորհը ուշադիր է և Մյուրանն է առ ողբերք Եղանակալյանի;
Շնորհը շնորհ գտնված մօխրառն ուղարկ, դարձած վյալն է:
Շնորհը պատճեն է առ Շնորհին մես ջղյան մատն Եղանակալն է.

Վայութեածութու, առ մշակած կազմակերպութ տագու կը մասնացած,
Վուստեածու, Կայեածու պարու մյօնութ գյալն է պայծառ;
Տեղին Եղանակալն է Վայութին, իմիս Շնորհը, մուշած պայծառ;
Շնորհին մես քա նախօնիք հարցութ և կորու մալյած.

Մոռլութին մօխրառն շարժու մօտերն նայածու:
«,Քեծու զոնից զատեացեա, — մօխրառն է մօտերն?»
«,Եղանակալ մայութրայք չուր, մօխրառն սկզբանը,»
« Վայութու: , և Եղանակ Վայութն է, իմից առու նախօնաւու.»

Շնորհը, մօխրառն նախօնաւու պայմանաց անյանալաց;
«, և առ, — պարտեար — ե՞ս պայմանաւ, մոռլու կանա դայնալաց;»
Վայութը քա և Եղանակ մայութ, մոռլու դայրա յառա մայութաց;
Վայութու մուզեց տուռն մինաւ Շնորհ Շնորհալյանաց.

Վառնա մայութ, իւրա Վառն մոմիցին, տայնենամբա,
մօտերն: , մօխրառն տիպուն Վառնի պարտեալյան ձ, ուստի դուռնմից!»
Վայութը մայութուս տայնենամբա պատի զոմից!
Վայութու: , առ ուստի մայութ, ույմէ ույութ, Վառնան վայութունից.

მითხრა: „დღე ეს სირცხვილი მეღბის გულსა აღობა:
 „გვიჩია, ჩემგან წინაშე მაგისოვის მოძველობა;
 „მაგრამ აწ მიღებს იმედსა სენგან ცდისა-და მაღლაბა;
 „ამას თუ კრისტერ, კერ კიტენი, — მაგლა ღვთისა წეალობა.“

დღგა, მითხრა: „ოქენისა მერძლსა ჩემგნ ცნობა უბნევია;
 „ნე მეტე, რაცა ჰატრონისა ბრძანებისა უოქმევია;
 „ერთ დღი მემრთება გულსა მისისა უთნევია;
 „ამან წიგნძნ გაგარონის, ჩემთვის ფინც უოქმევია.“

წიგნი ნესტან დარეჭანისა საეკარელისადმი
მიწერილი პირველი

იგნა ვანას, მისი იურ, ვისი ძღაცის ცეცხლი გულსა;
ძოფშერა შეისა შექა: „ნუ დაბჩევ, ლომი, წელულსა;
„,მე შეი ვარ, ნუ მოჰყენი, მაგრა ძნელ ცუდი მეულსა;
„,აუ ასეთი ძიგასწერის უკულაქასა, ჩემგან თქმულს.

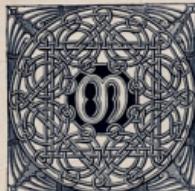
„,ბედითი ძნელ, სიკვდილი, რა მიუწურობა გეონია?
„,ხვობს, საეკარელსა უწევნე საქანი საგძრონია:
„,ხატაფის მუთხი გველანი წევნი სახრავონია,
„,აუ მთი ჯავრი წევნედა წევნეან არ დასხომია.

„,შენგან ჩემისა ქმრობისა წინასაც კიუავ ძომია,
„,მარობ აქამდი საუბრად კვლა ქამი არ მომსხომია;
„,მუდან ხელ-ქმნილსა გვეკრული კუბისა შიგნ მუდომია,
„,მნიდ კველი მასია, რაცა შე გარდაცხომია.

„მართლა გითხრობ, მომისმინე, ქსე, რაცა მოგანსენე:
„წა, შეუძი ხატაველობ, თავი გარგად გამხჩენე;
„გიჭომს, ცუდად წელარა სტირ, გარდი კვლამცა რად დასტუნე!
„მხემლი მეტი რაღა გიფოს, აჟა, ბნელი გაგითენე.““

წიგნი ტარიელისა საევარელთანა
ზირველად მიწერილი

ჯლოს ღვიძლევე უსტარი მე, მისგან მოხაწერია,
ჰასუსად გწერდი: „მოფრეო, შენგა შეკ ვთ მოუქრია?
„,მე დმერიმა იგი ნუ მოძევი, რაც არა შენი ფერია!
„,სიჩმრად მკონია, დარჩომა ჩემი ვერ დამიკურია.“

ასძირს ვუთხარ: „,მე ჰასუსა ამის მეტსა ვერ მივჭდები;
„,ქსე ჰეთლე—შეიო, რაღან ჩემთვის სათლდე აღმოხდები,
„,აჟა მეფლარი გამაცოცხლე, ამის იქთ აღარ ვმნდები;
„,რაცადაა, სამსახურია, ვტევი, თუდა ვერიდები.“

ასძირ მითხარა: „,მე მიპრძნა, ქსე ვმწათო, ქსე სჯობდეს,—
„,ვინდა ვნახიას, ჩემებან მისის საუბარია ვერ სცნობდეს;
„,ჩემდა სახედ მოვიდოდეს, შენ ვითამცა გაძიყიადეს;
„,დამცავედრია, ამირნარისა უთხარ, ასევე ნატესობდეს.“

ემეურთა ესე თათბირი, სიბრძნე გულისა მისისა,
მისი, შექსცა როდება ჰქონდას სახეისა ვისისა;
მისგნ მომეცა მოსმენა არ საუბრისა მწისისა,
ფისთა შუქთაგან უკუსა ჰქვანდის სინათლე დდისისა.

დამთს მიგაროვი რჩებული თვალი ოქროს კამთა;
მან მითხრა: „არა, არ მინდა, ვინ გამადგარო ამითა;“
ერთი აიღო ბეჭედი, მართ აწონილი ღრამითა,—
„ესე ქმ ნიმნდა, საგე ვარ სხეს ხელის შესძიმითა.“

ებლი ადგა, წამოვიდა; მე ლაპხრთა გულისა მრიდეს;
ლეხიმნ ბეჭედი განმინთდა; დამრტეს, რომე ცეცხლი მწერდეს;
მეგედ, დავკე ნადიმდევ, ჩემი სწორი სახა ჰსინდეს;
მხირულმნ საბოძვარი გავუც, ზამი გაადიდეს.»

წიგნი ტარიელისა ხატაველთა თანა მინაწერი
და პაცის გაგზავნა

აყვ ზავნე გაცი ხატაველის და წიგნი ჩემბეგიერი,
ძიგწერე: „მევე ინდოთა არსეცა ღვთისაგნ ძლიერი;
„,მით ქრისტული გაძლიერის უკველი სული მძიერი;
„,ვინცა ურჩესებნას, იქნების თავისა არ მაღლიერი.

«,ჩენთ მმათ და შატრონთ, თქვენგნ არ გავიძრებით;
«,ქსე რა ჭიბუთ ძრასხნა, აქძეცა ძოიარებით;
«,თქვენ თუ არ მოახდით, ჩენ მოფალოთ, ზედა არ მოგეპარებით;
«,სჯობს, რომე გენასნე, თავისა სისხლთა წე ეჰიანებით.»

დაც გავი ზავნე, მე გუდას მოძეცა უფრო ღხინები;
დარბაზს ვიძებდი, ღძებულ ტეცხლი, წვად მაუიძინები;
ძაძინ სიოველმან, სწუორო, ძოუხის, რაცა ვინგი;
აწ სელ-ძებნა, რომე სახლოდ მსეფაცა მოვეწინები.

Շնորհյալ զժկուհու հորդիս, մյությ քայլեարջյէ ցըռածնի,—
մյուտա կվորութշն օյբուն հյմին წուն հաջոմածնի;
մացրա քամեջուցյէ լոենութշն կյորջուոս քայլածնի;
Շեոցպյուր մյուտուն և վազաւու, զոյցո և վոյուրուս զըռածնի!

«Ծայցս յուուս և վոյուու մոյցյլ, մյոյուս և ուրու բամետրյլու,
զյայ և մայց զայրինիր, առ մոյց որչուու ըշալու,
պիցին մյունու և սամյյու, մաց զոյց մեարյլու;
Վարուս մյուցյլուն մոս պեմ, պետու և վյիշ քայլարյլո.

«,մոհածու մնետուս,» և վոյուու, զյուտեար, մյուցյանի;
մոյցիրու, զօնմենյունու, զուն մյոյց զյալու քան;
լոենոմն մյուջու զանունուու, մնուուուցյու քայլու մես;
վիճյլու, մոս բայրունի, ռամբա զյուտեար մտետան!

«Ծայցս մյուցյլու, առա քամեյջու քայցո հյմի մոյուսուրո;
վիլու წուն մոմեյցիս մեարյլու, մոկտունու;
մուսերու: „զամբա սմոցուցյու, առ զանցու զյալու նորու;
«,մոջու, ինեայ զարջու մյու սպառիպյոյիլու և քայլունորո.»

ամոցու վալումն պարճացու մոյոյ տայուս մալուու,
մացր զայ զյուտ մյուցյլու ծագեմնուու և զալուու;
մոյցին և յար օյց հորուու, մեսունյուր յալյամյուրուուու;
մյու մյումեյցիս լոսմենց մուս մյունիս ընծուս ոզալուու.

«ՃՌՋ-ՆԱԲ ՅԱԼՅԱ Ը ԱՌԱ ՄԱԿԱՏՐԸ ՏԱՅՐԵԱ ԹՈԽԵՆԴՐՆԱ,
ԱՐՋԵՑ ԾՅՈՒՆՈՒՑ ԾՅՄԱՆԵՎՐՈՒՏ, ՅՈՒՆԺԵՑ ԻՆ ՏԻՆԵՐՆԻՏ;
ՎԱՅԵՑ ՄԱՆԵՐ, ՄԱՐԱՄԵԿՆ, ՔԱՐՈ ՄԱԿՐԵԱ, ՄԱԿԱՏՐԸ ՀՅՈՒՏ:
«, ԵՎ ՎԵՐԱԿ, ՅԵՐԱՏ ԳԱԿԱՏՐՈՒՄԵ, « ՄԵ ՀՎՈՆՑ ՄՈՒՎԱ ԸՆԴԵԿ ՄՄՐՏԱ.

«ՎԱՅԵՑ ԳԱՄԵԱՄՊԱ, ՎԵՄԵՐԵԱ, ՊԱՐՆՈՒՑԳ ՀԱՄԵՐԳԱՐՅ;
ՎՈՒՐԵՇ: „ՏԵՎՈՒՐՈՒ, ՅՈՒ ՎԵՐԸ ԳՎՈՆ ԾԱՆԱԿՆԱ ՄԱՆՐԵ,
«, ՄԵԽԵԿ ՄՄՈՒՄՊԱ ՌԵԿՐՈ, ՀԿԵԽՈ ԻՆ ՀԱՅ ՀԱՅԵԿԻՆԵՐՆ՞
«, ԾԱՅՆԵԿ ՀՅՈՒՏՆԱ ՏԱԿԵԼՅԱ ՎՎՈՆՑ ՍՊՐՈԿ ԾԱՆՈՒԱՐՆՅ!“

ՎԱՅԵՑ ՀԿԵԽՈ ՄՈՒԿԱՋՈՒԾ, ԽԵՎԱՆԵՐՄ ՏԱՐԵԿ ԾԵՋՈ;
ՎԱԿԱՏ: „ՅԵՐԱ ՎԵՎՀՈՆՏԵՄՊԵՏԵ ԵՐ ՀԿԻՆԱ ԾՎՈՆՏԱ ԾԵՋՈ,
«, ՏԵՎՈՒՄՈՒՈԱ ԿՐՈՉ ԾԱՅԵՄ, ՏՈՏԵՐՎՈՆՏ ՔԱՆ ԾՈՅ;
«, ՏԵՎՈՒԿԵՎՈՒԾ ԵՔԵՑ ՏԵՎՈՒՄԱ, ՄԵՐՄԵ ՄԱԳԱՏ ՀՅՈՒՄԵՆՑԵՑ ԾԵՋՈ.“

ԵՄ ՀՅՈՒՏՆԵՐ: „ԶԵԿ, ՄԵԽԵԿ ՅԱՆՑ ԱՅ ՀՎԱԿՈՒԱ ՎԵՎՀՈՆՏԵ;
«, ԿԵԲԱՆԻ ՆԵՐՈՒ ԵՐ ՀԱՄԵՐՈ, ՎԵՆՈՒԱ ՄԵՐՄԵՐԸ Ծ ՀԵՋԱ;
«, ԿԵԲԱՆԻ ՎՈՐԵՆԻ ԵՐ ՀԱՌՄԵՎԵՐ ՄԵԿ, ԿԵՋԱ-ԿԵՋԱ ՄԵՋԱԼՏԵ;
«, ՄԵՐ ԻՆ ԻՆ ԿԵԲԱՆ ԲԵՄԵՐԵՏԵ, ԱՌԱ ՅԱՆՑ, ԵՄ ՄԵԽԵԿ ԷՐ ՀԵՆՄԵԼՏԵ.“

ԱԼԵՎԱՅ, ՎԵՄԵՐԵԱ, ՄԳՈՒԾ ԵԱՀԾՈ ԿՐԿԵՄԾՈՒԱ ՄԵԼՈՆՏԵ;
ԵՆԵՎՈՒԾ ՄԵՄԱՎԵՐ ԿԵՋԱ-ՄԵԽԱՆՈՒՏ ԾՐԱԿԵ ԷՐ ՄԻՄԵԾ ՄԵԼՈՆՏԵ,
ՎԵՐՈՒԾՈ Ծ ԸՆԴԸՆ ՄԵՐՄԵՄԵ ԵՄ ՍՊՐՈԿԵՎԵԼԱ ԾՈՂՈՆՏԵ,
ԸՆԴԵՄ ՄԵԽԵԿ, ՄԵՐՄԵ ԷՐ ՀԵՄԵՐՄԵՆԾԵ ԾՈՂՈՆՏԵ.

ძარავეთს შეოტინ მოფიდებს,—მთგნ მოსკლისა დრონია—
ძირებენი შემოუთველებეს დადი და ჟაღრონია;
„არცა რა ჩვენ ვართ ჯაბანი, არც ცისე უმაგრონია;
„ვინ არის თქვენი ხელმწიფე, ჩემსედა რ ჰარონია!“

წიგნი სატაველთა მეფისა ტარიელს წინაშე
მთწერილი სასუსაღ

თქმუნა: „რამაზ მეფე წიგნისა გიშერ ტარიელსა;
„კბილეულიდა, რა ეწერა წიგნისა, შენგან მონაცერსა:
„რა გეარა თუ მნიდა გეხმეტა კინ ვატრონიას ბეჭრისა ერთსა!
„ამის მეტისა წელარ წახას კლავდა წიგნისა ჟენ მიერსა!“

ფუტომანე წვევა ლაშქროთა, გაშესაცი მარზაპანია;
დეგი ფარნებალავთა ურიცხვი მოკრეს იხილოს სპანია,
ძორით და ასელის ჰელლინი ძართ ჩემდენ მონასტანია;
ფრთობ ლაშქრითა აიგსო მინდორი, კლდე, კაპანია.

ფიცხლ მოფიდეს, არ კმნით მთ მინ სხა-დაზმულობა;
დღლუმი ვასტე, მექოთ ლაშქროთა მოკაზმულობა,
ძინიუქე და სიკორე, გმირლუცად დარიზმულობა,
ტაიტო მოთო სიძალე, მაჭრისა ხეარაზმულობა.

დებრით ღრიას მეტისა, აღმიათ წითელ-შვითა,
დილასა გირძნებ გამართებ ღამერითა უთველაფითა,
თავს კტირიდა, კიტოდი ბევრი მეტად აფია:
„მსე თუ არ გასხო, არ ფიცი, კირი კითა და კით!“

ძინა მივიღა, დაღრუკილსა გულას სევდა მიიფადა,
თვალია, კოთ სუსტარი, ცხელი ცრუძი გრძელებულება,—
„მედი ჩემი უფერერი, —თქეი— ჯრიაცა კურ გძმედა!
„ხელმნ ქარდი რად იხვლოთ, რაღაც პარე კურ მოჰკრუდა!“

ძინა შემოდგა, —მივიდი საქესა გავითუებულსა—
ასმისის წიგნი მოძროფა მე, მეტად შექრიცებულსა;
ეჭირა: „გისმისას შემი მსე შენ, მისოფის მოსურებულსა,
„მოდი, სკომას მანდა ტირილსა, საქესა ბევრი კულსა.“

ფითა მმარიყდა, კი ზომი რძებ კითა გავისარეთ!
ტევაძებ, წევდა, ბაღის მე კარი შევარეთ;
ძაღ ასია ბირებდ მწისა, მენვე წედა მდგომიარეთ,
ძირილიათ მითხნა: „წმინდე, მაცევის ლომის მოგარეთ.“

ტებავლო სისლი, ნაგები მეტლულდ ბინისბანითა;
ცემისწინა მოგარე ნითლითა, გარე შეუქონავნითა;
ფერდებსა ძიგი მავრისწინ ქესმოსელითა მწერითა,
ძაკრმალები და ღარიბი, უცხო პირით და ტანითა.

ქავე, წაგვებ ნოსთა პირსა, მე დაძირეთ ცეცხლის შეუტად,
ცეკვის მნელი განისათლა, ზედი ღისინ ადგა სეუტად;
მას ბალიში შემოვედო, —მისა შექა სჯობდა მეტად—
ძერგან პირს იყარებოდ, აიხვის წაძის ჰერეტად.

ცემინძნა ოუ: „მოახსენე, ასმათ, დაკვექს, აძირარისა!“
მას ბალიში დამართებოთ დადგა მას შედ-საქაბარის;
დაკვექ, მოკვექ ცეკვის ღისინ, საწუთოსა დამგომარისა,—
მაკვირს, სული რადგა მოდგან, ვიტევი მისგან ნიუბარისა!

მძირმანა: „,მეღან გმწერნა გაბზაფა უუბარისა,
„,მშებან გარითა დაგჭენე, ვითა ევავილი ბარისა,
„,დაგსჯოდ დენა ცრტელის, საწერისთვი ნაგუბარისა;
„,მაგრა ჰსებს ჩემგან სირცეჭილი და რიდი ამირარისა.

„,ოუცა ჰსერთებს დედა-ქაცას მამა-ქაცის დიდი გრძელება,
„,მაგრა მეტი უარეა არა ოქმა და ჟირთა ძალება,—
„,მე თუ ზეპირ მიცინა, ქვაძეე მითქამს ღუმლ ვა;
„,მეღან ქალი გამოვებზენ, გმწენ მართლისა შემოთხალება.

„,ერთმნერთის მას ჯეთ რაცა თრთავე ვაჭითა,
„,აწედა მიცელი სძენოდ მითევ პირითა მტკიცითა;
„,ამას შეკვერდა დიდთა ზენარითა და ფიცითა!
„,გმცრუეთ, დეჭრიმძნ ძიწა მწმის, ნეტა ცხრითავე ვის ცითა!

„წა, შეიძი სატველთა, ილაშქრე და ინაბირე;
 „ღმერთის ჰქმას და გაგიმარველეს მორტელობცა ჩემ კურმ არე,
 „მაგრა რა კენა, კვლამცა ნახეა მომწელებოლეს შენი ვირფ?
 „გული მომუკ გაუსრულდა, ჩემი შესთვის დაიჭირე.“

„ამ რასაცა მე ძღიორსებ, სორციელი არ დირსა;
 „მოწელება იჩქითა, დგომისა ძხედ არა მეტორსა;
 „ქენი შეკი შემოსაზღეს ბრელია გულისა, ზედნ შეკირსა;
 „შეი კოფი, საღძირისება დამუკიერებს მიწა პირსა!“

„ექვთნ წიგნია საფიცარისა შევფრცე და შემომყიდვა,
 მისიგან ჩემი სიუფრული ამით უფრო დაატეტიცა;
 „უქნისა მოწინება ვისიცა გულისა მიცა,
 „ღმერთი მომკლავს, ამას იქით თავსა ვერევი, ამას ვწერთიცა!“

დავება სინი მას წინაძე, სიტყვანიცა ტებილნი ვთქმით,
 ექვთნ ამო სიღო რაძე, ერთხმნერთსა ვეტყით;
 მერძე ავდევ წამოსაფლად ტირილით და ცრუმლით დენით;
 ამისთა შექთა შექნიბანი ნათლად მაღიეს გულისა ფენით.

მემნელებოდა სიძორე მისი ბრილბადასძ-მინისა,
 ტე გმიასლდ სოლელი, მქონდ სიმრავლე ლასინისა,
 მექად ჩნდა იგი სინათლე, ეთერით შეერ ნაჩინისა;
 ამ მიკვრის მისი გამჭრელი გული მის კლდისა ტინის!

დიღლის ქავჯე, კუპრძნენი; „ჰერთო ბეჭის და ნობის;“
ძრულთ სხათას კურ კითხროა არ ჟესსენოძლიდ შეობის;
ლომძნ მოქმერთ ხატაფის, კურთინ მაზრახეს შედღომის;
უც ზოდა კვირეს ლომჭრი, არ გათვლიდეს ტხიას.

დაუაგდე შენვარი ინღოთ, მევლო ჰაბრია სხია;
ლომძნის კაცი მეტხვია, ხატაფიზედ სხია;
ძნ მითხრა მოყუქრელოა, გულის მოსაფხვნია;
„ჩექრია მევლოთაც დასტატენ თქმენი ინგოთა თხინია.“

ძე შემომძუქნეს რამაზისგან ძვრნად სატურტლე სხინქლი;
ძითხრეს: „გმაზრუნს, — ნუ ამოგებებები, არის შენგან არ საქმელი,
„ზექარი გამოგებიდე, მით გაბარი გვისა წნელი,
„მოურიძებდა მოგასსენით თაქი, შეიღნი, ხატაფი.„

„რაცა შეცოდეთ, შეგვინდე, თვით ჩემნე შეგვინიანია;
„ოუ ღვთოთ შეკვიწეალებდეთ, აქ ნუ მოვლენ სხია;
„ქვეგანა ჩვენი არ ასწერის, რისწირი არ დაგვეტედეს ცხია;
„ძე მოგვით ცისკ-ქალაქი, მოგვინ ცოტანი ქმანია.“

ცეკვიდსა დაფისქნ კეზირი, ვიუბნე, ვაფიზრახენით;
ძითხრეს: თუ: „სარი გმაზრელი, ბოქმნი მით გმაზრებოთ კლას ქით,—
„არიან მეტა მუსთალი, ჩექ ერთხულა მელაგვა ვასხენით,
„არაძა მოგტან დაღატე, არაძა ვიფაგლახენით!

«,իշխն ամես յառնիցք, Ի՞նչուղար կարշատա մարտ մամացուտ,
 «,լուսվէրնո ևելուս զբարութիւն, կենածալին ամեացս յաջուտա;
 «,ըստամարտուած ուշինին, մոյնից, ապաց լզուտուա թա լուտա;
 «,առ ճաշմառնիութիւնին, մըշքունեցո հունեցուա պըհաց թա պըլապուտա.“

մըպարտ յեց տածուրու, զինուրու նայանուրուծու,
 մըգոզալոյս: „,րամէն մըյառ, զին մին քանձուրուծու,
 «,ևոյզունուս զայսուն ևոյզունունու, ևազուրումին զիր վայուրուծու,
 «,լուսվէրնուա քայլուր, բուրատո բամուրդու, մին մըրու զուրուծու.“

«մատ լուսվէրտուցան ևամենո կարցնո մոյմենո մըյալանո
 տան թամունցուն, կուպայլ, ջայլարյուն ևամենո զըյալանո;
 ջայլարյուն: „,ևսքա մը մըյալուն, զըյանուա ընյայ զըյալուն,
 «,ևելուս մոմելայլուն, մույլալուն, զումենուն, ոյ մոխցս մըյալուն.“

«ևմ-ճայ յարնի, միտեսցոյս ևեցա յակո մունց ևենուս,
 զըյալայ յմոցնա յւեռու մույլալուն մըսմունցուն ըանուս,
 զընմանա: „,միջաւու ևուակոյ մին ճայնուս թա զանուս,
 «,րա մընյարու, մամեն ևյին մին մընուս ամուսնուս.“

«պըլապա յույզա: „,մարտուած յիշու իյմու մոնսենինու,
 «,մը տյու թուս մուզիմուչու, մընիրույզունուն նեցա մինու:“
 մուսենյին: „,թօ, ջմէրուու, նրմանյուն յիմնա մըցա տյըյինո,
 «,Ծիծուուա յնախյու յուտմենյուրուու, յումից, յուտա մամայինո.“

მუნით წასული ჩამოვჭე ტევრისა რასმე კიდეს;
ეყლავ მოციქული მოვიდეს, სალამად არ დარიდეს,
წინა ტურიათა ტაძრია ძღვნად ჩემთის მოჭიდვიდეს:
„შენსა სახეასა მულენი,—სოჭეს—მართლად ანურიდეს.“

მოთხრებს: „მევვე მოგახსენებს, მეცა შენ პერ კარუბი,
„სახლით ჩემთ წამოსული ხელვ აღრე ქებირები;“
მოციქული დაფუნქნა, სირგა დავგი, არ მხირები,
ტეტრად ამოდ კულურსე კროგნ დაწესე, კით მარები.

ყროვი საქმე კაცია ზედა ახორ თურმე არ წარხების:
ფრთი კაცი უმორესებელ, მოდგა, მლავით მეუბნების:
„დიდი მამით თევნით გალი, ჩემგან მხელად გარდახდების,
„გაწირებ და დაგიწეულა ჩემგან შენი არ იქმნების.

„მე მმისა თევნისაგნ გარ ცოტათი განახარდი,
„თევნი მებრა სადალატო, სცნობელად გამოვარდი;
„მევდრი მიმმისს სახასვად ტანი მშერი, პირი ჯრდი,
„კულასავე მოგახსენებ, გამიგონე, დამიწუნარდი.

„რომე ცუდად არ მოღორედ, ისი კაცნი კდალატობენ,
„ერთგან შენთვის დამბლული სხანი ასჯერ ათასიან,
„კულავ სხეგაძ გრიგეს სხამი ბევრი, ასე ფიცხად მით გიხმობენ;
„აწევ თავისა არ ქამე, ფათერავსა ქებისწირობენ.

“,մյուս Կռնիած մշակման վեհական, զու մաքրութիւնը պար նպաստան,
և, մաղցու հունցիւն ձնաբան, մոշիր, զու գործադան,
և, պամլուս միջմիւն լամփանու, յազգալցիւտ մուգենքացան,
և, ու յունա զնութիւն առանու, յըրակ մունքացան.“

Ճան յացեա մռաց զայն ճա մաջոլս զժորժականութա:
«, մոռնյ առ մուգացաւ, մելու կեր, մին ճան օնձութութա;
«, ա՞ մենանցաւ առ զուրման, վաճա, մատանս մուրա;
«, ոյ ճայուղութա, յայուր մյուս յար զանցանու.

Ճանուն զայն ճայուղութա, ճայմանյ, յուտ խորու, —
առաքա յինցիւն, ոյնիւն, յազգու տառնուրու նիւրու;
մայրա և մատանցիւն զայն խայնիւն յանու, զիս ոյսք մորու,
մայութանյ: „ոյունու բամեռու, մուշուրմանու մոս ճա զորու.“

Եյ ճանուս մուգույլութա և օրմին օրմուլու նպայութանյ;
և մամենս կյանքու: „մուգույլու, մուր, մուզալ մյուս մույլ!“
և մակար-ճայու և յա զուրյ, խորու տացու առ յայնմանյ,
յանցիւն, ճայուկա մուզալայս, մյուս և ճայումանյ!

Ճայուս և անմյ յարճայաճայ, մոնքուն մըլքուր ճայնանյ,
յուլիւ տյ: „մորա և մամենս մյուս, իյուտուն յայցամիւ ոյսք մեյ,
«, իյու յա կյանքուն և եռունս մատա և մալու օներու, մյուս նյ;“
մամենս յայտնու և մատա իյուտ, և յա ճայու ճայումանյ;

ფოტები თუ: „მძღოლი, ივი კაცი ჩემი დაღისტია გვიდეგიან,
„მეღლავთ თქენითა სიძევრენი აძისოვისმცა რად დაღიან;
„ვინონცა მოჰკერდეს მეფეთათვის, სედინი მათი ზეცხს ჭრიან!
„აწ შევებრუ ხატავებთა, ხმალი ცუდი რად გებიან!“

ეკუპონძენე ჩაცმა აბანისა, ლაგობის სიტყვითა ხაფითა;
დავაშაზმენით საომრად კაცე-ადაქსნითა, ქაფითა;
რაზი დავწერა, მივსროთ, წამლა დიდით სწორითა;
ძას დღესა ჩემი მებრძოლი ჩემსხვე ხმალძის დაფითა.

მიგეხლენით, შეგატევის მათ ტანია აბანი-ცმულობა;
ეყაცი მოვიდა, მომრთფა მეფისა მოციქულობა;
ეფტებ თუ: „ეძაბ გვენია ჩემი თქენი არ ორგულობა,
„აბანითა გხერდა, შეგვენია, აწ ამად გულნაცლელობა.“

ეჭვთადე თუ: „ტქცა ფიცი, რაცა წემოცის გაგიგა,
„თქენი რასცა თათბირობით, არ იქნების არ იგრა;
„ვინონცე, მოდით, შემტევით, ვითა წესი და რიგია,
„ტქცა თქენიად დასხოცად სელი ხმალის დამიგა.<“

არა მიიღდა მოციქული, კვლავცა რადდა კბოჭე ჩატენს!
ეყამდი შექმნეს ლაქართათვის, დასლული გაძევდატეს,
სამძღვანი გამოფიდეს, თენი ორგნით აქრატეს,
შექმნეს რაზმი მრავალ-კცი, თუცა, ღმერთო, ვერა მაჭნა.

«შები კონევე, ხელი ჩავჭავ მუსირადის დასარქელდად,
საომარად ატეხილი ვიავ მთლია გაძრეხელად,
ფრთხი წავწვდი უტექნისა, წაეგრძელდი და წავედ კრძელად;
მათ ურიცხვი რაში ეწეოთ, წენარად ღის და აუძლელად.

ახლოს მოვედ, შემომზევს, შეგიაო, ეს სოქესა;
მუნ მივმართ გელაუმაგრამას, სად უფროსი ვარი დგესა,
დაცს შები ვარ, ცეკია დავე, მართ ორნივე მიტედეს მესა,
შები გატება, ხელი ჩავჭავ, ვაქებ, ხმალო, ვინცა ვლესა!

ამიგან ასრუ გავერივე გნოლის ჰოვსა, ვითა ქორი,
დაცია ქაცია შემოგეტორცე, ცექნ-კაციას დავდი ვორი;
დაცი, ჩუმტენ განატეორცი, ბრუნვეს, ვითა ტანა-კორი;
ფრთოა სრულად ამოვწევიტე წინა კერძი რაზე იორი.

ფრთოა მოქავენეს, მრტვლივ შეიტნა ომი დიდი:
ფერი რასაცა, ვერ დძირდის, სისხლსა შექვრისა აღმიფრვიდი;
აცხენსა გაცია გამმოლი მნიდიურად გარდვევიდი,
ძირთაც ვიუვი, გამჭერას, მათ შექმნიან ჩები რიდი.

სადამოუამს დაიხახა ქედით მათმან დარჯემან:
„ნუდარა დგათ, წავედოთ, პალავ მოგეხელა რისხეით ცამან:
„,მოვა მტევრი სისხლი, შეიგძინა ამდ ამან,
„ნუთუ სრულად ამოვწევიტეს უთვალავმან, ბევრმან სხამან!“

შემნი ლაპტენი, რომელიც წამოაქციანეს მე არა,
ორ კცნათ, წამოსულიყვნეს, დამე წამორთვით გარა;
ფერ დაიტევდა მინდორი და არე მთათა გარა;
ცემისჩედეს, სცემდეს ტაბლაქს, ბუქმან სძი გაზეარა.

თვი ჭახეს, გასაჭაველად გაუმარინეს, შევკიზლენით,
ფელნით, წერგან ნაომარი, ომიაბევ გრიდაველნით,
ორას მუკე წამოაგდე, ერთისნერთსა გაფეხმილენით,
მისინი სხანი უფლენივე დატიარენით, არ მოველენით.

უკანნიცა დამჭერი მოესწორეს მათ გაჭაველთა,
დაუწეუს ჟერია, სამოურა შემინეულთა, ძღველთა;
ამილისა მაჭხვდა ნაცვლით მიღა-მერთაბთა, დამუ-თეულთა,
ცემეუსა მრიელთაც არ აკლდ ჰქნესა მათ, ვითა სხეულთა.

ამს ადგილსა საომრისა გარებულებით მოსვენებად,
ძეელსა სმლითა დაშეკოდე, წელუღად მაჩნდა, არ ნაღებად;
შემნი სხანი მოვიდიან საჭორეტლად და წებდ ქებად,
ფერ იტევიან, კერ მიმწერას ქუსასცა მოსსენებად.

ფრთსა ქაცია კეთილდეს, დიდებანი რომე შეირჩეს;
ძხოვთა შორით დძლილიან, ზოგი კოცად გაძიპირდეს;
ორიქელთაცა გავეზარდე, დიღებულინა ამიტირდეს,
შემგან სმლითა განაკვეთი ჭახეს, მეტად გაჟერდეს.

ტაში ზავნე კოვლგან ლაქარნი, ალაფი ავაღებინე,
ეწისია სავსნი მოვიდეს, თავი კაბლალებინე,
ძისხლს მებნელთა ჩემთასა მიწორი შეაღებინე,
არ კიროლე კარი ქალაქია, უომრად ავაღებინე.

ლაშაზის კარქი: „შემიგნია საქმე ქნი სტუხიალე,
„აწ ეგრეც შეკურიპილმან თავი კამოიძროლე,“
„სიმარტეთა ნუ ამარტებ, უკელა ხელთა მომათვალე,
„თვარე ქნი შეკოდესა მეტა ზედა რად წავოგალე!“

ლაშაზ მითხვა: „აღარ არის ამის შეტი ჩემი ღონე,
„ერთი ჩემი დიდებული მომცე, ზედა მაპტრონე,
„ციხივახია გავეგზანო, საბარი გამხეონე—
„ხელთა მოგცე უკელაქსა, გადანაძა ქნ გაქონე.“

მიუვც ერთი დიდებული, თანა ქმნი წავატნენ,
ციხივახი ერთობილი ჩემს წინაძე მოვიუებნე;
ხელთა მომცეს სიმაგრენი, ამი ასრე შეეძნენე;
საჭურჭლენი სიმრავლითა რასამცა კით დავაგანენ!

ძძძინდა შეკელ სატაეთს მოვლად და მოსარებლავად;
ცლიტენი საჭურჭლეთია მომრთენს დაუმაღავად;
ტევენა ჩაქსი, უუბობნე: „იუქენთ თქმენ უკისლავად,
„მზებნ არ დატენ, იცოდით, დატერქ გაუიგალავად.“

საჭურჭლები გარდახახებ თავის-თავის, კიდის-კიდე,
ეცხოთ ფერთა საჭურჭლებთა, დაქტერები, თუ მოქსოვალვიდე;
ფრთხონ ქანახებ საჭირებლი ქანახი და ქრთი რიღე,
ოუდა ჰანახებ, სახელისა ცნობასაცა ინატრიდე.

ფერა შევიტნ, რა იქო, ანუ ნაქარი რაულად,
ფისცა გურებნე, უკურდის, ღვიძისა სოქის მას სახწაულად:
არცა ლარულად ჰყებოდ მას ქარდი, არც თრთულად,
ძიმტიცა ჰყებნის ნაჟედსა, კოქვა, ცეცხლსა შენართაულად.

თვი სძლებოდ მისად დაგნეხნ, კიხი შუქი მნათობდა,
ტეფისათვის დაკრიცვე სარმძლნოდ, რაც სჯობდა;
ფორაჭოები ათვერ ასი, — უველავად წვიფ-ძვირიბდა —
დაზურითაული გაფუბ ზაქნე, ამბასაცა ქარგსა სცნობდა..

წიგნი ტარიელისა ინდოთ მეფისადმი თდეს
გაიმარჯვა ხატაველთა ზედა

იგნი დავურუჲ: „მეფეო, სექტაა თქვენი სვიანად!
„,მე ხატაველთა მიმუხოლეს, თუცა მათ ეცა ზიანად,
„,ჩემი ამბავი დატური, ამთ გაცნობე გვიანად;
„,მეფე შევიპარ, მოგიგალ მე აღაფიან-ტევიანად.“

ამ ქველად დავურუჲ, ხატავთით გავაძი ჭარე,
ტამავისხევ საჭურჭლენი, სახლიძწიფო დავაურუჲ,
ფერ მოვევავ აჭლებითა, აზავრები ფაზავრე,
ტოვირტები და მოვივლინე, რაცა მწადდა, აგრე ვეაურუჲ.

ხატავთისა ხელმწიფე მომენტად შეურობილია,
ინდოეთს მიეღლ, მევისა ჩემი გამზირდელი ტებილია;
ამ ქება მითხნა, არ ითხის, ჩემებან სათქმელად წმილია;
ძალი გამისხნა, შემაკრა მან სანეველი ლილია.

დღვანან ტურობანი კარავნი მოვდას ჩამოგვოძილას,
ძალისას და ჭერებისა ჩემის მას მოხვდომილას
მას დღეს ვება ნადიძი, მას შეგან გარდასწომილას,
მიაღწერსებდა, მიჟერებდა წინაშე ახლოს კლიმილას.

მას დამთ ესხვედოთ სადიმად, მენ ამოდ კაფისარებით,
დიღლასა ქადაქს შეყვერთ, მოეგნით ავიარებით;
ძეგვებინ ჭრისა: „ლომქერნი უხმებით, შემოჭარებით,
„,დღეს სატაველი მიწვენეთ, ტევნენცა შემომტკრებით.“

«რამაც მეფე მას წინაშე შეპრობილი მოვიუდან;
ტეპილად ჭრისა სელიწივებინ, ვით შეიღი სააფანე;
ორგელი და მოდალატი სამსახურის დაგვებანე,—
ესე არის მამდისა მეტის-მეტი სიმუშვლანე.

მას მეუსეა სატაველია უმასხინელა, უალერსა,
ფაძიერად უმინძენებდის საუსარისა მათსა უერსა,
აფასერად მასტეს, მიძრმასწოდეს მე სიტევას ლომიბიურისა:
„,მეუნდომ სატაველია, მას აქამდის მენატერისა!“

«შეგებრე: „დმტრით ვინადგან შეუნდოს მეცოდეულელას,
„,ოქტავია უეგით წეალობა მას ღამევგაცულებულის;“
რამაც უბრძნებას: „,ოცოდ, გაბეზავი შეწალებულის,
„,მაგრა ნე გნახავთ კვლებცად ჩენს წინა კაწილებულის.“

ძმინავა დასძვეს, შესკეთოს ღრმანი ასჯერ ასა,
ცვლავ სატარი თასი, სხა სტარი, სხა ატლასი,
ძერე უკლაი დაჭმისა იგი და მისი სასია,
ძერე უკლაი გაჲეზანი, უკო რისხისა ფასია.

ძატავლამნ დაუმადლა, დაზრეა, მდაბლად კოაფენა,
ძმასიერა: „ორგულობა თქენი ღმერთმან შემსნენა,
„ოუდა ოდეს ძერაცოდო, მძინ მოძგალ მეტა განა!“
წმინდა და ცვლაში მისი თანა წაატანა.

ძლივიდა ქაცი მეფისა,—ცისკრობს, არ დანაღმია —
ეყბობნა: „შენგან გაურილებარ, მს აქეთ თვეო საძია,
„,ძინდორს მოკლელი ისრითა ნაგირი არ მიქმაა;
„,არ დამძრალსარ, წამოდი, თუცა დამრთმის ჭამია.“

ძევებაზე, დარიაზს მიუვლ, დამსჯდა კარი აქაზისა,
ძმარილნითა სიეს იურ სრულად არე დარიაზისა;
ძევე ქვე სკა ძეგაზმული, შენგითა შეგასი შისია,
ცაჲესარნეს მასელა ჩემი ტურფისა და ლამაზისა.

თღუმბლ ცოლის ეუბნა, მართ ჩემპან უცოდნელია:
„,ომით მოსული ტარიელ საქართველოდ სასურველია,
„,მან განინათლის შემრეტელთა გული, რაზომცა მნელია,
„,რაცა დაგვერი საქმელად, ჰემწ, არა სახოზდნელია.

„აშ მითქამის საქმე უშენოდ, შენცა სკან ესე მცნებული:
„რაღვენ ქლია სამუფო, ჩექნანევ სახელ-დებული,
„გონცლა ჭიათუ, აშ ჭახის, აშ დღე, ედემს სლებული,
„გევრილა დასხეი, ორნიუე სრის დამზედით, მოვალ შეებული.“

მოყინადირე მიხორი, მირი მოის და გორისა,
თეთ სიტრავლე ძღვლისა, ჟავრილის და ქორისა;
დღრე დავტრენდით, უარე არ ეკა გზისა შორისა,
დღარ იბურთეს, დაძლ ჭენეს თაბამობისა თრისა.

ტემთა მშერეტელთა მოეჭარ ქალაქი, შეგა და ბანი,
ომ-გარდანძლისა მშენოდეს მე ენიანი ჯაბანი,
ფერ-მიხედილ-გერად გმეონდი გარდა, ცრემლიან ნაბანი,
ფინცა მიშერეტდის, მნეუთოდის, მართლდა არის, არ კატაბანი.

როდენი რომე მეშოენეს ქალაქს სატაველთასა,
თეთ მეტოუნეს, მშენოდეს, ვასელებ გულსა ხელიასა;
ძელე გარდა ჭიდა, დარიაზთა შემერთ ჩემთა შერდელიასა,
ძელე ჭიდა, დავტრთი კლასა დაწეთა, მსეუბრ ნათელთასა.

ეს შესა ტანსა ეძინებს ნარიჯის ფერნა კუპანი,
ტერგით უთქის კარი ხდებოთ, დას-დასად, უბან-უბანი,
ტერელად ნათლითა ავესო სისლი, შეგა და უბანი,
ძენ გარდა შეა ჭენერდეს მოწ-მორგლიტი ტეუბანი.

ჩაომბრისა, დაკოდილსა ხელი ეკლისა ჩაძომება,
დედოფალი საჯდომისაგან ადგა, წინა მომენტა,
ფითა შეილი გრძელებოდა, დაწევი გარდა დამიღება,
ძითხრა: „ნუ ეს ამას იქით, თუდა მტერი შედაცება.“

ახლოს დაძისებს ადგილსა, მუნ საჯა მაძმებოდა,
ძირისაპირ მიკად იგი შევ, გული ვისოფისცა ჰყებოდა,
ძალვით გუჭვრებდა, მაჟვრებდა, სხვად არად მუშანებოდა,
თვალი მიუწვევირნა, საცოცხლე ამითა მეარძმებოდა.

დეკიმნა სძ და ბურობა, შეგასი მათისა მაღისა,—
ისხა გასარება ასეთი არს უნასაყი თვალისა—
ფაზი და ჭიქ უკველი ფირუზისა და ლალისა,
არ გისი ჭრობა მუშაობა არცა გაძება მოურალისა.

ტე მუნა მუოუ მიკვეთ შეებასა მეტისა-მეტისა:
არა შემომსევნის, შეეხები, ცეცხლმან დაძისეს შერტასა;
ფაცა გრძელებასა ჭწეტებდი გულსა შეასა და რეტასა,—
არა უაძეა შირისაპირ საუჯარელისა ჭრეტას!

დააგდეს მეტო მუტრიბო, „ჲსულეო!“ თავი ჲსარიან;
ძირისანებს: „შეილო ტარიელ, ვით ვითსრათ, ვით გვისარიან,
„ნეტარძი გაძექსო, მეტრმოლნ მით ჩეუნი გაგლას არიან;
„მართალ არნ შენი შეტრებდნი, არ ცედად იმექსარიან!

„აშოთ გვმართებს შემთხა, ვის მორცემით მოგივლენიან,
არ შეგძინოს, მაგა კაბათა არ აგსძით, ტურფად გშევიან;
აშოთ გვთხდეს ასი საჭერებლე, ვის შექი მოგიყუნიან;
ოთვით შეიყრე, რაცა გწადს, ჩვენგან ნუღარია გრძელებიან.“

ეფლაუცა დასჯდა შეარელი, მოიძარა სხა და მუქრა;
ეპლაუ გატრძელდა ნადამიას, ბარითით და ჩიხეთ გლერა;
დედოფლებინი წმინდაზეს, შეეკრა მწესრის დღე რა;
ძილ-პირძის სისარელის სისარელი ჰექტება შერა.

დვიგარებით, მიგჭირდა სხა დოსტაქიას მეტია;
ძაწოლს შემოვლა, შემცინა ცნობა მორ ვითა რეტია,
ძაღლი არ ქმნება ტეკა-ქმილს მე ამ ცეცხლის მიუტია,
ძევთნებოდა, მაღსებდის კონტა მისგან ჭრუტია.

ძონა მოვიდა, მიამო ამბავი მე მართალით:
„ოქეპნისა ამაგესა იყოსხეს აფიდისანი ქალით;“
ძაბინევე ვიცან, აფიტერ წერ-ჩერად, გულ-გამერთალიო;
ძოვიდა, ვნახე ამბოთი, ჩემთხა მომძღვიოთ.

მე ვისოვის ვპვდები, მაამ ამბოთის ნახეა მე მისად,
აღარ მიუუძი, ვარცე, ქნად-და თავუნის-ცემისად,
ძელი მოვევდე, დავისე ახლო ტახტისა ჩემისად,
ვკითხე თუ: „ნეტა ძასელა მორი ალის სე მისად?

„მიამშე მისი ამბავი, სხვად ნურად მეუძნებია!“
ძითახრა თუ: „გეაღრებ პართალს, აწ ჩემგან არ სათნებია,—
„დღეს ერთმანერთი გრძელება და ტურფად მოგწონებია,
აწ კვლავცა ცნობა ამბისა მას ჩემგან უბრძანებია.“

Քոջնօ նյեւրան քարշականօնս և այցարշլոնս
տաճա մռիլյունո

ըցնա մռամբուղթ, ჩազելքայի, նորուս ոյմու մռամբուս,
պայմանա: „Ձեսեց Տօրություն Վշալությանօնս մյուս,
«,ոմ-ցարութեածուցո, մյուսթըլլու վայեան վայեանս,
«,առ այս մռամբուս մոխյուն հյումուս պրշմութ զյուս.

«,ըմբութմեն տոյ մէս յնա հյումու, միանձ մյունջուս,
«,մյունտցուս մըզօդու, աղառ յարկաց, ամս մռմիցուց պայմուս:
«,միչմեն լումուս յարջ-յարջու ծագինս ծարաց պայմուս,—
«,մյունմեն միջմեն, տայս հյումու արշուս քամբուցուս պայմուս!

«,տոյցա մոցուս զարու պրշմութ, մայրս ցուժաց առ ուղինու;
«,ամես ոյսու նյուրան նյուրու, կուրուս տայս առողջութ;
«,մյունու մըզօրյունու մյունու մըզօրյունու ացույժին, առ ուղինու;
«,րոմեյ նյուրան մոցույցունցուս, օցու հյումուցուս առողջութ.

„იყი მე მომჟერ რიდენი, რომელიც წერან გმვენოდეს,
 „რა მასი, მენცა კიბის, მენცულითა მშენიდეს;
 „ესე სამელავე შეიძი, თუ ჩემი გადაგვლენოდეს,—
 „ერთი ახეთი ცოცხალის სხვა ღამე არ გაგთეოდეს.“

აქ მასტენილი ტარიელ სტირს, ჭირი ეთასების;
 სოფება: ტე მაქს სამსრე, რომელი გვლავ წინას მელავსა მას ების!—
 იყი შეისწინა, მოიღო, თვალიერი არ დაიფასისი,
 ზირსა დაიდე, დაცანდა, ქვე მევდროა დაესხების.

ასრე წეა, რომე არ ჰქონდა მევდრი სიძარის კრისა,
 ორგნით ჩინს ლება მჟაღისა, მართ გულსა გარდნეპრისა;
 ასმათის სდის დფრი სისხლისა, დაწვავგნ სახევერისა,
 კვლავ წეალისა ასხამს, უშევლის, ხმა ისმის მენ წერწერისა.

აფიანიდელედა სულ-ჰუმინა მწარე, დანედელია მემოსტერინა;
 ასმათ ვაძი გამმავლენა, ცრემლებს მისმნ ქანი წერილნა;
 მერძე სულად მოაქცია, ცოცხლი წელითა დაუშრილნა;
 სოფება: ცოცხალეარ, საწუთოობის აწც ჩემი იისხლი ჭივრილნა.»

ზე წმისკვდა ფერ-მისხლილი, აფოლებდა თებლთა რეტად,—
 ჯარი სიულად შექმილეოთ საფრანად და ვითა სეტერად—
 დიდ-ხნის მთხვა არა საცალედა სიულად და არცა ჭკრეტად,
 დარწმობა და არ-სიცავდილი მას უშმიძლა მეტი-მეტად.

აფიანებდეს უთხრა: «ისმენდი, ცნობა მის თუდა ჩელის,
ეკითხრ ამბევი ჩემი და ჩემის დაძმონსევლის;
ლეხნად მიწის შევრა მოუგრის მის, შეტან შეუწელის,
ამ მიკეირს ჩემი სიცოცხლე, ასრე დარჩემდ მრთვლის!—

ასმათის ნასვა მამა, ჩემგან დად საქანვის;
წიგნი რა ქნახე, მოძროფ ესე სიბაძი შეღავის,
აქლაგა შევიბი მძინევ, მოვისტენ რიდე თვეის,
«იგი უცხო და ღარიბი მტკიცის რამე შევის..»

წიგნი ტარიელისა საუკარელსა თანა
შინაწერი ბაზუხად

ივუწერე: „მწერ, შექი შენი, შენგან მონაფენი,
„გულის მეცა, გძიცუდეს სიჩუქე, სიაღვენი,
„სედონ შენი განვიცხავ სინატივე, სიტუროვნი,
„სულთა ნაცვლად სამსახური რაძცა ვითა გიშეჭდნი?

„მაძინ თდეს დძძრინე, სულთა სიულად არ გამეარე,
„წწა ჩემივის ესე ქმი მასე ქძის დაგადარე;
„სამხრე შენი მომივიდა, შემოვიბი მელაგის გარე,
„რომე მმართებს სისარული, ებ ხომიმცა რა ვისარე?

„გაღანიმდა ვიწინაშე, აჲა რიდე, რომე მოხოვე,
„ქაბაჩაცა ასეთივე, ამისყმრივ კერია ჰოვე;
„დაბრუდილა ნუ დამგედე, მიღებელ რა, პარე, მოვე,
„სოუკლე-მურეს უშენისა ქაცის ვისმც შემხოვე!

ქალი ადგა, გამეფარა, დავწევ; მორ დამებინა,
ძაგრა შეკრით, სულარელი ჩემი ჭანე ძლისა მინა;
ცამხლებიძა, აღარა ძევა, სულ-დამულობა მომეწერინა,
დამე ასრე გაგოუნე, მისი სმაცა არ მესმინა.

დილისა ადრე სრას მისმეს, დღე რა ჰქმა მწუხრძნა ქმითა;
ავეყენ, კუნა მათი ამავეთ, წახლო კუნი მითვე წამითა;
ცნასე ორნივე კროგნ სხელის სახითა თვენ სამითა;
რა მივალ, მისრეს დავდომ, წინძე დაუკუ სკამითა.

ეციბირმხნეს თუ: „ღმერისხ ასრე დაგვაბერნა, ღაცაგვლია,
„,ქმი გვასლაგას სისტრისა, სიუმწერილე გარდებიფლია;
„,ქმა არ მოგეცა, ქლი გვიფის, ვისან შეკი არ გვალია,
„,ქმისა არ სხა არა გვაგა, ამად ზედან წაგვიოვლია.

„,აუ ქალისა ჩენისათვის ქმარი გვიჩდა, სად მოგნასოთ,
„,რომე მიუკეთ ტასტი ჩენი, სასედ ჩენბად გამოისასოთ,
„,სიძეფოსა ვაპატრონოთ, სასედოწიოვო შემნახოთ,
„,არ ამოეწევთ, მტერთ ჩენია სმალი ჩენითვის არ ვამხოთ?“

ეფთხი: „ოქენის მისა არა სხა გულის კით მიეფრების,
„,ძაგრა ქმ ჩენად იმედად, ვინ შექს დავდარების;
„,ვისცა სისოფი შედისა სისიძოდ, ძას დიდად გაეხსრების,—
„,სხეძედა რა გვადრო, თვით იციო, მაგას რა მოუგვიობის.“

დაუიწევთ რჩება საქმისა, გული უმს, თუცა მეღდა;
 ფოტები: „ჩემინ დაძლი ამისი არ ითქმის, არ საქმებლია!“
 მეფების ჭრისა: „ხარისხმა, ხელმწიფე ხელისაზელია,
 „თუ მოგვცემს შეიღისა საჩვენოდ, მასებრივ არ რომელია.“

რომე პრეცედენტ დაესკანო, მათ ესე შეკმიაბოდა,
 ცირიძენერთსაც უპირუტეს, სიტყვაცა აკრე სწობოდა;
 ჩემინ დაძლისა გადრებს მართ ამბად არ გვეძია,
 ოდნავ დამიტრი, დავნცრდი, გული მიღით ჰერიტოდა.

დედოფლილმან სიქებ: „ხელისმა მეფება, მორტიმით მჯდომელი,
 „მათსამცა შეიღისა სასისოდ ჩენითვის სხება სკომდეს რომელი!“
 აქცილებას კი კვალებ, რაღც იყო იურ მომელი!
 მოწმობა დაწროვ, დასკვნა ღლება ჩემი სულითა-მხდომელი.

დეპებ ზავენს ქაცი საქართველის წინა, შეიღისა მთხოველი;
 მესთებალები: „გახდა უმცვიდოდ სიძეფი ჩემნი უოფელი;
 „არს ქრის ქალი სამეო, არ კიდე გასათხოველი,
 „თუ მოგვცემ შეიღისა სამისოდ, სხებსა ნუღარის ძოელი.“

დაცი მოვიდა, დებო კუსტხითა და რიდითა,
 ცეკვესრუტოდ საქართველის სისარულითა დიდითა;
 ფირძები: „მოგვხდა დვითისაგან, ჩვენ რომე ჭინტრიდითა;
 „თვით ძვირისმა შეღლისძა ჩვენ ხელის რასა ჭიდითა!“

ეფლავ გაჲმზღვის სწავლი გაცნ სასიმოსა მოუკენებად,
დაავევერეს; „ნუ აფინგბოთ, მოდით ჩვენად ნაძომნებად;“
იქ მაშვილი, ნაბერობდი საწილს მეტად მოსევნებად,
ეულსა სწავლა შემეტოა, ფიჭვ ჭირთა მოპოვებად.

ძევტმან სევდიძის მძიმურა გულსა დაცებად დანისად;
ასმოსის მონა შემოღება, შევჯ ლალი და ჯანისად;
წიგნი მომართება, ეწერა: „გინ შენ აღვის ტანისად,
„აღრუ მოყითა, გიმრმანების, დუკორფბლად სხისად.“

ტევავევ, წაველ, ბაღას მოუქლ, გითა სცნობდე, ლისინთა ჟილით,
ძაღისა შეველვ, კაჭკი დაწვდო, ასმოთ ქასე ძირსა დგომით,
ენხე, გურეულიდი ნატირებად, ცრულია აჩნდა დაწურა წლომით;
დამიმმიძღა, არა კვითე, ჩემი სჭირდა მისვლა ნდომით.

იგი ქასე დაღრევალი, ესე მეტად დამიმმიძღა,
ფითა წინს შემომცნის, არღა ეპრუ გაძილიძღა,
უოლე სიტევა არ მომიტო, ოდენ ცრულია გარღმოსწევიძღა,
აძით უფრო დამწელულა, არა წელულოთ მიაქიძღა;

ტემი ერთია კონებნი შეტად შირად გამოვიდნა,
ძინა კოშკდ შემიუვნა, ფარდასცა ძის სიღნა;
ტეველ, ქასე იგი მოგარე, ჭირძნ შევლოდ უესმრიძნა,
ეულსა შექი შემომდება, მაბრა გული არ დაძიღნა.

« ეფრ არ ნათღად ნათელი, ფარდავსა შემომღეომეკი;
ექუნა მასლით პირ-ოქრი, მე მავეც რიცე რომელი,
ძირევ მწერნით უყრო მიწოლით ტახტსა მჯდომელი;
ცრემლისა დატრისა მოუცემ პირი, კლვათა მკრთოძელი.

« ეს წეა, ვით კლდისა ნაპირისა ვეუბი პირ-გამეხებული,
არცა შე ჰქონდა, არც მოუარე, სე ბლეა, გვემს სტელი;
ასმათხნა დასწავა შორის-გვრჩად გუდისა მე დახვირნისტული;
ძერძე წამისავდა წარ-ძერძმით, გამურალი, განხისხებული.

« მიძრისა: „მიკვირის, რად მოხველ მძლელი პირისა მტკიცისა,
„გამწირდეთ და მესთაღი, ქნი, გამტეხელი უიცისა,
„მარა ნაცეფლისა პასუხის მოკცემსა ზენა მის ცის!“
ევალრე: „რა გაადრო პასუხი მის ჩემგან მართ უკიცისა?“

ფოჭე: „პასუხისა გერას გაკარებ, თუ არა კენობა მე მართაღისა:
„რა შეგცოდე, რა მიწმია უცნობისა, უერ-ნაძერთაღისა.“
ევლევცა მითხრა: „რას გვებინა მტეხანსა და ქნი მესთაღისა!
„დააცერად რად მოვდორდი, მე დავუწვევ აძიო აღსა.

« ქნ არ იცი საქართმებისა საქმიოდ ჩემად მოუკანება?
„ქნ კვლემილსარ საქანიროდ, ქნი როულა ამს ჩემა,
„ქნ გასტესე უიცი ჩემი, სიმტკიცე და იგი მცნება,—
„ღმერთისა ჟერისა და დაკანით ცუდად ქნი ხელოვნება!“

„,განსილებს, ოდეს ჭარ, ჭარ, ჭიშიღი, ციუმღლი შენი ველოდ ჸიბნდეს,
 „,ძეურნალი და დანტაქანი წამლის-უ მოგორიზნებს!
 „,მძაცისა სიცრულება ხერარ სხენი რაძე ჸეგნდეს!
 „,რაღაც დამთქ, მეცა დაგომობ, გნი ფურთ დასიანდეს!

„,ამს ვინძმებ: გინდა გინდა ქარტონისა ინდოეთსა,—
 „,კორუც მე მაქს პარონისა, უბრივ კლიდენ, თუნდა გჲეთსა!
 „,გვე ბრუ არ იქმნების, წა, მომჯდონხარ მოსაცყის;
 „,აზრი შენი შენუ გბენნნ მტეუნისა და შენ აგეთს!

„,ცოცხალ-ეიო, შენ ინდოეის, დმერით, სიხი ვერ დაჲვო;
 „,ოუ ჰცარო დაფაფისა, ხორცოდ შენია სული ვაჲე!
 „,სხვა ჩემებიც ეური ჭირო, ცათმდისცა სული აჲო!“
 ქე სიტემა დასრულა, უმა ატირდა, სულ-ჰოქმა, აჲ უო.

სითქა: „რა მესმა ქე მისკან, მეიძელა მეტინ-მეტად,
 „,კლავ მიედა თებლითა მძღო მის ნითლისა ერუ ჟირებად;
 „,აწ დაბრუებ, რად არ ვივირ, რად კროცხალდენ, რად ვირ რეტად?
 „,ვად სიმელი უსახო, რად ჭი სისხლია ჩემია ჩერებად!

ძევსედენ, ვნახენ სასოუნალ, მუსაფი გაძლიი ძღვისრე,
 დეიღე, ავდებ დმერისა და მერი მითი მექარე,
 ფეარუ თუ: „მხეო დაგწევა ჩემიცა დაწევა მხემარე;
 „,რაღაც არ მოგვლებ, ჩასენი ერთია გამარით მე ბარე:

«,,რომე ბეჭდოებ, ესე სიტყვა აწ თუ ცუდად ნალიქნია,
 «,,ცოტცა მრისხევს, შეის ჟუწი ჰყელი ჩემთვის ნძუქნია!
 «,,ოუ მაღარისებ გაჲითხევსა, აფი არა არ მიქნა;“
 «მან მიპრმანა: „რაცა იცი, სოჭიო,“ თავი დაძინა.

«ჰყლაჟუა გეაღრე: „მე თუ, შეივ, შემთვის ფუცა გამეტებოს,
 «,,ღმურობას აწევ რისხვა მისი ზუციონ ჩემთვის გაამენოს!
 «,,გინი გინდა უსწნოსა, პირი მეტოს, ტანი მესოს!
 «,,მამ ძძინ როგორ დავწენ, რა ლახერი გულსა მესოს!

«,,მე მეფეთა დარიანეს მისმეს, მეტემნეს დიდი ჯანირობა,
 «,,მათ წინასეს დაქარია იმა ქმისა შენი ქმრობა;
 «,,დამეტალა, კერ დავსლიდი, დამტეტოლა უშერობა,
 «,,თავსა ვუთხარ,—მიუმოწეუ, ფადა გივობს გულ-მაგრობა.

«,,მეტცა დაძლა ვათ გეაღრე, რადგან იგი კერ მისწვდინა;
 «,,არ თუ იცის იხდოთი უსაროონო არ გამსგადოა!
 «,,ერთი მე ვარ მეტემულე, სხვასა ჭმარისების არა არა,
 «,,ვის მოივენს, არა ვიცი, ანუ იგი ვინ მომცდინა.

«,,ვოჭი, —ამითა ვეღარას ვიქმ, ღონე სხვა რამ მოვალეობოვ;
 «,,თავსა ვუთხარ,—ნე მოგიცავ გონიბათ მრავალ-გვირო!
 «,,მეტა გელი მხედისები, ათხვერიცა მისლორის კორ;
 «,,ვისმცა მოვდე თავი შენი, შენვე რად მე არ წამევარო?

ძეგლს ვეიდდი გულისათვის, ქოქი ამაღ გამჭბაზრა;
 ოგი წვიმბ დარწეველდ, რომე პირველ ვორდი აზრა;
 ფასხე, მოწის მარგლიტი გროვ რუმებად მოქმნრა;
 მიმორმანა თუ: „ეგე საქმე მემცა მართლად რად მასრა?“

„არ დავიკვრებ მე პენა ღალატსა, ორგულობასა,
 „უაიისქმნასა ღვთისასა, მისითვის არ მაღლობასა;
 „იავდო თავსა ჩემსა და მორგმით ინდოფის ფლობასა,
 „მე და შენ დავსხდეთ ხელშითვედ, სკონს ვეველს სიტყვებლობასა!“

მე ლომიბიურდ მომტება გამუშრალი, გამჭისტებული;
 ანუ შენ იყო ქვემნად, ან მოჯორე პირ-გაგებული;
 ასლოის დამისებ, დამიტება, აქეძის არ ღორისტებული,
 ძეგუბნებოდ, დამიტო ცეცხლი, აძითა გუებული.

მიმორმანა თუ: „გონიერი, ჰსამის, აროდეს არ აქარდეს,
 „რაცა სკონბეს, მოაგვაროს, საწურისა დაწებობრდეს;
 „თუ სასიძო არ მოუშეს, ვად თუ მუშა გაგიმწრდეს,
 „შენ და ისი წაიკიდეს, ინდოეთი გარდაჭერდეს;“

„კლავ თუ სიძე მემთება, მე მემორთას, იუს ასენ,
 „ერთობლივის გავეკრინეთ, მოწეული გაბეცივლისდნ,
 „მათ მორგმელით მოიგითონ, ჩენ პატიტი გაგიიასდნ,—
 „ეგე ამბად არ ვეკას, რომე სპარსხი გაგიიასდნ.“

„Ե զաթո՞յ: „Զմյուռնին ձեռնուս մեն յմաս մշոնած;
„,ո՞ւ մըտզօջց մնջոյտն, մըցոյն մետո զցորոնձ,
„,զցիցնո հյմ մծացուո դա հյմ մյոմերոնձ:
„,աւրյ ջայեսոյնց, մըլուու գրանաս առ ևսմերոնձ.“

Շնօրմենս տոյ: „Ձեմն ջացո ջաւպուոճ, ևախց-ջայլոճաճ,
„,ջացոս ևսմերուս զյո մըցախցի, զոր զոյմենձո մըց-պաջոճաճ:
„,ո՞ւ մոյոցցի, ևսյ մոչիցա, մոտո ևստու սշիցամբոճաճ,—
„,իմն մերուուս ևսմերուուս եյս մըոյմ և մըլուս նյօջոճաճ.

„,աւրյ էմին, հյմ լումու դա մյունու յազպուո զմորտառ,
„,մուսարցու մոչիցա ևսմերու նյ մոտորտա,
„,ևստու ևստուպա նյ ջայեսոյց, իւրասետա, զուռ զորտառ,—
„,ջաջու ևսմերու յուրացու քայմենցա զուռ ոլիցորտառ!

„,ոցո ո՞ւ մոչիցա, զյոյն նայրուուս հյմնս, մամսա,
„,կյաթոյ տոյ, — ևստուս զյուր զոյմ մոլոյուուս կմմեսա,
„,հյմնա մըցորոն մծայլու, առ մոյպյմ առց ընմեսա,
„,առ ջայենենցո, զացոնց խալոյնս, զուռ ըրամես! —

„,հյմ յուռ նյուր զոնք ևսմերուու, նյուրց նյուռ,
„,ամու յոյրու մոչպայմուս ևսմերուուս մին մուստած;
„,մըմնաս մըպայմն յըլ-մուրցենու մըմուկյովն, մըմույլում;
„,կյուռա մուցնց տայո հյմ, մըմս պայրոջցէ յուրցն ևսլում.“

ესე მეტად მოძებნინა თათბირი და გაძირებება,
რემთა მტერთა დაფაზე დასახურდად ხმლისა ქვება;
ტერმე ავღებ წამოსკლდად, მან დაძირეთ ქვე-ქვე წევა;
მწარდა, მცრ კურ შემძრთე შემოჭდოს, შემოხვევა.

სახი დავუა, ტავისარე, მცრა ვავნე, ვითა ხელი;
ასხმოთ წინა ჩამოძილება, ჩაძიროდა ცრტელი ცნობი,
ტერინი ბევრჯელ კათასე, ლისინი ხემი ვაურთხელი,
აურემ წასკლა არა მწარდა, ამად მიფალ არ ფიცხელი.

მოვიდა კაცი, „სახიძო მოვაო,“ მოსტლა გებარია,
ასცრა, თუ მტერთი რას უსამს, არა იცოდა გლას არა;
ტერმესა მიშვევა სიამე, არ სიტემა იზგლასარა,
ამინძმენა, ახლოს მიმისწა, „მოვაო,“ თავი დაშარია.

ამინძმენა: „წემთვის ესე დღე ლისინი და სისარულია,
„გარდავისძიოთ ქორწილი, ჟისმს, ვითა დასახულია;
„ეპცა გაბებ სიამოთ, მოვიდოთ კავლენია სტურჭელ სირულია,
„უხედა გაუცემდეთ, გაესებდეთ, სიძურუსუმშრელია.“

ასე გავგადან უოვლენით კაცი, სტურჭელისა წამომშელი;
სისახლიცა მოგვივიდა, უენეს სისია არ დაწმელის;
ამიგნით ჩექნი გამემტენე, გარეთ მოდეს სფრაზელი;
ამათ ლაშართა, ქრთვან შეოფთა, კურ იტევდეს კურთა ველი.

მეფების ჭირძნა: „მოჲქაზმეთ კარგითა მოვდგნა,
 «,გმილისებროს სიძმნა, დაჲკოს ცოტია სხნა;
 «,მენ მისდა ნახვდ გავიდენ უქნოდ სხანი სხვანა,
 «,სუნ აქა ჭახენ, ნუ წახელდ, შენგან ესკა კმნა.“

ძოვდას ღვდები კარგები წითლისა ატლასების;
 ძოვგდა სიძე, კარდაჭირდ, — ღვდები არ აფესების—
 ძეიქმა გასწრა ძიგონა, კარია მუნ სასტის,
 დააწეს ღვრმა ღამერთა თებ-თუმად, დას-დასებისა.

მე ღვმეურ, კითა წესია საურაფვარდსხდილის,
 ძინა წამოველ მაჭრალი, ქმნა მოძღომოდ ძიღისა;
 ძინა მოვიდა, მიძროვა წიგნი ამძინის ტბილის:
 «,აღრუ მოვიდო, კასორმების შეგაპი აღვისა ზრდილის.“

ცეხნისაგნ არ კარდაჲს, წაჲელ, ფიცხლად დავმორჩილდი;
 ქალი ღმისვალ ნატირები, კვითნებ: „ცრემლის რას ჸილდი?“
 ძიოსრა: „სუნი სესტრობილი ტირილსმცა კით აუცილდი,
 «,გაუშევეტლად კით კამართლო, რაგვარამცა გაზაქილდი!“

ძევებით, ქნახევ ბალის ზედა წარმ-შერტმია მუდომარე,—
 ძეს კვდარის იქმს მის მეტს, მას განენათლა რომ არე—
 წაჲეე, მისორმა: „რას ღვი, ღვდე მიგინს წის სომარე;
 «,ანუ გამწირე, მატევე და კეღავა მიისცომარე!“

ବନ୍ଦି

«Ե մյուսին, ձրան զոյքո, գուշելո հարյ մյուշընենցո,
«Սպազմովոլոյ; „ա՞ քմոմիջնէն—առ մինդոջնէն, զոնց շնչո!“
«, իշլո ռմևս ռազման մամանին, աշրյ զոտա ջաշենենցո!“
«Անս մոյզել, մոյզու մուստ ջաշենորյ, առ ջաշմունցո.

«Ենս զյուժմենյ մռնաւս: „Տառմռաջ ջայիսչայնուու;“
«Վայեկիցուո, ըազգուո խալուի, առա զուն զայլուսայնուու,
«Վարչուս մյուսու և սենու զոտա վյա, Խարճա տիմաջ շնուո;
«Եսունենուոջ մոյզու ոյո յան, ոյուց չինց նոնենուս ջինու.

«Արդուս կալու և եկալուու և յատիր, ինչոքառածոյ,
«Վայեկիուո մոյզուու, ուզու և ալուս մյուսուապի,
«Ենսամբուու ջամանես, կլորու մայեցատ և առաջու,
«Կյեմսա մյուպի, թամուցայլ, առաջու մյուպա և աշրուապի.

«Եմ ջամանուու, մյումիս և ենուու մուսունարու;
«Դամուցայլ, նյոնս ջամունյուն, ջայենուուն նյուո մջայարու;
«Քալուու, նյոնս ջամունյուն, ջայենուուն մուսունարու,
«Քալուի մյունդա մաշարու, միջրտացն մուսունարու,
«Մյուն և յաշու մյուսու մմյունուուու, ամուջ ոգուու մյու յարու;

«Վագո զազ նեղին, զակնուոյ յայլուցն լամշանս պյուջուս:
«, այս մոմենուու յօնցարու իջուս ովեռուոյ մյուջուս;“
«Առ գրինա մուսկու մյուշուն ջայենս ուս նեյտուս,
«Մյութ ու նա նկան, նկյունուն տայպուս մուսա մույղուս.

«ცისკრად აფლებ, შევეძაზმე, რა გათუნდა ღამე ღილად;
ენახენ სამი ღილებული, მფიცისაგან მოგზაფნილად;
ტბრძანა თუ: „ღმერთმა იცის, გამე შარდე ვთა შეიღლად,
„ჩემი ასრე რად შესცვალე სისარული სიმძიმილად?“

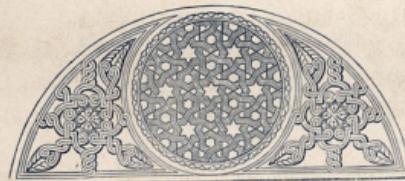
„ხართმებს სისხლი ურალია სახლად რად დამძღვინე,
„თუ ჩემი ქლი ვინდოდა, რად არ შემგვიპინე?
„მე ბერსა შესა გამზღველს სიცოცხლე მარძებინე,
„ღღებ სიკედილიდა შესიც თვი არ მასხლებინე!“

ტე შეუთვალე: „მეფეო, ვარ უძგრესი რეალისა,
„თვარა რად მძლის სიკედილს ცეცხლი სიცოცხლით ალისა!
„მერა, ვთო იცო, ხელწილე ჭავას მწმევლი სახრილისა;
„მე თქვენბან შემან მათორის ნდომა თქვენისა ქალისა.

„იცი, ინდიოს სამუშაო რაზომი სირა-საკულომა!
„ერთოდ ტე ვარ მემკერძო, ჟავდით თქვენ მოგზეომა,
„ამიწედ მათი ჟავდა, მამული თქვენ დაგრძილმა;
„სახარილად ტახტი უწემოდ არვისად მისახლომა!

„ქრი გათხევ, თქვენინ კეთილმან, აწ ეგე არ მართლია:
„ღმერთმან არ მოგცა უმა-შეიღლი, ვიზის ქრთა ქლია,
„ხეარაზება და ჭავე ხელწილე, დამზიქის რა ნაცვალი!
„სხვა მეფე დასჯავს ანდოეთს, მერტეს მე ჩემი ზხალია!“

„შენი ქადი არად მინდა, გაათხოვე, გამხრიდე,
„ინდოეით ჩემი არის, არების მივცემ ჩემგან კიდე,
„ეინცა ჩემს დმეუცილოს, მისით მსუბა აღმოგზებიდე,
„სწავლ ძეძეველსა გარევანსა, მოძალ, ფისცა კინატიდე!““

ა მბისა ცნობა ტარიელისა გან ნესტან
დარეჯანის დაკარგითისა

სე ქაცნი გამეტებენის, განებასა გაშეშებე,
რომე მისა ვერა ძეცნა, ამს უფრია ღავედაბე;
ამს ზღუდესა გარდავდებ, მინდოოსაკ რომე ვაგე,
ამეს საქმე სამინელი, თუცა თავი ვერ წაგვა.

ეგამოჩნდეს ორი ქედითი, მე მიუვაბე წინარე,
ქალი ჰელა ერთსა მონსა, კვალიცა, თუ მოღმა ვინ არე:
ოთხ-გა გლეჯილი ასმათი, პირ-სისხლი-ჩამოძღინარე,
დაღრ მაუიფლ, ღიმილით არცადა გამიცინარე.

«გი ვნახე, დავინივე, გონებანი გამიშაბნა,
ძორით ვუსმე: „რაძიგნ გრო, ანუ ცეცხლმას რად ღავდაბნა?“
ამნ საბრალოდ შემომტონა, ძლიე სიტყვის გამოაგნა;
ძითხრა: „დემერთმას სიმრგვე ცისა ჩვენთვის რისხვით წამოჭერაგნა!“

დახლოს მიუვდ, კვლავც კვითხე: „რამიგან ვართ, სოფერ მართალი!“
ეკლესი საბრძლოდ ამიტოწლა, კვლავ მოვევა ამით აღი,
დღისას სიტემა კერძო მოთხრა, მისთა ჭირობ საბოლოო,
მეტრის წილობრივ უდებავდა სისხლი, დაწერო საწევთაღი.

„მერქე მოთხრა: „მოგასხევებ, ეს რაღმცა დაგიმაღლე,
„მაგრა, ვითა გაგასრუნე, შენცა აგრე შემძლევადე;
„ნუ მაცოცხლეოდ, ნუ დაძრნენ, შემისვეწე, შემისრაღლე,
„დამშესწევ ჩემა საწევორისა, ღმერთსა შენს მააგაღლე.“

„მიმშო: „ოდეს სისიმო მოჟებად და ხმა დაგიგარდა,
„მეუებსა ენა, აიჭრა, მორ მისგნ გასატყიფრიდ,
„შენ დაგიმახა, მისმეო, სხა-ძღლოდ განძიშვიფრიდ;
„მოგასხეს, მისა კერ გათვეს, მით მეუე გამომმიცარდა.

„კადრენეს, — აქ დარ არის, კარნი საზრე გაუმდის;
„მეუე ჭრმანებს, — ვიცა, ვაცი, მეტად კარბა შემოვია;
„მას უეგარდ ქაღი ჩემი, სისხლი გელთა მოუდერიან,
„რა ჭინაიან ერთხმაწორი, არ-აქსევდა კერ დასომიან.

„აწ, თაქმნ ჩემმან, მას მოვკლავ, ჩემდ და კინცა მარეს;
„მე დაგოისა ვეიხარ, დაუბის მას ეშვებისა ბაღეს;
„მთ ბოზ-ეუროთა ასეთი რ მისეს, რა უცადეს?
„ოუ დაუპირისი, ღმერთი ვემი, მისად პატუფაზ შეად ეს ა.

«,միև մյջունս թվեն օյտ, տազո մոխո մշորաց չէպուկոն,
 «,ջա ոյ չէպուկոն, առ գաերկեն, մասզ իշուն քամբուկոն;
 «,յեզ թշրուն մյջունսըն զոկո լին, զոնց ուցոն,
 «,մեն շամետ ջայռ իշուն, զոն ընմենյունու բաց ուցոն.

«,ջայռոն, ջաս մյջունսա, յոտեռ յոնց ջայռուն միյրունն,—
 «,տազո չէպուց մմենն իշուն, առ ջայռունոն, ուցոն յոնն;
 «,մեն այրոյ նոյվա, յունդուն յար, ուցոն, ջայրունն ևսույրուն,
 «,յօնցն մայպահը, զուտուն մայպահը, մունցայրուն օյր յար մեն.

«,նայրունո իյմի ացրեզ օյտ, թամենզ նյի ուղան,
 «,մյենյալուզ րուջին յուրունն, ըշրոյաց չմշանուջուն;
 «,ջայր մուսոյմուճ սօլոյատ, րումշուն առ մմենուջուն,—
 «,նունու, մյի նունու, ռաճ մոմցալ, յունք, մյինց առ ցլոյնուջուն!

«,ռուսյուն, ծունու, ջասպո, ևսմիրո ռաճ մոայպահոյնք,
 «,անյ ևսինունու մունու իյմի ռաճ մոակլոյպահոյնք?
 «,առ ցուդու մոայլոյք մեն իյմի, ռա ցոյսաց, ռա ցայինցոյնք!
 «,ա՞յ ջայրուն յոնց, յուր մոչեյց, զոն յենց ջամալոյնքոնյ!

«,կյլո մոչու, թմուշունուն, տմեն զոնյլոն ջայոյումն,
 «,ջաձլոյն, ջաձլոյն, մյջուրաց չունու մույլունն;
 «,մեն նույն յուր յուր զոկո, ուղոյ կըլուշումն, ուղոյ յմն;
 «,յոլուն նոյն յուր առցո, յուրուն թյուրուն ջայոյումն.

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ

„,რა დაუარ გაძლია ცემოთა, მისითა ღალურჯუბითა,
 „,წამოდგეს ორნი მოსანი, პირითა მით ქაჯებითა,
 „,მათ კიდოაბანი მოიდეს, ეტენეს არ აჯიბითა,
 „,მას შეგან ჩასენეს იტი მხე, ჰებას, იქმნა ღარაჯუბითა.

„,ზღვაბაქნ განვლეს სარგელნი, მძმინვე გაუჩინარდა;
 „,დაბარ სოქება, მქნელი ძინან გინ არ დატოლოს, გინ არდა!
 „,კირქმ მომკლევებუნ, მოქმედები!—სიცოცხლე გასაწენარდა;
 „,დანა დაცა, მოცაცედა, დაცა, გასისხლდინარდა.

„,რად არ მაჟირებელ ცოცხალის, მე ლასეარ-დაუსიამელის!
 „,აწ იტი მოუა, რა მმართებს ძინან მხარობელია,
 „,ზენარ დაშესნ სიცოცხლე სულთა-დემა-დაუთომამელის!“
 ასამიალოდ ცრემლის აფენდა უკავებისა, დაუშრომელის.

მე ვუთხრ: „,დაო, რად მოჟეონა, ანუ რა შენი ბოროლა?
 „,რაცა კქმნ ნაცელად, თვით რომე ძინი ჩემსედ ველია!
 „,აწ თავსა ძინად საძერად მიჟირდ, სად კდევ და წეალოა;“
 ასრულად გაექმნავდი, ძექმენა გული მართ ვითა სხლია.

აუერმან ზარძან გაძმენება, მოიგოდა ცხრო და თრთოლა;
 ასავსა ვეთხარ: „,ნუ მოჟედები, არას გარეუსს ცუდი წოლა,
 „,გივთობს გაჭრა მებნად ძინად, გაუარნა და ველია როლა,
 „,აჭ ქინი, ვისც გინდა ჩემი თხა წამოუთლა.“

შეკველ, ფიცხლა შეკვებზე, ცხენსა შევავ შეკაზმული;
ას-სამოცა ქარგი მოტევ, ჩემსა თანა ხან-დაზმული,
წამომუეს და წაცავებით, ქართა გარე დარაზმული;
ცხვის-პირს მივყლ, ნავი დამხვდა, მენავებან მასა ცმული.

რაგსა შევკვე, ზღვასა შეკველ, ზღვასა მიგან გაფალავდი,
არსით ნავი მოძაბალი უნასავად არ დაგავდ;
მოვალიდი, არა მების, მაგ უფრო გავემძავდი,
რომე სრულდა მოძიმულა, ღმერთსა თურმე ასრე გავდი.

«რომე დავებ წელიწადი, თვე თორმეტი გამჭოცა,
ძაგრა მისი მასხავიცა სიმრიც გაცი არ მუოცა;
თანა-ტერილი გველავა ამიმიწედა, დასქიოცა;
ფოტე თუ: „დმტრისა ვერას გვაღრუბ, რაცა სწავლეს აგრე გვოცა.“

«ზღვა-ზღვა ცურება მომუწენა, მით გამოველ ზოგისა პირსა,
ცული სრულდ გმიბისუდა, არ კუსტნიდ არც ვასირს;
ლეგლავა დმტკანტა, დარიმორდა რაცა ჭირსა,—
ეკაცსა ღმერთი არ გასწირავს, ასრე მისგან განაწირს!

ერთათ ქან პიშათი და დამძიეს თონი მონანი,
ჩემი გულისა-მღებული და ჩემი შემაგონი;
მისი ვერა ვერებ ამბავი, ვერცა დამისა წინანი,
ტერილი ძძინისა ლხინიდ და ძღინდის ცრულია ფონანი.»

ამბავი ნურადინ ფრიდონისა თდეს ტარიელ
შემოვეარა ზღვის პირსა

ამით მევდო, მოვიდოდი, ზღვისა პირსა აჩნევს ბაზინ,
ჰეგენდეს ქლანქს, კიბელექით, ცალკეობის იუქნეს ქლდეთა ნაღნი;
არ მიამის კაცა ნახებ, მიდღოდის კულს დადნი;
მუნ გარდახებ მოხვეწბლდ, დაშვევეს რამე სწი დაღნი.

ესეთა მირსა მივიძინე, მათ მოსათა სტამეს პური,
ძერნე ავდებ სკედიანი, მიღმებდა კულის მური,
ეურა მეცნა ებრომ გრძელდა ვერ ჭროდ და ვერ დასტური,
ეყლოთა ცრუშმილი ასოლებდა, თვალთა წემთა მოსაწური.

ტახილი მესმა, შესხვენ, მოუქე ასეუდ ჰეთოდა,
ძემთირობებდა ზღვის პირ-პირ, მას თურნე წელელი სტკიოდა;
ასმლისა ნატეხი დასტრილი აქეს, სისხლი ჩამოსდოდა,
ტტერია ქადა, სტრებოდა, იტემოდა, შიოდა.

ტეგედ საჯად შეკა ტაბუსა, ესე აწ მე მტაცს რომელი,
ძმრო ვითა ქარი მოჭერიდა გაფიცხებული, მწერომელი;
ძონა მიგწივე, მისისა შეერისა ვიუვ ძღომელი;
ტეგეთგალე: „დადგე, მიჩვნე, ლომისა ვინ გაწეუს რომელი?“

ძას მონასა არა უთხრა, არც სიტევა მოუსმინა;
ფეცხლა შევავე, ჩავებეტე, მე ჩაუსწრ, ჩაველ წინა;
ფეცხარ: „დადგე, გაძირონე, შენი საქმე მეცა მინა;“
ტეგეთმესედა, მოვეწონე, სიარული დათხრნა.

ტეგეთგადა, დმერთსა ჰყალრა: „შენ ასეთი სენი ვით ხენ!“
ტეგეთმე მითხრა: „მოვასხენე, აწ სიტევანა რომე მეიოხენ:
„,იგი მტერინა გამიღლომდეს, აზმდისი რომე ვითხენ,
„,უკაზებასა მიღალატეს, საჭერველი გარ ვერ ვითხენ.“

ტე ვეთხარ: „დადგე, დაწუარიდი, გარდავსდეო მირთ სეთისა;
„,არ შეუღრების ჰასუე კრეი მახვილთა პეტასა;“
თანა წამომევა, წავედოთ უტესოსნი მამა-ძეთასა;
ტე გავევირევე ჰვრეტასა მას ქმისა სინახეთასა.

ტერთი მონა დასტუარი მევა და წელული შეუსვიტა,
დისრის პირნი ამოუხენა, დაკოდილნი არ ატეინი;
ტეგეთმე ვეითხე: „ვინ ხარ, მუ შელაგებნ შენას ვისგნ ივნა?“
ტაამხობლად დამირიდა, თავი მისი გამჩიონ.

ჰირველ მითხრა: „არა ვიცი, რა ხარ, ანუ რას გაძისკა?

„ანუ ეპრე რამ დაგლია, ანუ ჰირველ ვინ გაგაშია?

„რამან ჟექისა მოუფისანიდ, გრძლევიშრი რომე ჭიგაში;

„დმურობან მისებან ასოქელური სანთვლიცა რად დაგდის?

„მუდღაბაზნეარის ქალაქი ახლოს მე ბაქესთ რომელი,

„ნურიანი ფრიდონ სახელი მექან, მეუე ვარ მენა მაჯომელი,

„ესე სამსახური ჩემია, სადა სართ გრძლებელიმელი,

„ცოტა მაქეს, მაგრა ფოელგუნ სიკეთე მოუწიდომელი.

„მამის მმა და მძმეში ჰაპაჩემბან გაჲევნა ოდეს,

„ნულება შეიც ექმისლია, ჩემიდ წილად მს იტეოდეს;

„თფით ბაბასა ჩემსა მიტევდა, ვასთა მფილია აუ დამტოდეს,

„მთვან დარია სანალირო, არ მიუცმიდი, მომერჩოდეს.

„დღეს გამოევლ ნადირობას, ზღვისა ჰირსა კინადირე,

„მენა გასხვლა მოძღვომდა, მთ მრეტელი არ ვასმირე,

„სამათ ვეთხარ,—მოძიდადეთ, მოფილოდე მეცა ვირე!—

„ხუთა ოდენ ბაზიურთ მეტი არა დაფიჭირე.

„საფითა გაველ, ზღვისაგან შტო რამე გაძოვიდოდა;

„არა მაშესფერი გატოფით, ვთქიო, ჩემია რად დაფიზოდა;

„დამიბაზნებეს, სიმრავე მე მთი არ გაძვიდოდა,

„ქნადირობდი და ვიზახდი, სხა ჩემი არ უდიოდა.

„,მართლად იკავორეს,—წუნიბა მათი თუ ესე ჰქმდა ვითა!—
„,გამოიძახონეს ლაშქარინი, გზანი შემიტეს ნავითა,
„,ოფით ბიძა-ძენი ჩემიცაც შესხდეს მათითა თავითა,
„,ჩემთა გაუსხდეს ლაშქართა ომად მათითა მეღავითა.

„,მათი მესმა, დავინასე ზახილი და სმალოთ ედვა,
„,ნავი ვოსოვე მენავეთა, მოთ ვაუიგვლე მე ვრთხელ ვა,
„,ზღვასა ქავლა, მომეტებს მეომარი, ვითა დედლა,
„,ჩემადდა, მაცრა კვდრია ჟემს ჩემი ზედა-წამოქელვა.

„,კვლავ სხესი დინი ლაშქარი უქანა მომეტეოდეს,
„,იქით და აქეთ მომისხეს, ურთენით ვერ მომეტოდეს,
„,არ მომწუროდეს წინანი, ზურგით მესროდეს მე ოდეს,
„,სმალასა მიუქრდებ, გამოტედა, ისარი დამეჯოდეს.

„,მომეტარნეს, კვდარა კქმენ, ნავთ ცექნი გარეჯისტენებ,
„,ჩდგა-ზდგა ცურვით წამოაუკვდა, ჩემი შეკრეტი გავაცტენვე;
„,თხა-ტერლი კველაგანი დამისოცხეს, დამისა შურვე;
„,ვინცა ძღვედა, ვერ შემოშედა, მიუკურუნდა, მიგაბრუნვე.

„,აწ იგი იქნას, რაცადა ქნებოს დფოისა წადილია;
„,გმიტე, ჩემი სისხლი არ შექრეს, ძალი შემწევდეს ქადილია;
„,ოხერად გაუსხდი კოფისა მოთ ხედაძისა და დილის,
„,გუბმია კვავთა და კორანთა, მათ ზედა ჭაქნებ ხდილია!“

ამ უბანს შემოვყენ, გული მისკნ მიძინებულია;
მოვახსენე: „ჩქონდა შენ უოლ არა უნდა,
„,მეცა თანა წამოაქცენი, დაიხუცენ იტი მენდა,
„,ჩვენ ართავე მფამართა გადანამცა მეტიძინუნდა!“

ესეცა ვუთხრ: „ამბავი ჩემი არ გაგვითხობის,
„,უფროორე წურილდა კამბოა, თუ ქმი ჩენ გვეჭონების;“
ამა მიახრა: „ლხინი საჩემო მცას რა მეტონების!
„,ღლედ სიკედილდედი სიცოცხლე შენ ჩემი დაგვმონების.“

მივედით მისია ქალაქის ტურფას, მაგრა ცოტას;
ებამოვების ლაქონი, ისხმდეს მისოვის ოტას,
ტირს ისოდეს, გაჟერიდეს სახოქს, ვით საფოტას,
ესეცოდიან, ჰერციან სხალას და საღლტე-კოტას.

დელავ მოვერონე, ვატუროვ მე მისი ვარდნაკიდარი;
ტეპასმიდიან ქბისა: „მწო, შენ წექნთვის იღრი!“
მივედით, ქნახეთ ქალაქი მისი ტურფა და მდიდარი,
ეუველის ტანის ემოს ზარქამი განაზიდარი.»

შველა ტარიელისაგან ფრიდონისა და გამარჯვება
მათგან მათს მეომართა ზედა

ოსკობდა, ომი შეიძლო, სხარება ცხეწამერისა;
დღვეაზე ნაფი კტრანდა და რიცხვი სხათა კარისა;
ფაცი ჭიბდა მისია მშერეტოთვის,—დოქტერა იაჯა რისა!—
და გითხრა ომი მოუმისა, მებრძოლობ დღისავარისა.

მათი მესმა დაპირება, ჩბალასთა ჩამოურება;
ნაფი წინა მომევება, არა ვიცი, იყო თუ რვა,
ფიცხედა ზედა შევევასე, მთ დაწესეს ამოდ ცურება,
ტესლი ვარ და დაუჭირე, დაიხსეს დაცურ ვა!

ცვლავ სხვისა მიუვლ, მოვეიდე სელი ნაფისა ბაგესა,
შეღესა დავითქი, დაქსოცე,—ოძინდა რაღა აგეს!—
ასხანი კამეცეს, მიჭირთეს მთ მთსა საქულაგესა;
ფინცა მაჭირებდა, უკვირდ, მაქებდეს, არ მძღვესა.

ტბება გაფიარეთ, გავყდით, შემოგვიტოვს ცხენია,
ცვლავ შეფიტნით, შეიქმნა ოძის სიმარტენია,
ტუნ მომწირნა ფრიდონის სიქელუ-სიღიცხენია,
ოძოშვის ლომი და პირად შეჲ, იგი აღვისაც ხენია.

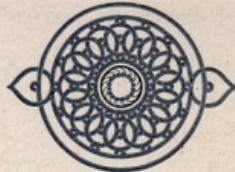
თვით თრივე ბიძა-ძენი მისი ხმლითა ჩემოჭერნა,
ძელნი წმინდა გარდემკენეს, იგი ასე ასტერნა,
მოაფენან მხრ-დაურულნი, ერთხს თრი არ დაჭერნა,
მათნი კმანი გამტორნი, მისი კმანი ამავრნა.

მთნი ლაშქარნი გაბეჭდენეს, ვეცხით, გაცაფანტენით,
ფიცხლა წაკუღეთ ქლავი, არ თვი გაფასნენით,
ქვით დავდოშე წვევები, ჩემ იგი გაფნატენით;
მომკალით, დარი დაჭლით, ან აკიდებით, ან ტენით.

ფრიდონ ჰასნა საჭრტლენი და ბეჭედი მისნა დასხნა,
თვით თრივე ბიძა-ძენი დაპირისილნი წმინდასნა,
ძისად საცდლად სისხლნი მთნი მაჟვერნა და კლოა ასხნა;
ტემი სოჭეს თუ: „დმტრის მდლი, კი აღვისა ხენი ასხნა!“

ძიავდით, მოქლაქეთ ზარი წნდა, რომე ჭმდღიან,
დჯათა მწნელნი მეტრეტელთა გულის შენ დაბმიდიან;
მე და ნურაბინს კელინი ქებას შეკვებმიდიან,
გვითხრობენ: „მეცდეთა თქმინთაგან ჯერ მთნი სისხლნი მიდიან!“

«ღამესრი ფრიდონის მეფედ და მისმობდეს; მეფეთ მეფობით,
თვით თაქს მათს ძონდ და ჩემს უკვლისა სუფობით;
დაზრუკით ვიტავ, ვერ შეოცეს ვერ თვის ვარდის მეტეფობით,
ჩემი ვერ სცნიან ამბავი, მუნ იქო არ იუფობით.»

ფრიდონის მიერ ნესტან დარევანის ამბის მბობა
ოდეს ტარიკლს უამბო

ღესა ქრისა მე და მეუე ნადირობას გაძოვებით,
ტედასა ზედან წიწურებილსა, ქედის რისტე გარდავდებით;
ფრიდონ მითხრა: „გითხრიობრასტე, კომბობდით, ცხენსა ესხდით,
„,ქრის რამე საკირველი მე ჭრასწო ამ ქედით.“

„მე ვერთხებდი, ფრიდონ მეტყის მართ ამბავსა ესთდებისა:
„,დღე ქრთ შეადა ნადირობა, შევუ ამ ჩემსა ცხენს;
„,ზღვათა შიგან იხვსა ჰელინა, სმელთა ზედან შეარდებისა,
„,აქ ვდებ და ოფალ-უმინდი ჭორსა, იქით განაფრენისა.

„,ზოგჯერ ზედოთენ მიფხვნი, წავდგიმოდი ამ გორსა;
„,ზღვასა შიგან ცოტა რამე დავისახე, თუკა პორსა,
„,გერე ფიცხლა სიარელი არას მაღაქეს მისსა სწორსა;
„,კურად ვიცნ, გონგასა გაშმეირევ ამა ორსა.

„კოქი,—რა არის, რას ვძმიგავსო, მტრინგვლია, ანუ შეუძი?

„ნავი იყო, გარს ეფარა სამისელი მრავალ-კეცი;

„წინა-კაცი მოჭიდვიდის, თვალი არა დავაცეკი,

„მოვარე უკვდა კიღობსასა, ცა მექიდე მსუცა კეცი.

„ამომერნებს თონი მოხანი, მავი, მარა ვითა ფისანი,

„ქლია, გარდობულების, სისხონი ვნასე მისის თმისანი,

„მას რომე კოდა ჰერთხოდა, უერნიცა ჰევანდეს რისანი!

„მას განხილვის ქედისა, გაცუდეს შექი შისანი!

„სისარეულმან აძხექარა, ამათროლა, დაცულებულია,

„იგი გარდა შემიღებდა, რომე თვალია იახეწა,

„დავაძირე ჟერებება, კოქი,—წავიდე მათ გე წა,

„ჩემსა ძავსა სულიერი რაძა ვითა გარდეხევის!

„აცხები გავეჭილე, იმრიცეს მამი სხისა და სირალისა,

„ვედარ მივასწრო, გამესწრებს, რაზომცა კეცედ წირტიალსა,

„ზღვის-პირსა მოვალ, შეხვედრი, ჩნდა ოდენ შხისა ტიალსა,

„გამირიებოდეს, წამელოლედეს, ამისთვის დავეწვი ალსა.“

ესე მესმა ფრიდამისეან, მომექატა ცეცხლოა სიცხე,

ცეცხისაგნ გრძელებული, თავი სირულად გაშიგურებე,

ძეგლთ დაწერთა დონავინი, მე ჩემივე სისხლი ვიცხებ;

ძომებალ, თუც უჩემოსა კასიმიც ვისცა ის ხე!

զեյ հիշեմ քայլարձ պորօնմեն, մյուճ ըստեցա,
մարճ մյուճ մայստրծալ, ըստօնուա մյատեռցա,
զուա մզուա ջամեցի, մյուճան, մյուճուց,
տագալուա, զուա մարշարուրի, վելուն բոյմէնի ըստօնէուցա.

«,զազլաս մյու, ու զամնյ, պատրայաճ մշջանմեն մազաճ!“
մշակենյին: „,նյուա զայա, նյ մանցլու մայաս մայաճ,
«,ոց մոյմու հյմի ոյու, մաս մյայնու հյուկելու մազաճ;
«,ա՞ գամին, ուայն տապու գանճ հյմեճ մատենաճաճ!“

պորօնմեն զյուտար զյալայաճ հյմի, տայս ըստօնշոյլու:
մն մոտերա ոյս: „,ուս զոյլուա մուցրումունո, զանենշոյլո!
«,մին մացլու միջու մյուճ հյմիս ուայի ևս մոտենշոյլո,
«,ևսյումինյու ևսյումի ու ըստերու զմարտյուն, ևսդա ևրոյլո.“

պաշտպաճ մոտերա: „,զուկա զմյուրու ևսրուտ մոռմեն ըստաճ պեյծն,
«,մաս լուսեանս մոռմուրյուն, ոյլու չորզել զյալս պեյծն,
«,ոց մոյմու վյալումանս մունս, կյուսու մոյմու պեյծն,
«,կունս լուսեաճ զայլուցալոյն, առաջ ոջու մյուսի պարտյուն, ևսդա ևրոյլո.“

վաճառյառու ներուրոն, ևս ջայնեյլուտ տայուն վուսա;
պորօնմեն զյուտար: „,հյմի մյմիյ մյուճ քաջ առաջու չ;
«,զուա ջայրումեն մին միցայս ևսոյլաճ առ մոյմուն,
«,մաս ուային մյայմիյաճ, մաս մյուճ ուաճ ուսա.

„არაფინ ბესტა მოუკარე, გამი თუ მომსჯდეს ქამისად,
„ენა, კონება მახმარე გამოსარჩევდად მისად:
„რ მოუკარო, რა მოვის, საღსენდად ჩემად და მისად?
„ოუ კერძს ვორცებ, ვიწნები ვერ დამუოფელი წამისად.“

ამა მოხია: „ბედი დეთისგან მიუკობს-და ამას რომელი:
„მისრულსარ ჩემად წელიას მეტე, ინდოეის მჯდომელი?
„მემცა რად ვიყავ ამისთვის მადლისა რასმე მდომელი,
„ერთი კარ მოსა მოსწავდ წინაძე იქენისა ძგვოძელი.

„ესე ქალაქი გზა არის ნაგო, კოველინით მაკალთა,
„შემომტრევდო ამბეგო უცხოთ რატე, მრავალთ;
„აქა მოგვიმის წმიდა, ძენ რომე დაუწევ ალთა,
„ნუთე ჰქმის ღმერთსა გარდასჭელა მაგა ჭირთა და ვალთა!

„წევნ გააბზევთ მეჩავინი, რომელთაც კელაბ უკალია,
„მოგვინახონ იცე მოფარე, ვასთვის ჭირი არ გვაკლია,
„მუბაძისიცა მოპირებ, გონებამნ არ დაგლია,
„კოლა ჭირი არ გვების, თუცა ლისიმნ არ დასძლია.“

ეტანი ვესტნ მასტე წმის, ესე საქმე დაფურულეთ,
ფუბრიმნეთ თუ: „ნავებით წადით, ზღვა-ზღვა მოცურულეთ,
„მოგვინახო, საფარელია მისს მისთვის მოსურულეთ,
„ოავთა ჭირი უათასეთ, რაღმც უჟვიდეთ, ანუ ურუეთ.“

აქინინა კაცი, სადაცა საგაურინი ნაფა შეწიოდეს,
ცურმანა: „სმენეთ კავკავენ, რაცა ვის მისი გნეშიოდეს.“
ძოლოვნის ძინვა საღიძოოდ, ბატიქით მორებდეს ცურმანა! —
ცემისოდ ლისინი მინასავს, ამა დღისათვის მრცხველოდეს!

ფრიდონ საჯიშომი დამთდება ადგილის საბატონიას,
მითხრა თუ: „მცდარვარ აქამის, ვერ მივსვედი გასაცილოს:
«, სარ დღი მეუე ინდოია, რა ვით ვინ მოგაწიოთის!
«, გინ არის კაცი, რომელმან თავი არ დაგამოითის!“

რას ვაკრინებდე, მთვიდეს კოვლებით ამისა მშენელი,
ცუდი და ცუდი ადგილით თავისა დძიძრობდელი;
ფერა ვერ კერათ, ვერ იყრენს ვერას ამისა მცირელი;
ამ უფრო ძინებდეს თვალთაგან კელად ცრუშლი შეუძრობელი.

ამ ფრიდონს უჭოთარ: „ეს დღე ვითა მესაზორების,
«, მისად მოწიდე ღმერთი მექის, საოშველდ მეუცხოების,
«, უქონიდ მეოთხს ღამე და დღეცა მესაღმოების,
«, დავსწინილებარ ლისისა კოვლიას, მთ გული ჭირსა მოების.

«, მასა მე მისა ამბავს რაღაცან აღრის მოველი,
«, კულარ ვიქენები, გამისევა, ვარ ფარმანის მთხოველი!“
ფრიდონს რა ესმის, ატირდ, სისხლითა მოფრულ ველი,
მითხრა თუ: „მხარ, დღესთვის ცდ წერი ლისი კოვლი!“

თუ და და მოიჭირებს, შერცა კი და დამიჭირებს,
მისთა სხათა მუსლიმოვითა თავი მათი ჩემ-ტერი ირეს,
მესვეოდეს, მკოცებდეს, ატირდეს და ძარტირდეს:
„ნუ წახედო, დგაწამოთ, სიცოცხლეა ჩემი კორეს!“

ეუგრე ვუთხარ: „თქვენი გაურა მეცა და მემხლების,
„მაგრა ლხინი უმისისა ჩემიან მნელდე გაიძლების;
„ჩემსა ტმკისა უერ გაუწირდე, თქვენცა და გამრდლების,
„ნუკი მიძღით, არ დავაგუმი, არც ვისგან დამტლების.“

დერძე ფრიდონ მოიყენა, მიძღვა ესე ჩემი ცხენი,
მითხნა: „ჰქედავ პირი მსისა, თქვენ საროსა გევე ხენი,
„ვიცა, მეტი არ გინდა, ძღვინი რძედა გავკეცხინი,
„თვით ამანვე მოგაწონის სახელნობა, სიფიცხენი.“

ფრიდონ გაძიმება, წაგედით, ორთავე ცრემლნი ვლეარენით,
მუნ ქრთხენერისა გაეოცეთ, სახილით გაფერენენით;
ცერტლად დაშეწინი მტრირდეს გულითა მართლად, არ ენით,
ეაზრდიდ-გაზრდედთა გაურასა ჩვენ თავი დაგდარენით.

ფრიდონისით წამოატებოდნ წავე მებნად, კვლავ ვაარე,
რომე არა არ დძირისა ჩელოთ ზედ, ზდგათა ვაარე,
მაგრა მისსა მისახსნად კცის კრია შევერე,
ცემა სრულად კისისებდა, თავი მშეცია დავდარე.

დფუჭი თუ: „ჩემგან აღარია სიარული, ცუდი ცურვა,
 და ნუ მშენა სიახლება კუპტარის გულსა ურვა!“
 მონათა და ამ ასმათა სიტყვა კუთხის შედება, თუ რეა:
 „ვიცი, რომე დამირჯისართ, და გმირობოთ ჩემი ძღურვა.

„ამ წალით და მე დასაცდეთ, კტერენით თავთა თქმენთა,
 ც, ნუღარ უშერეტო ცრულოთ ცხელოთ, თაღლით ჩემთა მიანადენთა.“
 რა ესენი მოისტენეს საუბრთა ესოდენთა,
 მითხოეს: „ჯავ, ჭავ, რასა ჰირმანებ, ნუ მოასტენ უკრითა ჩემთა.

„უქნოთა ნუშვა ქნახავთ, ნუ ჩატრონისა, ნუ უფლენსა;
 „ნუთუ დეკრიტის არ გავვარნეს ცხენთა თქმენთა ნატერფალსა,
 „ო, თქმე გიშერეტდეთ საჭრეტყვლსა ძეგნიწისა, სატერფალსა;“ —
 თურმე ბედი მოაღაფლებს კაცია ეპზომ არ ღაფლენს.

ეყდორ გამზადენ, სიტექნი მესმნეს მონათა ჩემთანი,
 ახტა დაფარებ არნი მე გაცრიელოთ თქმოთა;
 ასახლად სეფონი მომჩნდეს თხეთა და მათ ირემთანი;
 ეგვიპტი, სრულად დამტენე ქვე-ძინდორი და ზე-მოთა.

ტე ქვიბი უპატური ვაროვე, დევთა ჟეგაფენეს;
 ძემოვები, ამოვწვიტენ, კოლა ვერს ვერ მესაფნეს,
 ასა მონი დაძისოცნეს, კაშენ აჯა მოეჭაფნეს; —
 ისაწურიობი დაძღვიოვა, ცეფი მისი კვლავ მუკალენეს.

աչք, մետ, մեմոնդռացին այս զար և այս ապօպի:
մայրու մահօտուն զայութնին, Կուըպյուր շրմուր և Կուըպյուր շոնչյուր,
ցեղ ქալու առ ջամացոյնին, առն մուտքունցը Առեկելունացոյն,
մյածած ջոնց և Խոցունուն մյունս առնս առ պայծոյն!

Ռումյ զայտու մյոնիուր և Տեսյ մուսաց ջամաւեսցես,
ամաց մոյցան Ծիբյու մետու, զածած իյածած մումունեսցես;
ցեղ կալու մյունիուր և Կուըպյուր և Կուըպյուր անցես,
ռուճցին տացու պյու մումուգլուս, նմալու Շոջած մումունեսցես.

Ռուսսա պյու Ռուսսուն մյուսսա յոցունու նույնուտա շնյնիս;
մաս լույս ըստ պյու պյու, Տուքուկելունս մումյնին;
մաս էյտու յանցուն նեցունու, տացու մուտքուր պյու մումյնին;
և նեցած առնս յաձաւ լուտունցին, զար Տուքունուն մյունին.

Էնուն օցա, զանյութիւ, ճախչու վարուր անյինիւ,
լուցու իմացած զարույլուս, նուունու նույնու ճաւալյին;
զգունքունուս լույսուն նունցուն, նույնումտացին յուրաւեսի նիս;
մյունիւ կալման լայցուս, մյուլումույրունու մյունիւն.

Ծարույն յունուն ձատենցունուն, մամունուն քաջույն յաշման:
մյին յայլապար յամիւ, մյու յունուն պյու մույնունուն:
ցալմիւ իյամու մամուն Տուքուկելույց անմյունցուն:
ան նաջու, ինայ մյին մյին, նանցուն մոյսմյունցուն.

აფთახნდილ უთხრა: ტე შენი გაურა არ მომუთმინების:
თუ გაპიტიტი, თველთაგნ ცრუმლიცა დაქედინების;
ძართალსა გითხრობ, ძმისი კვლრება წუ გერიტის,—
ტენ ჭისოფის ჰედვები, მავითა მას არა არ კლინების.

რა აქმი დამნეულდეს, რაზომ გინდა საქმარი,
ძან სხვა იმის მეურნალი და მაჯისაც შემტეობარი;
ძან უამონს, რაცა სტირდეს სტნი, ცეკვლით მომღებარი,—
სხვისა სხვაძნ უკეთ იცის სასარტყელო საუბარი.

რაცა გითხარ, მომისმინე, ბრძენი გატემი, არა ხელი,
ძან გმართებს გაგონება, არ გემოუის არ ერთხელი,—
ფარგლ ვერას ვერ მავალენს გაცა აგრე გრალურისელი;
აღ შე ძინა ნახა მისი, ვისგან დამწერას ცეცხლი ცხელი.

და გ ქასი, სიეგარული მისი ჩემთვის დაწმტეციცა;
ძოფხსსენო, რაცა ძეცნს, მეტი სქმე არა მიჭო;
ტენ გრიშკი, შემიჯვრო, ღერითი იღვიო, ცაცა იცო:
ერთმანერთი არ გაუწიროთ, მაფიცო და შემომფიცო.

რომე აქა არ წასტყიდე, შენ თუ აბს შემიპირო,
ამეც ფიცით შეგივერებ, არასათვის არ გატირო,
ეცლავ მავიდე შენად ნახად, შემთვის მოგევდე, შემთვის ვირო,
დაწერთსა უნდეს, ვისოფის ჰევები, მისოფის აგრე არ გატირო.»

მნ მოუგო: ლეგტოს უქო ერე გითა შეგიუგარდი?
 ერასეურელად გემნელები, იაღონისა ვითა ვარდი;
 რაგვარმცა დაგივიწე, რაგვარმცა უკუძრდი!
 დამერიმხნ ჰქმნას და ჰვლავცა გნახო, ალგა მორჩი, განახარდი.

ასირი შენი ნახვად ჩემდა თუ მობრუდეს, ტანი ისოს,
 ცული მონდორს არ ვისტოს, არ იძორს და არცა ითხოს;
 თუ გიტეუთ, მოგადორო, ღმერთმან რისხეით ვამიკითხოს,
 მემნას ჰერეტა-სიახლებინ მოაქარეოს, სკვდა ძითხოს!

ამას ზედან შეითცენ მოუგარენი გულ-სადაგნი,
 იაგუნინ ქარჯის ფერნი, სიტევა-ბრძენი, ცნობა-შეაგნი;
 შეკერდათ ერთმანერთი, სწერდეს მიწერ გულს დაგნი;
 მას დამესა ერთგან იუნეს შეენიურნი ამხანაგნი.

აფთანედილუცა ჰასეუ თანა სტიროდა და ცრემლი ჰედგარა;
 რა გათხნდა, წითოვიდა, აყოცა და გაეკარა;
 ტარიელს თუ ვით ეწეინა,—რა ჰქმნას, ამას ვერ მიმხვდარა;
 აფთანედილუცა ჩასტიროდა, მძმი შიგან ჩაიარა.

აფთანედილს ამათ ჩემოჲება, ზენარით ეუბნებოდა,
 მუხლითა უერიდა, სტიროდა, თითითა ეწევენიბოდა,
 აღრე მოსედლისა ჰედგრებდა, მართ ვითა ია სტენებოდა;
 მას უთხრა: და, უთევენოდ სხვა რამცა მეგონებოდა!

დაღრე მოვალდ, არ გაუწიოჩა, არას დაქამ შინა სასია,
ოლდენ სხვაგვან არ წაფილეს, ნესად არებს იმა ტანია,
დაქათ ორ თვე არ მოვალე, ვიქმ საქმეს დაუკანის;
ტერიგენით, მიცემულებარ ჭირს რაბე თანის-თანის.»

ამბავი აფთანდილისა არაბეთს მიქცევისა ტარიელ
რომ იპოვნა და წავიდა

გი მუნით წამოსული სევდიძნელა განა მოკლა!
ზირსა ისოეს, ვარდსა ართს, სეღლი მისი ვაამოკლა,
სისხლსა, მისგან დადგინდას, შევნი ეოვლინი გააძლოკლა;
მისმან ფიცხლა სიარულმან მარა ვრძელი შეამოკლა.

მუნ მოვიდა, სადა იგი მისნი სხანი დაევარნეს;
ჭაბეს, იცხეს, რაგეარობდეს ჭაბროტბოთ, აგრე ვაეჩარნეს;
ძერმადინისცა ასარებდეს, ფიცხლავ გაცთა თავით არნეს—
ძოვიდა, აქმდისი ჭისფის ლხინი გატვეწარნეს!»

გავეძა, მოეხადა, ზედან დასდევა პირი სეღლსა,
აკოცებდა სისარულით, ცრტებლით მღვრელი კულთა მსვრელსა,
ესე სოქება თუ: რეტარ, ღმერთო, ცსდას ვხდავ, ანუ ბნელსა,
ისე ჭით ვდირსფარ ამას, რომე თვალი ჩემი გმირებდეს მრთულსა!»

ქმარებ მდაბლებ მოიკითხა, ზედან დასტევა პირი პირისა,
უძრავსა თუ: დღეწისა ქმაბლობ, შენ თუ ჭირად არა გჰირისა!»
დადებულით თავგნის-სცეს, აკოცებდა, ვინცა ლირისა,
ზარისა სცემდეს, უხარიდათ უფროსსა და თუნდა მცირისა.

მოვიდეს, სადა სამეოფებდ სახლი დგა მუნ აკებული,
შემოუწოდა ხახულ კოველი მის ქალქისა ქრებული;
მაძინევ დასჯება ხადიძე მორჩეული, ლარი, მებული,—
ენა მის დღისა შევბისა კოლ კერა იტევის კრებული.

შერძლების უთხრა, უამო კოველი მისგან ხახული:
ანუ კით ჭირა იგი ემ, მისგანვე შედე დასახული;
აყოთხებილს ცრებული კუოვება, უბინბებ თვალ-დავაბული:
ცემისოდ მუოფსა სწორად მჩხნს ჩემთვის დარბაზი და ხელი.»

მუნ ამბევი მისაური კველაკა მოასწენა:
ძენი წასვლა არის ცცის, რაცა მითსარ, აგრე კქმება!»
მას დღე მენით არ წვევდა, ისაღისა, ვნისევნა,
ცისკრდ ქესჯა, გაუმართა, დღე რა შექმნა განათენა.

არცადა დასჯება ხადიძე, არცადა კვლავ ხალებოსა;
შერძლების მახრიმაბელი წაგა მისევლის მთისა,
ფიცხელა წავიდა, სევდლი სიძ-დღე კოლ დღისა მთისა;
მას ლომსა ხიხა უხარის მის, მხის მოკამთისა.

შესთვებლა: ტევე უკადრი სარმეცა მორწმით და დიდობით,
ამა სექტეს ვაგადრებ ჰიძით, კრძალვით და რიდობით,
მის ქმისა ვერას ვერ მცნობი ვესმობდი თავსა ფლიდობით,
არ ვკან და გაცნევ უოველსა, მოვალ შევბით და მშეღიდობით.»

როსტვები, მევე უკადრი, მორწმელი, შეუბოველი!
შერმადინ მოციულობა თვით მოასესა უოველი;
დეთანხდილ მოვა წინაძე მის ქმისა ვისმე მშოველი;
ყბრძნა: «ვენ ჩემი ღვთისებან საჯო და სათხოესლი.»

თინათინს ჰქადრა შერმადინ, ნათელისა მას უდამოსა:
დეთანხდილ მოვა წინაძე, გყადრებს ამბავსა აძოსა,
თვით აკრთოს ელისა, მსისაც უთხმითისა;
მას საბოძერი უძობა, მისი უველი დძოსა.

მევე შესაჭა, გაეგიბა უმასა, მუნით მომდებლისა,
ამას პირ-შე მეფისაგან იგალებდა, კითა ფლისა;
მიეგიბა, მოეგიბა მსიარული გულ-მურვებლისა,
დღეგულოთ კარისებან ზოგი ჰეტანებ კითა მოფრალსა.

რ მიებილა, გარდაჭედა, უძმ თავები-სეცა მეოვესა;
აკოცა როსტებ, მიშვედობინ ნიძერთა სიივეს;
გულ-მსიარული, შებულინი მიელენ დარბაზის სეფესა;
მის ქმისა მისელ უსხინის კოველისა მუნ მეტვესა.

მას ოფიციალუ თავები-სკა დომინა ლომბან შექოთ შექსა,
მუნ ბროლი და გარდ-გოძერი გაეტურფა სინაზესა,
ზორი მისი უნაოლება სინაოლება ზესია-ზესა,
სახლ-სამუროვი არა ჰმიროვი, ცამცა გარდარაზესა.

მას ღვე დასხელეს ნაიმობად, გაამინავლეს სხა და ჭიბა;
ქამას მეუკ ასრე უკერეტეს, ვით შეიღეს ტყბლი მმა,
მთ თორთვე ამეფებდა ფოფქს თოტნა, გრძესა სამა;
უწყდ გასცეს სპომპერი, მარგალიტი, ვითა დრომა.

სხა გარდახდა, თავის-თავის გაიგარნეს მსმელნი სინა;
დიღებულინ არ გაუშეს, უა დაისცეს ასლის წინა;
მეუკ ჭითხევს, იგი ჰყალტებს, რაცა კირი დაფინინა,
ძერმე მისი უცნობოსა რა ქნას, რა ებინა:

ძალას ჭახსენებდე, ნუ გავეთინს, თქმა მტირდეს მიწერ ასინა:
ძექ თუ ფოქა შეგავსი მისი და ანუ მისისა სისისა,
ფინ უნასაუჭემნის გონია კოველოა ქცოა მნისია;
ფირდი დაშესნარი გეალსა მეა შორის-მუჯი ას ის ა!

რა ჭირი კაცსა სოლერნს მოუმორს მოუმორნსნ,
ქაცვი ლერწმენს, ზაფრინა იმხეაესოს ფერად მინამა,—
აფთნადილ, მისმა მხისებმან, ღწვი ცრემლითა მინამა,
წერილა უძმით ამბავი მან, მისმა მონასმინამ:

«վաճան ամուռ իշխան, և ենթած ճյել քաջա և ենթած,
և ազգարշալուս մուսուս յաջո կը պատ ուղար նաեւոցի,
զալուս Ծիյազ պար ապար, Եւթած շին Նըրաբա նաեւոցի,
աղարս ինչեց և եռալուս, Եւթելու ենիշայ անալ-ակլոցի.»

և քանուշալ ամազ, և մայ մուսուս կորուս,
նայ մուս մուս հառուս, մուս ուղալու ար քայիշուս;
շամ, շյել քարուս կը լուս, մելոյ դանմիշուս;
«զայ յիս և մուսի կոմիս, ուղարս ես մուսիցի ուս.»

զամնարշալ տոնառուս ամ ամուս և մյուսուս,
մուս զայ ուսարշիս և մուսուս ար մովյանուս;
զալուս և վուլուս քայիշայ մուս մուս և մուս նոմյուսուս,
մուսզուս յօրմենս, ամս, ույմա ար զայիս յիսուս.

յիս իշխան մեարշալու, առանձույրո, ար գամիշրալո,
լումու, մինջունիս լումու տնս մինջունիս րշալո, զպր-համշրտալո,
յիս և մուս կոմատու քայարո և և ուրշալո լուլո,
մարս կը ունի զալուստիս զալու զալուս գանացալո.

միս զպաժու ըանթիս կը լուս մուրիշալո, ար նազզարո;
իշխան զպաժուս կը ար զույր զայիս րցալո, ալգա մույզու,
մուսուլ-մաթիս և մուսուլ-մաթիս ամս զույրո, իշխան ըպարո;
յիս յու զայիս, արցիս մուրիտու յիսմէ յիսից յիս նոյրո!

ქმა მხიარული წინაშე დაჭინვებ სკამითა მისითა;
სხევან საქართვი ლხინით, ორთავე შესტევებითა,
უძრობენ ღაგრი, წელიანი, არა სიტევითა მქინითა;
უსისრა: «ჭროვება, პატიური ჭრასე მებნითა კისითა?»

ჭადრა: «არ კაცს სოფელის მისცეს წალილი გულის,
ცხინვა არა ჭრას ჭირის, ვით ღლის გარდასკულის,—
ეჭოვე სე, ტრი ძოვის, სოფელის წალის რწეულის,
მექ პირი შეგავთ ვარდის, მავრა ამ ფერნაკულის;

მექ სარო, შეგავთ ვარდის, ვნასე, მისჭირდა მოქმიდი;
დოშეის: „დაქარგებ ბროლი და სადა ჭრთას ბროლის მიხიბი!“
ძით ვიწვი, რაგან ჩემქებრე ციცხლი სწავლის მოუმინები;
მერე კვლავ ჭადრა ამავი მან, მისეან მონაბებიყბი.

სიარულისა მისეან მებნად, სრულ პატიუთა მოსთელის ჭირის,
მერე ჭადრა,—საწადლის ღმერობის პოება ვით აღირის:
საწუთო და სოფელს-უოფა, გაცი უწინო, ვით ნადირის,
ოდენ სელი მეცოთა თანა იარების, მინდოოს სტირის.

მე მკოთხავ, ქმა რა გადარიო, ჩემგან რა გაგდეონების:
მისის მასევას ნახელი აღარი მოეწონების;
ოფელი მეტერდოთ, ვით შისა ცაგსა, დაედონების;
ფარდი არ ქმილა ზეფრონად, ამ ი შეიკონის!

წერილიდ ჰქონდა, რა იცოდა, რა ნახული, რა ნასმინად:
 ფითა ვეუსის წავონსა და ქვბი აქციო სახლად მენად,
 ქალი ახლავს სასურველზ, სულთა-დგმად და ჭირთა თმენად;
 ფამ, სოფელის სოფელი-მუოფი კოვლი და ჭია ცრემლია ღენად!»

ქალს რა ესმა ამბავი, პიჭებად წადილი ნების,
 განათლდა პირი მოფრისა, კით ნორლდ ნაენებისა,
 იტევის: რა კუთხია პასეუხი მას სოინებლისა თხებისა,
 რაა წამლი მისისა წელულისა განკურნებისა?

ემ ეტევის: ფის აქეს მიჩრია ქაცისა მომცქაფავისა?
 მან ჩემოვის დაწე თავისა დასხვა, არ დასწვევისა,
 დორო დაძის ჩემტა მისელის, მითქმის დადება თავისა,
 აქე სემიფიცავს თავისა, ჩემგან შეედ სახედავისა.

ტეამს მოკერარე მოკერისათვის თავი ჭირსა არ დამრიდად,
 ცული მისცეს გულისხმოვის, სიკერული გზად და სიღად,
 ცვლავ მიკანურისა მიკანურისა ჭირი უწნევს ჭირად დიდად,—
 აქე, მაქესტა უმისისა ლისინ არძად, თავი ფლიდად!»

შე ეტევის: მიამხვდა კოველი ჩემი წადილი გულისა:
 პირელ შენ მოხველ მტიდობით, შოგელი დაგარეულისა,
 მერნე ზდა სიკერულისა გაქეს, ჩემგან დაწერულისა,—
 ფორე წამლი გულისა, აქმდის დადაგულისა.

საწუთო გაცხა კოველისა, კითა ტარისი, უნდების;
ტოგვერ შეეა და ოდები ცა რისეფით მოუქასდების;
აქმდის ჭირი ჩემსდა, აწ ესე ლხისად უნდების,—
რაღდნ შეეა აქს სოფელისა, თვით რად ვინ შეუწუნდების!

აქ არ გატეხა გარგი გჭირის ზენდრისა ფიცისა,—
ჭისძს გასრულება მოუწისა სოფერულისა მტკიცისა,
მებნ წილისა მისისა, ცოდნა ჭისძს უიცისა;
შეი სიქია, რა გმირა ბედ-ქნილის, შეე მიმედრის მეცისა?

გმისძ ჟყადრა: სიახლით შევრთე ჭირი შეიდნა მე რვა;
უფრდი არის დღირალისა გასამომღლად წელისა ბერეა,
უფრდი არის სოფერული, ქვეით კუცხა, მისის წევრეა,—
თუ გაახლო, ერთხელ კა, და რა მოგმორდე, ათავურ კა!

ფამ, თუ გაფიტრე, გაჭირილის სადა გლას დამწეუას საძ აძი!
ცული ჭექს საცნად ისრისა, მესერის სეურდედ საბელი;
დრო სიცოცხლისა ჩემისა დეისით-და სისის სასახლი;
ფარეა მწადს, მაგრა გარდაჭხა კამ, პარიქთ საბელი!

ძესძ თქექი ხაუბარი, გავიგონე, რაცა ჭირმანე;
დორდსა ქაცი მოაბოვეს, კალთძეც რად კვეხსნე,
ძეგრა, შეო, თავი შექს ჩემთვის სრულად დაგვანე,
სიცოცხლისა სიძელო, ნიძნი რა წაძეტენე.

ქმა ტებილი და ტებილ-ქართული, სიკეთისა ხელის-შედელი,
ამზედა ეუპნეის, ფოთ გაზრდელის, ამო შხრდელი;
ქალმან მისცა მორგალიტი, სრულ-ჰემისა მისი საწადელი,—
ღმურომან ჸქმნას და გაუსრულებს ლინი ესე აწინდელი.

რ სკოპს, რა კაცმან გიძერი ბრილულისა თანა ასომს
ანუ ბაღს ალვა სარისა ახლოს ჭრელს, მოწიროს, ას თას!
მისისა შეკრებელის აღხინოს, ვერმშეტეტისა აჯავლისითს,—
გაი, მოყვრისა გაურილს, ახოის, ეკის, ახომ!

მათ მიშნედა ლინი კოველი ერთმანერთისა ჸერეტითა;
ქმა წამოვიდა გაურილი, მია გულით რეტით,
შე სტირს სისხლისა ცრუბლითა, ზღვისაც მეტის-მუტითა,
იტევის: ფერ გაძღა სიყველ, ვა, სისხლითა ჩემთა სტრეტითა!»

ქმა წავიდა სუვერინი, მკერდსა იცემს, ამად ილებს,
რომე კაცსა მოუწერობა ატრიტს და აგულტილებს;
რა ღრუბელი მიყვარების, შე ხმელეთის დახრდილებს,—
მის მოყვრისა მოპორება ჰყლავ აძინდებს, არ ძილებს.

სისხლმან და ცრუბლმან გარევით ღაწე ჸქმნის დარბაზ და ღარბაზ;
იტევის: ძმე ჩემად თავისად ქმა დასადებლად დღირად;
ძმივის თუ, გული აღმისა ჰყმნ წამერმანს ჸდება რად?
ფიღრე წასხებდე, სიყველ, მიხდა სიღხინოდ აღარად!

ବିଜୁ

Համ զանձն յջո՞ւ և Տակարդո աղջ մերից, քամբը, մեծա,
աղջո՞ւ և Եվտորոմեն լախշոնս մոնկա, քանու մեծա,
աղջո՞ւ ը Ալո ցյուելուս յմրյուս ընձմռո ընծոնա մեծա,
աղջո՞ւ յշո՞ւ և մայութուս կուսարուս ու հօնեսա!»

մաս մասուցամի, Երշմլոս աղբացան, ատրուլոցին ու անմիարցին,
ըշառաւմուսպատ, ույշու-կշառաւմիտ, մայնուս ընեն, մայնարցին;
Տայարունուս և առելոյս մուսուրուս զամիւրցին,—
յամ, և Եվտորո, ծուռու տպաս անշարցին, անմիարցին!

յամ մոյուր, և մուռուս քանչագա, կուզայր և նուր մնջունի,
մազրա մեռաց յոնեսուռ, Տայարունուս ու մունիւրցին;
յամ միշտունուս ուրուզունուսաց հունս ոյրու մուգլուցին,—
յամ յնիւրագ, յարճուս յմինուռ ուրուր աղոյ քամինցին!

ը Ալո յուրաօս քացուս, Տարու ու քայլությունուր,
ը Ալո յամ-յամ յուզլուս յուրու մում, լուսուռ մցություն,
ը Ալո օմիս, յուրու կյացուս, ոյուտ յուրուս յուր զամինիցու,
յորիւս յէսարունուս և ուզությունու, յուրու մյուս բույզուն!

ու ը Ալոս յուրու ը Ալոս և ուրությունու և այս յութունունու,
մեն մուշանություն մասեսիս մուս մասուս և ամենունունու,
մուս մասուս մյունց նամու, մատ յնություն մյուս ամենունունու,
հունս քանուս քանուս, յուրու յուրուս և յուրուս նուսունու.

რა ვათუნდა, კაცი მიუა მოგვითხავი, დარბაზს შემობი;
უმა წავიდა ლაღი, ნაზი, ნაღვიძები, ძილ-ნაკრიობი;
ერთმანერთსა ევარეიან, ღვან შეკრეტელთა კარი შეწრობი;
მეფე მინდოონს ექვმიდა, მოუწესდა დაბდან-ნობი.

მეფე შესკადა, მაშინდელი ზარი აწეცა ვით ითქმიდა:
ქოს-დაბდაბითა ცემისაგნ უურთა სიტევა არ იშოდდა,
შესია ქორი აბისლებდეს, ძაღლთა სიშოღდა მიდამოდა,
მას დაც მათგან დანძლვერი სისხლი ვეღოა მოუსმიდა!

ინაზირეს, შემოცეცეს მსიპრული მინდოონს რულნი,
შეიტენეს დავბუღლი თავაზნი და სხანი სრულნი;
დასკადა, დაჭელდეს მოაგანტლი საჯორნი და სრნი სრულნი;
ხმას სცემს ჩანგი ჩაგანსას, მომღერალნი იუქნეს სრულნი.

უმა ახლოს უკად მეფესა, ჰყითხევიდა, ეუბნებოდა,
ბაგეთა გასტევის ბროლ-ლბლი, მათ ებილოთ ქლებ ჰკროფიდა;
დარისნი ახლოს სხედეს, იმექნეს, ძორის კარი დაიკრებოდა,
უტარიელო სხექება არჭისგან იგადრებოდა.

უმა მიუიდა გულ-მოკლული, ცრემლი ველთ მოედინა,
მართ მისიევ სიუკარული უარებდის თვებლია წინა,
ზოგჯერ აზგის, ზოგჯერ დაწვის, ხელს რაღძება დაქინა!
რაცა აკა დათმისის გელმან კისტეა მოუსმინა!

წეს, იტევის: «ცულის სალისით რამდენდა დაუსახოვ?
 მოგძორდი, ეღებს ნასარდო, ტანო დერწმო და სე,
 მენთა შეფრენელთ ნიმართ, კურ-შეფრენელთ საგაგლახვო;
 ეცხდად ნახისა არ ვდირსევრ, ნეტარწყა სიზრივ გნახეო!»
 ამას მოსიუმიდის ტირილით, ცრემლისა დასადარიოთა,
 პალავ გშლის ეტევის: დათმობა ჰეგინევს სიძრმისა წეაროთა,—
 არ დავომოთ, რა ვემსათ, სევგასა, მითხრ, რა მოვუკინოთა?
 თუ ლანით გვინდა დუთისაგან, ჭირნიცა შევიწერიოთა.»

პალავ იტევის: «ცულო, რაზედწყა გვაძეს სიკვდილისა წადება,
 სიკომის სიცოცხლისა გამლება, მისთეის თავისა დაჯება,
 ასერა დაჭმალე, არ გაჩნდეს შენი ცეცხლისა გვლა დება,—
 დავა შეკუკრიობს მიუკურსა მიუწურობისა ცხადება!»

დათხოვნა აფთანდილისაგან როსტევან მეუისა და
კეზირის საუბარი და სფერი

ა გათენდა, შეებზმა, ემ გაფიდა აღწე გარე,
იტევის: რეტარ მიაწურობა არ დაბნელეს, დაცაფუარე!
დათმობასა გაჯიბის: დაულა შენ რა მოუგვარე!
ცხენისა შესვდა, წამოვიდა კეზირისა სახლსა მოფარე.

კეზირმან სცნა, გაეგიბა: ძექმა შევა ამოსრული,
დას თურმე მხხრებდა დღეს ნიმბი სისრული!
მიგებბა, თავიანისკა, ჰყადრა სრულია ქება სრული,—
ჭამს სტუმრი სასურველი, მახინმელი შიარული.

ემ გარდაჭისგა მახინმელის, არ დაფალმნ, აფხან, უქმნ;
ფერხთა ქვემე სატაურისა უფენენ და მიწად უქმნ;
უქმნს სახლი კნინათლა, ვთ სამერო შისის შექმნ;
სოქეებს: «სუნენედა სუნი გრძლო დღეს მოგბერნა ქეხნმ ბუქმნ.»

დასკვდა, მისთმ შემხედველთა გული მათი მართლდ ჭიელები,
მისია შეკრულთა მისოფის ბეჭდ თავისითვის ისახელეს,
სულ-ტქა ბეჭრი ათასებს, ძღვა თუ აწრთხეოუს;
გაურა ჰინძნებს, გათქრნებს, აგლობობა გაათხელეს.

რა კალაბი გაიფარა, ეს კენირსა უუძნების,
იტეკის: ტენი დამდევლი დარიანს არა არ იტენების,
რაცა გრადებს სურავი, მეცა იტენ და ძენ გეონების;
ეცავთხე ჭირის ჩენი, მურნე, რაცა მეურნების.

მის ემისა ცეცხლი მედების, წვა შეირს მისია მშევლისა,
ამგლავს სურილი და კურნახე ჩემისა სასურველისა;
მას ჩემთვის სულნი არ ჸმერდე, შეზევა ქანის შეკრდველისა,—
ეჭარს სიყვარული მოუყრისა უწევისა, უმურველისა.

მისი ნახვა გულია ჩემია, ვითა ბადე, დაქადა,
ძუნებ დარია, დათხობაცა მისობენე დაქადა;
რაცადგამ დასწევებს მუსილეთა, დამერთსა შეხდა დაქადა;
ძუნებ ასმათ ჩემთვის დისა მართ დად უფრო დაქადა.

«ოდეს წამოველ, მკვეთრი ფიცით სძინელით;
„ავლევ მოფალ, გნახვ პირიას, არ მტერთ საწურველით;
„შემისა მე კვებე სათელსა, შენ ხირ გულით მცელით;“
ეჭარა ჩემგა წასკვისა, მით შევაჭა ცეცხლით ნელით.

ეფელისავე მართლად გითხოობ, არ სიტევასა საჭირებელია,
ძიმენის და ვერ ძიესულვარ, ესე მიღებს ცეცხლსა ცხელსა;
ვერ გაუსტის ჲენარსა, ვერ გავწირავ ჲელი ჲელსა,—
რამცა სადა გაუმრავდა ქაცსა, ფიცია გამტეხელსა!

რაცა გითხარ, ჩემბაგიურ როსტენს ჰებაზე, მივედ სრასა;
ათაბენ მისხან, ფიცია გეტშია შენ ვესირსა, უნტასრასა:
არ შემიტრობის, არ დავდგები; თუ შემიტრობის, მაქუს რასა?
ძიმენლე რა, გული ცეცხლმას არ დამტენას, არა ქსრასა!

«ჰებაზე: „ვინ გაქოს უკუკლმან ზირძნი არ მეუზრასება!“
„ვითა ვიშიძვი, ვაცხობის ღმერთძნ, ნათელთ სახემნ;
„მაგრა მას ემამ ცეცხლითა ღმერგა, ალფისა სახემნ,
„გული წამსავე წამილო, ვერად ვერ ძევინასებას.
„ამ, მეფეო, უმისობა ჩემგან ეოდა არ ვეპიძის,
„გული მას აქეს გულოვენისა, აქა ჲელი რა მესძღვის!
„თუ რას ვარებ, პირებულ სოლიქ თვით სახელი თქმინ მოგზედების;
„ვერას ვარგიბ, გულსა დავდებ, ჩემი ფიცი არ გატეჭების.

„წასელდა ჩემი გულსა თქმისა არ ვწეიროს, არ დაჭმუნდეს;
„თავის ჩემის გაგისული იქმას, რაცა ღმერთსა უჩაქს;
„მანებ ჰემას და გაგიმრავდეს, თქმით თქმებულ დაგიმრუნდეს;
„არ მოგიმრუნდე, თქმენმა სუვერო, მტერი თქმისი დაძალუნდეს.“»

კვლავ პირ-შე ეტენის კუჩინისა: მე სიტემა შეგძლირეთ,
და ესე ჰეაზრე მეფესა, შევინფიდოდეს კარეთ,
ძიავე აძიღ გაძებება და თავი გაიგმირეთ,
ასთ ათასი წითელი შენ ქრისტედ შეიწირეთ.

კუჩინმან უთხრა სიცოლით: ქრისტე შენ გქონდეს შენია,
შეგნენ ქა ჩერება წევლობად, რომე ტუ გაგიმენია;
ძაგესა რა კედლები მეფესა, რაცა აუ თქმებან მშენია,
ფიცი, უცილოდ აძებების, მოყბა არ სხეულია.

თავმან მისმან, მუნევ მოძებავს, კეთქ, წამიცა არ წმისროსი,
აქნი თქოთ შენებ დავინის, მე გლოს მიწა მესმაროსი;
ძოძებდ, კაცა სიცოცხლისა სწორად რაცა მოესმაროს;
არ თქმის და კერცა ვატეფი, რა გინდა ვინ მისაგმიროს.

ტუ არ წაგა თავსა წინა, სიცოცხლე კლას კით გათიო?
აძიელების და ანუ მოძელების: „ეგე სიტემა კითა სიუდოთ,
„რად არ მუნებ გამიგონე, რად სარ შეგი აკრეთიო!“
აჯანის სიცოცხლე აკლებასა, ამას თავსა აუე შეტრით.

თუ მევენა გაგიძებდეს, თუთ ლაშქრონი რად მოღორედნ,
რად გვიძენ, რად დაღორედნ, ანუ შენია რად მოქმირედნ!
აქ წახვილე, მტერი წევნი დაგვითმძღნ, გაგვისწორდენ,—
ეგე ანუ არ იქმნების, კითა ჩიტნი არ გაქორდენ.

յմա արտօնա, Կոյմաստ յատին: չկամ ո՞յս, ճմա քաջուս յուսո;
չե՞լ, զի Խորո, մաքրմացը ուն, և ոյդարշուն առույ ուր,
անյ նեցաց առ ըոնսեց մովորմա դա առիշա պայտ?
ույ շոնսեցի, յմուսուս իյմ լոհուր յոտ ամբովու?

միյ ճանրոնց, առ զուգործ մեյս ռամբա քաջունցը ուն,
ան զույգուստ, զայտոնի, օցո նազուղաջ զջամ ճագութնցը ուն,
մեմի իյմոն արջուն օցուս, ոռ ամբարժը ուն, ոռ ամբովունը ուն;—
պայծառ քայտա և այսուր քայտա մերճ քայտեցը ուն.

միջոյ, անյ մուսն և անու նյըրառ եյլուս ռաս մեջուն,
ան զուտմբա քայմանիլաջ պահուստա Կոյմաստ մջուն!
և շոշոնի წայուղ, առ զայտունի, քայտա պայտո շամուկցուն;
չուրոն, մույսն շոնսեցն, դա յումյ շամուկցուն!

ան, զի Խորո, մեց չուրուս զայլու քոյլու յոտ մոցումոնցը կը
շոյնոն, իյմո մոնցուղաջ, չիսմի, զայցուղաջին, առ զարոնցը,
զյուր զուրջուստու Կոյմաստ մուսու, պայտուց տայլուս մջոնցը,
մումյեմարյ, նյույ իյմց մուստոյը մյնց զոյցը.

առ զայտունին, զայտունի, წայլու մատըն մյանցուղաջ,
յոտ մենցունին, զիր ջայրու, զայլու ուցեկարտ մուսայուղաջ;
յուու, իյմուու առուս շուսմի, ոյ առ պահ զայտուղաջ;
և տոյի, ոռ զանձա წայմուցու, ոյ զայտու և ոյ զայտուղաջ.

კეზირმან სოჭა: მქონ ცეცხლი მეცა ცეცხლად მოუქდისის,
დევდორ კუპტურებ ცრუმლითა შენთა, სოფულიცა გაქარდისი;
ტორუჯორ თქმას სკოპს არა თქმას, ზოგჯორ თქმათაც დძძველისი,—
ფიტები, მოკედლე, არა მაამა, ჩემი მხედა თქვენ მოუწევისი.

რა კეზირმან ესე უთხრა, ადგა, დორბაზის გაემრთა;
მუშებ დაჭინდა შეკამატული, ზორი შეუყირ ეწადმართა;
შეუძნება, საწელისა მოსხენება ვერ შექმაროთ,
დღურით დადგა, ივონებდა არ საშეუთა სოლმართა.

მუფლებს ჭანსა კეზირ, დაღრუჯოთ დაუმუშებული,
უბრინას: რა გჭირს, რა იფ, რად მოხვე შექმარებული?
მან ჰქანდა: რომ არ ვიცა, მორი ვარ თავისა ვერული,
მართლა ხართ, მოქედლათ, რა გესმას ამბავი გაკვირებული.

მქონ ჭურა ჭორას ჩემსა არცა ჭმატის და არცა დიღოსა,
მექმინან, თუცა ძძმას მოციქული არა ჭრილობს:
და აფთანდილ გვთხოვების, მოაჯოოსა, არ წმინდოსა,
ცემისებოლ სოფულისა და საწურითას მისოვის ჰყლილობის.

რაცა იცოდა, კევლი ჭედრი მოძიმრად ენთა,
კალავ მოასესის: როტე სკო სიტევით ქოლენითა,
თუ რაგვარ მეოფი მინსხვეს, თუ რაგვარ ცრუმლითა დენთა,
მართლა ხართ, ჩემთვის რისხვანი თუმცა იხა ჩენითა.

რა მუკუტის მოასმინა, გაუსლისდა, გაუციობდა,
ფერი ჰქოთა და გასძძობდა, შემწეველთ შემთობდა,
შეუხასხა: რასისების შევთა, მაგას სხვამცა ვინ მოთხოვდა,—
დას კაცს ურწვენია, აუსძენა რას აღრე სცხობდა!

ფითატკ რძე სისარული საქმე მოხსირ, ვითა ღაზრიდა,
მაგის მეტი რა ვინ მოუსის, თუ არ მოძელის მუსილიდ აღრია!
ამავრ, ენა ვით ისმრე, აწ მაგისდ ჩემბად კაზრა!
დერე შეაგი არც ვეჭირიდ, არად კარცხარ არცა სხვად რად!!

«ქამიცა, კაცის ჸატრონისა საწერისარისა არ ღაზრილნეს,
ალეს სიტყვა უმუცრული უმუცრად დღიუსებუნეს!
მე მაგისდ მოსმენაძის რად არ უურნი შემდეგნეს!
ამა თუ მოვგდა, სისხლი შენი ჩემმან ქედმნ მიიქვედნეს.»

გვდღვ უბრძმისა: თუაც მისეან აწ არ იუაც მოვზაგნილი,
ათვალი ჩემმან, თავს მოგამო, არად უნდა ამას ცილი;
აწ, უპუდება! აი, შეაგი, უმუცრი, ბლუგი, წილია,
ასაძ სიტყვა, შეაძ კაცი, შეაძ საქმე, მისგან ქნილი!»

ღაზრე, სეპმი შემთხუეორენია, ჰერი კედელია, შეალენია,
დაკლეუსა, მაგრა მისოფის ალმესხა, არ იძენია:
ფით მიამევ წასვლის მისი, ვინ აღვისა მორჩი სე წნა!»
ვეხირისა ცრებლისან ცრებლისან დაწები თვეთრნი აახენია.

ვეზირმან კლას გამოჰკიდნა, მართ ვეღარას ვერ იმრწიფებს,
გამომძრმა და გამომძლა, გულას წელების მოძრეიტებს,
შეის სახის, გაის ქუშის, ენა ისრე მოვფენებს,—
მტერი მტერსა ვერას აწებს, რომელ გაცი თავსა იტებს.

სოჭვა: ცოლებათ ჩუმა შეგუსი დოქტორმან მეტი რა მიჩვენოს!
როდ მოვდორდი, რად დავნიერდი, ნეტარ ჭინდა გამოთვენოს!
ფინცა სხვა რა კადნიერად ჰატრონისა რა მოახსენოს,
ტექნი დღენი მსჯა აფეხა, რძინ ვითა გაისჭიროს!

ვეზირი გაწილებული მივა ბევრით შევითა;
აფონზილს უხსრო დაღერებით, პირითა გამჭუშვითა:
მაღლი რა გააღრიო, აწ თქმიტან გვესასდი ეკ მას ვითა;
ედა, კარგი თავი უკირო დაგეპრიტ, დაგმავითა!

ქრისტი სოხუმის და ამისაგომას, თუცა ცრიტლის არ იწუურებებს;—
მიყვირს, რად სცალს საწერიანოდ, რად არ გულას შეიურებებს!—
ფინ არ მისცეს ქაღებული, მოურავსა მოიძღურებებს,—
თქმულა: „ქრისტი სოურასა კოჯორეთსაც დაუურებეს.“

ფიო გამშვირა, რა მიბრძანა, —არ გების ჩუმას თხრობა—
ენა სიავე, რა სირულენტ, რა ძლიერა, რა შესკაბა!
ეკ თვით გაცდა დაბრ გორიბრ, დარია მისს თავსა ცნობა,
ეცე მაკვირს, რად არ მომკლა, პიცა თურე დექტორმან თმისა.

«Փյուշ զուգուած, ռապա պիմին, քարուտ առ վախչոջեծիս;
ցոճեթոյ, զամուխոյոթուց, կմշուց մոտ զամեօջեծիս;
զանցածուտ իմուլս ռուսուսա զյունցու ձաւուոջեծիս,—
ըմբուցու և սուզուու լուսունա միւնի, կուրնո առ զամւոջեծիս.»

յմսմեն յութոր: ազար բանցլա առ մինիս հիմցին արուս;
աւարոնս մեմիս մուշուցուց, ոջես զարծմեն օդմիկնարուս,
շնէմն, շմբուու լցուրո նյուլուս, մօսուցուս ուզո զավալցնուտ արուս;
զյուր պարզուս, ռա կմիմն, ան քաւլո ռուռ ջանիթուռուս!

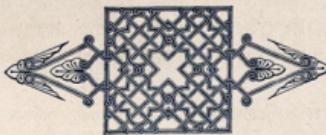
շյմիսուզ-մյուուր զյուր զավալցու չալոմեսա, զյուրո նյուլուս,
մարտ նագորուտապըն զուշուսա զուրիպ, մատուսա եռմուղուս;
ւերյ զանցլաս ռաց միշուցու միսու մյումմուլուտ ծոմուցնուս—
և չամաս զյուլուս զացուս մոմերուացուս զուլաս.

մուցանեմիյ յուտել զալապա, ա՛ ռանումց մյույ և վախչոյիս,
մնյուր զանրուուս, — զաւլո հյօմ զու ովյուս և զու յույցիս;
առ զամուշուս, զացուարցու, ռա մյուր զարժուխոյոջիս;
մյ ոյ մոզպազ, հյօմ կյում նուպպուուց զարժույխոյոջիս.

մուոյոնիս, զյուսումեն կմիմն կամաւմենո մատու պյուն,
յմենենմենա, մըզեն կմըզիս մըզենյուրուս;
մօնիս մյուլնու ազյացուս մույմիս, ոյ շնչա ծյունու;
զայցանիս, զի նյազու, և կման հազար միւնիս վյանու.

მესოფაზდა თუ: ობაცა ტმართების, ვით მოგცე და ვით ტაჭინო,
ფალთა შენთა გარდესსხდელი რა ნაცვალი მოყიდონი?
თუდა დავრჩე, შენთვის მოყვდე, თავი ჩემი დგამონო;
ასიყეარული სიექარულსა შეგიცალო, შეგიწონო.

მე ვითა ვოქვა უეძობის, სიკეთე და ქება მისი!
კაცი იუთ საქმისაცა შესაფერი, შესატევისი;
ასრე უნდა სამსახური, გაფიღოდეს ვისცა ვისი,—
ოდეს კაცსა დაქტიროს, მაძინ უნდა მა და თვისი.

შერმადინის საუბარი აკთანდილისაგან
ოდეს გაიპარა

ერმადინის ეტეფის, უბრძანებს ჰირ-შევ, ნათელთა მკენელი:
ცეი ღღე არის იმედი, ჩემის გულისა მღწენელი,
ძენგან თავისა შენისა სხემოდ გამომწენელი;
მქებრად ამისა მოთისა ჭიამს მყითსავი და მსმენელი.

იტეის: ორისტენ არ გმიშვა, არევა სიტევა მომისმინა;
ძნე არ იცხს, რად კინა და სულ-დეტელია ვისგან ვინა;
ცემისოდა ნე ვცოცხალებარ, ნურცა გარე, ნურცა მინა!—
ორად საჩე უსამართლო ღმერთმან ვისმცა შეარჩინა!

თუცა მისი არ-გუწიწევა ჩემგან მტკცომს, არ სათეომს,—
ფოჭი ცრუ და მოდალატე ღმერთსა ჰემოს და ავრე ცრუობს—
ცეული, მისი უნასევი, სტირს და სულ-ჰეტემს, ვაფს, უოს,
ლეხისა არის არ ახლვებს, ჭირუბის, კუტირის, გუმის, უძოს.

ასძი არის მოუკრისებან მოუკრისას გრძელება;
პირველ წლის სიახლის, სიძლის კურ-მოომენა,
მიცემა და არის შეინ, ჩუქების არ-მოწენა,
ებავლენა და მოსმირება, მისდ რეგბად ველთ რენა.

რაღდღა ვაგრელებ სიტევის, ქმია შემოკლებისა!
აწ გაპარება წამლის მა გულის ლების;
რასაცა გვევრებ, ისტენი, კორე ჭრო გრძინდეს მილებისა,
აქნ ვაამგრებ დაჭირება წებისა სასწავლების.

აწ მულეთა სამსახურად პირველ თავი დაბრედე,
ძირეთ და უპლეტლობა შენი ქრთობ გაცხადე;
ძახლი წენი შეინახე, სხათა წემთა ეთავზე,
სამსახური აქმდისა, პლოვ გავლენა გაავლედე.

ამტრითა წემთა ქაბარებ, ძალი წერცა მოგაქვდების,
ცრთველთათვის კარგი წე გმერს, ორგულონიძე შენი ჰევდების;
აქმოვიქცე, შენი წეგვნ გლი კარგად გარდისჩების,—
აატრინისა სამსახური არაოდეს არ წახების.

ეს ესმა, ცეუმდი ცეული შემძლისა თვალთ სიძინდ;
მოახსენა: მორტომით ჭირსა რადმცა შეუძინდა,
მაგრა რა ვენ უშემოსნ, დამუკების გულსა ბინდი!
წაძირებან სამსახურად, მოუმძრო, რაც გინდი.

ფის ასმია მარტოსაუბან დარიბობა კუ შიომ დიდი,
ფის ასმია პატრიონისა ჭირისა მიგნ ემისა რიდა!
დაუარტულია გიგონებდე, რა გოქმები აქა ფლიდი?
ემძმნ უთხრა: ფერ წაგიტან, რაზომსაცა ცრემლის ჰლვრიდი.

მენგან ჩემი სიცეარული გითომც არა დაშევერა,
ამავრა საქმე არ მოხდის, ფის ასრუ დძევეტერა!
ფის მივნიდა სახლი ჩემი, შენგან კიდე ფინც მეფერა?
ცული დასჯებე, დაიჭურე, კერ წაგიტან, კერა, კერა!

თუ მიკმური ვრ, ერთი ვხამ სელი მინდორთა მე რებად,—
არ მარტო უნდა გაშენდლი ცრემლისა სისხლისა ფერებად?
ტაჭრა ხელია მიკმური, რად სცდის თავისა ბერებად!
დარეა ესე სოფელი, შეფერდი კვრა შეფერებად.

არა მოგმორდე, მახსენებდი, სიცეარული ჩემი ტქონდეს;
არ კეითხე მტერთა ჩემთა, თავი მონდ მომძომნდეს;
ცესამს, მძაცი გაგულოვნდეს, ჭირისა მიგან არ დაღონდეს,—
მძულს, რა კაცს სააუგო საქმე არა არ შეხწონდეს.

მე იგი ვარ, ვინ სიცელისა არა მოვერუფ კიტრისა ბერად,
ფის სიცელი მოვერისათვის თამბად და მძინას მდერად;
ტქმას შესა დაეყოხოვე, გაფუძიფარ, დავდებ მე რად!
მძე თუ დავიძობ სახლისა ჩემსა, კედარ დავთობ ჭისა ვერად?

ավ ահօյրմես իյմես մոշկաք, Ռուսին բնա քնիրուղես,
ընի միշտարք, ջացովորուս, զօտ զմերոյն իյմես նոճուղես;
ժողովրդ, տաշս Եյ մուգլաց, և շրնեւշան Եյ ոյմ յմուղես,
ամս կյա ուրուցիք, քոջուց տպառա մուղես.»

ანდერძი აკთანდილისა როსტევან მეფისა მიმართ
თ დ ე ს გ ა ი პ ა რ ა

ასევდა წერად ანდერძისა, საბრძოლისა საუბრისად:
«ე, მუჭვო, გაფიცარე მებნად ჩემინ სამებრისად,
ცეირ დავდები შეუერებლად ჩემთა ცეცხლითა მომდებრისად,
ასემინდევ და წამატენ მოწეალება ღვთაებრისად.

ფიცი, ბოლოიდ არ დატებოთ ამ ჩემსა განსირაცელსა,—
ცეცი ბრძენი ვერ გასწორავს მოუფარების მოუფარების;
მე სიტყვისა ერთს გადაწევ, პლატონისგან სწავლა-ოქტელის:
„სიცრუსე და არაირობა აფებს სირცეს, მერქ სეულს.“

თავია სიცრუსე უფლისა უპერძისა,
მე რად გავწირო მოუფარე, მას, უმტკიცესი მომისა;
დარ ვიქმ, ცოლნ რას მარტის ფილისოფერთა ბრძოლისა;
მით ვისწავლებით, მოგვეცეს შერთვა ზესთ მწუობრისა.

ქართული სიკერძოს მოციქული რაგვარ სწორებ,
ფიო იტევინ, ვით აქმექ, სცნ, ცნობინი მიაყრენ:
«, სიკერძო ატაბალებს,» ვით კევანი, ამას ჰერერენ;
ამას არ სჯონარ, უწმულელი გაცნი რაღმცა მევაჯურენ!

ერი დამბადა, ქედებაც მანვა ძლევა ძლევა მტერთად,
ერი არს ძლი უხილევი, ქეშე ერვლით მიწირთად,
ერი სახლდების დაუსირერების, ჭიხის უკედავი ღმერთი ღმერთად,—
დიგი გაქნების წინას-ურაით ქრის ასაკ, ასის ქრის.

რაცა ღმერთისა არა სწადებს, არა საქე არ იტების,
ამისა ჟერთა გერ-მეტერებმლი აა ხების, ვორდი ჸენბის,
თეგალთა ტერება საქერეპელი გველა რაქე ქეგენების;
მე ვით გავძლო უმისია, ან სიცოცხლე ვით მენების!

რაზომცა სწორები, ქემინდევ შეცვლა თქმინისა მტებისა,
ამადი არ მტონდა ტევე-ქმილისა მე მაგისისა თხების;
არ წასელა იუთ წმილი ხემთა სახმილია გზებისა?
ასად გინდ ვიუ, რა მაგამ, ერთცა ქუჩნდეს ნების!

არას გარების სიმძმილი, უსარგებლო ცრებლო დენა,—
არ გარდავა გრძელებდ მოძაფდი საქე ზება;
ქების არის მძმოაგნ მოქირება, ჟირთ თხენა,
არვის ძლუსს სორცელისა განციბისა გარდავლენა.

ორაცა ღმერთსა გაუგია თავსა ჩემსა გარდასავლად,
ცერძდაშედეს და შემოვტენე, ადარ დამრჩეს გული ძელზე;
ოქტომბე გნახე შეარელნი დიღებით და დაფლა-მრიავლება;
მას რა ვარგო დიღებად და ქმრის ესე ჩემად დავლად.

აქეუო, ესე თათბირი, მომჯლი, ვინ დამტუროსა!
აქეუო, წილე წასვლამს თქვენ ჩემსნ დაგამტუროსა?
ვერ კეცრუები, ვერ კუსის საქმეს საძირებისა,—
მარის-პარ მარცხენა, ორივე მიგადო მას საუკუნოსა.

არ-დავიწება მოუფრისა აროდეს გვიხემს ჩიანსა;
ვებობ ქაცის უაუგოსა, ცრუსა და დღლატრისა!
ვერ კეცრუები, ვერ კუსამ მას სეღძიროებს სეიანსა,—
რა უარე მაძაცის სულ-დიდს, წასვლა-გვინსა?

რა უარე მაძაცისა, ოშმიგნ პირის მღმერდელია,
შემძრებალსა, შემნებულსა და სიჭდილისა მემცველია!
ფეხი ჯაბინ რით სეიამს დიაცის, ქსლისა მჟღველისა,—
სიკონის სისელისა მოსემში ქოველისა მოსახელმეოდის!

ვერ დაიტერეს სიკედილის გზა ვიწირ, ვერც კლდოვანი;
მისებნ კოველი გასწორედეს სუსტი და მაღ-კულოვანი:
ძოლოდ შექარნეს მიწამს ერთგან მოუმე და მსროვანი,
ძევობს სიცოცხლესა სახრას სიკედილ სისელოვანი!

ტერმე გამძლეო, მეტყო, თქმინად კაზრებად მისად:
სცდების და სცდების, სიკვდილს ვინ არ მოკვის წამისად;
მოვა შემზეული კოვლოთის ჭრიგას დღისა და ღმისად!—
თუ ვერა ვნახებ ცოცხალში, სიკოცხლე ქრისტეს ფისად.

თუ საწუთომან დაძმინას, კოველთ დაძმინას კოველთ,
ღრიბიდ მოკველ ღრიბად, ვერ დძირირის მიმიკველთ,
ცველო შემსულონ დასრულით და კურც მისახდოს კოველთ,—
მუნ შემიწევდოს თქმინავე გულში მოწევდე, მძძინავდოს.

მაქს საქონდი ურიცხვო, ვერგისებან ანაწონები,—
მიეც გლასაგა საქურწლო, ათავისულებუ მოსტი,
ძებ დაძღვდორე კოველი, მოთლი ანასტენები:
ძიღვან, მომოკნებინ, დძლოუცეპნ, მომერონები.

ლაცა თქმინვის არ ვარიეოს საჭურტლეს გასძფელბად,
მიეც ხოგი ხსაგათ, ხოგი ხილო გასძფელბად,
მურა ნუ გჭერის საქონდი ჩემი ჩემთვის წასკელბად;
ძენგან კიჯე არუნ მივის ცეცხლოთ ცხელთ დძმენებლად.

დას იქით ჩემი ჩემი ამბავიც არ გმენების,
დაბა გვეღრებ სკლის ჩემს, წიგნი გვაღრუბის, არ გვთნევის,
ანას არ გებ ქმედების საქმიაგნ, დაძღვების,—
ძებინდე დ შემიკვერუ, მეჭარის რაღა გარდესნების!

დავდოუბ, მეფეო, შერმადინს, მანასა ჩემსა რეულსა,—
ძაკად აქეს ჭირი სამისოდ ამ წელიწადს წლეულსა—
ძუტიძინი-ეც წელიწადი ჩემგნ წელიწა-ჩეულსა,
ძუ დაადინებ თვალიაგან ცრებლობ, სისხლითა ფრეულსა.

ეგასირულდა ჩემი ანდერი, ჩემგნ ნაწერი სელითა;
დჟა, გამსრეულო, მოუმორიდ, წაველ გულით სელითა!
ძუ სტენავი ჩემთვის მეფენი, ნე სარო მოსიღი მნელით,
სტყვებითდა სარო თავით, მცერიავნ სკრისლელითა!

მისწა ანდერი მერმადინს, რა გაათავა წერითა,
უთხრა: დამდრეო მეფეს საქმითა მეცნიერითა,
იქნ დაპატეტებს კონავი მსხურტითა კერითა;
მოგხვია და ატირდა ცრებლითა სისხლთა ფერითა.

ლოცვა აკთანდილის გან მიგზითას
და განარვა მისი

ლოცვას, იტევის: ძმდლით ღმერთი სმელით და ციხით,
ქოუჯრ მიძევეთ ჩატიფა, ჭიგვერ გოილობ შემთხო,
უცნაურო და უთქმელო, უფალო უფლებათო,
ძმეც დამთხომა სურვილო, მფლობელო გულის-თქმათო!

ღმერთო, ღმერთო, კიავები, რომელი ჰყოლი ქანთ-ქეს,
ძენ დაჭალე მიშნურომა, შენ აწესებ მისი წესი;
ძე სოლებას მომძინარე უცოტესა ჩემს შესი, —
ნუ ადმოსტრი სიცეარულსა, მისია ჩემთვის დანოუსს!

ღმერთო, ღმერთო, მაწედლეო, არფინ მიეის შენგნ პიღე,
შენგნ კითხოვ შეწენსა, რახომისაც გზას ველიღე:
ძმერთია ძლევა, ჭიგვა ღვევე, დაძირ ძენე გამხრიღე!
თუდა დაჭრე, გმასხრებდე, შენდა შენვერდას შეწირებიღე.

რა იღოცა, ცხენის ძესჯადა, მაღიით კარნი გაიარნა,
 შერმადლნება დაბრუნა, თუცა გამნი აფადნა;
 მონა სტირის და ბეჭედისა იცემს, საბრალომძნ ცრემლნი ჰდევარნა,—
 პატრიონისა კრისტერუმძნ უმძნ რაძცა გაისარნა!

აწ ძმავი სხვა დავიწყო, ეძის წაკვეთ წამხვალნა:
 არ შეექმნა დორაზობა მას დღეს როსტენს გულავისტერალნა,
 რა გათენდა, ქუში ადგა, ჰეგვს თუ, ადენს პირით აღსა,
 სხობა ჰირმანა ვეზირისა, მიცემნებს მიძით მკრთალნა.

ცნობა რთსტევენ მეფისაგან აკთანდილის
გაბარევით წასკლისა

ა ვეზირი მოწიწებით დარბაზს ჭიათ შემოსული,
როსტენ უთხრა: დარ მახსივა გუძინდელი შენგან თქმული,
მხწერე და გამარისებრ, კურ დავდე ღიღასნ სული,
დათმ რომე გაგათრივე შენ, ვაზირი, გულის-იული.

თუ რად მახსივა, რა უნდოდ, ისრე ავად რად გაგხადე!
ძძრთლდ უთქმით მეცნიერია: „წევნიათ ჭირთა ბაზე;“
ესე გარსა ნუ ოდეს იქმ, საქმე ხოლე გაიცადე,
ამ მითხარ თუ, რას იტეოდი, სოჭი და სიტემა გააჭილად.»

კვლავ მოახსენა ვეზირმან სიტემა ნაგუძინდელები;
რა გაიგონა, შესიყვალი პასუხი არ ნაგრძელებენ:
ძენ თუ უშესებო გრძნისარ, ჭარმცა ურა მე ლევი,
კვლავ მაგის მეტად ნუ მამწენ, თვარე მე სულად გელებეთ!»

რა გამოიყიდა, კვერისხ სტებნა, კურ ჭრია მისნი,
მრთ განარებას უთხრია დექანი, ცრებლით მდინანი;
მან სოფებ: მე დარბაზს კურ შევაღ, მახსოვებ დღეზი წისანი;
ფინცლა ჰეგდონებს, მან ჰეგდონას, რაც კოქი, მასცა ფინანი.»

რა კეზირი არ შევიღ, კალვ მფლებნ კაცი ჰეგნის;
კაცმან სცხის და გარე დადგის, წასელა კერძონ გამჭდანის;
როსტენის აქვა შეუკიდა, შეუნა აძით გათანანის,
სოფებ: უფრილოდ გაიპარა, ვინ მორეობნ ისთ აუნის.»

თავ-დადოუკეთ იტონებდა, გულისა ჸრინდა ჰემუნდ დიდი,
უძი ჸემნა და აიხენ, უპოძნებდა მონს: ამიდი,
ძმოებებს და ას მიძინის, შემოებებს იგი ფლიდი!»
რა კეზირი შემობრუნდა, უკრი ჸერთა და ჸრინდა რიდი.

გვლევ ჸებ დარბაზს კეზირი დაღრეკით, არ მხაირულად;
მფლებნ ჸეითხა: «წასელა მე დაუგრიმლად, მოვრელად?»
მან მოახსენა უკლაი, კით წასელ-იქი ფარელად?
ასე ადარ შეკონს ჩენიანს, დარი არ დაროსს დარელად!»

რა მფლებნ მოიძინა, დაიხანა მეტის-მეტი,
მოსტეფის, იტეფის: ფატ, გაზრდილო, ვეღარ გნახვნ თვალი რეტნი!—
ზირის სოფით, წამისა გლევკით გადავრან მისნი ჰერეტნი—
ესად წაჭე და სად დაჭერებნ სინათლისა კი სამეტნი?

თუ თავი შენი შენ გასძლავს, დარიბად არ ისტები,
ძარა მე რა ჟემს, გასრდილო, აწ სახლად შერთუბს სწები!
ერამაღარისე, დამაზე, გულას გლას გისოფის ქრისი,
ტენად შეერამდის პატიჟთა ჩემთ კურ იტევის ქრის!

თლეს გნასა მსარულისა, ნადირობით შემოსრულის?
ფერო გიშერებ ნატერობლის, ტასა მშევრის, ვავარ-სრულის,
ფერო ფისტენ ჩნდეს ქემს, სისმენელად მემახულის,—
არ უქორი რა კლას გული საყდომის და სისა სრულის!

ფიცი, არ მოგებლეს მძმძლილი, რაზომცა და ირისი,—
შენი შენი მძილელი დაგარჩენის, შენთა ისრთა პირი;
წუთუ ჭვლავ ღმერთის წერალით გაბადადილის ჭრის,
ძარა, თუ მოგავდე, გასრდილო, ფისტენდა დაფიტირები?

ზარი გაისძ, შემოურია ჯარი მრიდელი ქცისა,
დრიას სისიაგნ ჯარია სელითა წერისა ტაცის,
იტევეს და იცემს ეკვლია, სმა იმის თავს ტაცის,
სოჭეს: ამნელი გემრთებს დღუ-ქრულთა, რაღგან შე მაკვიდრება ცისა!»

რა მავემს დადებული ჰაბა, სელ-თქმით შემოსტირნა,
უთხრა: ტენედეთ, შემს ჩემნან შემი სრულად დაგვიძირნა!
რა გაწერის, რა შეცოდეთ, რად გატერნა, რად გატერნა?
ძალა, მისუნ დაჭირული, ვისცად კო დაგიჭირნა!»

უოვლინი სტიროლებს, მოსოქმიდებს, მერძე დაწესრდეს გვიანდა;
მეფებს ჭრისა: «კიოთხეთ, მარტოა, რა უმიანდეს»
მოვიდა მონა მერმადინ მოშიმრად, სირცე იღლიანდ,
ანდერძი ჰყადრა, ატირა, სიკოცხლე უჩნდა ზიანდ.

მოასხენა: ასწოლებ ქალებ ესე მისგან დასწერი,
დღეს მოხინი ნატირებინ, დაეგლოვათ თბ და წერი,
თვი მარტო გაპპრებდ, ემ არ ახლავს, არცა ბერი,—
ამ თუ მომკლია, მემრილებით, სიკოცხლე მისი ჰელუერი!

რა ანდერძი წაიკითხეს, ჰვლავ იტირეს დიდი სხინ;
მერძე ჭრისა: მისარულის ნე ჩაცმენ ჩემი სხანი,
ფატლოცკელენე დაფრდომინი, ობოლინი და ქერივი სხვანი,
აშენეწიენეთ, მმვიდობისა ნუთუ მისჯეს დმერთმნ გზანი.»

წანელა აგთან დილისა განარგით
და ტარიელის შეერა

თვარე შექსა მოუმოროს, მომორება განსხვთლებს,
რა იახლოს, შექი დაწყვავს, გაემრების, კურ იახლებს,
მაგრა გრძესა უმსეფობა გაახმობს და უმრას აკლებს;—
ჩემ კურ-ჟერეტა საქართვისა ჭირის მეტეს გადაისხლებს.

აწდა დავიწებ ამბეჭა, მის ემისა წმიდანისას:
მივა და მისტორს გულ-მღვდლად, კურ იტეპის ცრულოთა მცრობასა,
წმ-წმ მოპრენდის, იაჯდის მისოფეს შეისვე შემძისა,
უპერეტდის, თვალით კურ მოჭებინის, თუ მოჭებინის, მიხდის ცნობასა.

რ მიიასხის დიხნებად, კურ სელ-ჰევის გაძრიდ ქისად,
მაგრა სიის ცრული თვალოთგან, შეგვასდ დიღლავის დენისად;
ზოგაფრ დაბრენდის, იტერეტდის ღონებ ჩატითა იტენისად;
რ გაქმრის, არ იცის, მას თუ არავების ცხენი სიდ.

სოფეა: მშენო, შენი მორის-მეუღლი კრულია, ვინცა დადგედეს,
არაგან შენ დაგრის კონება, გული შენკრივ დაბრუნდეს,
თველთა მტრიალთა შესყდებ შენიც სწავლეს და უნდეს,—
ძევისს სიუკრულისა მოუკარე რაზომცა დაუმატენდეს!

მე რა ჟემა შენად შეკრამდის, აუ რას მტკვრი ლექნისა!
თავსა მოვიკლავ მე, ოუკა შენება არ ვიმკვე წენისა,
ძმენა შენ გაწეს ჩემისა არ-სიცოცხლის სმენისა;
ძმიდ და მავწეო ცოცხალთა თველთი ცრუდლისა დენისა!

ორევის: დევ, შეყო, ვინ ხატად გთხის შინანის დამისად,
ერთ-არსებისა კრთისა, მის უქმდის ქმისად,
დის გმორიილებელ ციური კრთი იოტის წმისად,
დენისა სუ მიქცევ, მაავე შეკრამდის ჩემად და მისად!

ფის ხატად ლეონისად გიტების ფაჯასოფრისი წინინი,
ძენ მიძველე რა ტევა ქმინდესა, ვაჭვი მბია რკინინი!
ძიროლ-ძაღლისა მექნელმდ სითი დაკარიტე მძინი,
ძძინ ვერ კაფელე სიახლე, აუ სიძირესა ვინინი.

ძმას მოსოქმდის, იწოდის, ვით სახოფედი ღნებოდის,
დაუღებისა მოძიმი ისწავლების, იარებოდის;
რა შეკრამდის, ვარსკვლაბყო ძძისადა იამებოდის;
მას ამჩაგსებდის, იღსწნდის, უპრეცედის, კუნძომოდის.

მოვარესა ეტეფის: დაფუც სახელი ღვიძის ქნის,
ამა სარ მოძევდი მიუწურთა მიუწურობის სენისა,
ამა გაქას წმიდა მისის მომინიების თქმისა,—
ამავე შეერ პირის, ქეჩგმა ქეწირ მშენისა!

დამე დასხენდის, დღე სჯიდის, ეკის ჩისებისა შისისა;
რა წელი ჭიბის, გარდაჭილის, უკვერების ჭავის წელისა,
მსობა ჭრობის საჭადა სისხლის ცრემლით ტბისასა,
ჰალავ გაქმრთის, იხწიაფდის წვდისა მისვე გ ზისას.

მორტო მოსიმბიდის, სტიროდის ტანდ დფვისა სიანი,
მინდონის თხ მოჟელის, საზეცა დაგიდი დაჭელის კულისი,
ქესურის, სტების და წაფიდის პირ-შეე, გულ-მძინანიანი,
ოტეფის: «დაქურენ გარდი და აქა, მე გველასიანი!»

ას კერ გუმეფ მძინელის მე მის ქის ნუბარისა,
მოუნობდის, რას მოსიმბიდის, რას ტურფისა, რაზომ გვარისა;
ზოგან თეჯანი გაეწიოლის ჭარისა, ბრჭყლით ნისკარისა;
ქვიში ჭახხა, გაეხარენს, ზე გვერდ ქვითა გარსა.

რა ამბათძე დინისა, მოვები, ცრემლი სწორების,
კით ამა, სისარულის მართ ვეღარს კურ მისხვევის;
უმ გარდაჭედა, მოქედა, აფიცეს და უუნების,—
პაცი გაცსა მოვლოდეს, მოსელა უცხოდ იმების.

ქმა ქალას ეტევის: «ართონი ნებარ სად არის და ვითა?»
ქალი ატირდა ცრუძლითა, ზეგათაცა შესართავითა,
იტევის: ორა წახველ, გაიჭრა, ქვის უოფა მისჭირდა ვითა;
აწ მისი არა არ ფიცი, არ ხახიოთ, არც ამბავოთა.»

ქმა დაჭმუნდა, ვითამც რომე ჰერეს ლახვარი კულა შეა;
ქალას ეტევის: დაშ, დღო, ეპონიცა ქაცი წეა,
ოგი ფიცი ვით გასტეხსა, არ ჰერუფე, ვით მეცრუა!
ეყრ იშმიდა, რად მიქადა, რო მიქადა, რად მიტევა!»

თუ უმისრო სოფელის-უოფა რადგან ჭირდა არ მიღირდა,
რად დავვიწერდა, რა მოვცირდო, რად ვირ გასძლო, რა მისჭირდა?
მან გატეხა ქეხარისა რად შეჭმოთა, ვით გაჭჭირდა,
ძაგრა ჩემის ბეჭისაგან აფი რამცა გამიკეირდა!»

ჰყალა ქალი ეტევის: მორთალ-სარ მაგისა დამმიტებასა,
ძაგრა რა გამრეჭო მართალი, წე მებე რისცა თჩებასა:
არ გული უნდა ფიცის და პირისა გასრულებას?—
ოგი უსულო მოვლის მარო დღეთა შემოკლებას.

ცელი, ცნობა და გონება ერთმხრით ჰყდან ჰკიდიან:
ორა გული წავა, იგიცა წავლენ და მისკმ მიდიან;
ეუბულო ბაცი ჰერ გაცომს, გაცოაგან განაგდიან,—
ძენ არ გინახას, არ იცი, მას რომე ცეცხლი სწუდიან.

ტენი უმხროლე სარ, კერძულე, შენ კაცებრე მმობილსა,
ტენი კით ითქმის, კით გასხდა, კითა გაიძიოს ცნობილს;
ცენა დამზების, გაცვლების, გულს შეელმის ლმობილს,
ამას მით გაზრია, მინახვეს მე უბედურის მობილს.

ცენრე მისი შეგაცი სასჯელი არჩა კის ამბად სხენია;
თუ არ კაცოდა, სასჯელი ქვათაცა შეზღრუწია,
დღვულადუცა ქმრის, მს რომე თვალთვას ცრიტლი სდენია,—
თვით რაცა ჭრის მომხროთ, მართლა-ხერთ, სხვა სხვისა ომია ბრძენია.

დას წარმაზელია გვითხვედი, დაწყორის, ცეცხლ-მოფებულსა:
„,მოყიდეს, რა ჰქმის აფინდილ? მისია დაწერებუ დებულს;“
ძმორძანა: „,მოდამასხვიდეს მე, მისოფის გაცულებულსა,
„,ამათ არ დავური არეთა, არ გავტეს მის ქადაგულსა.

„,მას ჸენისა არ გაუუტეს, მას ფიცია არ გვცრუტები,
მას შაქმამდის მოფუცდი, რაზომცა გამდის რუბი;
თუ მავდარი მხახოს, დამბარისას, სოჭას ვაგლახი და უქი;
ცოცხალი დავწედე, უკვირდეს,— სიცოცხლე არს სოუქი.

ტემოფის გარდახდა მას აქეთ გაურია შიისა და ქეიისა,
ლოდენ მოდენ ცრიტლისა მშორის, კვლათ მოსალბედის,
მშევის გძრავლება სედა-ქნილისა სედა-თქმისა სედა-ზეიის,
დავტიწებიური სიკვდილსა, ჭახე ნექმინი ბედისა.

ტუქ არავი მართლი ჩინს ქახა ზედან სწერია;
 ა, ვინ მოუკირესა არ ეძის, იგი თავის მტერია;
 ან ზაფრანა, ვის წინა ვერ ვარდი ჰევნებეს, ვერ ია;
 თუც მოჭნისა, მოჭნავე, ჰემერ რაც შენა ფერია.

ქმიძნ უთხრა: ცემროლე ხარ, არ მძინოლო ძღურუად მისად,
 მხარი გაძრებე, რა მიქმა სიმსახური ტექს ტექისად:
 ცემოვნილებრ სსლით ჩემით, ვით ირემი მებნად წელისად,
 მას კეტებ და მას კიონებ, ვიარები კელთა კლისად.

აროლ-სახაფნი მარგალიტას ლალის ფერის სცენი და ბერევნ,
 მას მოქმორი, კერ კასხელ, კერ გისურებნ, კერ გისურებნ,
 ცემობრუკო წმოსხელია დფისა სწორნი მოყოძღურევნ,
 მაცვლად მთთა წეალობათა, მთნი გულნი შეაურევნ.

პატრონი ჩემი გამზედები, დეთისავნ დიდდ ცხოველი,
 მითობლერი, ტებილი, მოწელე, ცა, წეალობისა მოიველი,—
 მას კუორგულე, წამოველ, მართ დაიტიშევ კოველი,—
 მისი შეცოდე დეთისავნ ჭრისა ადამის მოველი.

ტუქ ეკედი ასე შეიის, დო, ბედით მისითა,
 არ კუტეუპ და მოვსულვან მეზერი დაძით და დღისითა;
 ან იყი საძე წასულა, ვიწევ ცეცხლითა ვისით,
 ცეც-მაძერალი და ძტირალი ქვე ჭიდ პირითა ქიისითა.

զօտ, մյուլս և սայսառնեա ճամար մոմբովին քամո ճա ճոր,
առ զօնսո զարդաթշուլուս, ծոնցնուս նուրով զաշաճուու:
՛վաշու, զյունո, մեյ զշոզպ, մէ և օվազունո մոյօնաճուո,
այսրոյ նյօս մէու ոյշոյ մոյզոտս, ջայրուս ռաճա զյաժուո.»

Ճանէ մյուր աճառն եռվէս, արտօրճ ճա թամոյօճա,
յեանո հայլու, ն'յանուս զաշուս, մեմո զայլու, զյուս զայօճա;
յառո, զյուլու մոսեմուռու, օղուս պյունս զարդուս չ'նշօճա;
առաջ մոյլուս ամ կունուս, նյօսն անս յեռնեցուճա.

Ուրպուս: Շայրուու, ռա մըգլուջ մին, շայալուս, առսու մեյլուս,
առաջ զմիւրու մոյզարյուս, ռաջ մյամիւրու ամ նյօսէ
ցորուո առու մշտիյալու, զան ևսիւս վիսավիւրուս,
մոյզովզայ, տացո առ մըշիյալուս, իյմո ևսիսլու իյմս կյալս!

Ռոյզուոյին զարդուս յամս զայլուս մյու ճա թամովյալուլու,
ացո պաւո, իյցան եռյալու, մեն աճառն զամունրուլու;
Ճանս ոյ զմիւրու, ևսիյառուցու, իյմո լուսուն զարձաթշուլու,
ևնցա մոյզարյու ոյշուս իյմս զայուսիւլու, զամանրուլո.»

Հայուազ Ռոյզուս: Ռոյզուն նազզուլու յալուս կըսանուս,—
ռու միմշանընըլուս, ռուս առնինս նայածու բրոյմուտ ծննուս?
ևսառանս զամունիյը, մէուսուս ևսիմուս քուսայնուս;
ան մյուս մոյզունս մոնակյու մուս մեսուս լարիվմ-ընուս.»

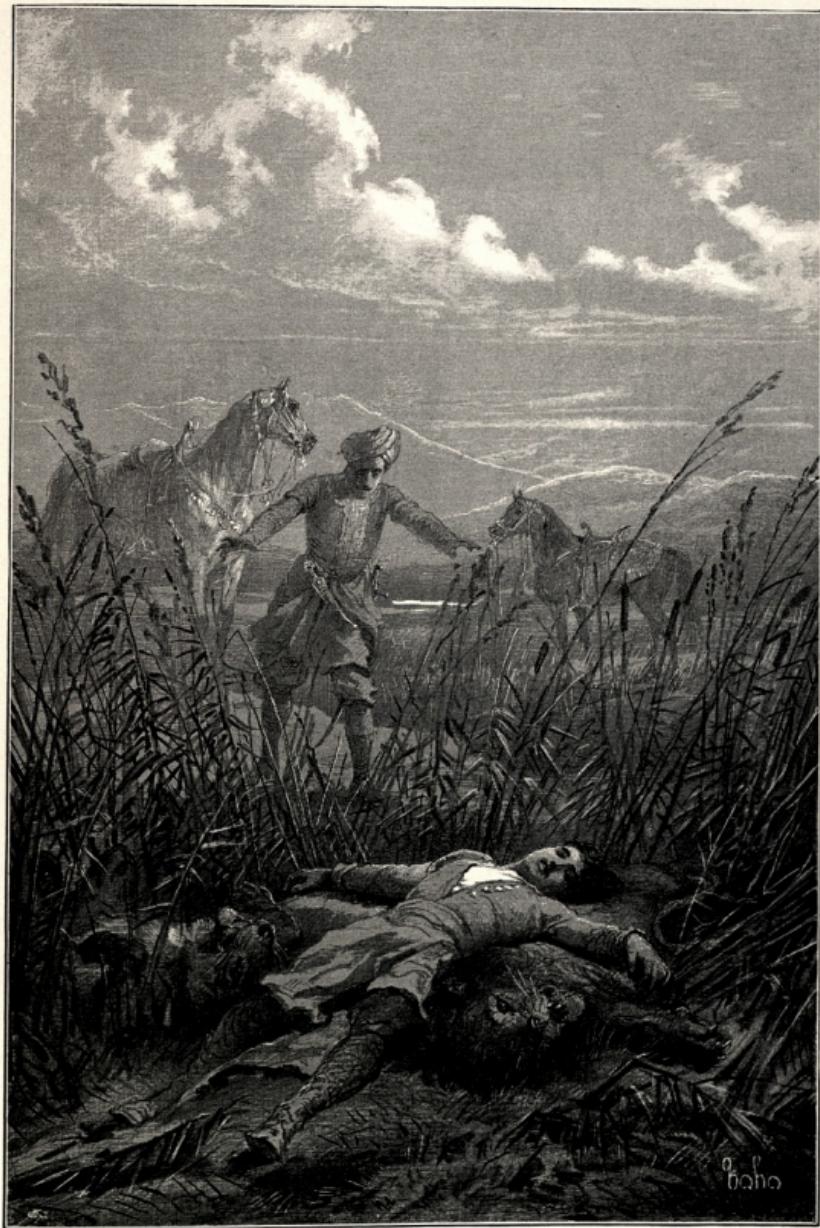
ემა გაუმართა საძმორად, მტირალი, ცოუმდოთა-მფრტემმალი,
ექცეს, უძახის, უკიგის, ღლებირ ღმტეთა მოუყვალი,
სამ-ღღებდის მოვლო მრავალი სკი, ძამნარი, ტუშ, კელი,
კერ ჭარვა, მიუ შტმუნჯარუ, კერა ამისა ძცნეველი.

იტევის: «დღერთო, რა შეგროდე, ეზომ დიდი რა გაწუნინე,
არად შემსწრო ამ ბეჭის, რა სასჯელი მომივლინე!
ცატკითხველი, გამტეითხე, ავა ჩემი შეისმინე,
დაამოკეუნ ღღენი ჩემი, ჭირი ამით გამოლინე!»

მოვიდოდა, მოუნიალა ემა მტირალი, ფერ-შეცელილი,
ქედსა რასმე გადაადგა, გელი ასწა შეას-ჩრდილი,
ჭისა შევი შემია პირსა ღგას სადვეუშემურილი,
სოჭა: ცუცილოდ იგირო, არად უხდა ამს ცილი.»

რა შეჭედა, ქმას გულმან გაუფეთქა, გაუნათდა,
აქა ლიხისი დაღრუეცილსა უათასდა, არ უათდა,
გარდმან ფერი განხანთდა, ბროლი ბროლდა, სათი სათდა,
კით გრიგალმან ჩაირისა, არ მოსცალდა ჟერუბად მათდა.

რა ტარიელ დანძას, გაფხნძცა დაუკრიკა,
ახლოს-მეოცას სიკვილისად, სკედ და შირი დაუმდხიკა,
საკლინი გროგესინეს, თავი სრულდე გაუმდივა;
მას ადანი შექმნოდა, სიუკლით გადას კაჭივა.

ଦିବ୍ଯ

յիշակ պատ լուսո մովայշու և նման և նեխուակից պատ,
պահա և նեցան զայտ վերա, մըջան, մըջան, մըջան,
մեն վյառաւայն տաղուացն բոյմու և նուն զայուից պատ,
մին պար զարուա յատար պատ մէսմար, բոյմու.

տաղուա և մեծաց կար-քայ, երշուա մայիս դուրա,
մանջութու և ուզուալս, մուտութու և նուսա;
յա և նեխուացն պայտ, չունմու և ունացու գորուաս;
զոր և անմոն, զարութիւն, մեն զամուինս մենսա.

նեղուա բոյմու և պայտ, տաղուա չաղութ և նեխուա,
մեջու և պայտ և պայտ մեր և նեխուացն և նեխուա,
ուզուա: զոր մուրու չաղուան լս, մենու զաշուալս և նեխուա?
մեն առ և ու զայմու և բոյմու, տաղուացն պատ.

յեւ զայլու և տերյա, ունց և ի իդին տերուալու,
բոյմուն մունիշոն տաղուացն, բոյմու յա մունուալու;
մանջու ուն, պայտ, մովայ, մոյմունու;
յունութիւն լոյմուն բոյմուն, մենյուրու արյուն մունու.

յունու: մմատ, առ զայմուպ, զայտ, ունց միտութուն,
զոնի և նյուտ զայմուլմեն, ունց և ունց ճաղմինիւն;
և ունց ճաղմինիւն, և ունց ճաղմինիւն զայտու և տայս զայտ,
մանց զայմու զայմու զայմու զայմու զայտու առ մոյմու.

ქმარი უოსნა: ობიძეგან ხარ, შენ საქმესა რად იქმ აქსა!
ფინ მიჯნური არ კოფილია, ვის სახმილი არა სწავლეს,
ფის უშნია შენი შეგატენ, სხევთა გაცია ხათესაგნა!
რად სატანს წაუდისარ, რად მოცყლევ ნებით თატია!

თუ ბრძნი ხარ, კოფლი ბრძნენი აპირებენ ამ პირსა:
ტესმის მძმეცი მძმეცური, სჯობს, რაზომცა ხელად სტირსა,
ტესმის შეგის გმბარება ასე უნდა, ვით ქვითვისა,—
თავისის ცნობისებგან ჩხარელების გაცი ჭირსა.

პირები ხარ და გამორჩევა არა იცი ბრძენია თემულებ,
ძმინდონს სტირ და მსეულია ახლავ, რას წაზილია ასირულებ;
ფისთვის ჰერდები, კრი ძაზედები, თუ სოფელსა მოასულებ;
ათავს მოულენს რად შეიტავ, წელულსა ახლად რად იწელულებ?

ფინ არ კოფილ მიჯნური, ვის არ სახმილი სფრიან,
ფის არ უნასვეს ჟარიენ, ვისთვის ვინ არა ბიცებია?
ძოთხარ, უსისა რა ჰქმილი, სული რად ამოგ ხდებიან,—
არ იცი, ვარდი უმაღლე არავის მოუკრებიან!

ფარდია ჰერთხეს: „ეგ ზომ ტურფა რამან შეტენ ტანად, პირად
„,მიკეინი, რად ხარ კელიანი, პონა შენი რად არს ჭირად““
მან სიქეა: „ტებილია მწარით ჭირებ, სჯობს, იქმნების რაცა მჟირად;
„,ოდეს ტურფა გაიკეთეს, არარა დიოს არცა ჩირად.““

ერადგნ ვარდი ასა იტეფის უსულო და უსაკუ,
ამამ ლისის ვინ მოაძეის ზირულ ჭირობ უმუშავო?
ცემოროტო ვის ასძა, რაც ვრცი სექმძენ,
რად ედური საწურისა, რა უქნი უარჯო!

თიშინე ჩემი თხომილი, ქესჯე, წავიდეთ ნებასა,
რე მიჟულისარ თაფისა თათმირის, გავონძესა,
რაცა არ ერადეს, იგი ჰქმენ, ნუ სიღვ წადილოთ ნებას;
დარე არ სკომდეს, არ გერიშო, ნუ მტკ რასაცა თხებას.“

მან უთხრა: ამათ, რა კითხრა, მერადეა არ მაღამის ქნისა,
იძლი არ მაქეს სელქენილსა შენთა სიტევათ სტენისა,
რად აფილად გრჩნი მოატენა ჩემთა სისკელოთ თმენისა?
და მიგწურვილებრ სიკვდილსა, ღრო მომჟიხდა ღხენისა.

ამას მოკვდე ვილოცეს, არ ოდეს ვითხოვ არ ქიო:
დე ვაურიღნი მიჟნური მუნძეცა შევიტარებით,
ძენ ერთმანერთი ჭვალვ გნასწო, პელავ რძევ ვავისარენით;
მო, მოევარეთა დამბარეო, მიწანი მომაერენით!

ცხევრელმან საცემული ვით არ ჭხახის, ვით გასწიროს!
ძისტე მივად მხარელი, მერმე იგი ჩემ-ქერძო თოთს;
ძიგვები, მოძმებას, აძტირებს, აძტიროს,—
ცხიოთე ასთა, ჰქმენ გულისა, რა გინდ ვინ გიგანიროს.

მართ კარგზე მშენებით იცოდი, გეტემი მნიშვნელსა პირსა:
 ძირებილი მხილარი, ღმერჩენ, სისა-და დავეროვ მცირსა;
 არ ცოცხალ-ფიტ რას მაქნევ რა დაწინე, სელია მხდა რასა!
 დამძლიან წერთა გაუძირით, მეტრობის სულია სირსა.

არ სოქეი, რას იტევი, არ მეტის, არცა მცალს სმენად მაგისად,
 ძირებილი მხილარი სელა-მნილსა, სიცოცხლე არის წამისად;
 აუ გამიარძა სოფელი მუზად კოვლის ქმისად,
 მუნ მუცა მიგალ ცრუძლისა მიწად, სად გამდის ლამისად.

ამოძინი, კინ ბრძენი, რა ბრძენი, სელი კითა იქმის ბრძობასა!
 ეუ სოქმინი მძინ ჭიამი, ოუბალ ვიფა ცხონისა;
 ფარდი ვერ არის უმშეოდ, იუს, დაწევის ჟინობასა;
 ამწეუნ, დამეჩენე, არა მცალი, არცადა ჯახლე თორასა.

პალავ გუბისის ბირჩელი სიტევითა მისაფალ-უერითა,
 ქმედის; არ მოამდევ, ტერების სიტევითა რა თხერითა!
 მუ იქმ, არა სჯობს სიმითა, ნუ ხირ თავის მტერითა;
 ურ წაიგვნა, კერა ჰქმის სიტევითა კერა კერითა.

მერიე უთხრა: დჲა, რადები არ მომისმენ არის არა,
 არას გაწეუნ, ქია სემი აქმდისც ცეკვად მცდრა;
 თუ სიმარილი გიჯობის, მოჲმე, ვარდი დაბენეს, ღაცამებენირა;
 ფრისა რახე კიაჯები, მიუა, ცრუძლი ამად ჸდებარა:

ქადა ინდონი ბროლუ-ვარდისა ჭარუენ გიმირის სარითა,
ძას მავეშორე წამივე სიჩქრით, არ სიწერით;
ფერ დაძიჭირა მეფების შობლურად სუბარითა;
ძენ არ შემირი, გამოური, აწ ჩემი ღისის კოჭა რით!

რუ გამგზავნი გულ-მოკლულისა, ერთი მიევ საწადელი,
ეყოთხელ შესკე, ცხენისძი გნისი ჩემი სულო-მიდელი,
ძუთე მძის მოფერუო სევდა ქე აწინელი,
აუ წაფალ და ძენ დაგაუდე, იქნას ძენი საქადელი.

ქვემიშოდა: დესკეო, პა-ნეტენითა, არ კებდა,
იცოდა, რომე შეკლომა გუშის მოაქრევდა,
ლორწმისა სინა დასტრუდა, კისერს დააკრებდა;
დაიმორჩიდა, იამ, არ იგდებას, არ კებდა.

ცხადდ უისრი: აქაკეფით, მოძომენ ცენი წინა;
მნ მოჰვერი, წერილ შეტავა, არ სიჩქრით დამიინა;
მიჩორითაქ წაევენს, ცხი შეზრი აქრევინა;
ხან წარელეს, სიარელის მოჯობება დააჩინა.

ჟაქცევს და უენების სუბარითა შეწიროთა,
მისოგის ჭმერილ სისტერილ მთ ბაგოთ მოწის-უერითა,
მისი შენ გააქმობდა მშენელის ერთა ბერთა;
მოიძორი კაქსი, დამიაბევე შეურითა.

რა შეატყო მოკომებია მან, სუკისა მუფლონასძან,
განათლება ჩირი ვარდი სისარულმან დაუსახმან,
ცნობიეროა დასტატომან, უცნობოთა თხერაასძან;
ცნობიერი სიტემა უთხრა უცნობოსა რასმე მრასძან.

შერასმებელები საუბარის, სიტემა ჰქაღრა არ მდლელი:
ერთია რასმე მოგანსხენებ, გამიცხადე დაფრული, —
ეყი სამხრე მასეული, ქნ გამნია ვისგან წელელი,
რაგარ ვიდეანს, რაგარ ვიდინს სოჭი, დაფილ მერმე სული.»

მან უთხრა: «ასე რა ვითხირა მის უსახოსა სიხისა!
ესე ჩემი სიცოცხლე, ჩემი მომცემი ასის,
ძრობი ეფეზის სოლის, წელის, მაწისა და სის, —
არ-ასმენილის მოსმება არს უშეფერი წმინდა.»

გვთხილდ უთხრა: ფელძოდა მართ მაგისვე იქმევას;
და რაგან გითქამს, პასუხია გებდრებ და ნუ მეტ თხევას:
ცხვობს ასახოსა არ-ლევა მაგა სიმინისა ლევას,
დამდ არ ვიქმ საქმეს, უარესისა რჩევას.

ცხმერე გაბია ოქროსა, ოქრო-ტელდლისა ღნობილი,
ფესკო და უსულო, არ სიტემიერი ცნობილი;
დღინდ გინდ ასმთო, ჭისე მართალი ბჟობილი,
ტირელ გლის მისი ნახტრუტი, თვით მერმე ქენი ღობილი,

աղքան մեր միմելու և պատմա, մինչան նահանձն ջածնիս,
աղքան մեր միմելու մասեցր, մինչու դառնելինու նկածնիս,
մինչու գամելու ընթացքու, ընթացքու մինչու բնոծնիս,
ընթացք ջազնին, առ ինձեա? մասն մարտունիս պատմուն!»

մեն շնորհան: «Այս գայութեամեն, շմբութեամբ;
և սեմուն մինչու մինչու մշտելու ընթացքու ընթացքու;
ընթացքու առ մարտու, մին մասելին կյանքու մշտելու մշտելու;
և սեմուն ջազնին, զիշու, վնասու, այսու ին պարու ընթացքու.»

ջազնինու ընթացքու, զայտարտենին ընթացքու դա մատունուն;
զար մացա զիս մատո զար զիս և պատմարու:
զնուն, զարա մարդունուն, ձեզ—զար նահանուն;—
զնունս եղունու մատունուն զն Ոչնունու մատունուն.

ամեն լուսուն: «Այսուն ջազնին զանյանիս, եյլուն, զայլուն,
մացա մինչ նյ զար նար, նյ միւլաւայ միւլ նիւլաւանիս;
առան զար զիս և պատմարուն, ոյ առ ոյմ մատուն ոյմունիս;
առ մատուն, ռան կյունս չիս և սայնյայս ջազնինուն!»

առան զար զիս մետարտենուն; ռուն կյուն զայլ ու զար զիսուն;
առ առ ու ու, զար զայլուն առ զար առ մուշտելունուն;
միսնիս մուշտ մոմունուն զար ու սամ ջազնիս առ քայլունուն;
ու զար, ու զար զայլունուն, զար զայլուն զայլուն մուշտ զայլունուն.»

ემამნ უთხრა: ეკე სწავლა ჩემთვის კოფლად დირდეს,—
ცონიერისა მწერთვისა უკვარს, უცნურსა გულსა ჰემირდეს;—
ძაგრი რა კენა, რაგვარ გაფლო, მეტის-ძეტი რა მიტკირდეს!
ძენცა გჭირან ჭირი ჩემი, არ მამრთლო, არ მაყირდეს!

აფილსა ცეცხლის სისხურვალე უგაგს, ამდ აფილის,
ძეგრი წელის არსით ახლავს, თუ ჩებრდეს, დაცმრტების;
რაცა ვისც საქე თვით სტირს, სხვიათვისც კადარების;
თავიღლებე რად არ აცი, გული ჩემი რაგვარ ლების!

რა წატყვიდა, კველია წერილად გასმით ქითა,
ძერძება გამარტებ მართალი მაგა გულითა ბრძნითა;
ძენ მოგელოდი, მოჭირდ მოალოდნითა შეითა,
ცეაბს კვდარ გაფელ, მინდორად მოვლა მომძნდა ცხენითა.

და ქედსა გარდავადებ, ძძინ ისი მომეარნეს;
ფრთი ლიმი, კრთი კვეში შეპტეს, კრთიდ შეიგარნეს;
ჰევანდეს რათე მოუცორულია, მთი ნახა გძეხარნეს;
ძათ რა უკეს კრთმანერთსა, კამიკვირდეს, შემეზარნეს.

ქედსა გარდავადებ, ლიაზ-კვესა მოვიდეს კრთგნ რებულნი;
ძახე კმანგვისებ მიაზურია, ცეცხლის დატებნეს დებულნი;
ძეიკონეს დ შეისხეს, იძმოდეს კამწირებულნი;
ლიამი საკეს, კვეში მოურისა, იუქნეს არ ჩემგნ ქებულნი.

Շնորհյալ մենք օջախածցիկ, մյուսէ մյջը բարձրաց Վայրի Ծննդյան:
այսուտ Մռնո յշտմենյրտևս էշրին, Խոյքուղևս առ ճշէրութնինքին;
ցըսմուշրութն զայտնեն զայրո, ըշտառմէց զմուշրութնինքին;
աղոմի մվջը բայց զայրո, օգ զարդն քամպչութնինքին.

Հղոմին ճայլացի Խամարո, քորիքո: „Ճռ Խար լիոնձևս,
«, մին Խոյքուղութ ռաջ միշտին, զյո մարձ մածեցոնձևս!»
մմաջ-ըմուշրութն զայտէք, մայզու ճանշարտա Խոնձևս,
առայս զարդացիք, մուշացիլ, ճայտինք Խոյզլութ ամոմձևս.

Մմաջու զայտիպուրուց, զարժայունուր, զայտի մյանշար նյունուր,
մմու քմու կայնա մոմինձ, յան միշտան ճուշեցուուր Ելյալուուր;
մմունուշութ ռա միշտինձ ճուշեցուուր Խոնձլուուր մդուրյունուր;
զյուրու զայտիլ, օգուց մույզու զայրուուր նյունուր.

Ռանեսմինցա չամմիցայքուր, զայտն զարծ ճայտիմմիցուր,
ցըսիշուղունց, մոյզինցուր, զար միշտին, ճայտիպուրուց;
մմունցուր, ռայս ինձին Խոյքուղուն Բայցուրուց,
մեյլու Խոյլութ ճռ մոմինձին, ճռ զայտուր, ոյ բոյմինց զայրութիւր.

Ճիւ, մմու, մոտերուծա կորո ինմու, ռայց միւնութ;
մեյլութ-ճըմեցա ճռ մմարտին, անը շանցա ճռ շայլութ!
մմունցելուն զայտինց, նոյսուղունց լոմուշուրունց
յնյ Խոյլու ճանարդա, յման Խոյլուշում, ացենըրունց.

აქა ტარიელისა და ავთანდილისაგან ქვაბს
მისწელა და ასმათის ნახევა

კოსანდილუა მასინანებ სტირილა და ცირქულისა ჰქონიდა;
უთხრა: დასომე, ნე მოჰყვები, გულა სრულად ნე დასტრიდ!
დექროთ მაგას მოწელეობის, ოუც ჭირის არ გაგრიდა;
ოუც კანდოდით გასცერელად, ჩირევდ ერთგან არ შეუწიდა.

«ნემის მიზნერისა ფათერაკი, საწუთოისა დაბადევების,
ძალა ბოლოდ ლისისა მისცემს, ვინც პირეულ ჭირისა გასძლებს;
ძირწურომა სპიროა, მთ სიგვდილა მიგახლებს,
ფასწალელის გააშაცებს, უწავლელის გაასწავლებს.»

იტირებ: და გაუმართეს, ქაბისა ჟენ თევზი არნებს;
რა ამაობს დანასა, გადასმცა გაესრინებს;
მოვტბა, მისტიროდა, ცირქულის მისმა ქლდენი ჰდარნებს;
აკოცეს და აცასტირდეს, ჰვლვ ცხობანი ააქტრინებს.

ასმით სოქება: დღეწითო, რომელი არ ითქმი კაცთა ქითა,
აქენ ხარ საგება კოველთა, აგებექებ შექმბრ უქითა;
ეპტო, ვით გაქო, რა გაქო, არ საქმელთა სტენითა!
დღედება შენდა, არ მომებდო, ამათვის ცრემლით დენითა!

ტარიელ მიევის: «ე, დაო, მით ცრემლი აქა მდინაა,
საწურით ნაცვლად გვეტირის, რაც ოდენ გავვიდინა;
მეგლო წესია სილინის, არ ახლად მისასინია;
ედა, შენი ბრძლი და თეარე სიცედილი ჩემი ღსინა.

ტერერიდებს, წერას ვინ დატერის ჭაცი უშებო, ცხიბილი,
მე თვალითა ჩემთა, მით მიყვინს, რაჯ ვარ ცრემლითა ლტობილი!
ცემედილია ჟელაქე, წერა სიდის, არ ოდეს არ გასმობილი;
ედა, წახდა ვარდი ზომილი, ვაა, მარგალიტი წერმილი!

აფისნილისაც მოკერნა მისი შეს და სამარეკია;
ატეგის: ტემო, ვით გებიბი მე უძენოდ სულია-ძეგელი!
შენ არ გასხლავ, ჩემი ჩემთვის სიციცილეა სინხელი;
ვითხრობდა ვინ, რა მჭირს, ანუ რა ცეცხლი მუჯახეს როგორ მულა!

ფარდი აბს ვით ასზრებს, შეს მოქანდალებს, არ დაკისტო,
ანუ ჩემს გლოს რა გმირიბის, რა ჩისტებებს კორის შესო;
გული, გივასის, გაუმარდე, თავი სრულად გააკლება;
მუთუ მოგნედეს ნახა მისი, სულით სრულად ნუ დაჭირო.

სული დაიღის, დაგუძეს, ორთავე ცეცხლი სდებოდა;
ასმათი შეპატა, შეფილ, მთელი სახმილი გუბოდა,
დაუკა ტევა ვეტებისა, რომელ კვლევ მიწერ ჰშებოდა;
თანივე დასხდეს, უბისძეს, რაცა მათ იაქებოდა.

მწვადი შეზეტეს და შეიტანა ბურობა შეგავით გამისა,
მენ უაურობა ბურობა, არ სიდიდე ვაძისა;
მას შესკვეწეს: ტეჭიჭო, — ძალი არ ჰქონდა ჭამისა —
დასკონხის ლუქმ, გასტროლენის, წონა ძლიი ჩაჭირის დრამისა.

ამოა, რომე კაცი კაცს ამოას ეუბისძოდეს;
მან გაუკონის, რაცა სიქისა, არ ცუდდ წაუსდებოდეს,
ცოტა ვერცა დაუტების, ცეცხლი იაზომდა სიყვალეს, —
დიდი ლიხინია ჭირთა თქმა, თუ კაცსა მოუსდებოდეს.

მას დამესა ერთგზ იუბნეს იტი ლომნი, იტი ტმონი,
იუბნეს და გააცხადეს თავ-თვისად მათია ჭირნი;
რა გათენდა, კვლევ დაწესეს საუბონი სიტევა-სმირნი,
ერთმანერთსა გაუგონეს ფიცი ბირველ დანძირნი.

ტარიელ ვიტეზის: არა უნდა სიტევისა თქმა მოაგდონისა:
არაცა მენ ჩემთვის გიქმია, ღმერთი მხედველია ფლისა;
ცემ ზენარი ზენარი, — არ ნაქმრია მოენდონისა —
არ-დავიწება, მაუგრობა მოუგრისა წამვალისა.

«Ե՞ մյուսիցաւզ, նյ ջամփազ պահազ իշխութ յշեպաշետա,—
ըյ ռոմյ քյուչուն մըզնուն, առ նաց կցնուն հպետութ—
զյուր ջամբրյըր, մյուճա ջամփազ նոսդուն մինուն վյետութ;
Շնազու, ջամբրյնուն, մյույլից մյուտզոյ, մյուր միյ նուտ ա.

ցոն ջամեցա, շնիցընյուն հյուտ յինս ժակա միջնազ,
ցոնկա ցըլնուն, շնազույտ, մոտ շնիցընուղան երած պահազ,
Շնաչա շնարուցտ շնանուրտա, յուտելո չոյսա մյուց միջնազ,
այդ հոմատո նյզունուն մոմեցումուն, մոտ շնա նյզուն.

Եցտանձուն յիմինս: առ ցուտօն նիշին մացա տիժունուն,
ըմբոյ եռին մին նուրութ յացուն նոմնազ նիշալունուն:
«Ընդյունեմից յոտ առ մյութուն պահազ շնիցընյուն նյզունուն,
ոգու մերցունուն յուցունուն ջամբրյնուն-ջամբրյնունուն!

«Ընդյունեմից յիյ ռաջ պիմն, միյունուն դյութեցնուն,
աջար մյութուն, շնազուն, նյզուն ցիմն ցուցմունուն դաջոյնուն,
ւնիցըն ցուուրացուն մոյուրտուն, — յանուրունիմյուր, շնաւացնուն—
տուցն յուտմեցնուն առ մոր եզօյտ, մյ նյզունուն մոմեցունուն.

«Նյըրար մմեցուն նիշա ռաս, առ յանմունուն, ռաչա քորուն,—
շնուրուն յանուրուն ռաջ յինց, ոռ ևուշունուն նուրուն!—
մյ ննինուն, դյուրուն շնիցա, ոյցու նոսդուն մյուրուն;
Շնաչա մոյուրունուն, ոյցուրուն, օնչունուն, — յուրունուն յորուն.

თუ რა გქმის, გაიგონე, ესე ქმა სწავლად სწავლად:
 მემსა შესა დავთხოვე თქვენს წინაშე წაძისვლად,
 ძოვასხელე: „რაღან ჩემი შეუქმია გული ავლად,
 «,არას გარებ, არ დავიტები, სხეა კიური რაღა მოავლად.“

ამი მიძრობა: „მაღრიელუარ, კარგად სირ და მამცურად,
 «,შენგან მისია გავალისა მე დაფიქნ სიმისხურად;“
 ამისი კითხვით წილოსულობრ, არ მოგრძელუარ და არ მამურად,
 ან შეიქცე, რა ვუამო—„რად მოხველო კაბის-ხდლურად?“

ამავ საუბრის ესე სჯობს, იმისხე ჩემი თხრობილი:—
 ტქნელი საქმის მნელისა კაციტა იქო ცნობილი;—
 ცერის ვერ შეიქს საუბრისა ვარდი უძსეოდ ჰქობილი;
 ამავ ვერას ირგებ, მე მარგებ,—შეს მისა უნდა მომილი.

საბაცა გწადეს, მუნ იუკ მოთვე წესითა მაგითა,
 უწადეს გულით ბრძნითა, გწადეს ცნობითა შეაცითა;
 ამავ ქვევითა ტურფითა, ასაგებისა საგითა,
 ოდენ გამგრდი, არ მოჰვედე, არ დაზე ფეხელით დაგითა.

ამის მეტსა არას გრუმებ, წელიწადს ქრთას შეგეუსა,
 აქვ ქარის მომნახიდი მე, ამავსა კოვლენით მერტესა;
 ამავ ქისა ნიმნად მოგცე, ღრისა ამის გარდ-იქესა,
 ფარდო ნახა გაგართობდეს, მართ ვითომიცა მდლი ჰეფესა.

დამ ჭრისა გარდავებილდე, აქე ქაბისა არ მოვიდე,
ტეცნ, ცოცხლი არ თურე ვარ, უღონიოდ მოკვებე ქიდე,
ეს ამისად ნიშან ქაბისა, ძენ თუ ჩემთვის ცოტბისა ჰდებილდე;
მაბის გწადებეს, ისარებდი, ტწადებეს, ჭუწა გაადიდე.

დწ რაცა გატარე, ამისთვის ნუოუ ქენ იფრ შემუნავი!
ძოვისირები და არ ვიცა, თუ ცხეირ დმტკმის, თუ ნავი;
არ-უტმელია არ ვარება, არ ზირუტევა ვარ მშენავი;
არ ვიცა, ღმერთი რას მისმს, ანუ ცა მოწევ მირუნავი.

მნ უბრმასა: დადარ გწეუნ, არცა სიტება გამიტებდეს,
არ მომისტნ, რასიომიცა საუბარი მოდიადებს;
თუ არ მოგვეცას საეპარელი, მენ მნ მიჰლე, რაცა სწადეს,—
ძოლოდ უკვიდ დაბალული საქე ცხადად გამოცხადებს.

რა დივერთ, მაძის სცნა ჩემთა საქმეთა მნელობა,
ტემთვის კველა სწორია, გატრა და გატტრელობა;
ტენ რაცა გითქვამს, მაგას ვაქმ, მჯის რაზომც გინდა სელობა;
ტემწოდ მომხვდეს, რადა ვქმნა, არ და დღეთა გრძელობა!

საუბარი გარდასწევიტეს, დააპირეს ქსე ზირი;
ცექნა ქესხლეს, მოარეს, თვითო მოჰქლეს კვლს ნადირი;
შემთოქცეს, აატორეს ტული, ჰყლაცა ანატირი;
სეალ გაურისა გონქამბნ სხეა უძატა ჭირნა ჭირი.

ლექსოთ მკითხველით, თქმანიდა თვალით ცრუმლისა მდევრელია,
გულძნი რა გლოს ჰქმნას უბუღოდ, თუ გული გულის ელა;
მოძრაობა და მოუფრისა გაურა გაცისა მელელია;
ვინცა არ იცის, არ ეშის, ეს დღე როგორ მჩვიდა.

დიღა გაფენდა, შესხდას და მას ქადას გაესაღონეს,
ცარიელ, ამით, ავთანდილ თვალობას ცრუმლი აღამნეს;
სამთავე დაწვრი აღძნის არღად აღძნეს;
მათ ლომთა, მიწურ მხეც-ქნილთა, თავი მსკეთას აღამნეს.

ქაბინი ჩაფლეს და წაფიდეს ზახილით ცრუმლთა მდენინი;
ასმათ სტირის, მოსოფელს: «ჟე, ლომხო, ისნი კო მოკოტემნ ენანი!
ასემდნ დაგუჭათ და დადაგნათ ცისა მათობი სტინი;
ფა, ჭირი ჩემნი ესომნი, ვა, სიცოცილისა თმენანი!»

მათ ემთა, მუნით წასულთა, იგი დღე ერთად იარეს,
ზღვის-პარის მივიღეს, მენ დადგეს, არ სტელით არე იარეს,
არ გაიგანეს მას დამით, კალვ ცეცხლი გაისიარეს,
ერთხმანერთისა მორს-ჟოფა იტირეს, იმგლოფარეს.

ცარიელს ეტევის ავთანდილ: «უ გამძა ცრუმლით დენისა!
რა მოისია მენ ფრიდონ, მოძევით ამ ცეცის?
მენით იცნობის ამბვი, ღონე მის შისა მშენის;
ამ მე მენ მივალ, მასწავლე გსა მად ფიცისა ქნის.»

ტარიელ სიტუებით ასწავლის შესრულების გზისას,
მართ გააგონა, რაც ოდენ შექმნა ძღვის თქმისას:
დღისას გელით წადით, პირსა იარე ზეფისას;
თუ ჭახო, ჩემი უძინე, გკიონაგის ამბავს მმისას.

ოსა მოჰყევის და მიითოიტს, ცეცხლი შეჰქმნეს ზღვისა პირსა,
ჰქონეს და სკომეს, რაცა ჭაბა შექვერთვდა მოსა ჭირსა;
მას დატეს ერთდ იუგნეს, ერთგან მიშენეს ხეოთ მირსა,—
ვერმა შეხილას საწუთორისა, ზოგჯერ უხესა, ზოგჯერ მეირსა.

ცისტრად ადგის გასურებლიდ, ერთმანერთსა მოეხვიონეს;
მძინ მათგან ნაუბარნი, დაზნეს, კინცა მოასმინეს;
თვალთა, ვთა წეაროს წეალი, ცრემლინი ველთ მოადინეს,
დიდ-სის იდგნ შექლილნი, მეტრდა მეტრდსა მეტრენეს.

გადეგრიეს ტორიდით და პირსა სოკით, თბათ გლუვით,
ერთია აღმა, ერთი დღემა, უბრივ მიელენ მძიმთ ეკით;
გირემ უწინდოთ ერთმანერთი, იმასდან პირსა ბღნევით;
იგი ჭახის დღირევითი, შეს დღირევის მისის დრევით.

წასკლა აკთანდილისა ფრიდონისას
მულდაზანზარს რომ პეტერა

ამ, სოფელი, რაძიგან ხარ, რას გვაბრუნება, რა ზეა გვირჩს!
ერველიძე შენი მონღობილი ნიადაგმცა წემუბრ სტორია;
სად წაიყვან სადაურია, სად დღუესტრი სადით ძირია,
გვერა ღმურთი არ გასწირავს ქაცია, შენგან განაწირა!

ავთანძილ მასი გაუძილი სტირის, სხა მისწვდების ცათამდეის;
იტევის თუ: დაგარი სისხლისა კვლავცა ძღენია, კვლავცა ძღის;
აღვ აგრე გაურა მსელია, ვთ ძაბინ შეერა ცათამდეის,—
ეცაცი არ გვერდ სწორია, დიდი მეს ქაცით კუჭმდის.»

გვდას ძაბინ მსეცი ძეგლოდეს ცრუელითა მუნ ნატირითა;
გვერ დაივესტდ სახმილია, იწვის ცეცხლითა სტირითა;
კმლავ თინაიინის გონება აგსებს უფროორე ჭირითა,
ბაგვთათ გარდას ახათებს ბროლი ძოწისა ძირითა.

კარღი ჭინჭოდა, ღრუბოდა, აფეის ქეთ იძულოდა,
ბროლი და დაღი გათლივი ღამებრდა გარდიჭვოდა;
გძმარებოდა სიყვიდის, ამისთვის არ იძნეოდა,
აწყის თუ: ამეგრი რას მიყირს, რადგან დაძვდე შეოდა!

შესა ეწყის: ამხეთ, გიტევი თინათინის ღაწვთ დარად,
აქ მას ჰება და იგი შენ გვეს, თქვენ ანიჭოთ მათ და ბრად;
ძელსა მღლებს სახე შეი, ამად გიტერებ არ დგძვდარად,
ამგრა ჩემი რად დაგდე გული ციფად, გაუმორად!

თუ ერთისა მოშორება შესა ზამორის გაგვაცეტების,—
აქ გრას თრნი დამიურიან, გული ამად რად არ იცნების!
ამგრა კრიფას არ შესწონს, არაოდეს არ ატკივნების,—
ტელურსა დასა კერა ჰერინების, გაჰევოს, ანუ გაძინივნების.»

მისეალი ცასა შესტირს, ეფინების, ეწყის შესა:
აჯა, შეეთ, გიაჯები შენ, უმძლესია მძლეოა მძლესა,
ფინ მღბალსა გააძღლებ, მეფობასა მისცემ სესა,
აქ ნუ გმერი სეფარებისა, ნუ შემიცვლი დაძედ დღესა.

ამ, ზუალო, მომიძტე ცრემლი ცრემლისა, ჭირი ჭირსა,
ცული მვად შემიღებე, სისწლეეს მიმეც სისრისა,
აქმოჭერე გაქენი, ტვირთი მმიძე, ვითა ვირსა;
ასა უთხარ თუ: „ნუ გასწირად, ქნია და ქნითვის სტირსა.“

«შე, მუძღვრო, გიავები შენ, მორთალის, ბოჭისა სირულის,
ძმო და უეფ სამხროდი,—გაქორქობის გველი გულის—
ამ ამრეულებ უძროლებისა, ნუ წაიწერე ამით სელის:
მორთალი ვარ, გამიკითხე, რად მწელულებ მისოგის წელულის!

ძოლი, მორისო, უწევდოდ დაშექრითა ქწითა,
ძევაძღვები და შემსჯოუ წილდე სისხლისა დწითა,
ძას უთხრებ ჩქმი ჰატიათი, ძას გაბონებ ქწითა;
როგორ გაქსრელებორ, შენ იცი, გულია აზრ ლხებითა.

ძოლი, ასტირის, მორე რა, ძნ დოწება ციცხლითა დაგითა,
ფინ მარგალიტა გარეშე მოსცაბის ძაგითა;
ძებ დაძებიბ კებლულითა დაშენებითა მაგითა,
ფინშე ჩქმებისა დაგდებ, გაჭხდი ცნობითა შეგითა.

ორეარიდო, შენგან ჭიდე არვის მიგავს საქმე სხვასა,
ძმებ მაძრებებს, არ გაძმებებს, შემოერის და მიძევებს წყასა;
დასჯე წერდ ჭირია ჩქმია, მელნად მოუციმ ცოტმლია ტაბას,
ფალმდ გილემ გაწერილია ტაბას წერილის, ვათ ლერწმისა.

ძოლ, მოვარეო, შემიბრულე, ვილევი და შენები უწელდები,
ძმებ გ ძმავსების, მშებე გამდევის, ზოგავრ გსხვდები, ზოგავრ უწელდები;
ძას გამნებ სვანი ჩქმი, რა მჭირი, ამ როგორ ვინდები;
ძოლი, უთხარ: „ნუ გასწირავ!“ მისი ვარ და მისოგის კავდები.

დაჭა, მოწმობენ კარისკელაძენი, შეფინივე მეტოწმებიან;
ტენე, ოუარიდი, მეტოარი და ზებლ ჩემთვის ბნებიან,
ძოფარე, ასპიროზ, მარიხა მოვლენ და მოწმად მეტებიან;
ტეს გააგონე, რანიცა ცეკვისა უშენოდ მღებიან.»

აწ გულის ერმეის: ფითამეცა გდის ცრუმლი, არ გაუნიმია,
რის გარგებს მოკვდა თავისა, ებბა მძღ თურე გმიმია;
ძევ გიცა ჩემს ხელ-მქნელის თბედ კორნის ბალო სიმია,
ძეგრა თუ ჭირს არ დასიმობ, ლისინი რა დასათმობა!

თუ დაჭრებუ, ესე მიკობს;—სიკოცხლეებს ერმეის თუსა—
წუთუ მოშეფეს ჩხევ შისა, ნე კობი ძეწევ უსა;
მიიძღვრის ჩხეს ტეპილას, არ გახწევილის ცრუმლია რესა;
მისა ჩხეს თხა ჩხაცა ბულოულის ჰეგანძის ბუსა.

რა ებრძოის მღერ ემსა, სხენდ მხექნა მოვეობის;
მისევე ჩმისა სიტყოთსკის წელით ქახისძიან;
ისმენდიან, გაჟევორდიან, რა ატირდის, ატირდიან;
იძღვრის დფერისა სამრალოთ, დფერისევბო ცრუმლიი სიდამ.

აკადემიური საგან ფრიდონისას მისვლა

ტარიელს რომ გაევარა

მა მტირალი სამოცადა-თ დღე ზღვის პირსა მიგა გზას;
პორით ჭახა, მენავენი მოდიოდეს შიგან ზღვას;
მოიცადა, ჰქითს: ფინ სართ, ოქტობრ აბისა გრძელ თქმსა,
ეს სამყვანი ვისი არის, ან მორჩილობს ვისი სბის?

მათ მოახსინეს: ტურქთა სასით და ანაუგბით,
გვევცხოვე და გვემოვე, მით გვეუბნებით ქებითა:
დქოძის მძღვარი თურქთა, მომძღვრე ფრიდონის მძღვრებით,
წვენც ვისი ვართ, გიამორმა, თუ ჭვრეტია არ დაგინძვებით.

წურადინ ფრიდონ მფეხა ამა ქავნისა ჩვენისა,
ძოტექ შხე, უსი, ძღიერი, ფიცხლად მომტომი ცხენისა;
ფეხიბა არავის არ ძაღლუს მის შეისა აღნად შევნისა;
თვიდა ჩვენი პატრონი, შეგავი ცით მუქთა ფენისა.»

ქმრის უთხრა: მშპნო ჩემნო, კარგოთა გაცოა გარეგაციდე,
ძე მეფესა თქვენია კედები, მხედველები, თუ სიო წევდე,
რა ჭიათი, ოდეს მივად, ან გზას აქს რა სიღვადე?
მენავეთა უწინამდვრეს, არ დააგდეს ზღვისა კიდე.

მოასხერეს: ესე გზას მუდადაზნიანის მიმავალი,
მექ დაგ ხედების მეუკ ჩენი მშვილდაუკევლი, მხედველ-ხმალი;
დახმამე ათ დღე მისხვდლ ნაგვთდ სარო, ფერდ ლალი;
ეგად, რად დაბეჭდ უცხო უცხო, რად მოკვიდვე ფეხელებრ ალა!

ქმრის უთხრა: მიკვირის, მშპნო, რად სარო ჩემთვის გულ-მოკლული,
ანუ გერებ გო გამტონეს ზამთრის კარგი ფერ-ნაკლული?
თქვენიცა მძინ გვასხენით, ლალი ქმარებით, არ საცერელუნი,
ტვენნი მტრეული დაგძმენით, ჩვენგან სხდიან მსიარელი.

იყე წავიდა, დაბრუნდა ქმა გზასა თჯის წინასა,
ვისი ჰეგაქ წანი სარისა და ვისი გული რენისა;
მიაცარებს და მიუბნობს, მოსირებს მისავე ლხინისა,
სარგისი ჰეჭესა, ცრუძლისა სწერის, ჩაჭრცის ბროლისა და მინასა.

გონც გზას ჭიანის უცხოი, მსახურებდიან, ქორმადიან,
მიაგიდოდიან საჭერებულდა, მას ზედ ტრევიდალიან,
გმელებიდას გმელია, გარისას ძლიერ დასმობდიან,
გზის უკლაუზი მისციან; ჰკიონის რა, უამობდიან.

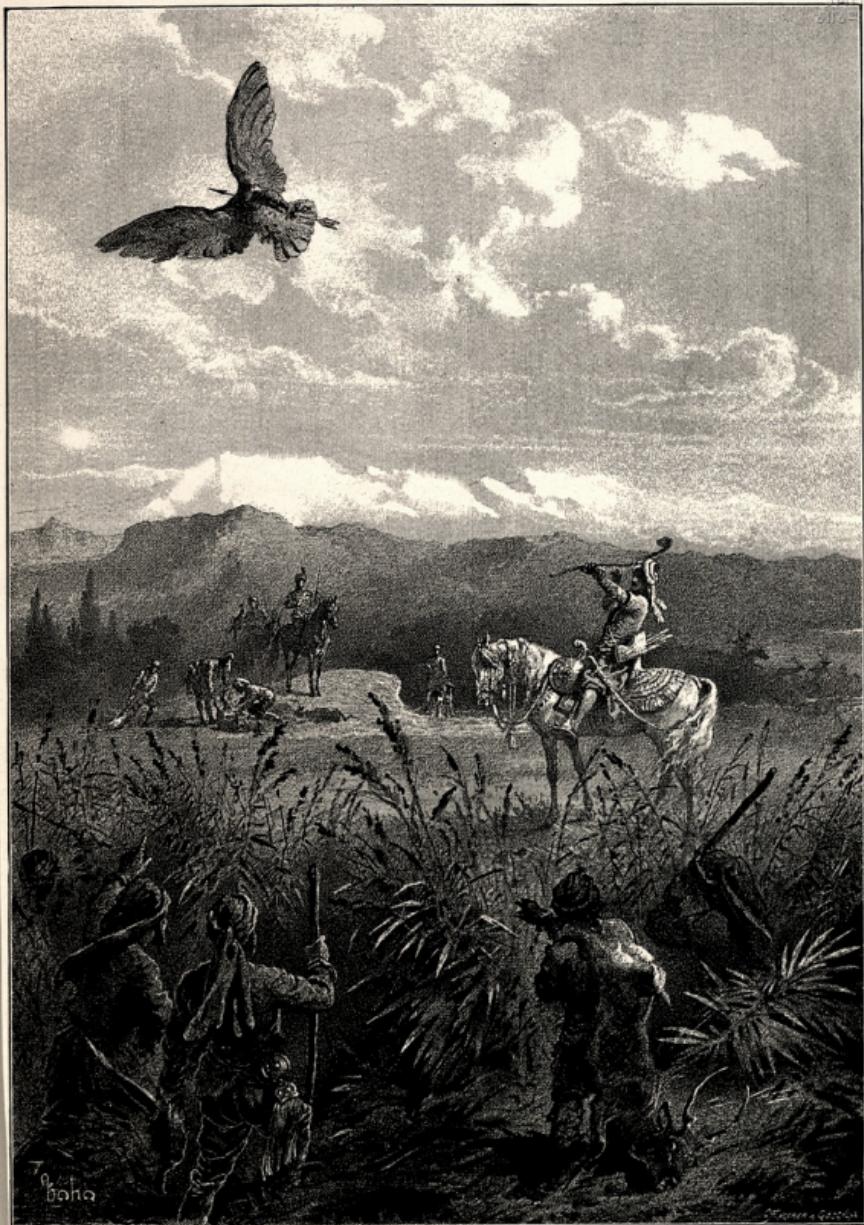
Մշակուած մատենու մոյքենք, աջրյ ճախազք ց կաս ը ընկելսէ;
մօնդունս ինձեա ևս լութերու և նաջուրու կայցենքս մեյրյուս,
յուղանու ալյա մյուղան, մուսցոմուզք ց այ զալս,
օնչուան և օնենուն, մեյցես և պարան, յուս մեյլս.

Ճագու յմուեցա, մես չպոտեա ամեցո մուս լութերուս,
յունմենս: «Են յուսու ևս կատյուս և կարուս?
մես յուտես: Պյունցու եղլովիոյ, մյոյց մշակուածուսուս,
ուց նաջուրուս, մյուղանքս նաշուրու զյումամոնուս.»

մտ լութերուայն բնայութ մտ յւսեռու յւցարատ;
զամեւարյունք, մյունյա մուս յմուս յույցուցա եյ յոտ!
մուտու զամերյունտ ճանենուն, մյուրյունտ ճանիցյուն, մեյ յոտ,
ինձենս, մեյրյունյունտ տեղլոյն, բան լոյրիմուն, եյ յոտ.

մտ լութերու յշունսա մեյ ունու ևսունի յարնընույրունիք,
յմենն լոյն մյուրու, զամեյու, առ մյունիք,
մյուրյունընց ևս համացնու; Շայցա ևս ևսենու կարուն,
յարնընչեն ևս յուրունս, իյնուն մյունք, առ շյունիք.

Ոց ու լա ինձեցէ, մյունունի ևսունուս մոյմշոյնուզքէ,
ալյա ճախալուս, մոյգուցէ, մոյնշոյնուզքէ, նեցուուզքէ,
ոյուտ ևս ճյուղուն, կուցն յուսն չազուուզքէ,
յուրու կըաճույնուզքէ: Քոն ևսուն? յուրու ուս յունշուուզքէ.

მინდოღსა სიგან გორი დგა, ფრიდონ მსა ზედან დგბირება,
დირსია მსისხას სროვასა თოშოცი ჭარი ჰელებოდა;
მუნ დაემრთა აკანჩდად, მსა თანა ეოლი ჰელებოდა;
ფრიდონს ჟეპირდა, — რა ჰქმნეს, მისა სასოფეის სურებოდა.

ფრიდონ მოსა გამოჰებზება: წა, ჭაბუკო იგი სხანი;
რა ჰქმნეს, ალე რად დაგძლეს, სად წადას, კით ბრძნის;
მოსა ფიცხლავ მოექება, ჭაბუკი სარო, მორი ტანი,
დადგა, თვალი გაურეტეს, დაგოწევეს სიტყვის თქმანი.

აკანჩდილ სცანა თუ, ისია მოამეუდ წემად რებული;
უთხრა: ფრეჭი ქენის პატრონისა ეს წემი დაეყლენებული, —
ფარ ჟეპო ვინე დარიან, სძმეოფთა მოათორებული,
ამბაფუცი ტარიელისა, თქმენს წინა მოგზაუნებული.

მოსა წავიდა ფრიდონის თხრობად ამისა მისისად,
უთხრა: მესე ჭაბუკი მოსელი, ჩინს მმათობელიდ ელისისად;
ფარიობ, ივალ დაშმაგლება, თუ ბრძნისა ჭაბუკი ისი სდ, —
, ვარ მმა ტარიელისა შეურად ფრიდონის მქისისად.”

რა ტარიელ მოისმისა, ფრიდონს ჭირნი უსუსექდა,
თვალით ცრეტლი გარდმოსციედეს, ბუდი უფრო აუტექდა,
მოაქრიოლმან ჭარდა დაჭარა, წინწმოვგან ბუქი ბუქდა;
შევარენეს, კრომანერთი მათგან იქო, არ გაჟექდა.

Պատշելով ուզո վաճո հապալ, հայտին պրոցռն իւնս;
ու մըշինքնա, մըյ կովէ: ույ առ մեյօն, ուս յոն ձ?
մես մըրովծ, ուաց վիճ մունիսցան մոյթմօնս;
յումենյուս օարջակնա, լուսնն բոյթա սպահմանս.

մոյթիօնինքն գրտմենյուտն, պատառաւ առ ճակուլուն;
տրոտ յևսեռու պրոցռն յմ ճ մոյթնա յմես պրոցռն;
ու մըշինյօյցան ուզո կնախն, մըյ մատոն շահպալուն,—
մոյթյալ, նախն նեյց մոյթուն ուցիւուն ու, մըյ չոյթուն.

պրոցռնունինքն մոյթես յոնիւն յոն յոտ յըյօնս!
մըրու մես մեջաց յիման, մարտ մըրու առ մայթյալուն;
մըյ շինու ոյմ մեստուն, ու մեջուս մոյթյուն,
ջանիստ յըր նետուն ևնտպայ ճ ջամու մյմն չըյտյան.

լոյժուն մյինեցն, ըամեռունինքն, պրոցռնուն մոյթյալ նրան;
ջանիստ նացուուն, մոյթյանքն միյկու երջուն;
յուսնեցուն ույթյուն նեսն օյտու-դիտ ոյմես պրան,
կովինք: օկյուտ եսրոյցու մյումնա ռանցը ռան!

յմ պրոցռն յըյօնիս: տեմբռայո, յուցո, ամեւս տեմուսա,
զըամնո, յոն յար, նու մոյթյալ, յոնեցան յունս լուսա,
անյ նու յունս ըարոցռն, անյ ռազ յությո մոյթմա, —
ուզո մեծ մանուն, մես նարո, ոյցու մոյթյան յմուսա.

მე ვრ ეძ როსტენ მეფის, მოქე არბეგის ზრდილობით,
დღი სისტემი, სისტემა მისმობი აკონდილობით,
მე დადუსულია დიდ გეარი ზრდილი მეფის შეიღობით,
ძარმადავი და უპარი, ძეოდი არგისენ ცილობით.

დღეს ერთს მეფე შესკადა, ნადირობას გამოვიდა;
ამინდოს ჭავეთ ტარიელი, ცურმლია ჰიდერიდა, ველია ჰიწევიდა;
ცაგენევირდა, ჰისტენება, განვიტო და არ მოვიდა;
შევრ გვეწვნა, არ ვიცოდო, მას თუ ცეცხლი როგორ სწავდა.

მეფემნ სისტემად შეუსხნა და სწერებოდა;
მან უწირეველი და ჭირდება, ომი არ მიტირებოდა,
ძაგეს მხარ-თემი და ჰილენი და ზოგს სეული ჰისტებოდა;
ამინდა სცენა ეტლი მოვარის, რომე არ დაბრუნდებოდა.

ასთ სახათაგ კერ-შეკერია სცენა მეფეთა მეტად შეწერდოთ,
თუ მესტეს და მეურიეს ამაუთა და არას-მერთდოთა;
არ ტარიელ მეფე იცნა, მენდა და ძერთა მხთა სხვლოთ,
აცხნის მისცნა სდავენა, და გვიმრი წინ თვალით.

ცემბინეთ და კალი კერ ვარევეთ, და წმინდეთ ემბარობა;
მეფე და მეტენდა, და ჭაველა სხ, ნადირობა, სურიაბა;
მე კედარ გადელ მისის ამისა არ-დასტერობა,
ცამოვისარე საძებრად, მეფიდ ცეცხლი და მერობა.

ուզո շինենց և մենք նյալսէ, առ զամբ առց մօլոս;
մատ մեխից շոյնէ, և մարդուն շմակյ մօլցմ քայուծունուն;
պահանջ շորջու մայզուտնեց, մշվ-մշրտածուն ու պահումունուն;
մշմունքուն ու մշմունքուն, զոտ մես ու զոտ միունուն.

վյածնու թաղեմոն քայուտունուն, և ուրածուն գայեմունունուն;
մշուն մամուն մեղացուն մարդուն, և մեյս առջուն յակուցունուն;
մատ մշուն մշուն ու մշուն նիշան, առ մեղաց առ մեղացուն,—
զամ մարտուն մօնս զայունուն, մշուն կը ու ուզուն չեղանուն.

վյածուն մշուն վյածուն մօնս կը ուրունուն, բրյուժունունուն;
վյած նախորւն շանձուրուն, լուսուն լուսուն, զոտ լուսուն,
մատունունուն ու զայուն առնեն ուզուն, բրյուժուն զայր քայուծունուն,
մօնցմուն կը ու մօնս կը ու ուզուն առ շնորհ բակուն ըումուն.

վյ պատուն պատուն մանարուն, մաւեյբան և մանուրունուն,
մատենուն մանայուն մօնս ու մօնս և մօնս և մօնս և մօնս և մօնս;
առ կուրու գանուն, զայր օւզուն և մի յիս յիս կեցունուն;
չեղանց և սիրունուն ու զայր-նեյց մօնս և զամմարնեցունուն.

զատա մոշարդ, զայր-ուրածունուն օւրունուն, առ քաջայբուն,
մօնցյ լուսուն մինցյուն և մօնս, առուզուն զարծունեցունուն,
առաւ մինս և մօնս և մօնս և մօնս և մօնս և մօնս և մօնս և մօնս;
զամ մի, մօնս մշունցոյնս, զամ մես, զոնց մօնուն չեղանուն!

ძის ემის ცეცხლია მუდგბის, ღამება ცეცხლითა ცხელითა,
ტექტონალნებს და გაფენები, გაუქე გულითა სელითა,
ძოძინდა მისა წამლია ძებნა ზღვითა და სხელითა,
ძევიქეც, კასხნ ძეუტი, მუატნი გულითა ბეჭლითა.

დაგვთხოვდ და გამიტერა, მეოქ მიეცა ჭრებისა;
დაკარულ ჩუმი დაბეპრი, მთ იძხის მუნ ვასა;
გამოვიპარე, დაგეხსნ სისხლისა ცრუმლითა წურუსისა,
ას კვეშ მისა წამლითა, ფიტ იქითაქეთ ბრუნვისა.

ძენი მნ მითხნა ამბავი მისგან მმობისა შენისა,
ას მიაფინისონ უბრი მენ, საქოველი კნისა,
ეპოვინინივე, სით მოჯობს მენა მის შისა სენისა,
მისოა მეტერეტელთა ლხინისა, კერ-შეტერეტოა ამაზრზენისა.

ას ფრილინ იტების სიტევთა, ძის ქისა ნაუბარითა;
ორნივე სწორად მოსიქმიდეს მოთქმითა საქმარითა,
გულამისკნილი გულითა სტირნ კერ-დამომომრითა,
მენ კარდო წელითა ცრუმლითა ჰრწევან, ტეტოთა საგუბორითა.

ლაქერთა ძიგან შეიქმნა სხა ტირილისა დიდისა,
ზოგთაგან სოჭა პირისა, ზოგთაგან სრევა რიდისა;
ფრილინ სტირნ, მოსიქმეს სხა მაღლად, გაფრილი წლისა შეიდისა:
უსახობა და სიცრუვე, ვა, საწუთოსა ფლიდისა!

ფრიდონ მაასოქაშმი: რა შეგასჩათ, კურ-საქონა, კურ-საოქელო!
ტბელოთა შეორ, სამეაროსა შხისა ეტლია გარღვევშელო,
მთახლეოთა სიღხიხით, სიცოცხლეოთ, სელია-ძღველოთ,
ციისა ეტლია სინთლეოთ, დაწელელოთ და დაძმოშელო!

რა მოგაშორე, მას აქთ სიცოცხლე მომშელებია;
ოუცა შენ ჩემდე არა გადალნ, მე შენვის მომეურებია;
აქნ უწერობა ლასინად გრანს, მე და მომჭირებია;
ოუწერ სიცოცხლე უქმნოდ, სოფელი გამარმებია!»

ფრიდონ სოქა ენე სიტევენი მოთქმითა შენიჭრითა;
სული დაიღეს, დაღუშეს, მივღენ არ თურე ძვერითა;
აფასზილ შეტრევრით ამეტებს ტურულით ჰეჭრ-უერითა,
ძღვისას ტბით მიჯარეთ ჰეჭრაჟს გიმრისა ჰერითა.

ქადაქს შევიდეს, მუნ დასჭდოთ სინა მოკაზმული სირულითა,
სახელწიფოთა კოვლითა გასაბებლითა სირულითა;
მოსანი ტურულ მოსილით წესით იქნეს სირულითა,
შეკურულინილს აკოსხილს გულით სულ-წასულითა.

შევიდეს და დიდი შეპერებს კალაბობა, არ ხდებოთ,
იქით-აქთ დიდებული წარიგებით თოვერ ათი!
თვით ორინიკე ერთგუნ დასხლდეს, ვინცა კინ სოქას ქმა მოთ!
ბროლ-ბადახშინა ამეტებდა ზოგან მინა, ზოგან სათ.

დასხვექს, მეტწინა პურობა, კამრევებიდენ მხსოვის,
უმსპეციალუბეს აფთხილის, კით მმსალი მმსალის,
მოილებდის ჭურჭელის, ტურქის, ასლამასის,
მაგრა მის ეძის შემუტელთა გული მიუცა გლის აღსა.

მის დღე ჰესენ, სტამბული, გარდაჭედ ნადიმი შემუტო დასისა,
გათხედ, ჰინის აფთხილი, რიცხვი მეს მეს ატლისის,
შესმისელი შექმნეს ღრაბის ბეჭრ ათისის,
შერტევს წელის სარტელი, ღაუდებელი ფსისის.

უმახნ დაჲენა დღეზი რამე, თუცა ეონის ვერა სიმორდა,
ფრიდონის თან ნადირობად გავიდის და თაბეძობდა,
სწორად ჸსოცდა მორა და ახლოს, თუ რას წელია მაცურობდა,
მისი სროლა მჯიდვრისასია ეველაპას აწილობდა.

ემ ფრიდონის პეშვის: «ეკიმოვეს ჩემი აწ მონასტერები:
ემ თქვენი გაურა სიკუდილდ მჩნის და მო თავსა ვენები,
ძარა არა მცალს დღეკრულსა, ცეცხლი მე სხვაცა მეღები,
ეც გრძელი, საქმე სასწავლო მიშნი, და ღაეთეთენები.

ძართალი არა მენი გატერები, თვალთა თუ ცრტელსა ჰელიდეს;
დღეს წარუებალი ვერა ვარ, მო ცეცხლი სხვაცა მწვიდეს;
დღომა მე სავისისა ცდომდა, გრგება იქმის თავსა სწორიდება,
ძაღა კისხებას იგი მხე, წაძირებე ზღვისა კიდეს.»

ფრიდონ უთხრა: დასპლევლი ჩემგან არა რა კეთხრობის;
ფიცი, რომე ადარა გცალს, შენ ლასვარი სხეა გესობის;
წადა, ღმერთი გიწინამძღვრებს, შენი მტერი დაქმობის,
ძაგრა სოუცი, თუ უშენობა ჩემგან კითა დაითმობის?

დას გბადრებ, არ კების მარტოსაგან წასევდა შენი,
თანა ქმთა წმოგატან, იმსახურე, იასლენი,
დაჭავრი და სკუნელი, ქრთი კორი, ქრთი ცხენი;
არ წაიტენ, გაირჯები, ღაწვიაჭარზი ცრემლობ ძენი.»

მოასხნა ოსხი მონხი, მისანდობელი გულითა,
სრული ბაჟარი საჭყო, ქაფითა საბრეკულითა,
სამოცი ლიტრა წითელი აწონით, არ ნალუკულითა,
ქრთი ტაიჭი უქმრო, მით უნაგრითა სრულითა.

კორსა კორსა წიგი-მაგარსა საგებელი აუკიდა;
წავიდა და ურიღონ შესკვდა, მისონავე გამოვიდა,
აწ გაერსა მომლობენსა ელეოზა ცეცხლი, სწეიდა;
მოსოქეამს: თუცა მსე გვიახლა, ჩენ ჩამთარი კერ დაიტერიდა.»

ჩარი მის ქმისა გაურილა გატენდა, მიეცნეს წუხილსა;
მოატესეს მოქალაქენი, ლარსა ვინ ჰეიდდ, თუ სილსა;
სხა მისილისა მითისა ჰეგანდა ჭაერთ ჭუხილსა;
იტეოდეს: მსესა მოგმორდით, მო, თვალი მიკცე წუხილსა!»

Ժամանք զանցընէ, წայուղըն, շառնէս մոցուղըն կաջութեան,
մանի պարունակ նեկընէս, նևսաշարունցըն մենինէս,
մին ճաճեցից նշանէս և նետնուն լույսուա ընծունէս;
պարունակ շամենան մանացն մու մեռունան ընչունէս:

Եվս մտ որուա մոնաւա մեյ մուղցանցն նախուա,
ցուլու-տպուրու, ծաղց-ծագնենու, և նշանուա մայուա;
պայման զայմենըն, զայման წանըն նմունուա ու մեղնուա;
Շառն մնակցն, աջոյ զայմենինէն, նայո մուրունընըն նիւն զուա.

Մուշեցունցն յրտմենիրունա, զանմերայուղըն լույսուա, լույսուն,
աշուցն ու զայսենընէ մտ որուացն մտնո լինին,
զայսանին զայսընըն մմադ-պուցն ու զուա մման;
պարունակ քաջա, յան წայուց, մյունցընընուա մյունընուա ընան.

წანებდა აფთანდილისა ფრიდონიდამ ნესტან
დაწეჭანის სამებრად

მა მიშვალი მოუბნობს, შეგავსი მოვრისა სრულის,—
ანს თინოთინის გონია მისად საღწენოლად გულის;
იტების: ძოგისირდა, სიცრუები, ვაა, სიწურისას კრელის!
მენ გაქს წამალი ჩემისა მართელებელი წევილის.

ორად ხიცხე გულის ნიადაგ მწვავს გმირთა სამს ალებისა;
ორად გული კვიდის ტინისა შექმნია სი სლებისა!
არ შეუძლია ლახვირს დაწენ სისალებისა;
ამენ სარ მისეზი სიყვლის ასრუ გასამალებისა.

აფთანდიდ მარტო ზეფის პირსა მავა თოსითა მონითა,
წამდლის ტარიელისა ექის კოვლის ღონით,
დღისია და დაძით მტრიალი, იღენების ცრემლის ფონით;
საღად უნის კოვლი ქავენა, მისევ ჩაღისა წონით.

Նաջաց լինեմու, յշտու, մը Խաչոն, Կազու հորս Ռդրշան,
Հքութու մու Մեռա ամեզ, Ծղի յան ըաւեպշան,
Միւս ըարժանին, — Ելութու աշմինց լար-կազշան,
Մովինանին Կազու հորս Ծղի մեռանցան.

Մյու խացան Սրուեցու օջա մու Կազու յաջան,
Մյու կորշապան, Միւնցանց, յարու Ծղին, յարու յաջան;
յման ևաջամ յորման, յիւսա մետմաջան;
Հքութու: Ծական, ոյ յու Խարտու մտ Խայծարու կարգան.

Կեսը ոյո խացնու Սեյցան, յացո ծումին,
Մուսեյն Խորմա Խորու, დէլուցու դա յամին Խենու;
Հքաջրեն: Ծեյո, Խուուենց դա մինա մուհյ համու մանեն,
մամուն դա մոցանեմու ամեցու դա Ամիւ համու.

Ծարժա կիւճ, Հքաջրեն: Թիյի յարտու մոձաքաջան յականին,
մէ յմացու Խայցան միւնացն, Արուցու յարտման մականին,
Ենջատ յազու յաջամին Խայցարու յարժամանին,
Խայցարու-Խայցան մարտնին, առ լարնու յարտման Խայցան.

Թիյի այ յաջայտ Կազու հորս յացո Սեյցան մայսարյ,
Հպայցան, յիս մոյցու Խուուեն յամունիյանը;
Հպայտեյտ ոյ: „յու Խար, Ծարուն, Իսա Ամիւսա մայսարյ!“
Հպայտեր: „ոյ միյանու, Ծարուն, յաջ Կումաջան մը ծարյ!“

ძირქა: „ქართველი გვერდით გამოვემსოუკ ერთოა,
 «, ხდესა შემდით ტეიროული ღარითა მრავალ-ფრითა,
 «, მუნ მტერიუთა დაბახოცეს ძელის სახისის წყარითა,
 «, კულად წასჩა, არ ვიცი, აქა მოგნულვრ მე რითა!“

დომო და შევო, ესე მისეზი აქა დგომისა,
 დაბრუნებითა გვეცმის ზიანი ას სახიმისა;
 ძევიდეთ, გამ თუ დაგრხოცნენ, ძალი არა გვაქს ოძის;
 დერ ვაგრართ, კერც წაგნულებართ, ღონე წაგნულია რიომისა.»

ქაბენ უთხრა: ფინცა ჭერნეკის, ცუდია და ცუდად ფრების,
 ორცა მოგ საქმე ჟენა, მომავალი არ ააგვევის;
 მე მივიჩიდო სისხლოთ თქმნა, ქმოვისხსმ, დაცაგწვევბის,
 ფინცა გებრძეის, ხმალი ჩემი მშროლია თქმნა დააცვდების.»

მოქარევნის აივნებს სისხლებითა დადითა,
 სი-ქებს: ეყმ ვინება ჭიბუკი, არ წექტმრივე რიდითა,
 დაქს თვისებან იმედი, კიუნეთ გულითა მტედითა;
 ძევიდეს, ჩასხდეს ხომალდის, გაჭმაროეს ზდესა კიდითა.

სიამოვნისა დარით, იარეს არ სიმელითა,
 მთი ბაღრაგა ავთანხიდლ უძღვის გულითა ქველითა;
 გამოჩნდა ნავი მეომრე, ღორითა მეტად გრძელითა;
 ძას ნავსა ნავთა სალენად სახისი ჰერ ძელითა.

ჰეთიდეს და მოდოდეს, ისხედეს და ბეჭედი ჰერეს;
შეუძინდა ქარაგანი მათ ღამესრთ სიღიდეს;
უმძღვან უთხრა: რე იძიძეთ თქვენ ამთხა სიაღვეს,
არე დაქხოც ამთ კველას, ან სიტყდღი წემი დღეს ა.

ესაზე გმბრდ კერის მიზმენ, შეცამების სტელა ჩანი,
ცეკვებია, ან დაფრიბი, ღამესრია ჩემთვის მხანი,
ფრი მისხადა კერ ციხენა, კერ მოკვასნი, კერც მმანი,—
ფინცა იცის ქე ასრე, ჩემებრება გულოფენი.

თქვენ, გატარი, კაბანი ხართ, ომისაცა უმჯდინი,
ტერის ისრით არ დატეოფენი, ჩაისრებით თანა კრინი;
ძარტო მასქეთ, ვით შეება, ვით ვისმარნე ღორმი მგლენი,
ძევეობრისა ნავისანი სისხლი ჭაბექო მომაღერინი.

სიცეა ტანთა ბაჭარი ქაციოთ პეტები მეტისაღითას,
მას ხელია კეტი რეინის ჸორნი ხელით ცალითა,
ნავისა თავის გულითა წიდგა შის-ხესაღითა,
ვითა შეერტებლინი ჰერეტითა, მტერი და შეოცნა ხელითა.

ჰეთიდეს იგი ღამესრი, სხა მათი არ გაწევებოდა,
ძეტერეს ძელი, რომელია ზედნ სახნისი ჰებითოდა;
უმა ნავის თავის უძირად ქვე დეა, არა თუ ჰერეტითოდა,
კეტი ჸრი, ძელი მოსტესა, ღორმის მგლენი არ უძრებოდა.

მთ ღლტქრითა გუდუშმინდა ბრძე ჭირცხა, კითა თხსს,
ზევი ნაესა ქებისრწისი, ზოგსა ჰერიდა შიგნ ჩდესა;
ერთმხევრისა სქმისტეორცის, რვა ცხრისა და ცხრის რგესა;
კინკ რჩხიდღან, მეფეართა შე იმაღვიან, ჰმალუენ სხსა.

გაუშრჯვდა ომი მთი, კითა სწავდა მისა გუდსა;
ზოგთა ჰეგადრეს სეწარი: მუ დაცესოცო, ქისა სწეულს!»
არ დაჭირება, დაძინა, დაზიამოდა, რაცა წელენსა;
მართლად იტესის მოციქლი: ძიძი ქიქმს სიუგარელსა.»

გაცო, ძაღლა წუ იქადი, წუცა მთკეცეს, კითა მოვრალი,
არას გარტებს ძლიორება, თუ არ ჰევწებს დათისა ძაღლი;
დღითა ხეთა მოვრეცის, მცირე დასწერეს ნაბურწელი;
დმერთი გფარავს, სწორად გაჭერეს, ქეშ კის ჰერა, თუნდა სხალო.

მუნ ავთანგლი საჭერტელენი მათულნი დოდი ჰასხნა,
ნავი ნაესა ქატეუბისა, ქარავანსა დუშსხნს;
უსახ ქახსა მიარეულნსა, გვესარხეს, არ ისხსა;
ჰეგადრეს სოტბა ქებად ძისად, სისხავი დიდი ჰასხნა.

აფთანგლის მაქებელით ათასიმცა ქი უნდა,—
უერცა მთ სოქეს, ნაომრობა როტორ ტურფად დაუშენდა;
ქარავანსა იზრიდღა, სოქეს: ცეფალო, მდღი ჰენდა!
მსხმა შუქი ქემოგვადგნა, დამე ბეგლი გაგვითენდა.»

მოგვებნენ, აკოცებდეს თავსა, პირსა, ფერხისა, სეღლს;
ჰადრეს ქება უსახოძი მს ტურფას საქებელსა—
მისი ჭერები გააშეგის კაცს ბრძნესა, ვითა სეღლს—
აქებან დაგრძით წევნ, მეტლის ფათურაქს ეზომ შეღლსა.

ესპნ უთხრა: მაღლი დმტრისა, შემომქვედსა, არსო შხაბია,
ფისგან მაღნი ზეცირნი განატეტნ აქა ქნაბია,
დეი იქმნ გველაგასა, იღუმალია, ზოგია ციაბია,—
ექსმს კოვლისა დაჯრება, ბრძნი სკერი ძაწებაზადსა.

დმტრიმს სეღლსა გეოდენსა თქვენ გათხიფ სისხლი თქვენი,
აქ გლოს რა გარ, მიწა ცუდი, თავით ჩემით რამდა ვქმენი!
აქ დაგრძიც მტერნი თქენი, გადასრულე, რაცა ვთქვენი;
ძავი სრულდე საქონლით მომიღია, ვითა ძავენი.

ამია, კარესა მოუმესა რა ომი გამძრავებოდეს,
ამხანგთაგნ კვაბინოს, ვინცა მს თანა ჭელებოდეს;
მიულოდივენ, აქმდენ, მათ ავრე მუოფთა სწოროდეს;
ჭელენოდეს დაკიდლიმა, ცოტაი რამე ჭებოდეს.

იყი ნავი მეტარეთა მს დღე ჭახეს, არ ახდალეს,
მუნ დეტელითა საქურტლეთა აბირიძეა ვით დატებოდეს!
მათია სავსა გრძმობილეს, სავი სრულდე გარდმოცალეს;
დაჭლენეს და ზოგი დასწენეს, მება დრამდ არ გასცვალეს.

აფთანებილის უსამ მოართვა გაჭრით ქმითველიდობა:
აძნებან ვართ გამავრებულნი, ჩექნ ვიცით ჩექნი ფლიდობა;
რაცა გარდეს, იგი შენია, ამას არ უნდა ცილობა;
რასაცა მოგვაცმე, გვიძომე, გვიქმნა აქა ერილობა.»

ემამნ შესიუდა: «ჰე, მასიო, წერანცა მოგისმენია,
დღერთსა შევსხ, ნაკადი რაცა თქვენ თვალია გდნია,
ამან დაგრიჩინა, მე რა ვარ, მე გლის რა მოძღვიერია!
რა გიხდა მომცეუ, რას ჯექვე, მე ვარ და ჩემი ცხენია!

მე თუდა რაცა მიხდოდა საჭურჭლე დასაღებელი,
ქუმანცა ქრისტე, უსახო დარსაცებელი;
რას ჯექვე თქვენსა, რა მიჩა! ოდენ ვარ თქენი მიღებელი;
ასევაგან რამე მის სხვა საქმე თავისა წასცემელი.

აწე რაც აქა ვიძოვე საჭურჭლე დაუთვალიერი,
რაცა ეის გინდო, წაიღიო, არვისი ვიყო მღვდლევი;
ერთსა ვიავი, მიავეთ სიძვო არ საჭრმდევი,
ასექმე რამე მის თქენიმიტან თავისა დასმბლევი:

ეფამძი ჩემსას ნე იტევით არ თქვენსა პატრიოტისა,
კოვით თავდადი ჩენია,« სოქვით, ნე მიხმოთ ჟიბუკობასა;
მე საგჭროსა ჩაგიცებ, დავიწეუ ჩებრიობასა,
თქვენ ქმითნახეთ ნაშესი თქენისა და ჩემსა მმობასა.»

ესე საქმე ქარავანისა გაეხარისკ მეტად დია,
მოვიდეს და თავისი ცნებების, ჰედურეს: მეუნი იძღია:
არაფა ავა ჩენ გვმართებდა, იგი თქმენვე გიაჯია;
მას ვმისასუროთ, ვისი პირი მხისა პირად გაბურცდა.

მუნით წაჭიდეს, აარეს, არ თურე ხენის ჭრიდიან,
მაჭველეს ტაროსის ამოსა, ნიადაგ ამოდ ვლიდიან;
შეკურუფინვიდიან აფთხიდილს, ქებისა შესხმიდიან,
მას მარგალიტისა, მას ემასა კილიოთ ფერსა სხდებიდიან.

ამბავი აფთანდილისაგან გულანშართს მისკლისა
ზღვის პირს რომ გავიდა

და გათარა აფთანდილ, მივა ტანითა შემწითა;
ჭახეს ქალაქი, მოცული გარე ბაღისა ტემწითა,
გვარად უცხოი ევაგოლნი, უერითა ბევრის-ბევრითა,
მის ქმარნისა სიტურულე რა გაიგონო შენ რითა!

მთ ბაღის პირსა დაბბეს ნავი საბლითა საძირა,
აფთანდილ ტანის ჯუბინი ჩიცეა, დაჯდა სეაძირა;
მოასხეს ქანი შეიდგენი, დაშედექულნი დრაძითა,
იგი ემ ჯურობს, თავდღობს, და თავს ჰმაღავს ამითა.

მოედიდ მისი მებაღე, ბაღის იახლნეს რომელსა,
მას ქასა უქურეუს შეურევინვით პირსა, ელვისა მერთომელსა;
აფთანდილ უშრო, უშინა, გაცია არ სიტუების მცდომელსა:
ფიხნი ხართ, ვინ ხართ, რა ჰქეინ მეფესა, აქა მადომელსა?

წევრილად მითსრ კველაგან; ეს მს კაცს კუძიბის,
რო ღარით უფრო ძეირდ, ან იაფად რა ისსხბის
ჰქადრი: დეხდება, პირი შენი მხის პირად შემეცნების,
რაცა ვიცი, მართლად გაკადრებ, მრუდა არა არ გემცნების:

ესება ზღვგათა სამეფო თფისა ათისა სავლითა,
თეთო გულანისრის ქალაჭი, საესე ტურითა მრავლითა;
აქ მოდის ტურია მეტად ზღვა-ზღვა საფითა მავლითა,
მელიქ-სურსავა სელიშტიფილს, სრული სვითა და დავლითა.

აქა მოსვლითა გაუმდების კაცი, თუც იქოს ბერები:
ძმა, გახარება, თამბი, ნიადა ანს სიმღერები,
სისმითა და საუხულ სწორად გაბაქს ჰავაილი ფერად-ფერაბი;
ფინცა გაიცხომენ, გენურიან, იგიცა, ვინ ა მტერუბი.

დღიდ-გაჭრით სირგებულია ამის მეტსა ვერ ჰარგებებ:
თეიღიან, გაჟერიან, მოიგებენ, წააგებენ;
გალახა თვე ერთ გამდიღრების, საფარითა კოვლინით ჰერებენ,
უქონები წერილმდის საქონელსა დაიღებენ.

ამ ვარ მებადე უსინის, ვაჭართა უსუცესის;
ესება გებადრია ამბავი საქმე მისისა წესისა:
თეთო ესე ბედი მისია, თუკნი სადგომი დღესისა;
არინგელ მს ჭართების ჩვენება კოვლისა უტურევსისა.

«Նա մյուլովայ օջախէրնո, մեև չիտեցին քա մըզպիս նկացնան,
շոնցինիցին, ռաց չիտեցին, նեցացն լաւուս զըր գչիտննան,
շորոշողութա նշոյց դանեմին, ուսիս մշնց ձաւովունան,
մատ մեծունյ աւերյուն, զուռ նիշացնեն, ճաշունան.

«Եփակիցին տա և մատուցնան, գամուկացնին,
աշումուկացնան շուրմանին, չմարտուցնին զուն ձայնին;
ամ ոցու մի առուն, ռաս մարշունին մուսու նիշին;
ցամուցն քա բայցնան մեև չմարտուն, տվայն կինին.

«Պատմեն և առուն, ետուն քա լուսու մուսու,
աշումու յարու մատունեցն, եցայնուցն, առ ու միւսու;
մեև ցամուն մուսուն տվայն, բայց ուշանուս զուռ ոցուն,
միուն յացս մոշայնին, յալունին մյեցալ նուռու զարուն.»

«Եթեն յութեան: «Եթառու, այու չիմին, ռաց զինաման;»
մյուսայ մոռնուն, ուսարյուն, աղջու մյուրումին հագուն,
ետուն յութեան ամեցու: «Եյ յեւ քամութան,
յըմ մոյց, մուսու մյուրումին մյեն մյեւ ցաւութան.»

«Վակուն յոնմի, նարունու առու յարացնուս քաջուս,
մարուս մեցացն և նեսարու քա մոյշու զայս մյուջուս,
չմյունու յշու քա մունցին մո՛շուջուս հոջուս,
մյու մունու, մյուտու ամեցու քա նորու լարու նյուջուս.»

ფატმან ხათების გაესარჩქს, გაავება მონა ათი,
მოუკეშა ქარგისრანი, დაუენა ბარტი მთი;
ქემოვიდა დაწეო-ვარდი, ბროლ-ბადასძი, მინა ხითი,
მისთა შეჭრულო დაუსხეს კუსხსა ტოტი, ლომსა თათი.

ზარი გახდა და შემოურბეს ქალაქისა ერნი სორელად,
იქით-აქეთ იყრიბოდეს; — დეუტირიტოთო ამბს სორელად;
ზოგნი ნდომით შეჭრუნვინდეს, ზოგნი ივენეს სორელად;
მათთა ცოლოთ მოიძულეს, ქმარნი დარჩეს გაბასორელად.

მისვლა აკთანდილისა ფატმანისას ფატმანის მიერ
მიგებება და სისარული

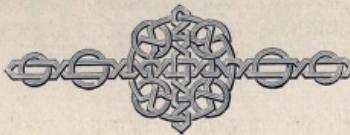
ატმან, ცოლი უშენისა, გაეგება ქართა წინა,
მხიარულმან უსალმა, სისარული ღაიჩინა;
ქრთხახრთი მოკითხეს, შეფიდეს და დასხვეს ძინა;
ფატმან ხითუნს მოსვლა მისი, შეფითვარევე, არ ეწეინა.

ფატმან ხითუნ თვალიად მარჯვე, არ ემარტილი, მაგრა შზმელი,
ნაყოად გარგა, მაჟ-გვირემნი, პირ-მსუქნი, არ პირ-ხმელი,
მუტრიბთა და მოძღვრალთა მოუფარული, ღვინის-მსმელი;
დია ედეა სასალუქო, დასაბურავჩასაცმელი.

მს ღმენა ფატმან ხითუნ უბასინმლი მეტად ქარგა,
ემამნ უძღვნა ძღვენი ტურფა, მიმღებელთა სოჭებს თუ: ფორგა; ა
ფატმანს მისი მასინმლობა უდირს, ღმერთო, არ დაჲჭარგა;
ჰსებს და სტამეს, დასწოლად ემ გვფიდა ღამით გარგა.

ճուղակա լարու զբարար լինեն,
ըստու պատմա գարնա լինեն, դանու գարնա լինեն,
զամանա պատմա: Ըստու գարնա, զամա լինեն,
նույն: Գուտա գարնա, զամա պատմա, նու զամա գարնա.»

Ճի զամա լինա մատուցին, առ հօտուցմէ առ մուսնա,
կոշիքը լինա պատման մուսնա, կոշիքը լինա պատման մուսնա;
յուտը լինա պատման լույսան մուսնա; առաջին մուսնա;
զամանա լինա զամա պատմա, համարու զամա.

ფატმანისაგან ავთანდილის გამიჯნურება
წიგნის მიწერა და გაგზავნა

სკობს სიძორე დაცისა, ვისგან ვითა დაითმობის:
კილიჭლებს და ჟეგიგეოებს, მიგნელობს და მოგნელობის,
მარი ანხდად გიღალატებს, გაჲვეთს, რაცა დაქობის,
მით დაცუსა სამხლევი არასთანა არ ეთხობის.

ფატმან სითუნის ავთანდილის გულსა ნდომა შეუვიდა,
სიყვარული მეტიას-მეტი მოემტა, ცეცხლები სწორდა,
დაძლებისა ეცდებოდა, მეტა ჭირთა ვერ ჰმდევიდა;
იტევის: არა ქუმა, რა მერების: აწემებდა, ცრემლსა ჰთვრიდა.

ძირმა უთხრა, ვად თუ გაწერეს, შესედგაცა დამიღირდეს;
თუ არა ვოქა, ვედარ გაქილო, ცეცხლი უფრო გმისმირდეს;
ფოქა და მოვავდე, ანუ დავრჩე, ერთი რამე გამიძირდეს,—
ძას მკურნალმან როგორ ჰქონოს, თუ არ უთხრას, რაცა სტირდეს.»

დასწურა წიგნი სიბრძლო, მის ემის მისართმელებლი,
მისისა მავსურობისა, მისთა პეტიცია მცნობელი,
მისთა მშენელთა გულისა შემძერელი, შემარჩეველი,
უსტარი ჟესნახევი, არ ცუდად დასასემლი:

წიგნი ფარმანისა აკთანდილისადმი
სამიჯნუროდ მიწერილი

კ, შეკო, ღმერთისა კინადგუნ შეკედები დასაბადებლად,
ძით შენგან მომიღებულოთა ლისინად, არ ჭირთა შეადებლად,
დახლოს შემტეცლოთა დაწევლად, მათაც ცეცხლისა მაღალად,—
ძმათობთა შენი შეხედგა ტებილად უნს, დასქადებლად.

ტენ გრიგორიალოსტენ შემომტებლინი, შენოფის საბრძლოდ ბრძებას;
ფარდი ხერ, მიკიონი, ბულებურია რად არა მენსედ ჰიროების!
ტენი შექუბა ფეხილოთა აბენის და ჩემიც შენების;
ძრულად დამწერებო, თუ მხისა შექნი არ მომენტების.

ღმერთი მეგაც მარმად, კიძინები თქმანა ძმისა თხრობასა,
ძაგრა რა ვირგო ღლუკრეზინი, სრულად გვერიფარ თმობასა;
დული კირ გასმლების ხიადაგ მავია წიწიმთა სობასა;
თუ რას მეწევი, მეწივე, თვარე ძიგხები ცნობასა!

მე ვირე ამ წიგნის პასუხი მამივიღოდეს,
ცეცხლად, კინდოდ საკლავად, ან ჩემი გატივიღოდეს,—
მუსაძის გვეძო სელია-დამ, გული რაზომა მტკილეს;
ძიროცხლე, ანუ სიკედილი გარდინედეს ნეტომი ოდეს!

ფატმან ხითენ დასწურა და გაუბრავნა წიგნი ემისი;
ემისი ასრულ წიგითხა, და კინძებ, ანუ თვისი;
სოჭა: «რ იცის გული ჩემი, ვინ მამივის ვისა ვისი;
რომე მიძინეს სამიჯურო, რად ვამზეავსი მე მას მისი!»

სოჭა: ფეხი ვარღეს რას აქვები, ანუ რა მისი ფერი!
მაგრა მას ზედა ბულბულა ჯერ ტბილად არ უდღებია;
ცემბეგისი საშე კოკილი მოყვიდა, მით ასერია, —
რა უოჭავს, რა მოუწმებავს, რა წიგნი მოუწერია!»

ესე გვარი დაზრდას დაუზრავს კულას მისა;
მერე იტევის: დენგან კიდე ჩემი ჟეწე არავინ ა;
რასთვისკა გამოვშერილენ, მისი მებნა რაგენ მია,
რათაც კი ვაკები, მას ვიქ, გულმან სწორეცა რა ისმინა!

ასი დიაცი აქა ზის, გაცო მასავი მრევალო,
მოსადგურე და მოუქრე მგზურო, გაველით მავალო;
მივმებ, მიძინოს კველის, რაზომა ტეცხლი მუჭას ალო,
მუკუ რა მარგოს მე მისი, გარდახდა ჩემგან კცხო გალოა.»

Նովել: «Ճանապարհ գոնգա պայտոն, զավակոն քա մուկը մի սպան, աղջի քա մուշտին առաջ մեթոն շոշաց զոյշոն; ընդա օդոն, զայցեազյոն, եղածուան պատերոն և եղածոն, — մուշտոն, մուշտի, զենքանազյ պատեր և յային քամուցունոն.»

Ազատ ուժուան: Վարչու զարոն ովին, ու պատա առ մուտմոնզյոն; մուտ ունց մոնք, առ մուն, ունց մուն, առ մուտմոնզյոն; անհոն զբանու կոռոյդու, յոյ ուր անց ծոնդյոն, — զորդան մուն ունց զան, ուր զա վարչու պատմուսոն.»

წიგნი აკთანდილისაგან ფატმანისადმი
ჩასუხად მიწერილი

ოკეწერა, წავიგითხე შენი წიგნი, ჩემი ქება,
ძექ მომისწარ, ოქარე შენტა მე უფრო შეიირს ცეცხლოთ დება;
ძენტა განდა, ძეცა მონდა გაუწევებლად შენი ხლება,
ძეწრა არის პირიანი, ორთავეა რადგან ნება.»

ფატმანის უკრ გიაშობა, მოქმატა რა სიაშე;
მიუწერა: ცემრის, რაცა უძენისნ ცირქლია კლასტ,
აწ ვიქწები თავის წინა, აქა მხოლე მორტ სიმე,
ძომისწრავე შეერა შენი, რა შედამდეს, მოდი დაბე.»

მას დამოთვე სიწვეველი რა მართვეს წიგნი ქმას,
შეღძდდ და წაცავიდა, სხდა ქისხება მოს გზას;
დას დაძე ნუ მოსხდო, კვრა მხოლე შენვის შას;
მას კწერა, არ დაბრუნდა, სოჭა თუ: «ჰერგი კვე რას!»

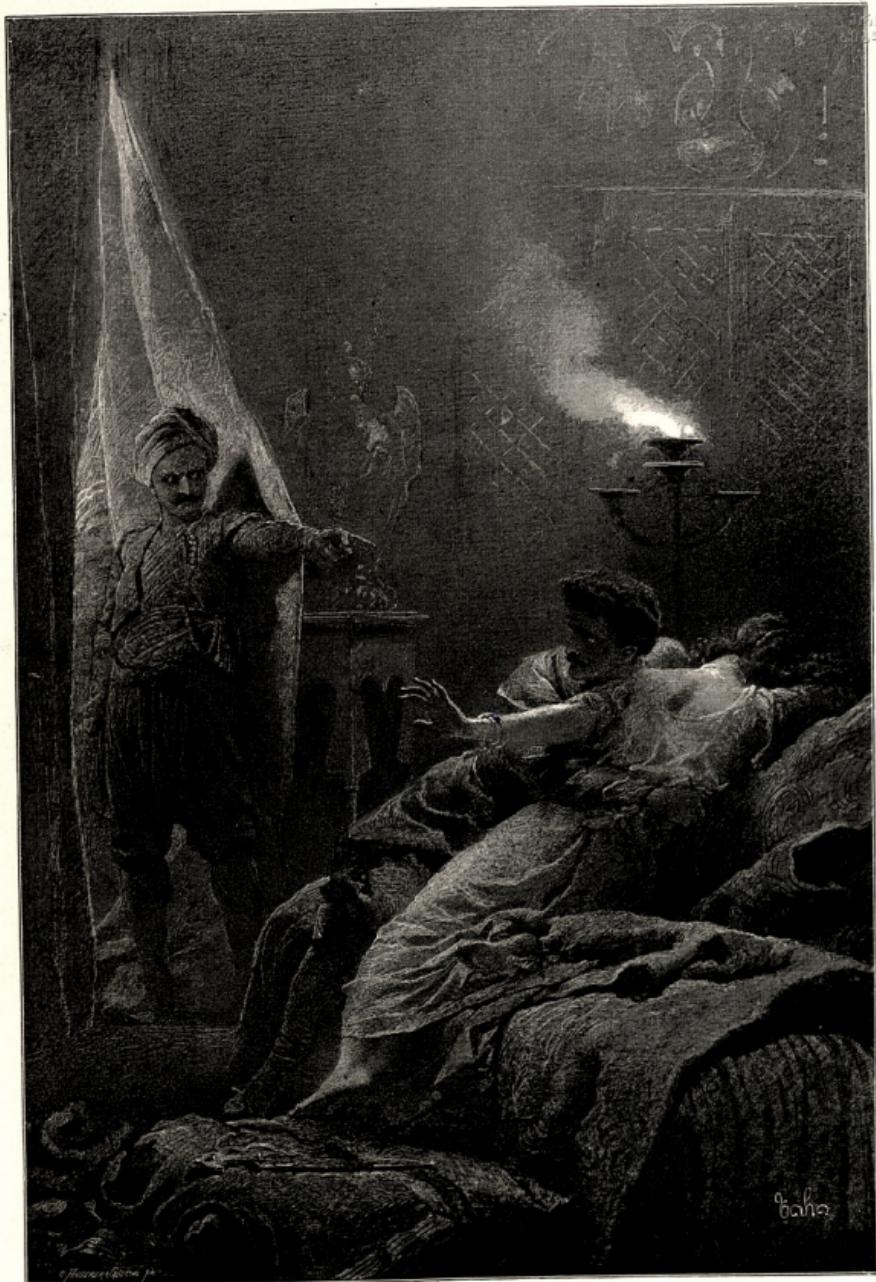
წერედი აღარ დაბრუნდა, მაღავ ჭავე ჟერწევითა;
ფატბან ზის წერით, შევიდა აფიძნილ მარტო სე ვითა,
დაცის წერა შეატეო, ჭახა შესვლით შევითა,
კერ დაიჩინა შიძითა და მისითავე თწევითა.

ერთგან დასხელეს და დაიწევს კოცა, ლალობა წელიანი;
შემოდია ქრისა ქმ ჯინე პბლუცი, ტან-ნაკვითიანი,
შემოვლო, ასლოს შემოჲევა მონა სხდო-დაბებიანი;
დაჲპროთა, რა ჭახა აფიძნილ, ჰევეს თუ ტავა კლოიანი.

ფატბან რა ჭახა, შეითბა, მრწის და მიუცა მრწოლისა;
მნ გაჲვირებით შემწირა მოსა ლალობა-წილიას,
უთხრა: დრ კიძლი, დაციო, ფერთ ძიღმით კოორდინასა,
ეკამითებდების, განსენ მავა მოქმისა ეოღისა.

ეგამიაცხე, მოსით დაციო და დასხელე გასიმორეველად,
მაგრა სცნობ სხდოვ ბასებსა მაგა საქმისა შედეველად:
ფარ ძენთა შეიღოთა ძენთათ გიღილითა ღამბატეველად,
დაჲშეღო, წერითა ფუ მიევ, სეღო-და ჭრითავ მე ჰეღად!

ეს სიტყვა და გადმინ წერთ მოიხიდნა, ვავლოთ გარნი;
ფატბან შექმნა თაგან-ცემს, დაწენი ესხნეს სახოვარნი,
ცრემლით, მისია მონდევარით, წერთსეური ისხნეს წერნი;
სოქმე: დაძმოლეთ, მოდით, ქვით, მომდევით, მომევრნი!

მოსტევანის: ძროგულ ჰამ, ქარი, ამოღევდები წერილი შეიღნი,
დაფარ-ეფავ საქონელი, უსასონი თავდანი თავიღნი,
ეცავთარე საქონელი, გამ, გამსრდელი, გამ, გამსრდელი!
ძოლოდ კაქებ თავსა ჩემსა, სიტყვისა ჩემი წმილი.»

ძხი კველისა აფასდილ იშენდა გაცტენებული,
უძრავნა: რა გჭირს, რას იტევი, რასივის ხარ აგრე კუტული;
რას დაგძება იგი უმ, რა ჭისა შეგრან კლუტული?
დადგუმდი, მისხარ, კინ იუ, ანუ რად საქედ რებული?

დიაცხან უთხრა: «ჯ, ლომი, სელი ვარ ცრუმლით დენით,
ძურის წე მკითხვა ამბავსა, კურცა რას გითხრომ ქითა;
დაგხოცენ შეიღნი სელით, მით ვარ აგარს ლაქნით,
ათვი მოყიყლ უთმისოდ სიქვრულით შენით.

ესე გვარი და მიხევდეს სიტყვა-მცდარისა, ქა-მეტას,—
ტხემადისა კურ დაგძლივეს—უსტოსა, შეას, რეტს;
ერტლასითა მეწილენით, გერები კუტულსა ჩემსა შერეტას,
ტეტინალმანცა კურა ჟერის თავისისა სისხლის შეფრეტას.

ლოისაგან ერთი ჟემით, ამის მეტა ნედარ ჟლაბით:
ძოფითა ჟელავ იმ კაცსა, წადი, მოჟებდ მაღვით დაშით,
მე და სრულ სასლა ჩემი დახოცას დაგშესწან ამით;
მოხელ, გითხრომ კუტლავსა, მე გოთ ვარ ცრუმლით დაშით.

თვალია დამიუღვე ტეკირთუბი შენი წარდევ ვიწითა,
დააგრე ჩემი ძიღმო, სრულდე მიჰერიულე მირითა;
ფეხი, რომე ჩემთა ცოდნათა შენცა აგაქისნ ჭირითა,—
თუ დარისას მივა იგი უმა, შეიღთა დამატებეს პირითა.»

რა ესე ესმა აფახდილის დაღსა, ბუნება-ზიარისა,
ადგა და დასტი იყრა, — რა ტურფა რამე შენე არსა! —
და სჯმისა ვერცხნიან — სიქვა — ჩემი სიმურე არსა;
ნუ ეჭე სულ-დმულსა მისებრისა, სხედ არცა მისებრივ არსა!

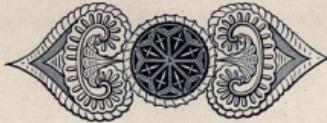
ფატმანს უთხრა: ფაცი მომეც მასწავლებლად, წინა-მედვარად,
ცხასა მართლად წამოვანის, ოქრო მექვანდ მინდა არად:
თბ კაცსა ვერა ვერდევ მეომრად და ჩემსა დარბა;
რაცა ვუჭო, მოგასხენებ, მომიცადე, იგვე წენარად.»

მას მისცა მოსა დიაცხნი წინა-მედვარად, წაცამებენებლად,
ჟელავე შეჭირვლა: ფინადგონ ცეცხლი ცხელი ახელად,
თუ მოვთაჭელა იგი უმა ჩემსა გულისა მფხნელად,
აუსტი ჩემი აცვია, მას გვერდუ მოსარანელად.»

აფთხილი განვლო ქლაქე მით უქმროთა ტენითა;
ზღვის პირია სახლი ნაბეჭი დეპს ქიოთა წითელ-შეგნითა,
ქვეშთვენ სიითა ტურფითა, ჟღლავ ცედლ ბანის-ბანითა,
დიღროვანითა ტურფითა, მრავლითა თხის-თხითა.

મુન માણેશ્વરસ હંરાનીય ર્ઘોનિદીલ હુસ, હાસિસ હિંસ-મલદીનીયલસા,
નેસ મદદલાદ ક્ષેત્રજ્ઞસ: «દીસ સેસ મોસ, ગ્રેસ ર્નોમ્બળસ,
શ્રીગ્રંથસ, ગ્રેસિસ: «ક્ષેત્રજ્ઞ દાસસ ક્ષેત્રજ્ઞે મદગામીયલસા?
«એસ વ્યાસ મદદાદ, ર્ઘોનિ, એનુ ક્ષેત્રજ્ઞે માધુમીયલસા.»

ગારસ હિંસ રાનીયાનિ અનીન શ્રીયસ હુસ ગંગસ જીસિસ;
શુદ્ધ ગ્રાવિદા, ગ્રાગ્રાસા, રાદાગ્રદ્યેદ્યેસ વિર્જ નેસિસ,
અફિતિ ક્ષેત્રજ્ઞ ગ્રાસિસ માણેશ્વર, મુનિય મોસિસ ક્ષેત્રજ્ઞાનીસા,
તાંગ તાંગસ ક્ષેત્રજ્ઞાસ, ગ્રાગ્રાસ પ્રેસિસ અસિસ.

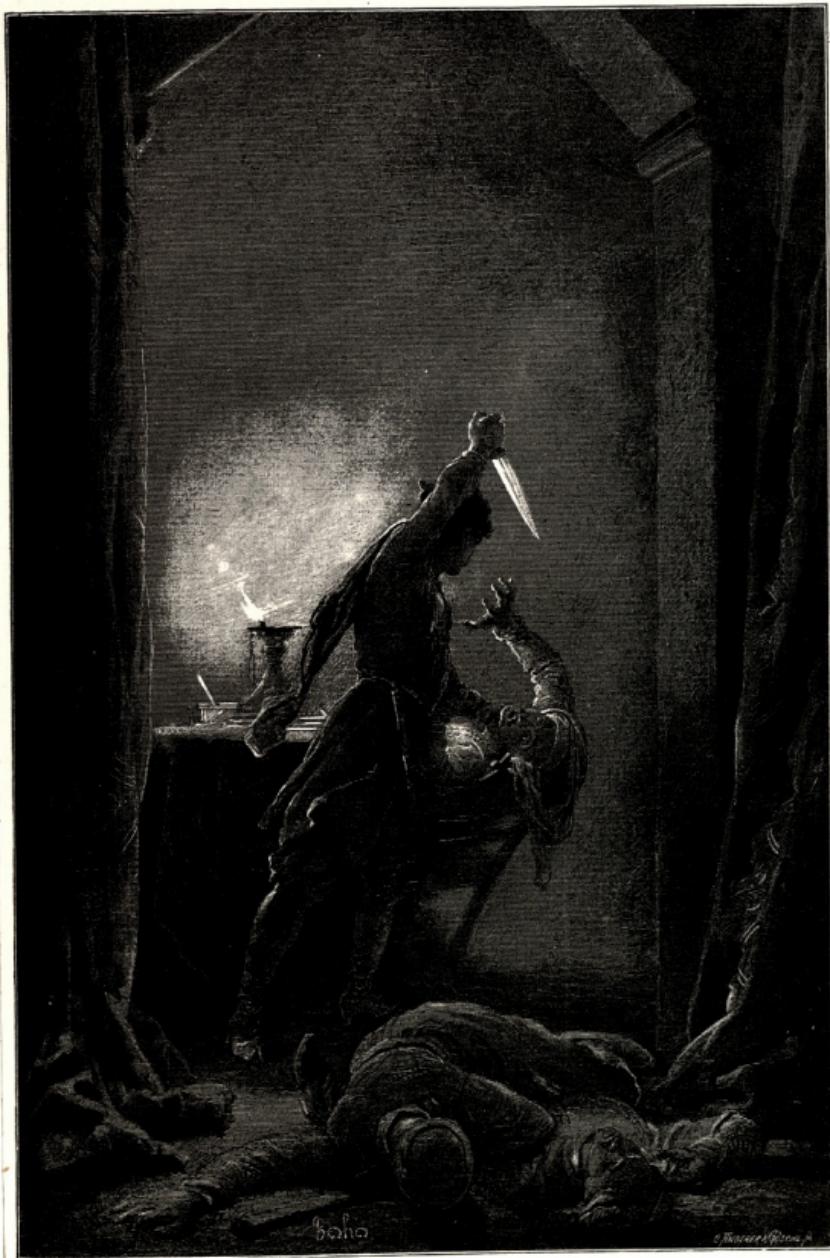
აქა აფთანდილისაგან ჩაჩნაგირისა და ორის
მისის დარაჯის დახოცა

გი ემ საწოლის მარტო წეა გულით ჭავრიანით,
სეღა-სისხლიანი აფთანდილ შედგა ტანით ჭანით;
კედარ აქმარ, იღუძლ მოჰელა, ვერცა თუ კუნით,
სეღა მოჰერდა, მიწასა დასსენა, დაჲელა დანით.

მიუღიერდლოთა შენ და მეტოლლოთა მშეცი და კითა ზარია,
ბეჭდითურო თითი მოჰელეთა, ქვექენელოთ მოწათა გარია,
ზღვისაკენ სარგელით გასტეორცა, ზღვისა ქვიშათა გარია,
მისთვის არცა სად სამარე, არცა სათხარად ბარია.

ხმა მოისა დახოცისა არ გაისძა არსით არა;
წამოვიდა ვორდი ტეპილი, რასამდა კით გაუმწარა;
ეს მიყვირს, სისხლი მისი ისრე კითა მოაპარა!
რომე წერდნ წამოველო, გზა იგივე წაიარა.

რა ფატმანისას შევიდა ლომი, მსჯ, მოუმე წელიძნი,
გძრმანა: ძოვგაღ, მნ უძმან დღე ვეღარ ჭახოს შიანი,
აფით მოსა შენი მოწმად მეგას, ფაცა აფიცე დათიანი;
დჟა, თითო და ბერებდი და დანა მსქს სისხლიანი.

დწ მითხარ თუ, რას იტეროდ, რას გამძლედი ისრე რეტაზ,
რას გექადა ისი გაცი?—მეტრაფების მეტის-მეტაზ;
ფატმან ფერითა მოქანდა: დრა ვდირსფრ პირსა ჭირუტაზ,
ცემიმრთვლდა გული წელული, ახლა დავკაუ ცეცხლია მრეტაზ.

ძე და უსენი შეილითურთ აწ ახლა დავიბადენით;
დაომო, ქებანი შენიცა ჩვენ კითა გადიადენით!
ფინადგნ სისხლითა იმისთა დაზურავე დავიჭადენით,
თავითვან გითხორობ უვეღასა, თქვენ სმენად დავმსადენითა:

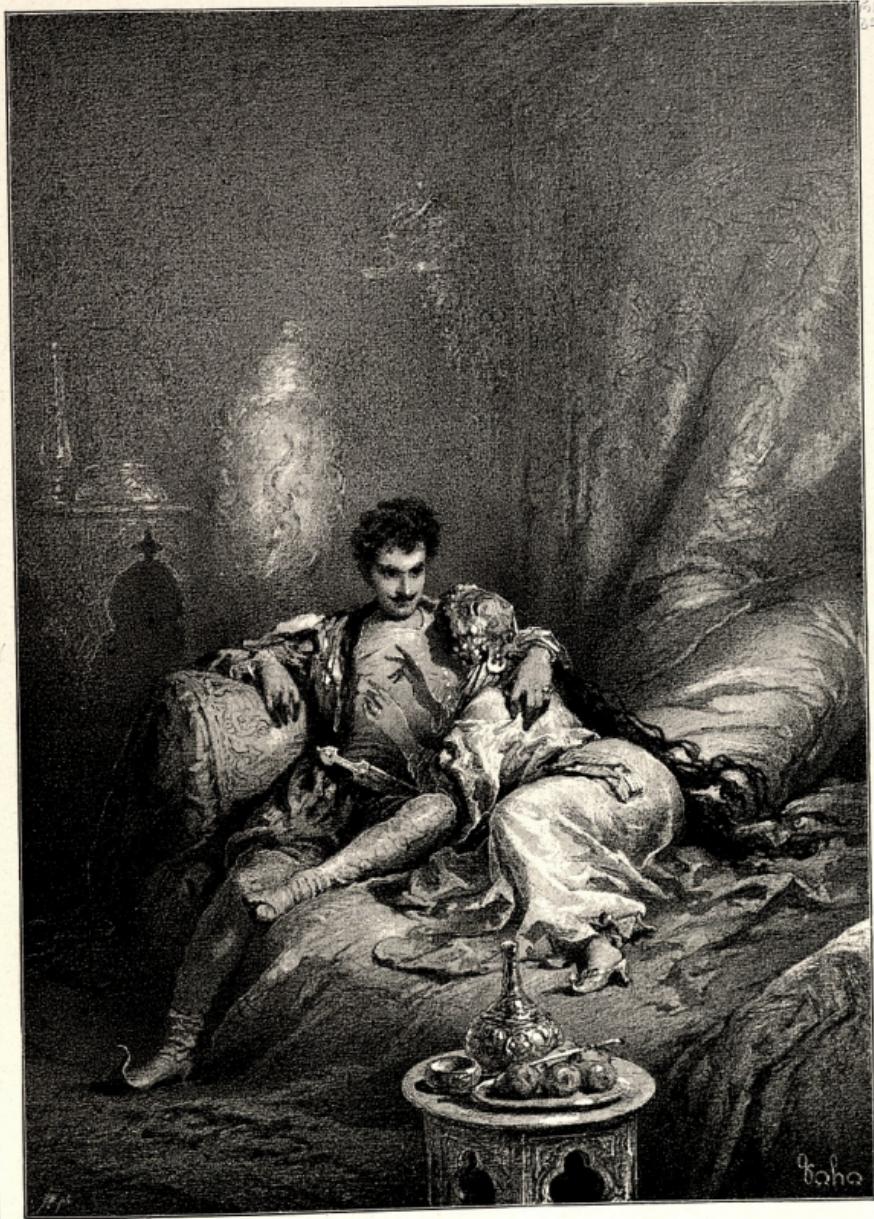
ნესტან დარეჭანის ამბის მბობა ფატმანისაგან
აკთანდილის წინაშე

მა ქალაქის წესია, დღესა მას ნავრთხობას
არცა ვინ ჯჭრობს ჯაჭრი, არცა ვინ წავა კზობასა;
უოველი ჩეროვედ დავწერით კაზასა-ლაბასას;
დიდის შეიქმნა მუვენი პურობა-დარიასასა.

ტექნ დიდ-ვაჭრთა ზედა გვამს დარბაზს მიღება ძღვისა,
ძვის სიბოძერისა ბოძება ჰმართები შეგატისა ჩეხისა;
თო დღემდინ ისმის უოველი ხმა წინწილისა, ენისა,
ძოვების ძღერა, ბურთობა, დირილი ცხენთა დექნისა.

ცმარი ჩემი, დიდ-ვაჭრთა წაუძღვის უსქ წინა,
ძმთოა ცოლთა მე წავსხამ, მაწვევდი არად მძა;
დედოფლისა ძღვისა კუძღვით მდიდარი, თუ გლის ვინ ა,
დარბაზს ამოჯ გავისრებოთ, მიარევინი მოვალოთ მინა.

დღე მოვიდა, ნაფრთხობა, დედოფალის ძღვენი გმილენით;
 წექნ მცართეთ, მთ გვიბომეს, ავასენით, ავიგენით;
 ტამიერად მხიარული წმინდათ ნებით ჩვენით,
 ცავავ დაქსნედით გასარუბად, მუნებურნია არ კიცენით.

ბაგას შიგან თაბებობად სადამისა გავე ქმისა,
 უავიტნე სათუბამი—, მათი ჭმება წერებან ჭისა—
 ძომებულოდეს მომდერალნი, იტურდის ტყბილსა სხისა;
 ფიძულერდ და გვამურილობდა, ფაცვალებდა რიღუ-ომსა.

«ქ ბაგას შიგან ტურთან სახლნი, ნატიფად გვულნი,
 ძიაღლნი, კოვლინით მსედველნი, ზღვასენ წკადეულნი;
 მუნ შევიტნე ხათუნი, იგი წემთან სლეტულნი,
 ცვლავ დავიდევით ნადიმი, დაქსნედით ამოდ შემულნი.

ებაჭის ცოდნათ მსიარულმან კუმასინძლევ ამოდ, დურად,
 ტამისა ჴდა უმისეზოდ გავსე რძე უგემურად;
 რა შემატების, გაიფარა, სხიდომილ-იგო რაცა ბურად,
 ამარტო დავნირ, სწერა რაძე შემომქეცა გულსა მურად.

ცემოვასევნ სარტყელი და შებაქციე პირი ზღვესა,
 ფიხედვედი, ვიქარევებდი გაემისა წერებან ზრდას;
 ძორის ამინდი ცოტა რაძე, მოცურევდა მიგან ზღვასა,
 ფრინველად ვთქვი, ანუ მწერად, სხვათ ვამსგაეს ქემდა რასა!

ტე მორიდი ვერა გიცხნ, მომჟახლა, იუთ ნავი,
ლორთა ჭავთა, ტანბე ბეფია, თვით პირიცა ვდგა მავი,
თქითაქეთ მოსდგომოდეს ახლოს, უწნდა ოდენ თავი,
ეგამოვიდეს, გამიკვირდეს იგი უცხო სასახავი.

ეგამოვიდეს იგი ნავი, გამოიდეს ბაღია წინა,
მიიჩედეს, მოიხედეს, ვინ გვიშვრულიო, სადა ვინ ა,
ფერა ჭახეს სულიერი, ვერცა რძნი შემინა;
ტე ღუმბლ ვისწვდიდი, სულ-ღებული ვიჟვა შინა.

მით ნავიღალმე მათ რომე კარღმოვიშეს კადობნითა,
ახალეს, ქალი გარღმოვიშეს უცხოთა რაომე ტანთა,
თავსა რიგოთა შავითა, ქვეშეთ მოსილი შეგნითა,—
ტხესა სიტურულე კუთფის, იუთს მისითა გვანითა.

«რა მობრუნდა ქალი ჩემებნ, შემოადეს სხივი კლდესა,
დაწევა მისია კლვარუბა კლვარუბა ხმელთ და ზესა;
დავიწუნენ თქალნი, კოლა ვერ შევადგნ, ვითა შესა,
უშმოვისანი კარი ჩემებნ, მათი ჰერუბა ვერა სცნესა.

«მოყისმენ თხნი მოსანი, ჩემსა წინაძე მდგომელი,
ფუტებენ: „შევდავთ, ინდოთ ტეპედ ჰევანან შუნი რომელი,
«,ჩაქარენით, ჩადით, წერად, ნუ ჩარად მხლტომელი,
«,მოუყიდონ, ფასი მიუცით, რისაცა იუონ მდომელი.

၆၈၁

„ოუ არ მოგცე, ნუდარ მისცემი, წაჭიკარენით, დაჭინუენით,
ა, მოივებენ ისი მოვარე, ჰქმინით გრძელ, ეცაღენით;“
მემნი ემნი ზედადღმან ჩაეპარეს, ვით ფრენით;
დავეატრეს, არ მოჰეიდეს, შავნი ვნახნ მეტად წერით.

მე სარგმელობ გარდადღებე, რა შევიგნ, არ მოჰეიდეს,
დევეუხახე: „და შეიცემით!“ დაიცუეს და თავსა სტრიდეს;
თურ ზეფასა შეასროვეს, შემოადგეს ქალსა, სცვიდეს;
ძალებიშე გამოგვარე, ზედვის პირს ხანსა არ დაჭინდეს.

რა ვიამო ქება მისი, რა სიტურებე, რა ნახობა!
ფლიცავ, რომე იყი შეხა, არა ქერთვებს შექსა შეხობა;
ფინ გაიცდის შექია მისობ, ვინცა ვით ჰქმის ნახახობა!
მე თუ დაწმევს, აჯა, შეხა ვარ, აღარ უნდა ამას შხობა!

ესე სიტება დასრულან, ფატმინ იყრინა პირსა ხელინ,
აფთხოვილსცა აეტირეს, გარემონტერნა ცრტმლნი ცხელინ;
ერთხმანერთი დაპირებათ, მისობს გახდეს ვითა ხელინ;
ღვიძლმნ, ზედო მოადგენმან, გააწეალნა ფილენი ისხელინ.

მოიტირეს, ემაბა უთხრა: აუგარ გასწუვეტ, გაასრულე;>
ფატმინ იტევის: აღიმებებე, გული მისოფის გაურიგულე,
ეროვნულონც ეროვლი ასო, თავი ამად მოვაძელე,
ტენდონ დავხვი ტახტა ჩემსა, მევმავოე, გავეხულე.

დეკადრე: „მითსარ, ვინ ხირ, მსეო, ანუ შეიღლი ვისნა ტომით,
„ამა ზანგო სით მოჰევენდი შენ, პატრონი ცისა ხომია?“
ძან ბასუნი არა მითსრა მე სიტემით ესე ზომით,
დანა გეცი წეარო გნანე ცრუმლით მისთა მასწავლითა.

ლა მიტაჭირეულ კითხვითა, მეტისა საუბრითა,
ცულ-მოხირიშინით ატირიდ მთ რამე ხმითა წეარითა;
მორდულადუს დვარი ნიკისა მოსიდის გიძრისა დარითა;
ძანის მშერეტელი დაფიქვი, გაეხე გულითა მკვდრითა.

მითსრა: „შენ ჩემთვის დედო ხირ უძვობენი დედისა,
„არას აქეც ჩემსა ამბავს, ზღაპრი არის ქედისა!
„დარიბი ვინმე, მესწრიაბი ვირ უტერსა ბედისა;
„თუ რაცა მეტითი, ძალიმცა ვიგმია არსო მსედისა!“

ფოქი, უქმოდ არ წესია მოვენან და შიის ხითბა,
ტომევნელი გამძვედისა და წაუკა ერთობ ცნობა;
ტმობა უნდა ქმიტობა, საჯოსა ერველსა თხრობა;
ლად არ ფიცი ამა შიისა საუბრისა უკაბია!

დეკადრე იგი ბირ-შენ, ნაქირი და ვერ ფოქი უქი;
ძურველის და შეება მისნა ძლივ დამბდი შიისა მუქი,
მარვებულე მიაგდლ-გუცი სტაგია მმიმე, არ სუბჭი;
ცრუმლის სეტეპეს და გარდსა აზრობს, წამწამთაგან მოჰქრის ბუქი.

მოვაკენე შინა ჩემსა იგი პირ-შეს ტანით აღვით,
მოვაკენე სიხლი ერთი, შიგნ დავსეი მეტად მაღვით,
არგის ვუსარ სეკლიერს, შეფნახე ფარვით, კოძლვით,
ფრთი ზანცი ვამსაურე, მე შევიდი, შნით საღვით.

ფით გაამბო საჭირელი მე გალას მისი უოფა-ქცელა,
დღე და დამე გაუშემმილად ტირილი და ცოტელია ფრინვები!
მევახვწი: „დღუშძიო,“ წამ კო ჰქონდის ჩემი თნება;
ან უმისოდ კო ცოტსალებარ, ჰი ჩემთის, ფულას მევა!

შინა შევიდი, მას წინა ვეგის ცოტმლისა ტუბები,
შიგნ შელისა მორესა ვეარის ვიმრის შუბები,
შელნისა ტეათრო იღვრების საქსე სითისა რუბები,
ასე მოწის და ავისა სტკირს მარგალიტი ტეუბები.

ფამი ურ ჭირები კითხისა ნიადგ ცოტელია ღერისაგან,
ოუჩა მეკის: „ვარ სარ, კერე გასული რისაგან!“
აჩქურად სისხლისა ნაკად მოსხდის აღვისა სისაგნ,
ასე სირცეელი არ ვასძლებს სხვა, კიდეგანი ქვისაგნ.

არად უნდის საბურაე, არცა წოლა საბებლით,
მიწურ იქნის რიგით და მით ქრისთ განხით,
მელავა მისი სასოფსალად მიღდის და მიწურ მით,
აღიუ ვაჭრი ცოტა რამე ათასით შეხვწითა.

ასევე ვიაშო საჰკირუელი რიგისა და ებბისა:
 ფარ მნიხავი ჭოვლისაც უცხოსა და ძირუბასისა,
 ასერა მისი არა ვაცი, ქმნილი იქო რაგვარ რისა,—
 ასილმო ჯეონდა ნაქსოვისა და სიმტკიცე ნაპედისა.

ასნ ტურფაძეს სახლის ჩემსა ეგრე დაჭრო სანი დიღი;
 ეურ გაჯნდევ ქმრისა ჩემსა, ქემენისა მუნხა რიგი;
 ფოქი: „ოუ ვუოსომ, ვაცი, დრობის გამძევდების ისი ფლიდი;“
 ესე მეორ საგონებლად, კალა შეციდი, კალა გავიდი.

ფოქი: „ოუ არ ვუოსო, რა ვუშა, ჩემგნ რა მოვევრუბის,
 „არცარა ვაცი, რა უნდა, რა ვისტან მოეხმარუბის;
 „ქმრი რა მიერმინის, მოცამელების, ვადარა მომტყარუბის;
 „გითა დაგებლო სათელი, ვინ მეესა დავარუბის!“

„მე გლას მარტომს რა ვუშა, მიმტებს ცეცილო დებას!
 „მა და გავენდო, ნუ მეგალ უნების შეცოდების;
 „ორ გაძხვავების, ვაფიცი, ოუ მომცემს იმეჯბას;
 „სელის ვერ წასწერდის, ვერა იქმის ფიცისა გაცედებას.“

ამივედ მარტო, ქარის ჩემსა ველაბლოსუ, ველაციცე,
 მერმე ვუოსო: „გითხომო რიმე, მაგრა ზირუელ ქემისფიცე,
 „არვის უთხრა სელის სელის, საფიცარი მომექ მტკიცე;“
 ფიცი ჰყიცა საძინელი: „ოვაიცათ კადეთა ვიცე!

„რაცა მითხოდა, სიკედილაძის არვის გუთხორა. სულიერსა,
 „არა ბერსა, არა გმისა, მოედარესა, არცა მტერსა;“
 მერჩე გუთხარ გვეღარყა უსენს, გაცა ღმობიერსა:
 „მოღი, მომემე აქ საღმე, მო, გრძელებ შხისა ფერსა.“

დაგა, წამომეტა, წავალით, შეკვერით კარნი სრისანი;
 ეტენ გაჲჭირდა, გაცაჲრთა, რა შეწი ჭისხა შხისანი;
 ძირქე: „რა მიწვნე, რა ვნახე, რახა, ნეტარ რისანი?
 „თუ ხორციელი არისნდა, თვალისწილა მრისწენ დათისანი!“

ფოტეო თუ: „არცარა მე ვიცი ამისა ხორციელობა,
 „რაცა არ კითხარ, მის მეტი მაქს არა მუციერობა;
 „მე და შენ კვითხოთ, ვინ არის, ვისტ სტირს ისი სელობა?
 „ნუთუ რა გვითხრას, ვიაჯნეთ, ჰქმნას დიდი ღმობიერობა.“

მივღით, გვეთხდა თოთხვე კრძალვა მისისა კრძალვისა;
 ფერდრეთ თუ: „მხერ, სიბრილი გვეღიბის შენგა ალისა,
 „გერითხარ, რა არის წამლი მოგარისა შუქნაძერილისა,
 „რას შეუქმნიხარ ზაფრანად შენ, ფერად შეგაეხი ღალისა?“

რაცა კვითხეთ, არა ვიცოთ, ესმა, ასე არ ისმენდა:
 ფარდი ვრთვენ შექენა, მარგალიტა არ აჩენდა;
 ვამლის მოძლიით მოექცენს, ბადი შეღმა შერაძენდა;
 ასე კვეშას დაქნელდ, ზედნ რაძა გაგვითხდ!

ეყრა დავუჩრედო ჰასესი ჩვენ საუბრითა ჩემნითა,
ფეხსიაგას პირქებაზ ზის, წერილს კერ კუგრძნითა;
დავდავა კწერნეთ, ატირდა მქეფრიად ცრებლისა ღენითა:
„არა ვაცო, მიმძღვით!“ ეს ოდენ გვითხრა ქითა.

დაუსწერით და მისიანებე ვიტირეთ და ცრებლი კლაბეთ,
რაც გვეტქა, შეკანხეთ, სწერტცა რადა შეგწამეთ!
ძლივ ვაჯვეთ დადუშება, დავდავეთ, დავაბეთ;
ჩვენ მიგროვით ჩილი რამე, მაგრა კერა კერ ჭჭიბეთ.

ცექნ იტევის: „ბეჭერ ათანი ჭირნი ამნ ამისოცხეს;
„ესე დაწენი მხისად ქმრან, კაცთაგანცა ვით იკონხეს!
„უმროვთლე, კერ-მეტერეტელმან თუ პატიქნი იასოცხეს;
„მე თუ მეტლი მირქენიან, დმრთმეს ივი დამისოცხეს!“

ძის ვშეცრიელეთ დიდი სანი, წამოვედოთ სულ-თქმა ასით,
ძეური ვეიჩნდა სისხულად, გაურა დიდა ვაზაცლისით;
დაჭრილისა საქმისგან მოვიცალით, იგი ქახით,
ეული ჩენი გაუძევილდა დაუმკვენეს მისით მხით.

არა გარდაჭედა სანი რამე, გამოვიდეს დაძუღლები,
ცექნ მითხრა: „არ მისხავს მოდანდღიდგან მეტე ზენი,
„მიგზიარებ, წავალ, ვნებავ, კუდარიასით, კემდენ მღვენი;“
მოვასხენა: „და, დმრთო, მომანებაა ეპე თქვენი.“

Եվեկ Ծածայիս ճամփոր մարզալուր դա տպացնօնի;
Ճապացնօնի: „Ճառնձնես ճապացնօնի ճառնձնես յոր մողութեան;
«,ամ խանուս ճամփան, մոմիան, ույ առ յըրմացնօնի;“
Վաղաց կըմուժուց: „Առ յարմաք, տաշեաց մայքս նմեցնօնի!“

Եվեկ մոցուց, եցլմիւոյ ճախնջան հաջոմաց մպառմյալու,
Եվեկ, արոյու մյօցուս ճա մյոյն մուս մքառմյալու;
Վինս մուսեց, կյոմընն, մջային մօարտցա բուժելու;
Ճի՞ քնտեռ մոցութեան չափնոր, եւսոց, Միջյալու, մինումյալու.

Էռ մյօցուս կենս կնքան մօնցալու ճակարյանո,
Վաղաց մյէմիզոյ ճա գաղաց ճոցեկ և նեց գորնին ճա նեց կոյէնո;
Վաղաց ոցու օցու գուցնո, ռու մյինքո, ռու մայինո:—
Ճարտլու տիմյալու: „Առ քմարտցն յայցան յարճու, յուրսա ըյինո.“

Եյուռու ճաջմեն եցլմիւոյցն առէսուս, կենս մոշութեան:
«,ճա մոցունս, ևելոյտուդ իցնաց ևսու մուզյու ամ տպացնս,
«,մարզալուրն ճա ճուրուցնս, յիշեցնուս քնոյցն լալուս?
«,յոյր յարցուենու, տաշեն իցման, մջայինտա մինու նստացնուս.“

Տապացնուեն կեց կենս, կնքան: „կը մօջալու կցանիւոյցու,
«,կեցու մյիւտ մուտցիկյալու, մարմինցու առնոս, միցու!
«,ըսցա նեց մայքս, յուսու առնոս, ոյնու, յոնու և կոյնու կոյնու:
«,ըսցուս մյուլուս, ռու յամունցա! մօույնուս տվյալն մու.

„,ამის გადრებ, თავშინ თქვენშინ, არა გმართების მდგრად მდგრადის;
 „,სხვა რამე მეტას სასილო თქვენი, ძესარიავი თქვენის ძის,
 „,მას უცილოდ დამიმდინები, ოდეს ჭაბურთ შესაგაი შეისა,
 „,მძინ მეტად გაამრავლოთ თქებ ბრძანება ნეტარძის.“

არას გაუძლებულებდე, გასტესა ფიცი, სიმტკიცე სხველის,
 უცმობ ზონა ქალის, შეგერეთაგან შედ სახულის;
 აქების მეტად იძა, მიკა ლისინა გულისა,
 უბრძანა დაბრას შოუენა, სრულუქნა უსქის თქმელის.

მე აქა ჩემსა ამოდ ვკე, მუნძელის არ მიკენსია;
 აქმოდგა კარსა მეტისა მოსათა უხუცესია,
 ათან ჰეტა მონა სამოცი, კით სელმწილეოთა წესია;
 ამოდიდეს, დია გამაფირდ, კოქი: „რამე საქმე ზესია.“

მისადამენ, „ფატან,“ — მითხრეს — „ბრძანება შეისა სწორთა,
 „,დღეს რომელი უსქ შემდგანა ქალი, შეგაეს შეფთა ორთა,
 „,აწ მიმგებრე, წაგიუვნოთ, ვლა არ გვიჩა გზითა შორთა;“
 უსქ მესა, დამტედეს ცანი, რისხვით ვცა გორა გორთა.

მე გაყირდებით ჭვლად ვეითხე: „რა ქალი ვინდათ, რომელი?“
 ამათ მითხრეს: „უსქ შემოსმდგნა პირი ეღვგათა მერთომელი;“
 არას მარტივდა, დაქსენა დღე ჩემი სულთა-მიდომელი,
 დაფორთოლდი, ზედევ ვედარი, კორცა ქვე კიშა მჯდომელი.

«მევკა, ვნხე იგი ტურქ მტრილად და ცრულად სხმულად,
ეკარწე: „შეო, ბედმნ ბედმნ კით მიშეხოლა, ჰევი სირულად;
„,ც მოპრუნდა რისხით ჩემევნ, იაგარ-ძეო, ამესხო სირულად,
„,შემსმინეს, მეოვე გითხოვს, ვარ ძძისოფის გულ-მოკლულად.“

მან მითხრა: „დღო, ნუ გიყვირს, ევე რაზომცა მნელია,—
„,ბეჭი უსულო ჩემშედა მტრივ დეისა მტნელია;
„,ტარუი რად მტრილეს, გიყვირდეს, აფი რა საცირეფლია!
„,სხვა და სხვა ჭირი ჩემშედა არ ასაღია, მკლია.“

თევალობა, ვითა მარტალიტი, გარდმოჯეარა ცრუმლი სშირი;
დაფა ასრუ გულ-უშიმრიდ, კვითი იორ, ანუ გმირი,
ლესინი ლესინდ არად გუნდა, მართ აგრევე ჭირად ჭირი;
ძმითხოვა, გარე ავიღითა მოიმურა ტანი, პირი.

აშე საჭურულეს, რომელსაც ფასი არ დაკლიტოდა,
თევალ-მარტალიტი ბვიღე, რაც ოდენ ძმედებოდა,
თვითო და თვითო თვითოსა ქაღაქს კუსტოდა;
ძმივე, მას წელს მევრ-ტეო, მაგ-გული ფიხის ჰედებოდა.

ფარქეთი: „ჩემო, ვახდა სიღმე გებძირების ესე გვარი;“
ძმით მონათა ხელია მივეც იგი პირი, შეისა დძიო;
ძეცირ მფლეხნ, მოუტება, ჰერქ ტაბლაგია, გაჭინდა სარი;
თვი მივა თავ-მოდრებით წუნარი, არას მოუბარი.

«შედა მთატება შეკრებული, გაჰქიდა ზაოტი და წარები;
ფერ იჭირვილებს სარჩნია, მუნ იუო არ სიწყვარები;
დგი რ ჭიბის მეფები, სარისა მსუბუქი ნარები,
ცეკვროოძით უთხრია: „ჰე, შეო, აქა ვით მოიგვარები?“

ფიო შეემან, მინა შეკრებული შექმნა თვალისა მფახველდებ;
ტექოების ჭრილია: „გამსაღა ნასეული მე უნისევლდებ;
„,დფოისატა კრიდე ფინტე იუო კაცი ამისად მსახველდებ!
„,გმართებს მისა მიაწურია, სელი თუ როოდეს ას კელად!“

«გვერდება დაისჭა, ეუბნა ტებილითა საუბარითა:
„,მოსხარო, ვინ სარ, ვით სარ, მოსული ვისთა გვარითა?“
მან არა გასცა ჰასუნი ზირით, შეისა დარით,
თავ-მოლერებილი დაღრევით ქვე ზის ცნობითა წენარითა.

არ ისტენდა მუტისას, რასა გინდა უპისაწერებდა,
ძეხაგან იუო გული მისი, სხეული რასმე იტონებდა,
ფრიდნა ურთგან შემწება, მარგალიტა არ აღებდა,
შეკრები მისნა გააკვირვენა, რასმცა ვინ აზრებდა!

ტექე ჭრიმანებს: „რა შევიგნათ, გული ჩვენი რით ისხნების?
„,ამა ორთა კიდეგანთა მზრი არა არ იქმნების:
„,ან ვისიმე მიაწურია, საფეხრელი ეგაფების,
„,მისგან კიდე არვისად სკალის, კადარცა ვის კუპნების.

„,ანუ არის ბოძენი ვინდე, მაღალი და მაღლად მჩედი,

„,როგო ღისის ღისისად უჩინს, არცა ჭირი ზედან-ზედი,

„,ეკით სიღვარი ასე ენის უძველესა, თუნდა ბედი,

„,სხვაგვენ არის, სხვაგვნ ჰურინავს, კონტა უშა, კით ტრედი.

„,დღეწომის ჰქმნის, შინა მოვიდებ მე ჩემი გამარჯვებული,

„,მე დაგუსველო ისი შეს და მისთვის დამსახურებული;

„,მან ათმეურინას წუთუ რა, ჩემცა კრით გაცხადებული;

„,მუნაძის მოვარე შუქ-გრიომით ჯდეს, შინა მოძირებული.“

«ეკლმწყვისა შეიღსა კითხორო გარუსა ეძხა, გულოფანსა,

ცყბირის წენედ და ოვალად, შენირის ზირის, ტენს;

ამამი ლაშქრის წასულ-იურ, მუნ დაჲ ჟოლუდა დიდის სინს;

ამამ მისთვის აშენდებდა მას, მნოთოსა დასაგანსა.

ამოიღეს, ტანა ჩაცეს შესამხასელი ქლისა,

ამას ზედა შექი მრავალი წილა მნოთობისა თვალისა,

დაბადებს თავსა გვირკვინი ერთობილისა ლალის;

მუნ გარდას ფრი იშვინებს ბირობისა გმტერებულისა.

აქეუმნ ჰპრძნა: „მოჰკაზედო საწოლი უფლის-წულისა,“

დაუდგეს ტახტი იქროსა, წითლისა მღრიმელისა;

დეგა თვით დიდი სელმწიოებ, პატრიარქი სირია სიულისა,

ამას ზედა დაჲსა იცი შეს, ლხინი შეკრემლო გულისა;

ცურანის ცერანის სადემია დაგეომბ მცველდად კარისა,
ძელმწოდე დასკვდ სიდიხდ, შეგვსად მოისა გვარისა,
ცემას უსეს უსიმო მუქაფად მის შის დრის;
ტევეტნ ბუსა და ტაბდაჭა მოსამტებდად ჩარისა.

დააგრძელეს სადიმოა, სხა შეიქნა მეტად გრძელი;
ქალი ზირ-შე ბერსა ეტეის: „რა ბედი მის ჩემი მეგლელი,
„სადგური სად მოგენულორ, ვის მიგენდი, ვისოფის ჩალი,
„რა ჭმია, რა ვეო, რა მერგების, სიცოცხლე შეირს მეტად მეგლი!“

ეცლევდა იწევის: „ნუ დავიტნო შვენისას ვარდის ფერსა;
„კუცალ რის, სუთუ ღერიომს მომხრიოლს ჩემს მტერსა;
„სიკედილძძის ვის მოკლეებს თავი გაცა მეცნიერსა?
„რა მისტირდეს, მშინ უნდა გონიერი გონიერსა!“

ასდევმი უშნა, უპრასა: „ისმინეთ, მოდიო ცნობასა!
„მოღორუეულსრო, ღლცდონსართ თქვენ ჩემს ჰატიონბასა,
„დძძდარი თქვენი ჰატიონი, ჩემს თუ ჰლობის სძლობასა,
„ჩემოფის ბუსა და ტაბდაჭა ცედად გლოს იცემს ნობასა.

„არ ვარივარ თქვენი დელოფლად, ჩემი გეს კიდევანია,
„მძმოროს ღერიომს მძაცი, ზირი მსე, სირთ ტანია!
„სხედია რას მწერა საქმეს, ჩემი საქმეი სხედია,
„თქვენთას ჩემი სიცოცხლე არ ჩემი შესაბანია!

«, Այսօրուհ տայես մազոցքազ, ըշվանս ճշուգը դանձէ,
 «, ովքամ ճացեռկատ տվանու նշրթռախ, և առաջն չի ճշուգու նենա;
 «, յես Նշռուն, մազցու և է շնորհեց, մենք մարմբա ըանձէ,
 «, մյ ըամենարդ, զամօնկու, տաշն ճանիպս նենա.“

Ժյումօնեն մարշալուր, կյուոյրմբա ռաց տյալու,
 մունեած գայրոցունց ըամենութեցնու, յուռուա լալու,
 մուկցա, յունեա: „ըամենմայր, զայշը օ քաղամենութեցնու,
 «, մյ զամենկու, զամրուն տվայնս մազանցու ճոճ զեցու.“

Մունեա մայնեց և նուսրոց մուն և է շնորհեցնուս մյուրուս,
 ճայցինց մուն մյուրուս, յուու յուռուս յունեաս,
 զամրունց քանեցնուս մուն յուռուս նուրուս,—
 շնուեյ, ոյ ոյիրու ռաս օյմին, պայրուս յմեցու մուրուս.

Առա ոյիրու մուսուս մուցելուս առուցյուն մունցին լոյնիսա,
 առուցյուն և ունագունածնուս նուսրոց մյունեց յունած դրունիսա,
 մյունուս ու զանցուս, պարաս, յունուրուս յիւրաւ ռունիսա,
 պայլաց շիւ ենանս ճանձնին, ճայմենուս ճամեցուրունիսա.

Առ և աջապու այսերուցյուն և յիմյ մուս և ինչանցու,
 յուրուսն ըանս ճանձնաց, մունց մուս ինսպայլու,
 մինչեն յարնու զամրունցին, ոյարուա ճանձնին միմյունու,
 ճանձնիս մոյարն զայշենցու, պայլուսնան հայսումյունու.

მისინიცა გარდისებრის, გაიძინეს მასშე თანა;
ქადაგის კარისა დამირება, ფატმანისა ჩემი ჰპრძნა;
დავე, ვიცან, მოვესვეე, გამიტირდა მეტა განა!
ძინა კოლა არ შემომევა, „რაჯ მწვერ?“ შემძნა.

მიძრძნა: „თავი ვიყიდე მოცემულით შენით,
„მექაუა დემონის შემიგზოს მოწელებით ზენით!
„კერარ დამბლება, გაძინება, ფიცხლება გაძგზვნება ცხენითა,
„საღამდის სცირაბლეს ჩელმწილე, გაცია მოწმვდეს რიგითა;“

შევეღ ფიცხლებ სავინისოს, ღეხსენ ცხენი უკეთესი,
ძევებაზე, ზედნ შეცეცი მსამრული, არ მოუქნესი;
ჰებიჩიძ, ოვეს ლომისა შესჯვეს მხე, მსამართა უკეთესი;
წაჭხდა ჩემი ჭირნახული, კურ მოვიძეი, რაცა ვთესი.

დღე მიიღორა, ხმა გაჭიჩდა, მოუკიდა მისი მდევარი,
ძორებებს შინა ქლავქი, ძეიქმნა ძოსაწევარი;
ტე მგიოსეს, გარტეი: „ოუ ჰპრიოთ მუნ სახლის, სად მე ვარი,
„მეუეთა ვიუთ შემცოდე და მათთა სისხლით შხდვევერი!“

ძოჭნახეს, ვერა შეიგნის, შეიქვეს ღაწაილებულის;
ძას აქთ იკლიუს ხელმწილე და კოვენი მისი სლებული;
დაჭინებულ დარაბისას კროს, შევლენ ის-აურითა დებული;
ძმე მოგვერა, ძას აქთ ჩემი გართ სინითლეულებული.

მის მოგარისა სადღოა კვლავ გიაშით საქმე კვლაცი,
ამ უწინა ესე გითხრია, რას მეტადა ისი გაცი:
მე კლას ვიყავ მისი ნებვი, იყი იუო ჩემი ვაცი,—
დანცია დაჭირის უბულობა და დიაცია ბორი ნაცი.

მით არ ვაკრიარ ქარისა ჩემსა, მწერე არის და ოზადად ნისი;
ისი გაცი ჩემსაგირი დარიანებს იუო მეტად ხსია;
ძელი გვიგურდა ერთობერთო, არ მაცეად თუცა ფლასი;
ნერარი კი სისხლი მისი სემბაზრიცოს კროთ თასი!

ესე ამბავი მასთანა კოქი დაცურდა, სელურად:
მუმასვე მოსელი მის მხიას და გარარება მეღურდად;
ცემებადენებას მეტადა არ მავავრულად, მტერულად;
ამ ისრე მევდრის გორისტი, იმ, თავი ვისხებ მე რელდ!

დამეტადდის, რასიმჯურა წავიკიდნით თავის წინ;
ლეგეს მებმე, არ მეგონა მე იმისი კოჭა მის;
მისირულ-იუო, მოსელი კოქა, შენცა მოსელ, შემძინ,
დად გადრე: „ნე მოხალო,“ მოგატენე მინა წინ.

დღარ დაბრუნდით, მოხველით, შენი თქვენ ჩემთვის არქნით,
ტეიფრენით ორნიგე, ჩემსედნ დაიკარენით,
დახდ მეტინდი, ღონწია ვეღარა მოვიგარენით;
იმის კლას ჩემი სიკედლი გულით სწავდა, არ ქით.

ოუժც ისი არ მოუკენა, მისუღლუო დარბაზს მიას,
ძებისმხრე კავრიანი, გული კევა ცეცხლები წვითა;
ძევე შეურალი გარდახსმენდდ სახლს ჩემს გარდაგვთა,
ძეღლია, ღმერთო, დძძჭმევდა, დძქოლვიდ მერე ქვითა!

მუქაფა ღმერთმან შემოგზდოს,— მადლია გეადრებდე მე რასა—
რომელმან დაშტენ შევიდობით ამ კველის შეურას!
აწ ამს იქით ჭატრილე ჩემს ეტლია და წერია,
დღარ კისიძე სიკვდილია, ჸი, ჸი, ჩავიჭერ მე რასა!»

ავთხნიდილ უოხრა: რუ გვის, წიგნისაც აგრე სწურია:
ძოლებარე მტრი ერელის მტრისგვან უფრო მტრია,
არ მიენდობის გულითა, თუ პაცი მუნიქრია;
რუდარ იძიძევ იძისენ, აწ იგი მჰვდრთა ფერია.

თვით მოხსნა, მას აქთ, ქალი გახტახტე შენ ოდეს,
რაცდადა გეცხნის ამბავი, აწ რა მისი გსმენოდეს;
კელავ იტევის ფტრმან ტირილით, კელავ თეალთა ცრემდი სდენილეს:
წახევნი შექი, რომელი მისიაქნ ველთ ჰუქოდეს!

Ճանաչութեան քարեանու յաջտածան մը յշրոծուսա
պատմանուսացան մնանա այտանգուղտան

առ, և արդյունու, և օպուշյուտ տացու և արծենի աջարյ,
մենի զյուրացուն զյուր և կանեն, մենու և օմանունց և առյ;
և ուրի, մենացյուն և սինու, և առ դիմու չից և արձու՞
մու յեցաց նուղուն և ուղալուն, ուրագ ինն յացլու, և առյ!

Դաշտեան օրյացուն մեայմենուն միյ, մատուն և նոյնաց նմանուա,
և ուրուցկեց և և եղանց դժունուն, մոնացյուն իյմու և յունու;
մեսպահու գշիմայիլուն ջին մէտրուն կաւելու և եցանու,
զյուր զագնենյ վերու բոյմունու, ուղալուն իյմու շաճմանցոյնունու!

Անեցու և մշունու մոմեյլուն, զյուր կայսերուն զյունու,
մեն զարոնքուն մզգումերյ, ու մօմենուն ուղարու,
ունիք, զմիլիքու պոյտուն, մոնին լինյանուն և յունու,
զյուր մօմանելուն և սանեցուն կրուլմեն նորուն կրունու.

«დღეს ერთს, სიღმო გამს, ჩიხუა იუო ოდეს შის,
წავდებ წინა დარავართა, ქრი მისნია სანგის,
ფიცინებდი, სევდ ძლევიდ მისისევ კონტის;
ფოჭი: „კუულია სენარი კოვლისამდა მამცის!“

მოყიდა სიმძე დარიბი მონა მოქსითა სამითა,
მონა, მოურდა მოსილი, სხვნი მეზურულებ ხმითა;
სასხლელ-საჭელი მოიღეს, ქალაქს ნერდი ღრძითა;
ესმილეს, სტამდეს და უბოძდეს, სხდეს მხიარული მითა.

„ეს კუურებდი, გუპერებდი; სოჭეს: „მოდ გაეისრენით,
«,მაგრა ჩექ აქ მოუქანი უცხოი შეცოცრენით,
«,არცარა კიცით გინ გინ ა, ანუ სით მოვიარენით;
«,ჰამს, კომანერთსა ამბავი ჩვენიცა კუთხრით ბარ ენით.“

ამით სხვთა მთა ამბავი სოჭეს, ვითა მეზურო წესია;
მონძინა უთხრა: „ჰე მანი, კნიგის რამე ჲესია:
«,მე მარგალიტს მოვიძი, თქენ ქერიძ დაგითენია,
«,ჩემი ამბავი ამბავით თქენითაგნ უკეთესია:

„მე გარო მონა მეუთსა მდგრინისა, ქვემ მდგრინბლისა,
«,მო მიჭებდა ცემა სენისა, მოისა დღხსმობლისა,—
«,მოუგიავდ ქმწევ ქრიფისა, ქმწენსრებელი ობლისა;
«,აწ. ჟიღითა მისთა და მისი ჟირდის, უკეთესი მმობლისა.

„,ღულარდესი არის დაცი, მაგრა კლდე, ვითა დობდა,
„,ეისაც არ დაჲოდს, ეს მისა ვერავის დაუკოდა;

„,მას უსხებ წვრდონი მძის-წული: როსან და ქრისი როდი;
„,აშ იგი ქავთს ხელმწიფედ ქვე ზის მირტმული წოდია.

„,გევსმა ამავეი, ზღვათ იქთ სიკვდილი დის მოისა,

„,ძეგლირვებელს ექ ხირინი, დაჲმაღეს ქნა სალგაოსია,—

„,ვითა გებდორთო დაქსება ზირისა, ხელოა მათისა?—

„,რომაქ მონა, თავადი მონისა ბეჭრ-ათასისა.

„,რომაქ ჭრძნა,—მოცავინსკვავს, მე ტირილსა არ დაჲსვლები,

„,მისნორის წავალი, ვამეკომბრებ, ალაფითა ავისები,

„,შინა მოვად მიაებული, აზრე ზედა მოვეწრები;

„,მუშა დის დატირებად წავიდოდეს, წაცავებული.—

„,უგიოსრა მისთა ხელისათ,—წავალ, თანა წაძირებული!—

„,წაგეიტანა მონა ძირ, ეკელატა მისები რწევით;

„,დღისით შისით ვეკომრობდით, ღმერთაც ვიტენით თუმით,

„,დია ვლეწეთ ქრავნი, ლარი წვენენ გარღმოვდებით.

„,მინდორ-მინდორ მოვიდოდით წექ ღმესა დია მნელსა,

„,დიდი რაძე სინათლენი გძმებინიდ შეა ველსა;

„,ვთქვით თუ,—შესა წეცი წეცით ჩამოჭრილი ზედ ხელსა!—

„,დამწეული მივეცით გონიბისა წეტნისა მაჯვლსა.

„,ზოგთა სიქეის,—არის ცისკარი,—ზოგთა სიქეის,—არის მოფრეო!—
 „,მას დარჩეულთა მიებროს, ახლოსცა ვნახე ბრეო,
 „,შორის მოვარეო, მივდიო, შემოვდევით გარეო,
 „,მით ნათლიდადე გამოჰქდა ხმა, ჩვენი მოუბარეო.

„,გვითხრა,—ვინ ხართ, ცხენოსანნო? თქენ საქედაი თქენი სოჭნით;
 „,გულანძროთ მოცეკვადი ქავეთს მოვალ, მერიდენით,—
 „,ესე გვესძა, მოვაღევით, აღვად გარე მოვარეობენით,
 „,ჩირ-შე რამე ცხენოსანი გაფაცადეთ თვალით წენით.

„,გმიშრიტეთ პირისა მნათობსა, ელვათა მოელვარებსა,
 „,მისი ციმტმი შხიასერ კვენტოდა არებსა;
 „,მირ-ძირად გვეტმინდოდა სიტევისა რასმე წენარებსა,
 „,გილოთაგან შექი შეადგა ჟედან გიმისა სარგისა.

„,კვლავ კვიუნით მას შესა ტყბილ-მოუბრითა ქნით;
 „,არ მონა იქო, ტყუოდა, ჩვენ ესე შეგიგენითა;
 „,რომექ შეატეთ ქლიანა, გვერდისა წაუდგა ცხენითა;
 „,ადარ გაუსტეთ, დაჭირვა ვებრეთ სელით წენითა.

„,კვლავ გვითხრეთ,—გვითხარ მართალი საქმე შენ შეებრ ნათებისა,
 „,ვისი ხარ, ვინ ხარ, სით მოსებდო მანათობელი მნელისა?—
 „,მან არა გვითხრა, გაუსტა წერთ ცრემლისა ცხელისა,—
 „,რა სიბრალოა გავსილი მოვარე, ჩანთქლი გველისა!

Գիշեա

„არცარა ცხადი ამბავი, არცარა დასაბუღავი,
„არა, არ გვითხრა, ვინ იყო, ან ვისგან ნეშვნობდავი;
„ქუპუშებ გვეუსწორდა, გუშირ, თავისა მერძღვავი,
„ვითა ასცირი, მჭერებელთა მისით თვალითა მღვდლავი.

„რომექ გვიბირძნა,— ნუ ჰქონისვთ, აწ თურე არ სათქმელია,
„იმისი საქებ უცხოა, სამოძღვანელად მნელია;
„ბედი მეფისა ჩემინისა არისავან სანატრელი
„მით, რომე ღმერთი მს მისცემს, რაც უფრო საკვირველია.

„ესე ღმერთისა მისაგველუდ მისი ჩვენთვის მოუცდად,
„მოგულისათ არმადანად, დაიგიმდღებს მეტად და;
„თუ დავმაღავთ, დავძელავნებით, მეუე წენი ამავა;
„პირველ მათი მეყრავბა, მერმე დადი აუგადა.—

„მივმოწმენით, თაბირნი არ კიდე გავატიდენით,
„დავბრუნდით, ქავის მივმორთვი, მს წინა მოვაკიდენით,
„არცარა გვაძრუო სელდა-ხელ, არცა თუ წაემიდენით;
„იგი სტირს, ღაწესა გულ-ძეგლიდ ჩატრცხის ცრემლისა კი დენით.

„მე რომაქ გვერე, — გამიშვი, კლავ ადრე თქვენი მსუბუქი,
„წ გულაბისროს ქლამას ვარ საქმის რასებ მღებლი;—
„მან გამომიქა, აქ სადე დარი მის წასლიერება;
„თანა წაგიტან, წაცავალ მე მათი ზედა მსწრებელი.”

ძღვა კაცია დღებზ იამთ ქსე ამბავი მონისა;
 ძე გაფერნე, შერტმრა ხავარი ცრებლოს ფანია,
 ტერიმა კოვლი ჩიძნი გიცნ ჩემის ღონისა,
 ცოლტაი ლხენა მომეცა, შეგავსი დროძისა წონისა.

ძოვიერნე იგი მონა, ასლო დაქსეი ჩემსა წინა,
 ფერისე: „მითხარ, რას იტერდი, გაუორნეა მექა მინა?“
 მას ივიჯვ კვლავ მაამო, რაცა შენით მომერმონა;
 და ამბავძმ გამაცოცხლა, სულ-მაარძვი დაძრინისა.

დღ ორნი მავნი მონანი მეჯანი საგანი ვრწყიბითა:
 ტერიოდ მოვერნ, წამოვლენ მათთა სელოვნებითა;
 ძოფასენ, ქაჯოს გვეტანენ, გარეცი თუ: „ნუ დასილებითა,
 ა, მაცნობეთ მისი ამბავი თქექითა მოქმედებითა.“

სამ-ღდე მოვიღეს, მაამექ, ფიცხლა ქითა გზისადა:
 „,მიუგრით მეოქის სიფას იქით წიბევისადა,
 „,კერვის შესაგძნ საჭკერტლად თფალი, მართ კით შისადა,
 „,ქექ დაუწინდეს საცოლევ როსას ცოლტას ქმისად.“

„,როსას შეერთოთო, — დულარდუხნეს, მფექსა უბრძნებია, —
 „,კერ ქორწინებად არა მცალნ, აუ გული ცეცლ-ნადებია,
 „,შემოვიქცევი, შევისმოობ, კინ ცისა შეედ ხაქისა;“
 ცინქეს დაუსევძმ, ხადემი ქრთაი უახლებია.

Եղածուն մկոնքին զրմեցուս մես տան վայրին
մտու, ռույ ըս Տէղուրու, մրյուն Խոմքոց մենու;
Վյզ ջայուրու մոյմին, յոնց պարու զաջողունու;
Ջայուրունցուս, Վահուլու պարու Կորու և Տանու.

Եթառ յալայի շխմջուս մրյուրուցին յուրմռուզունու,
Շխմջուս մոցան մաշարու կլջջ մարդու ու զրմյունու,
Մես կլջյուս մոցան զբուճուն և սուրումյուն երյունու,
Ժյուն առուս մերու մատունու, մուսու մյուրյունու միջունու.

Եցանուն յառու նօաջազ մոյմու կոչայն առ Շուռ-Խույնու,
Ետո ատուս կոմշուր ջուս, պայծայու և ևսյունու;
Վալայիս յարու և մոտուզ և մամ-ատուս և մամ-ատույնու;
Վայուն, զայսայս և ուղարձուն, առ յուցու ու զայս ռաս յօն!»

յոյ մննջու պատմունու Շուռ-Խոյնու, մաշան զաջունու,
Իւ մուսենու, օմօ, ևից առ զայցինու մեն,
Մյելինու լոյժուս մարդուն Շուռ-Խոյնու քանձունուն:
Եմնայու իյու և ալսենու մոտունու յումեն-ու քանեն!»

Պարման յոտեն: Աւայարունու, յա ևս իյուրուս և ևսյուրյունու,
Եյ մննջու և ևսարյունու մոմենմույ առ Շուռ-Խոյնու,
մաշան ևյոյ յայցուս զամշանյ պարու մույլուն,—
Վյայս պայծայու պարունու, բամ մյույմիս և ևորույունու?

მის ქალისა სიბრალელი ასითებს და მიღებს აღსა,
ასერა ქავნი უსირცონი რას აქნევნ, მავირს, ქალს?»
ფატმან უთხრა: მომიშმინე, მართლად გრძელ მანდა მერთალსა,
არ ქავნია, კაცნია, მაჩვიდიან კლდეს საღსა.

ქავნი სახელდ მით ჰქიანი, არიან ერთად კრიბულინი,
ედენი, კრიმზინა მცოდნენი, ზედან გასელოვნებულინი,
ფოფულთა პაცა მაქნები, იგი კერვისან ვებულინი;
მათი შემმელინი წამოვლენ დამირმალი, დაწილებული.

«ოქმენ რასე საყირეველსა, მეტონა თვალსა დაუპრობენ,
ქართა აღმურენ სამინელთა, ნასა ზღვა-ზღვა დამშობენ,
ფითა სბოლსა გაირშენ, წელისა წინიდად დამრობენ;
ტწადგეს, ღღესა ბევრად იქმე, სწადგეს, ბევლსა ანათობენ.

აძისოვის ქავად უბისუნენ გარეშემონი გველანი,
თემარა ივიც გუცია წერწერევე სორცილანი;»
აფთხოვილ მდგრა უსინძანა: აცეცხლინ დამისენ ცსელინი,
დიდ მამქნეს ამავინი, სიტევანი აწინდელანი.»

გულითა ღმურთსა აღიდეს ავთანდილ, ცოქმლითა ძექნელი,
სიტება: ღღმერთო, გმბდლობ, რომელი სირ ჭირია მოძლიერებლი,
ფოფილი, მეოფი, უთქმელი, უურთაგან მოუსმენელი,
ტწადგობა თქვენი იჩითად არს წენი გარდმომუნელი!»

მის ამისა ცნობისთვის ცრემლით დძურთხა ადიგებდა;
 ფტომნ ესედა თავისთვის, ამაღ ცეცხლას ქლავ იდებდა;
 ქმ ნამუსა იძინებდა, სიუპარულას იუპრებდა;
 ფტომნ ეულსა ქეცურდა, შირსა შეესა აკუცებდა.

მას დაძით ფატმან იამა ავთხნდილოთხა წოლითა;
 ქმ უნდო-გაბრად ქვევენს ეულსა ევლით ბროლითა,
 ჰელენს თიხოთინის გონება, მრწის იდუმლითა მრწოლითა,
 გული ხელ-ქმილი გასტრია მსუციავე თანა როლითა.

ავთხნდილ მაღვით ცრემლია სწეომის, სკდის ზდეგათ ჟესროთვისად
 მიგან მეჭნისა მორქება, ცურენს გიმრისა ნეფი სად,
 იტეფის თუ: ამხეყო, მიჯნურო, იტი ფნ, ვრდია ვისად,
 ტემისოდ ხეხვთა ზედა ვზი ბულოული მსუცესად ეპაფისად!

მუნ ცრემლია, მისეან ნადენი, ქვისეცა დასაღიონია,
 გამრისა ტეფრი აგუბებს ვარდისა ეულსა ფასია;
 ფტომნ მას ზედა იძარებს, მართ ვითა იდღინია,—
 თუ ევავი ვარდის იძოვნის, თავი ბულოული ჰეონია.

გათვნდა, ბანგად წარეიდა მშე, სოლელის შექნაკვდები;
 დიაცმნ უძღვნა მრავალი კაბა, ეძიჩა, რიდიბი,
 მრავალი უერთ სუნელი, ტურდე ჰერინგი, წმინდები,
 ლაცა გწადდესო, ჩიცვი, მე ნურას ნუ ქერიდები.

აფიანდილ სოქა: მაქტე ჩემი გადაცხდო ამ ღვესა:
სამოსისა კურულის ცა აქძღის ღეწესა;
მას ღლეს კოვლი საჭაბუო შეძრის ტანა მხესა,
მოიძრა დაქტენება, დაქტეგვას ლომი მხესა.

ფატმან ზური შეგაზა აფიანდილის საწეველად;
ემ შევიდა მოგაზმული მსარულად, არ პირ-პეტელად;
ფატმან ჭნასა, გაშევირდა, კურულის უმისელად,
შემოსცინა: დარე სჯოსის შენთვის ხელია სასურველად.

ფატმან მისია შექნისა მეტის-მეტად ჰეჭირევბოდა;
მან პასუხი არა გასცა, თავის წინა დიძებოდა:
შეკრევების, არ მიცომას, რა რეგებიდა, რა გვარ ჭმობდა,
თუკა რასმე იყერებდა, მეტი არა გაფიდოდა.

ზური სტამეს, გათეონეს, ემ მივიდა მისია მისა,
დვინო-შმელი, მსარული, დაწეს, ამოდ დაიძინა,
საღმო ქმი გაიღიძა, შუქი ველია მოავინა;
ფატმანს უხმო: მოჯი, მასე, მარტო ვარო, თავის წინა.

ფატმან მიუიდა, აფიანდილის ხმა ესმა მისებ ოხისა,
იტეოდა: მომკლის უცილოდ ტანი აღვისა მოხისა!>
გვერდისა დაისებ, ბალიძი მისცა მისისა ნისისა;
გვრდისა ბაღისა უწრდილოს ჩრდილი წამწამო ქისისა.

ბურანგლი ჭირისა: ეკე ფატმან, ვაცი, ეს საქმე შენია,
დაჭროული ამ ამბავსა, მართ ვითა გვეღლანაშენია,
ძაგრი აქამდის მართლი შენ ჩემი არ გიმენია;—
შემთი მომკლელები წამწმინდ შენი კიმრის სენია.

უკონიერ ვინე გაჭრი, პატრიმი ქარაფანისა;
მე გარ სხასეკეტი მდგლის მეფისა როსტეფანისა,
თავები სხისა დიდისა, მათისა შესაცვნისა,
ამაქეს პატრიოთი მრავალი საჭურჭლე-ხარდასნისა.

ამინ გიცი კარგი მოუვარუ, კროტები, მისხდომელი;
ამთ უესო ერთი ასული, შეკ, ხელთა მხრითობელი,
დაგია ჩემი დაწერელი და ჩემი დამძნობელი,
ამან გამომეტავა, დაგვდე პატრინი, მისი მძობელი.

ლომე შენ ქლი გოლლია, მე მენად მისვე ქლისად
მიერია კოლი ქექნა, მის, მხის მონაცემლისად,
მისთვის გაჭრილი მისხვეს, წეს ლომი ფერ-ნამერილი სად,
ცემცედებელად თავისად, მის გულისა და მძღისად.»

ბურანგლი ფატმანს უოველი უთხრა ძმინჯი თვისა,
ძმავი ტარიელისან შემისქა ჟეჭის ტეჭისა;
ურმისა: ამენ სარ წამდი ჯერ შენგან უნდებისა,
დორუ წამწმისა სმირისა, ერონის ფრთუსრ საუკავისა.

მოიდი და ფატმან, მეწიე, კუცანიეთ მისა რტყბასა,
ცუშველიათ, იყ მათობი წუთუ მოუქნენ შვებასა;
ცონც სცნობენ გაცნი, კველანი წვენსა იწყებენ ქებასა,
წუთუ კვლავ მიჰსნედნ მიაზურინი კრომახეროისა სლებასა.

ძომგვარე, ქაჯოთს გავიზანო იგივე მონა გრძნეული,
ქალის გაცნობოთ კველი ამბავი, ჩვენგნ ცნეული,
ძმნცა გვაცნობოთს მართალი, გმინათ მისი გამოიხინეული;
დღეროთმნ ჭმნას, ქაჯო სმეფო მოგესმას ჩვენგან ძლეული >

ფატმან სიტყა: დღეროთსა დიდება, საქმენი მომსედეს მო რანი,
დღეს რომე მემნენს ამბავი, უკვდევბისა სწორია!>
მოჰქმდა მონა გრძნეული, შვი, მორ ჭითა გორანი,
ურძმნა: ქაჯოთს გავიზანი, წა, გზნი გისჩენ მორანი.

«აუ გმომნედის სასმიროა ჩემი ქეთისა გრძნებისა,
ფიცხლავ დამიენ სასმილი ძენ ჩემთა ცეცხლთა გზნებისა,
ძმს მეს ჰყადრე მიზეზი მისისა განეურნებისა;
მან უორა: ქაჯლე მოგაროვა კოვლი ამბავი ნებისა.»

წიგნი ფატმანისა ნესტან დარეჭანის
წინაშე მიწერილი

ატმინ ხურის: დჟა, მნათიმო, სოფლის შეკა ზენაო,
ძენთა ძირის-მუოლთ ერევლთ დაწერებო, მარისენაო,
ძირის-მუებრით და წელიანო, ტურავო, ღამას-ენაო,
ძიროლო და ღალო, ოროვე, პვლივ ქროგან შენითხენაო!

თუცა თუ ქინ ამბავი ქინ არა მომასმენიე,
ძე გებ ვცნი მართალი, მით გულას მოგალხენიე,
ძენთვის ხედა-ქმინილს ტარიელს ამითო მოალხენიე,
აორნივე მაჟნედეთ წადღლას, იყი ჭარღამდეს, ქინ იყ.

ძორირულა ქინად სძეპრად მისი მმად შეფიცებული,
დეთახდიდ, მოემე არაბი, არაბებისებან ქემული,
ძენას-ეტი რონიტენ მეფისა, ვერფისებან დაწერებული;
ძენ ხურდი ქინსა ამბავსა, ღალი, ბომბად გაპონებული.

მუქი ამისთვის ქსე მონა გამოვეზავნეთ ოქმენსა წინა,
ცენტო ამბავი ქავეთისა,—მოხრულნაც ქაში შინა—
ამსხდაურო მეოძროა ატარობი წვრილდ გვინა,
ფინ არიან მცველნ შენი, ან თავადი მათი ვინ ა!

ოდაც იცი მხდაური, მოგვიწერე, გაამჭდავნე,
მერმე შენს საფრთხელს ნიძინი რა გაუზავნე!
აქენი კვლა აქმდისი ჰირი ღისინსა გაათავნე,
დღურთსა უნდეს, მოუქარენი შესალერი შეგაზენე.

ფარმან მისცა დაწერილი მას გრძელებისა სელოებისა,—
ესე წიგნი მიართვით ქალსა, შეისა დასგაბისა;
მას გრძელებისა მოლი რამე წამოასისა ზედნ ტანსა,
მასევ წამსა გარდიგარებ, გარდაჭურინდ ბანის-ბანსა.

წაფიდა, კითა ისარი კაცისა მშეილდ-ფიცხელისა;
რა ქავეს შექმნა, ქმნილ-იერ ოდე ბიხ-ბახი ბიქლისა,
უნიოდ შეკლა სიმრავლე მოქმისა, კართა მცველისა,
მას შექმა ჰერი სილამი მისისა სახურულისა.

ციხისა კარი დამული შეყლნა, მართ კითა ღიანი,
შეცდა ზენგი ზირ-ძევი, თბე-გრძელი, ტან-საბდიანი;
იგი შეს დაჭროა, კეონა სამისი რამე ზანი,
შესცვალდ ჭარდი ზაფრანიდ, ლაფარდის ფერდ იანი.

ଶବ୍ଦବ୍ୟାକ

իշխան յունին: «Ոս զարմացար, անյ սարյ հաջ քանիցի՞ն?
ըյ յար մռած պարմենիս, տվարն ի ունակյ ևադրեցի՞ն,
աճս բնիցն զամեթուղուս, առ ԾԱՇքընձագ զայնի՞ն,
մէսուս մշյնո մռուի՞րային, յարձու, աճրյ եւ դժու՞յնո.»

Յուրաքանչյ ցէպիցորդ այստեսուս մնուած ևս պարզաւուտ,
նշմին յաձնա, մզուրնելս ևստու զամենիս წեղանա;
մաս օյօ բնիցն մռածեն մէնկա տազուս կելուտ,
Նշան քութեցամն, օյութեց շնտարնս, աջուրոնս բրոյնչուտ Եպեղուտ.

Մռենս քէտուս: մասնից, յօն առուս իցմո միյնեցու,
անյ յօն մոցուս բրուկեցու, մովսա կեդան մըպէնցու,
մես մռաւենից: զոյքաջործ, ռածաց ռային յար մենիցեցու,—
ռուս բնմռուկուսուր, մես շիշտ մշնուս իզնուա միյ նեցու.

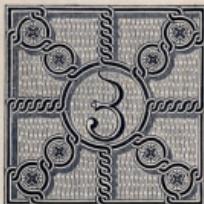
Պայտմենուս ցուլու մես շիշտ լուիզարտա մշնակցու,
մես հռմյ բրոյնչու ևսուղուն, կողատացա մշնարայուա;
ըյ յունից մշնու ամեցու մուտցուս կըլաց մումունցու,
լումրուտս յոմովմյ, մես շիշտ Ծարուլու առ ջաշուղու.

Ճի յոնից մոյքի մռայիւ մշնույրուտա հուրուտ,
մեն յունին ի ունուլուց յայցու, տվարն ևսրու հուտաց խորուտա,
ըցու մշնու մեյնեցու մըլացուտա, յօտ յմուրուտա;
ըյ յամռապ կացուն, ջաշոյցուն կիրապուտա նմուրուտա.»

ქალმან უთხრა: «ექმიროლების, ეძღვ, შენი ნაუბარი;
ფატმან ჩემი რა იყოდა, კიუგვ ვისი წინაგვარი!
ცედონიოდ არის სადექ ჩემი ცეცხლთა მოძღვარი,
რა მივუწერ, შენცა ჰყავდე, გარ ვითამცა გულმძუღარი..»

წიგნი ნესტან დარეჯანისა ფატმანთან
მიწერი დი

ირმესე ვწერ, აჟა, ხათუო, ღებისა მკობო ღებო,
ძისტან ტევე-ქმილისა სოფელმან რა მიუო, ამას ჭიდო!
ტე გლობ მათ ჩემთა პეტიონ სხვაც დმიტიო ზედო,
ასტ ენასე შენი უსტარი, მე ღიდად მეიძებათ.

დექ ართა დამსტექ კრძალულთა, გამიაღვილე ჭირები,
ასტ აქ სრულია ქავთაგან ვარ ასრუ დასტეირები:
ერთსა მცავს ქრის სამეფო, ბეჭრი ათასი გმირები;
დაბად მომისდა თათბირი და ჩემი დასაპირები!

ასხად ამბავი აქაური მეტი რამდა მოგიწერე,
ცეკვთა მეულ არ მოსეულ, არცა მოვლენ ქაჭი ჯერე,
ასტა სხანი უთგალაგნი მცენებ და მთი სიალეულე;
არასა ჭიდან ძებნა ჩემი, არ ვიგბის, დაიკურე!

ფინცადა ჩემი შებინელი მისრულა, ცუდმძელებია,
დაჭრების, იწვის, ენთების, ჩემი სწევს ცეცხლებზ აღია,
მაგრა მას ყარტრი, უსახაქ შევ, ამად არ დამხრალია,
ცუმისოდ ჩემი სიცოცხლე, ვძევ, რა დიდი მრალია!

ძენ ამბავი არ გაამსე მაშინ, ამად დაგისაღე,
ფერ იტერდა ენა ჩემი, თავი ჭირთა გაფარისხლე;
ცეკვებზები, საეგარელის შემახვევა, შემაბრილე,
რა წამოეა მემად ჩემად, მაუწერე, შეცისოდაღე.

მე რომ შეიორის, კმარის, ნე მომქლავს ამისითავე სწორითა,
მას ბევრისა ენსხვე, მოგველი მე სიყვიდითა ორითა,
ფერის ვინ მარტინი, დასტურად ვიცი, არ რამე ჭორითა;
არ დაგმორისილებს, დამჭიდე შეიისა ქვისა კორით!

დეთქმა ნიშისა გაგზავნა, აშ ეს გაამჭვავნა,
მისეულთავე რიდეთა ნაკეთი გამიგზავნა;
დესწი ჩემთის მის გამო ტურფინი სინისავნა,
თუ უდა თუ ფრად ბედისა ჩემისა შეგაქსდ შენია.»

წიგნი ნესტან დარეჯანისა საევარელსა
წინაშე მიწერილი

წ საევარელსა მიღუწერ გულაძოსკენიდი მტირალი,
ძისძნვე ცოტლიძეს დაუგნის ვის ვეგბიდა ვის აზია!»
დასწერა წიგნი, მძმელია გულის გასაგმირალი;
გარდი გააპინ, გამომნდის მუნ ბროლი გამომშევრევალი.

დჟ, წერ, ქე უსტარი ას წეტენ მონაგვაწები,
ტრინი გალმად მაქეს, გაღამი ხალველია ამონაწები,
აქ გული ქენი ქადაგდად გულსვე წემსა ვწები;
ცულო, ძაფ-გულო, დაბულესარ, ნუ აქმნები, აწ ჭბ!

დჟევდავდა, წერო, სოფელი რათ საქმეთა მქმნელი?
რაზომცა ნითობს სინათლე, წერთვის გერუცა მნელია;
არძმენი იქცომენ, სწუნიამენ მით, მათვან საწუნელია,—
უქენოდ წემი სიცოცხლე, ჭამე, რა დღი მჟღაია!

ჰენგადე, ჩემი, ვით გავეჭარნა სილულობს და ქმნის კრულობს,
ფერარ გნას საექარელი მხარული მხარულობს,
რეტარ რა ჰემნას უძრომხნ კულმან, ძენგან დაღისერულობს;
ფარცხადა დამბლული გონიამხნ დაფარულობს.

მენმან შეგძან, აქნამდის შენ ცოცხალი არ მეორე,
ტემი მეოქანა, გარდასრულდა სიცოცხლე და უოვლი ღორე;
აუ რა მენმა, მეტომქედი ფადიდე და დმერისა გორე,
მეტი ველი აქნამდის ჭირი ლხისა შეაწორე.

მენი სიცოცხლე მეოფეის ჩემად იმედიდ გულისად,
ფერლისა კროია წელუელისა და ასრუ ღაღაგულისად!
ძირიგონებდე, გასხვევე მე, ბენოვის დაგარკულისად,
ფზი შერდელი სილვარულისა, მის ჩემგან დაწერკულისად.

ესხედ, ჩემო, ჩემი ამბავი ჩეგვნ არ მოგეშერების,
ენა დაძრების, მოხმნით არგისგნ დიკურების;
ფარცხნ წამეგარა კრისტელთა, დმერისიც მას კრერების;
აუ კვლავ ჰემნა იგი სილულმან, რაცა მას შეეცვრების.

აუ სილულმან უარესი ჭირი ჭირს მიმისართა,
არ დასკურიდ ბედი ჩემი მთ ჰატიეთ მიავალ-გვართა;
ფერლუცა მიმცა შესაჭრობლად ქაჯო, მწერად სიოძრთა;
რედმან გვიურ ეპელად, ჩემი, რაცა დაბეჭდირთა!

ციხეს კი ესომ მდგალსა, თებლი ძლიერ გარდასწვევბიან,
ტყა გვირაბითა შემოვა, მცველი მუნ უედ ღიებიან,
დღისით და ღმით მოუქმინ ნობათსა არ დაცედებიან,
მათთა შემძელთ დაჭროცნ, მართ ცეკვლად მოვევბიან.

მუთუ ესწნო გეგრანინ სწავათ მეტოლოთ წესითა!
მუც მე მოძღვავ ჰირით, აძიხებ უარესია;
აქნ მევდარსა გნახვა, დაფიწვი, ვთა ძალა კესით;
ძოგმირდა, დამისე გულითა, კლისაც უძვრესით.

ძებნინ შექმნა, უქნოსა არეის მიშვედს მოვარე შენი,
ძებნინ შექმნა, კორვის მიშვედს, მოცავილე სამნი მსწნი;
აქ თავსა გარდავქუცვ, ახლოს სახლვან დიდი კლევნი;
მული ჩემი შევერწენ, ზეკოთ მომხვევნ ნუთუ ფრთენი.

დღერისა შემვეღრე, ნუთუ კლდავ დაშნების სივლისა მრიმსა,
უეცნდის, წელსა და ძიწსა, ჰაერთა თას ძრობსა;
ძომენეს ფრიენი და დაფრინდე, მიუხვედ მას ჩემსა ნიდოსა!
დღისით და ღმით ქნევედე შეისა კლვათა კრომსა.

აშე უშენოდ კერ იქმნების, რადგან შენ ხარ მასი წილი,
ცედვნიძე მას იახლე, მისი ეტლი არ თუ წილი!
მუნ გნახო, მნიდე გსხოს, განინათლო კული ჩილილი,—
ოუ სიცოცხლე მწარე შეიხდა, სიკალილიძა მწონდეს ტბილი.

ტე სიკვდილი აღარ მიშიძნს, შემთავადოვნებ რაღაც სულას,
მაგრა მენი სიყვარული ჩავიტნე, ჩამიჩა გულას;
მოძეგონის მოძორების, მუსტების წელული წელულას;
მუცა მტირ და წუცა მთვლოვ, წემო, ჩემსა სიყვარულას.

დაბაი, ინდოეს მიჭმართე, არგე რა ჩემსა მმობელას,
მტრითაგან შეიწრებულას, კულებით სულადუხურიაბელას,
ეულას აღისნე ჩემისა მოძორებისა მოძობელას,
მომიტონები მტირალას, შენვის ცრემზაშეუმრობელას.

ლაცა ვიჩივლე ბედისა ჩემისა, კა სიჩივარად;
ლინს, სამართლი მართლი გულისა გულას მიგ რად;
შენოფის მოკვები, გაჟინები გორანთა დასევიერად!
ფირე კუოცხლოარ, გეჟოფი სატირულად და სატეფიარად.

დჲა, ინიშნე ნისხი შეწულისა რიგისა,
ცაჯძიკეთია აღამი, ჩემო, ერთისა კიდისა,
ცენდა დამრჩეს სინცელოდ მის იმედისა დიდისა,—
რისხვით მოძორუნდა ბორბალი ჩექწედა ცისა შეიდისა.

ესე წიგნი, საყვარულისა მისსა თანა მინაწერი,
რა დასწერა, გარდაჭევთა მათ რიგეთ ერთი წევრი;
თავმოხდილსა დაუძებდა სისხი, სიგრძე, თბითა წევრი,
ძლიერებან სიელი მოჟერის, კორნის ფრთხოთათ მოხაბერი.

იყი მონა წმინდაში, გულანშაროს მიმავალი,
 წამ ერთ მიქანა ფატმანისა, ღღე არა არ მრავალი;
 რა აფთხებილს გაუსრულდ საქმე მისი სასურველი,
 ხელ-აღა-ურთის ღმერთს ჭმდღომს, ცხობასრული, არა მოგრძლი.

ფატმანის უთხია: «ამისრულდ ქაშად საქმე საწადელი,
 დღიდ შენი მოჰირვება ჩემის არის გარღუსრული;
 წავალ, ღვრომად აღარა მცალი, ღრია მისრულა მარწმდელი,
 ფიცხვლავ ქაჯოს მოვიყვნო. მათი მომსობარწმვედელი.»

სათენმან უთხია: «ჟე, ლომი, ცეცხლი აწ უფრო ცხელდების,
 მოყმორების ხითენის, გული ამისთვის მნელდების;
 იღწრავა, ჩემი ნე გაგება, სედი ეპურკა ხელდების,
 თუ ქაჯი მოგეხწერებიან, მუნ მისგან გაგიმელდების.»

ემძინ ფრიდონის მონანი უბმნა, მასთანა სდეველინი,
 უბრძანა: ტევდორი აქაძის, აწდა ვართ დაცოცსლებულინი,
 რაცა გეინდოდა, მისით სმენითა გაასლებულინი,
 ტექნითა მტერთინი გიჩენენე წელული მით ჭგლასებულინი!

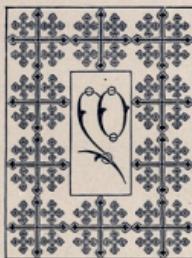
მიღით და ფრიდონის უამის ამბავი არ საცხაფავი;
 ტე ვერა ვნახავ, ვისწრავი, გუს ჩემი არს სასწავავავი;
 მან გაასაფის სხა ხაფი, ჰვლავ უფრო გასხვავავი;
 თქმენ მოგცე ლარი ჰეელი ქე, ჩემი სააღაფავი.

ძემსა ზედა ღიღი არის გალი, ოქმნებან დანადები,
ამდღლსა სხვაგირ გარდავისდი, ოუდა ფრიდონს შემუშაბი;
აწ წილეთ აველუკა, მეკიმრეთა წინადები,
ამის მეტსა კურას მოგცემ, კუცი, აძად გმუშჩები.

ასახლი არ მასლაგის, არ მაღ-მაქეს გაცემა სხიომებარისა;
მისკა მართ საესე სომხლიდი, რიცხვი ტუროსთა კარისა;
უბრძანს: «წადით, წილეთ, გზა წავლეთ მისვე არისა,
ფრიდონს მართვით უსტარი ჩემები მშვენიერისა.»

Վօցնօ ազտանքուն և ազգան մօվյերուն
պրոգունա վօնա չյ

ԱԵՐՅԻՆ: Պղուջուն մարալու, կըպերյալու մշոյու մշոյու,
ցոռմուս միջոյուս մալույալու, միյու, մշյմույյոյու,
մուշյալունու դա մորիշյալու, մորիտա նուխլուս միյլոյու,
ոյմշունուն մման մորումու և ալունու դայույյու!

ՀԿՈՒՆԻ զիսեց դա մուշամեցած նախալու կուննեյլունուս,
զարցա մուկցում և յմուս, իյմուս զահունեյլուս:
Շմունիս մարտունած ամեցո նորուս միյց և և նեյլուս,
զամարինեյլու ցոռմուս մուս, կըպերյուս զամարյալուս.

Ոցո միյց իբառ մյայուս չըշցէ, յայսուս նաբումերուս;
Մյին մուշյու մունիս ունմեած, ույցա զիս և ունմերուս,
մարշցուսու վիյուս ծորունուս և վիյուս, զարդու նախումերուս;
Վյու վալուս յաշնու առ անդացն, մայրու և ա յամարու.

დუღუ-მსიარებლი კისარქშ, ამად არ ცოტებლი მხილდების,
ძსდედა შენ და ქენა მმა ხრო, მნებლი გაადეილდების;
რეცა მოვინექს, უცილოდ იქმთ, იგი არ აგცილდების,
არ თურე პატიმ დაგიზგას, კვეჭ, კლდეცა გაგილბილდების.

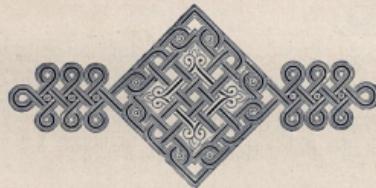
დწ შემინდევ, კერა გნისე, ძორს ამისთვის წაგარე,
ექა-ეს კონა აღარია მცალს, ჰატიმრად ა იგი მოვარე,
ადრე მოვადო მხიარებლი, წყინი ნახვა გაიხარე,—
ამის მეტი რადა გამართ, მმასა მმურად მოქმედრე.

ამა მოხათა ჩემსებდა გარედაუსიდლი გულია,
ამოდ მმისხერებს, თევზნიცა გული ამისთვის სრულია,
ქება რად უნდა მას, ვინც თქვენთანა სინ-დაზულია,—
ამეცავსი კველია მხედარსა ჰქონს, ესე ბრძენთაგან თქმულია.»

ესე უსტარი დაწერა, ქეპრა და წაცასეია მნ,
მისცა ფრიდონის მოხათა გარდას და ომითა იამნ;
შესთვალუ ზეპირ, რაც ქსნდა სრულდა, მართ ვითა ჰერა მან;
მათ მარგალიტი უწევნის მოწისა კარძნს დიამნ.

მოქნასა, ჰქოვე აფონზილ ნაფი მისია მხარისა,
გამოქმართა იგი შეს ბრიოთა საქსე მოვერისა;
მაცა დაგდება უშეიდა ფატმანის გულ-მწესარისა;
მისთა გამურებლთა ნაკადი ჩასდის სისხლისა დფარისა.

ჭარტან, უსწინ და მოხანი სტირან ცრემლითა ცხელითა,
იტევიან: ღმერთ, რა გვიგავ, დაბეჭედ ცეცხლითა შეველითა,
რად დაგვიანელენ შენისა მოძორევისა მნელითა?
დაძაგვილისენო სელითა, ჩვენითა დამძარეველითა!>

წა ს უ ლ ა ბ უ თ ა ნ დ ი ლ ი ს ა გ უ ლ ა ნ შ ა რ თ ი თ
და ტ ა რ ი ე ლ ი ს შ ე ე რ ა

მოვლინა ზღვები აფთანდილ მე საჭრითა ოითქ ხავითა,
პირ-მსიარები აცორუებს მართ ოდენ მარტო თევითა;
მას შექმა ტანიელის უსარის მით ამბავითა,
სერ-განეჭრობილი გულითა არს, დვოისა საქსავითა.

მოწურვილ-იურ ზაფქული, ქვემით ამოსელა შემანისა,
გარდის ფურცლისის სიძნი, ლორ მთის საქმინია,
ეტლის ცეალება შეისაგას, შეკვიდა სიროს ტნისა;
სელ-ჰომნა, რა ჭახა ეჯაილი მან, უნახავძნ ხანისა.

აურგვინძა და და ღრუბელი ცროდეს ბორილისა ფეხითა;
ქარდთა ბაგათა, მითვე ვორდისა ღარითა,
უბრძანა: «დიშერებ თელითა, გულ-ტებილად შემსედეარითა,
მისად სანაცვლოდ მოვილენ თქვენთასა საუბარითა.»

რა მოგვინის მოვარე, სდინდის ციუმლინი მწარენი;
 ტარიელისკენ იარნა ძან გასანი საწყინარენი,
 უდისტრინი და უბრინი, უცხონი რატე არენი;
 სადაც ჭახის, დაჭირცის ლომ-კეფი მოძამინარენი.

ქაბინი გამოჩნდა, იამა, იცნა, სოქვა: «იგი კლდენია,
 ასაღა ჩემი მოვარე და გისოფის ციუმლი მდენია;
 დინის-კარძა ჭახისა პირის-პირ, ვუძინო, რაცა მშენია,
 არ მოსულ-იყოს, რადა კენა, ცედ ჩემი განხდეონია!

თუ მოსულა, უდონით ძინა სინა არ დაჭირდა,
 ძინდონის სიდე წაფილდა, მსუჯისაქი კვლობ კლიდა,
 ძალის თუ, ჰემ-ჰემ წაფირი, იცონებდა, იხედებდა,
 ქა სოქვა და მოუქცია, მინდორთაქ წამოფილა.

მიაცორების და იმდერის მხარეულითა ტულითა,
 მართ სისელ-დებით უკივის სმით მით სისირეულით;
 ცოტა წარვლი, გძინებდა შეე სისათღითა სრულით,
 ჰემისა პირის ტარიელ დგას ხმლითა მოძახულით.

ტარიელის ლომი მოყენა, მით ხმლის სისხლი სცხემოდა;
 ჰემისა პირის ქვეითი დგა, ტენი რა სილებოდა,
 კივილი აფთანდილის ქმნოდა, კოცებოდა,
 ჟეჭენა, იცნა, გაიჭიდა, მისკნ მირმოდა, სილებოდა.

ხმალი გასტევორება ტარიელ, მაჟმართა მისია მოძილება;
უმა ცხენისაგან გარდიშორა, ჰევინდა ეტლისა სწრობილია,
მათ ერთიანებისა აკოცეს, ჰევინდა ელევაზა ჭირისილია,
ხმა ჰაქრის ფერად გაუხდა კორდა, ხშირ-ხშირად ჰოძილია.

ტარიელ მოსოქვა ტარიელით სიტევა ნატიფი, შეფერბი—
სისხლისა ცრემლისა შეტევა წითლად გიმრისა ტეპრები,
აღვისა წერო ცრემლისა მოჰრიუას ნაგადი ბევრები—
რადგან შენ გნახე, რა მგამა მატიფი შეტრევს მე რვები!

ტარიელ სტირს და ავთანდილ სიცილით ეუბნებოდა,
გაღმამდის, ძოწი გააპის, კალთაგნ ელეა ჰერთებოდა;
ეტერა: ფეხან ამბავი, შენ რომე გაძებოდა,
ღწევა გაახლების ეფავილი, ვარდი აქმდი ჰენებოდა.

ტარიელ უთხრა: «ჰე, მხაო, ქარის, დღეს რაცა მღესენა,
ფოველი ჩემი სლოსხო მინსხავს, ნახეა შენია;
ძიხვად წე ჰეოს დმტრიმბი წამალი, არცა-არა მოგიმენია,—
ეკუმანდა სოფელის ვით ჰეოვა, რაც არა საქმე ზენია!»

რა ტარიელ არ შესჯერდა, ავთანდილება მო დაწენარდა,
მის ამისა დაუფენიბა ვედარ გასძლო, აუქარდა,
გამოიღო რიდე მისი, ვინ ბავეთ ვარდი ვარდა;
რა ტარიელ ჰასა, იცნა, გაძოველო, შემოვარდა.

Վիզնո և վարյ ուժուս օւնա և պահածող մեն,
Էւրուս ճանապարհ, ճայցա, քորդմեն, պարտականմեն,
Նշանու զայլեցնես, մուսկուրունա տագո զամուս ըսլամեն,
Խոնո զբա զամլանես չարոյն զբա զյուն, զբանա խօսմեն.

Ճառանձուլ շաքրիւրիս ւարոյանս, շնուռուզ մայ-մջանրյանս,
Մյուշուրունիւ, մյուլազ մայմարտա մեն, Ըստուզ մուշանրյանս,
զյուն, զբա ճանա ճամփարուս, երշանազ պայսանանրյանս,
Խոնու խօսմեն նույսուզ մետ մուս մուսանրյանս.

Ճառանձուլ ճանապարհ ըստուզ, կըսուս կմուտ մյունյունուտ,
յորունա զայլեցն նմուն-նմունազ, այստեսոմեն նույսուզ մյունուտ,
զայլեցու լուսու, զառուզուլ միջամբուս պայունուտ,
մյուսուտ վյառուս զամուշեցն, մուս զամիշաս զյունուտ.

Կնուս օնոյն, ճայցու նույսուզ հանդուռա մուս մյուրիւս:
Ռուցա զբանու, առ պայնու առցա մեսց ևս, առցա ըյունս,
Շյալու կիրայուտ ռաջ ճայցանետ պայսուս, մյուլազ դասմերյուս!
Ժյանազ կըսէ, զբա զայլութես զայլ լուսուս մյուս-մյուս.

Ճյ մոյզալ իյմի մոյզարյ, ռա մմարտյուս զայնուլյույլանս,
առայս զամունազ ևյմիս, առ քամուտ զայտնյույլանս!
Գյուր յաբո յարցա զյուն օյմ ևյմիս զայնուլյույլանս,
այթյալ: Նոյնուրյ զմունուլու նշանս ևյմիս մյուլանս.

უქორის-ქმილი ტარიელ მეს შეგახდედ ნატესლისად,
აფთახილ აღგა, გამოვლნ მამის საძებრედ წევლისად;
მან ჰერგა სისხლი ლომისა, მოაქას საქსებლად აფისად,
მეტრდას დასხა, გავეჭხდა დაჭერდი უკრად ლალისად.

აფთახილ მეტრდას დასხა მას ლომისა სისხლი ლომისა;
ტარიელ მეტრისა, მემორა რაზმი ინდოთ ტომისა,
თვალი ადახენა, მიეცა მალი ზეწმოვლომისა,
ლურჯად ჩას შექი მოვარისა, მხისაგან შუქ-ნაკითომისა.

ზძორი ვარდო ვასძძის, ფურცელნი ჩითხევივიან,
ზაფხულის შეის სიახლე დაწყევს, გვალვას ჩვიან,
მარია მას ზედ ბულბული ტურფსა სხსა ჰეივიან,
სიცეკ ხწვავს, ერგა დასწრომს, წელული თრავერვე სტკივიან;—

აბრევე გული ქაცისა მოხვავისებლად მეულია,
ჭირსა და ლხინედ თრუევე ზეგან მარი ვით ხელია,
მიწევ წელულების, საწუორი მისა აროდეს მრთელია,—
იგი მიენდის სოფელსა, გინცა თავისა მტერია.

ტარიელ ჸახა ნაწერი კვლაუცა მევლელის მისისა,
იყითხვეს, თუცა ასეობს კითხა წიგნისა მისისა;
დუავის ციფლძმნ სინოლე, ბოლოდ ჩას შექი დეისისა;
აფთახილ აღგა, დაუწეო თხრობა სიტევისა ქქისისა;

იტენის თუ: ჩაქმნად არ გარება გაცისა გახწიფელულისა,
აწ რაღად გვპროფეს ტრირილი, ჰსძმა, დაქსნელი ქმნად ღიმილისა;
დაშე, წვეიდეთ საძმორდ მას შისისა წახდომილისა,
დარე მიკიცნ, მიუგნა არს შენგან მონდომილისა.

ფითა გვპროფეს გახარება, ჰირებლ ბერე გაფიხარნეთ,
ტერე ჟუქსნეთ, გვეგმარინეთ, ქავეოისებნ თავით ვარნეთ,
ტბებლით ჩვენი ვაწინმმდევრნეთ, მათი ზურენი დავიგარნეთ,
უქირებლდ ქემიგიცეთ, იცი შერთო დაგადარნეთ.

მერე ტარიელ ამბავსა ჰეითხებს, აღარა ბნედებოდა,
ჟექსენის, თველის აძარნის, მავ-თეთრი ელება ჰეკიოებოდა,
მართ ფითა ლალსა, შეისავან მას ფერი ქსალებოდა,
ჯინ დირსა, თუცა წალობით ცა მოწუნებლებოდა.

ბეფანებისა მაღლი უბრძნა, ქნა უფრ საუბრისა:
მე ჟნია ქება ვითა ვოქება, ბოქნითაგან საქმიარისა!
ფითა ზე მთისა წერილის, მოჟრწუშ უვაილი ბარისა,
დამწევიდე ღენა ცრემლისა, ნარეისთა ნაგებარისა.

მე ვერა ვაუროვ ნაცებალსა, ღმერთი გარდეისდის ციერი,
ტეგეარილოთ მასთა შემოგზდოს შექვთა ჩემსაგიერი!>
ჟექსებს და მისა წავიდეს, მათ ლხნითი ჰქონდეთ მლიერი;
აწ გავეაძლო სოფელსნ ასმათ, აღრიღგნ შეიწი.

ქაბისა კარის ასმათი მარტო ზის, არ ბარგოსანი,
შექსებნა, იცნა ტარიელ, თანა ემა ჭირმაგოსანი,
ორნივე ტურფად იძეგოდეს; კით იდონი მუთხანი;
მარნივე იცნა, აქარდა მიშველი, ზერანგოსანი.

აქამდის მიწევი ენასა ქაბის მისელა მოტირალისა,
აუ გაშევირდა დანახებ სიცილით მოძღვრალისა,
ზორადევტული აჯარდა, ცნობა უმს, კით მოფრალისა,
არ იცის სტნა ამისა, კურ მისგან სისურტყლისა.

მათ რა ჭანტენა, შემთხვევლეს სიცილით და გიღლთა ჩენით:
ჰე, ასმათო, მოგვიგიდა მოწევადა დვოისა ზენით,
ფეროვე მოფრე დაგარეული, რაცა კენადა, იგი ჟმენით,
აუ გატებდით ბევრისაგან ცეცხლით შრეტით, ჭირთა ლხენით!»

აუთანდილ ცეტნა გარდეჭხდა ასმათის მოსახლეობლად,
მან მიჭეო სელი ალებას, შეო მოჭედა მისარწყელად,
ეჭლისა და პირისა აკოცებს, არის ცრისლისა მურსემელად;
რა სტნო, რა ჰქმებ, მიამა? კურ შენი მოაჯე ველად!»

აუთანდილ ასმათის უსტარი მისეცა მისისა ზრდილისა,
ალიგისა შეო დოშემარისა, მოქარისა ფერ-მისდებლისა,
უსტნა თუ: «ჭანტენ ნაწერი მის პატიფ-გარდხელისა,
ამხე მოგვეხსნა, მოგვეცა ჩვენ მომთრება ზრდილისა.»

ასმათ რა ჭახა უსტარი, სცნა მისი დანაწერობა,
გაჲქვილდა, ზერძნ აიღო, ათრითოლების, ვითა სელობა,
ტერფით თხემძღის გაუნდა მას მეტი საკვირელობა,
იტევის: «რა ქახე, რა მეტის, არსება ამისი მრთვლობა!»

აფახნედი უთხრა: რა გეძის, ესე ამბავი მრთვლია,
ლესინი მოგვეწა, მოტემორდა უკვედი ჭირი მსელია,
ასე მოგვეხდა, უკუნი ჩვენთვის აღარა ბსელია,
ამოროტა სილია კეთილმისა, — არსება მისი გრძელია!»

ინდოთ მეფე შიარული ასმათს რასე ურმძნებდა,
ერთმანერთსა ქეყრდეს, სისარული ატირებდა;
გარდას უედს ქორის ბოლო ნამსა თხელსა ჯურებდა,—
კაცსა დმერთა არ გასწორავს, თუმცა კაცი შეიგებდა.

დაწინისა მისცეს დიდი მადლი, სოჭები: დაიჭირ, რაცა სჯობდა;
აწერდა კვანით, უარესსა ზირი თქენია არ გაბრჭობდა;
ინდოთ მეფე სელ-განერობით შიარული ამს ჰიმობდა;
ქვასს შეკიდეს შიარული, ასმათ რასე ჰისინდობდა.

ტარიელ ეტევის აფახნდილს: თხმინე სიტება ასები,
ფიამობ რასე ამბავსა, მოამედ ნუ გქნასები:
აქ ოდეს ქვაბნი წავესევნ, დაქოცებ დევთ დასები,
ამს აქთ ჰით აქა ძეს საჭურტლე ჭირ-ნაფასები.

მე აგრე არა მისახავს, მართ ვითა არა მწყობრა,
მოღი და გაეხსნათ, შეფინეთ, საჭურჭლე თუ რა ზომია;
იამა, დღის თორჩოვე, არცა ქვე ასმათ მჯდომარა;
და ჰულუშის კარი თორმოცვა, მათგან არ ზედნ იმთა.

ჰულუშის საჭურჭლე უსახო, პელაშ უსახავი თებლიას,
მუნ იდვა რიუე თვლიას; ხელ-წმინდად განათლიას,
წნევის მარგალიტი, ოდენი ბურთის საბურთალიას,—
გინცა ჰუმა რიცხვი თქროსა, კურვისენ დანითვლიას!

იგი სახლი თორმოცვე შეგან იუო კატენილი;
ჰულუშის ქროი ზარადასანა, ბავრისასოფის ახლად ქმილი;
მუნ ბავრი უკუკი ფერი ასრე იდვა, ვითა მწილი,
შეგან ქროი კიდობაზი ღაბეჭდილი, არ კახსნილი.

ზედ ეწერა: აქა ძეს აბჯარი საკვირვებით,
ავა ჰუსარადი, ბავრი, სმალი, ბასრისა შეწელით;
თუ ქანი დებთა შექმნენ, იუს დღე იგი მწლოთ,
ცემის-ქამისოდ ვინც კაჭხსნის, არის მუგეთა მკვლელით.»

კიდობაზი გაჭხსნეს, ჰულუშის მუნ ბავრი სამი ტანი,
რასაცა ვით შეიძინებ შეომარისა სიმი ემანი:
კაჭები, სმალი, მუსარადი, საბარეული მათი მუვანი,
ზერშესტისა ბუდებითა იუნენ, ვითა ლუპეუმანი.

თვითობის თვითო ჩაიცეს, თავის თავის გამოისცდიდას,
კაცუ-მუსირდის, ძალარის მართ კურა კურ მოჰკიდის;
ხმაღლი რეინას მოქერის, ვით ბენის მეტის სტრიდის,
მართ უდირის კურდად ძებენად, ჰერტიებ, არ გაჰმიდის.

სიტქეს: ფეხ ნიშნად გამოიტის, გართო კარგითა ბედით;
დღეწიმის მოგვეჩნა თველითა, ზეცრდმა მონახებითა;
ადგეს იგი აპარი თავის თავისა ქედით,
თვითო მათ ერთი ფრიდონის საძრიმილდად ძეცტეს დკვრით.

ოქროც რამე წაიტანეს, მარგალიტი ღარისებია,
გამოვდეს, გამოატედეს ორმოცივე სიტურგელები;
აფონდილ სიტა: დამს ტეთ დაფამურთ ხმაღლთა ნები,
დამს ღამე არსად წაფალ, რა გათქნდეს, არ დაჭდებია.

აქ, მატევარო, დაჭხარე მძად უტეკიცესია მმოძილინი,
იგი მოკნუნია მმოძილია, სხვის კურვისებ სტრიბილნი;
ორნივე გმირი მოქმენი, მამაცობისა ცნობილნი,
რა ქაჯეთს მივღუნ, კასინჯოთ ამი ლასერით სიბილნი.

ტარიელისა და აკთანდილის წასკლა
ფრიდონისას

ა გათენდა, გვემრონეს, წილიანეს ასმათ თხნა,
ნურაღინის ქვეშაბედი შეისეინ მთ უკანა,
მუნ ვაჭროძეს ოქროს ფარად ცხენი მისცა, არ უძღვესა;
აფოსნდილ კმ კოლონისად, სხვამცა კინცა წილია.

აღნეს და ზედან შექვედეს ნურაღინის მევობეთა,
კოგი ჰასექს, მოეწომათ, ფრიდონისთვის გაგოთა;
მუნ ავთხნდილს ინდო ეტევის: ეგუწევ პარგოთა სიძმაგეთა,
ძორი, ფრიდონს გავლენასანეთ, კოგსა მისსა მოგადებეთა.

კოგი წავუდოთ, მოსირებას ესმის კოგისა წილებად,
ეგამოემროვის სიომრად, კვდოთა სისხლისა დაგებად,
ახახედად გვიცნობს, გაჭერობის, კულის მეჭლისის დაღებად,—
ამთა კარგი ლალობა, ლაზას შევიქმნს ლაღებად.

დაიწეს ჰერობა ტაიპით, ფრიდონის უკეთესებსა;
მენ მეჯოგეთა ფანისი შემძნათ, ესრა პენებისა,
უკილეს: ფინ სარო, მოქმენო, ვინ იქმო სატესა ზესებსა?
ფოგი მისია, ვინ მტერისა ჰერივს სძღლია, არ აკანესებსა..»

მათ მშეიღება დაიწეადეს, მეყოვეთა გავეიღეს;
მეყოვენი მიისჩებეს, ხმანი მთნი გააღიღეს:
ცეცხლელელო, გვიცხლელო, მეობრუთა ამოგეწევეიღეს!»
ხმა შექმნა, შეიფრინეს, ფრიდონის ჰერივს, არ დაჭრიღეს.

შექმაბა ფრიდონ, შესკადა, შეკაზელი გამოვიდა;
ხმა შექმნა, შეიფრინეს, რაზმი კვლათა დაჭრივიდა;
იგი შენი მოვეცენეს, ვის სამართი ვერ დაჭეწერიდა,
დაქართა ხარდები, ცირსა მთსა უფარვიდა.

რა ტარიელ ფრიდონ იცა:— «არ ვნასეო, ვინცა მინა,»
მეზრადი მიისჩადა, გაიდიძ, გაიცინ;
ფრიდონის უთხრა: რასა ჰქლიმი, ჩვენი მთსელა რას გეწენა?
ცურად აფი მსპინძელი მოგვიმები ომად წინა.»

ფრიდონ ფიცხლდა გარდაიჭირა, დაჯორდა და თაფანი-სცა;
იგინცა გარდაუსდეს, მოწირებეს, რვაცესცა;
ფრიდონ დმტრისა სელა-აღქურობით უსასიონ მაღლი მისცა;
დიღესული აფოცებდეს, იცნობდინ იგი ვისცა.

ფრიდონ უთხრა: ოსას სდეგით, მოვლოდი უწინარე,
მე მსა ვარო, სამსახური თქვენი რატა დავზუარე;»
ჰპვანდა, ოუმცა შეკრილ-იუქეს თრია მხენი, ერთი მოვარე,
ერთმანერთი დამშექნეს, გაყმარონეს, იქცეს გარე.

ფრიდონის სახლს გარდა ჭედეს თრიავე, ტურივად გეგულსა,
ასტლის დისებძმის აფიხილის, მისა მძღ შეფიცებულსა,
ტრიელ დასჯად საჯლმისა, ოქსინ-გრძლაგებულსა;
მათ უძღვნეს იგი ამავრი ფრიდონის, ჭაბუქად ქეგულსა.

უთხრეს: «ეურ ქამად არა გადას სხვა შენოვის არძევნია,
ამარა ტურივანი მრავალით ქვე სადმე გვისხენ სხვნა;»
მან დასჯად პირი მიწისა, არ დაუოუნ სხნა;
ტემოვის ამისი ბოქება არს თქვენი შესაგებნია.»

გამოისუნეს მას დამით ფრიდონის მასიმლობითა,—
აბანის ჭაბანა, ააქსნა შესამოსლისა ძღირბითა,
დაჭმოსნა ტურივა ტურივთა, ურობისნერთისა მკობითა,
თვალ-მარგლიტი დარიბი უძღვნა ოქროსა გომითა.

უთხრა თუ: «ეს სიტევა ავის მასიმლელისა,
ეცგას, მოსწეროდეს სტურობა თქვენ ბომნისა, ვითა ხელისა,
ამაგრა აღ კონგა არ გრძეა, წალი სკობის გზისა კრძლისა,
თუ ქავნი მოგვეჩრებით, საუში არს სიმნევისა.

დღითა რას ჯქწევთ ლაშტირია, გრინი გვიჩდა და ცოტანი,
ცსმისი კაცი გვეუფლების, წავიდეთ მართ მეოტანი;
ძეგ ქავეთს ქავია მეომრია დაგანწირ სმალია გოტანი,
რას აღრე ქორებო, კისიცა მოგვილაგს აღვის ამო ტანი.

ქავეთს ერთხელ კლაც კუოფილეარ, ჰესაფო, თქმენცა გმაბრუბის;
ფოფლენით კლდე, გარეშემო მტერი კრია მოადგიბის;
თუ ღლუმად არ ჰეჭუფალო, ცხადად ბებმა არ ეტების,—
მით ლაშტირი არად გვინდა, რაზმი მაღვით კერ მოგვევის.

იგინიცა დაემოქმებს იმ მისსა საუბრისა,
მუს დაკვეთს ქლია აბხათ, ფრიდონ მასკემს სისუარისა,
თვით სამასია ცნებისასია წაიტანდეს, გმირთ დარსა,—
ბოლოდ დძერთი გაუმრავებს კოფლის, პირელ მენასრისა.

ზეგ გაიარეს სამთავე, ერთგან მძაღ ჟეფიცებულია;
ფრიდონ გზა იცის, იარეს, დღისით და დამთ რებულოა;
ფრიდონ სიუძა: ფახლიაფ არყოა ჩვენ, ქავეთს მასხლებულია,
დეათვას დამთ სვლო გვიჩდა, მთ არას გაძერანებულია.

ამა ფრიდონის თათბირისა სამნივე ერთგან ჰესმიდიან,
რა გაუთენდის, დაგვიან და დამთ ფიცხლიდ კლიდიან;
მიუიდეს, აჩიდა ქალაქი, მცემლოთ კერ დასრულებიდიან,
გარე კლდე იუ, გუამეთა სმა კარუთ გაადიდიან.

ըզօրնանու յարեա վահպեր առա առանո մէսալուս;
մա լոռմուս վնակյէ վահպէր, մողբոյ ջգան մին նարյան;
Նովյալ: Հուտառամատուրուտ, յօսա ևյանուս, ճի շամունիցա մեյլուս,—
ան առանո աշոնդին, ոյ շամունիցա միմնյան».

თათბირი ფრიდონისა აკთანდილისა და ტარიელისა
ქაჯეთის ციხეს რომ მოადგეს

რიდონ სოქეა: ფიტევე სიტევას, კეპა, ჩემი არ ღმძღვრია,
მუშა ცოტანი ვრო, ქალაქი დიდთაბან სიომარია,
არორისაპირ იმი არ მაღ-უშებს, არ გამი საფეხსრია,
ათას წელ ვერსიო შეფუძლო, თუ ზედ დაციხები კარია.

ტემია სიმცირისა გამზრდელი სამუშაოთოდ შერდიდას,
მახუავლებს მათი საქენი, მასტუნებლიას, წევრონდიას,
ასრე გაფიდი საბეჭისა, რომ თვალია ვერ მომენდია,
ფინცა შეკრეტდიას უმაწვილი, იგიცა ინატრიდია.

და ვინცა იციო ჟემთა შეტეორცა საგდებელისა,
მას ერთიას ბურჯას გარდებაგრო წუმერი საბლისა გრძელიას,
მას ზედა გაველა დაგრილად მისანი, მართ ვითა ველისა,
თქვენ ჭირდ გიუთ მიგნითა ნოუნა გაცისა მრთელისა.

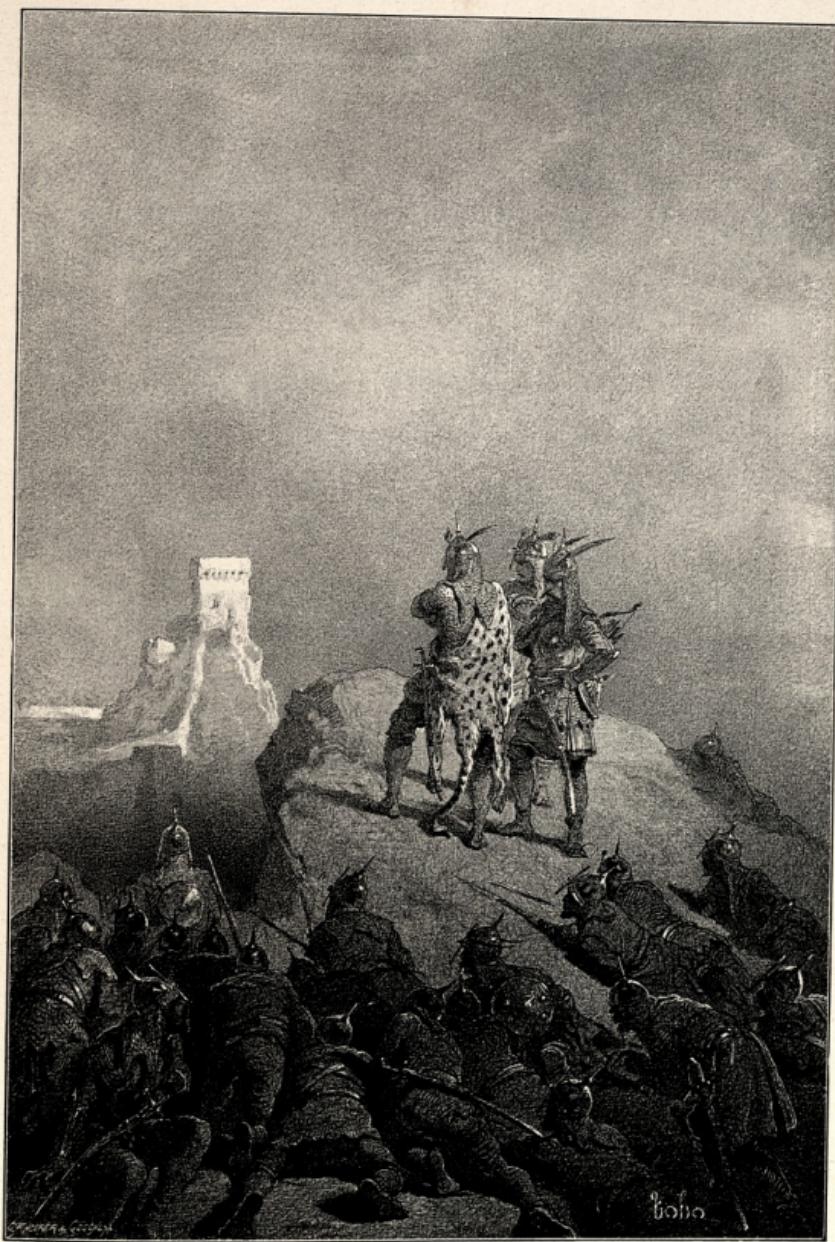
დაჯინითა გაფლა არად შეის, ჭირად გატანა ფარისა,
ძიგნ ჩაქტები კისებსად, გეცები შეგვესად ქარისა,
«ლამწროთა დაქორც, გაფახვამ—ჟანხოთ გაღება გარისა—
თქვენცა მენ მოდიო, სადაცა ცემბათ ზრიალი ზრისა.»

აფთნადილ უთხის: «ჲყ, ფრიდონ, მოუვანი ვერ გიჩივინ,
ლილიძა მელავთაგან იმყდა გაძეს, არა წელული გრძივინ;
ცისათბირობ მეფლოთ თათბიროთ, მტერთა იქავლას-ივინ,
ძაგრა თუ გიშეის, კუშაგნი რა ასლო ასლო ჰეივიან!

არა გახვიდოდე, გუშაგთა ეშმას ბაჯინისა წერება,
ცაგორნობენ, თოქსა მოუტვიონ, ამისი ქსემს დაჯორება;
წაგისხევს ცედიდ ჰევლით, დატრეს ცედიდა ჭმება,—
ეუგი თათბირი არ ვარგა, სხევბრ ჭმნეთ თავისა ტურება.

ძალობს, დადევით დაბალულით თქვენ ადგილის იღუძლისა,—
ისი განი არ იტირებნ მესავონს, ქალაქს ქემვალს—
ცაგაჭროდა ჰევებაზძი, კიბე საქესა მე მუსთალისა,
ერთსა კორსა გარდავკიდებ მუსარადის, კაბესა, ხმალისა.

ისამთავე შესვლა არ ვარგა, თუ გვიგრისან, არს საოუბი,
მე მარტო ქებალ ვაჭრულად და ვარგად შევეტევები,
ძალვით ჩაეიცეპ ბაჯარისა, გაფნიდები, გავეტრევი,—
დამერთმან ჰემსა, უფად ვადინოთ მიგნით სისწლისა რუები.

մուշնօտա մռավալու մյ սնաեցած քորութագ,
առվան բարյո քրու պայնու, յազալու մեջակաց ըմութագ,
ցաղարիցու ջազալուն, ցաշենշամ, կնիսու ցաջուն քարութագ,—
առ ու ու սեց նշառացէս, տքին քանանցու, յար մռավալու մա նորութագ.

Ծարոյշալ յութեն: Էյ տքին ցաշն ըմութա մյրի ըմութան,
տքինսա մալուշան տքինը էնչու տատութան, նորուն;
պայցը ընչութ ուժ պայցեցա, ու ցաջու նմալու ցորուն,
ցաշունդա մամեն տքին ցանձնացէս, ու ումեն քիմեն ցափութան;

մաշու օյզինու հիմուցունց ևսմուս ռանեյ ոնցադու:
մամ յիմեն իյմեն յեղամինցան, Կյած ցարջմուջացէս, մյու զուա,
առվան ցիւնցայ ուժ պայցեցա, յամունաց մասես մյ զուա!
զեյ մյ ջամենյուն, նյ յոնտան ևսօմքու տքին ևստոցա.

մացա տատութան յիս կյանձ, պմենան իյմու մռանեւյնին:
ցոյցոյութ յակու ևս-անս, ու դամյ նինց նույինին,
ևսմույզ ևսմունու մայմարտու, պայցենց դաշնելութա ւեյնին:
մռանամնան, յըմուրունու, իյմու նմալու մայցութ մեջու նյու.

պայցենց մայմոնցու, մայպահնցու, յըմ մռանեւյնինց յարյոնս,
ևսմունց յարու մայպահու, սեց ցարյու յայլութա ծարյոնս,
մամ յորմեն մուշնօտա մոյցու ևսմելուն ևսդունյունս,
մեյլու կալու յինցութ մայմոնս, մա հային մելոյ նեներյոնս.

պարունակ պատճեն: «Եմուզօն, քամուզօն, զուցո մյ ռա,
մացա լուսնիս հյժմանը մուսկուրոնի բարտա պյուն,
առջու գումարոն, առ զուցուա, վաշտի բացոնդա վաշտա միջոն,
առջան յառա առ զումարոնդա, իյուն զութեն և ուժնին ռա».

պարունակ ձարձու չմենազոմեն և յաշարուա յեռջանիուա,
մանկան զուցունի մատ վյաջանուա, և օրիզա-ծորմինուա,
յուրմանյուրուա յուղանանին ձարձուանուա, մատու միջոնու,
զարուա լունին ու լույսինին, յայտուա մյունջուն լուսնուա.

յաշանց յուրմանյուրուա մուշպին և օրիզա-մյունջունու,
ձասկունին ուցու տատմուր, Ծարուն զանկունինու,
զուցունի զուցու ան-ան, յայլուա զմուրուա և նեյնու,
լուսնուս մյունջուն, ուղարկու մատ մատու հանձանյունու.

ուցու կանչուն մյունջուա զմունին, մենափա մյուրուու,
մատ և մատ մյունջուա մատունու կայուրուն նատլուուս լուսնուու;
ըստու մատ կայուրուն կայուրուն մատ վյունի մյուրուու,
ու կայուրուն մյուրուն ամուր, զուու մյուրուրուն կայուրուու.

իյուն ան յուն նախլումու մատու և սայ ու ձարու,
ռա կայուրուն կայուրուն մատունու ու մատու ալույսուն ձարու,
մուշ ու կայուրու մուշունացուն, օնմուն և սայի ու կայուրու,
մայրա ռա կայուրուա մյուրուցուն, մամու յարունա վյունուու.

თურა ფრიდონ და ბერანდილ სიცეო-მცეუწიდომნია,
ბაგრა ტრია შემძელი არეისგან მოსნდომნია,—
შექ მათობილა დაჲეარიანი, არცაღა ნათლად სოძლნია,
აშ იუჟრები, მიმენელო, გემნეს ფიცხელნი ამნია.

სამთავე სამხად გათევეს, თვითომნი თვითო კარები,
თხა შევათ ჭაცი სამხას, ეკელადი გმირთა დარები,
მას დამით უქნეს საღანიო, უცრუო, ასჩქარები,
გათენდ, გაჩნდეს, მიჰმარიოს, თავის-თავ ჭერნათ ფარები.

ზირუელ ძმოდ მოგიოდეს მე სავრთა რათე მაგიერად,
მათ მაგნით ვერა უპრემეს, ვერც დაჲნედეს გულ-ხმიერად,
გულსა მიძი არა ჭონდოთ, ამოდ დინს და ნებიერად;
მიღების, გარე მუზარადი დათურეს ფამიერად.

ანაზღად ცეკნი გაჲჭესილეს, მათოასმან შეპტა წრიდო;
რა ჭახეს, გარნა გაასტენეს, ქალაქით გაჲჭედა წრიდო;
სამთავე სამუნით მიჰმარიოს, თავსა მით უმენს რიალი,
იერეს ნომსა და დაბდაბსა, შეიქმა ბუკთა ტერციალი.

მამინ ქაჯეთს მოიწია უსაზომო რისჩა დფისა:
კრონთს, წრიომით შემსეყველმნ, მოაძორა სიტებო შისია;
მათვე რისხეთი გარდუბრუნდა ბორბალი და სიმრევე ცისა,
ველი მევრათა ვერ იტევდა, გაზიადდა კარი შედრისა.

ქაცის უკრაფად და ჭრებდის სმა ტარიელის საფისა,
აბჯანისა ჰერეწილის, გაცვდეს სიძარე კაჭვძნ-ქვისა;
სამგნოთვე კართა შესკარნეს, ჭირნი არ ჰისხეს კაფისა;
რა ქალაქს შექჩდეს, შეიქმნა სიგრძეს ციხის სწრაფისა.

აფთახიდლ და ლომი ფრიდონ შეინით ერთგან შეიუარნეს,
მტერისა სრულდა აეწევიტეს, სისხლი მათი მოკლვარნეს,
იუკლეს და ქრომბერთი ჭისხეს, დღდად გაქსარნეს,
სოქეს: ტარიელ რა იქმნოსა მისად ჰერეწილ ფეხლიდ არნეს.

ერთმნეცა არა იცოდა, ვერა სცნეს ტარიელისა,
ციხისა გარსა მიჭმარეს, რიგი არ ჭრიანდათ მტერისა,
მუნ ჭისხეს რიეუ აბჯანისა, ნალექი სხმლოთ წევრისა,
ათი ათასი ნობათი, უსულო, მზგავსი მტერისა.

ციხისა მცელი უცლადი იდგა მართ ვითა სწეული,
თავით უერსამდი და ჭრილი, აბჯანი მუნ დაწეული,
ციხისა გარნი განსმეული, კართა ნალექი სრული,
სცნეს ნაქმრად ტარიელისად, სოქეს: «ასექე არს მისუელი.»

გზანი და ჭრებდეს შეებზმული, შევიდეს და გაძვრეს სურელისა,
ჭისხეს, შეისა შესრეწლად გაძმოება მოვარე გველსა,
მუსირადი მოეხადა, ჭიერის აკერა თბას ლელსა,
მკერდ მკერდა შეეწება, გარდაეპირო ელი ელსა.

ქავერდეს ერთმნიერთსა, აკოცეს და ცრემლნი ჭრვარნენ; ამას ჰეგანდეს, ოდეს ერთგან მუშაორ, ზუალ შეიგორნენ; შეე რ ვარდს შემოაგდეს, დამვენდენ და შექნი არნენ,— აქანამძის ჭირნახულთა, ამას იქით გაისარნენ.

მთ ერთმნერთსა აკოცეს, დგანან ჟელ-გარედაშობილნი, აკლავ შემწერნეს ხმირ-ხმირად ვარდი ბაგეთათ სამობილნი, აწ ესენიცა გაფარდეს, შეკრის სამიუჯ მმობილნი, ამას შეესა მისცეს სალამი, წაღეს მართ ვითა ხმობილნი.

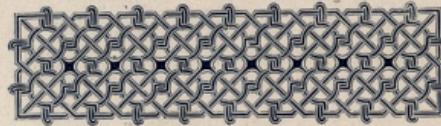
შეე მოეტება პირითა ტურფითა, მოცინარითა, აკოდა მინთა მშველეული ლაგიშნ ცნობითა წენარითა, მთ ძაბბლდე მძლიუ უძრისა სიტყვითა მით ნარნარითა; თორივე ერთგან უმნიობდეს ტურფითა საუბარითა.

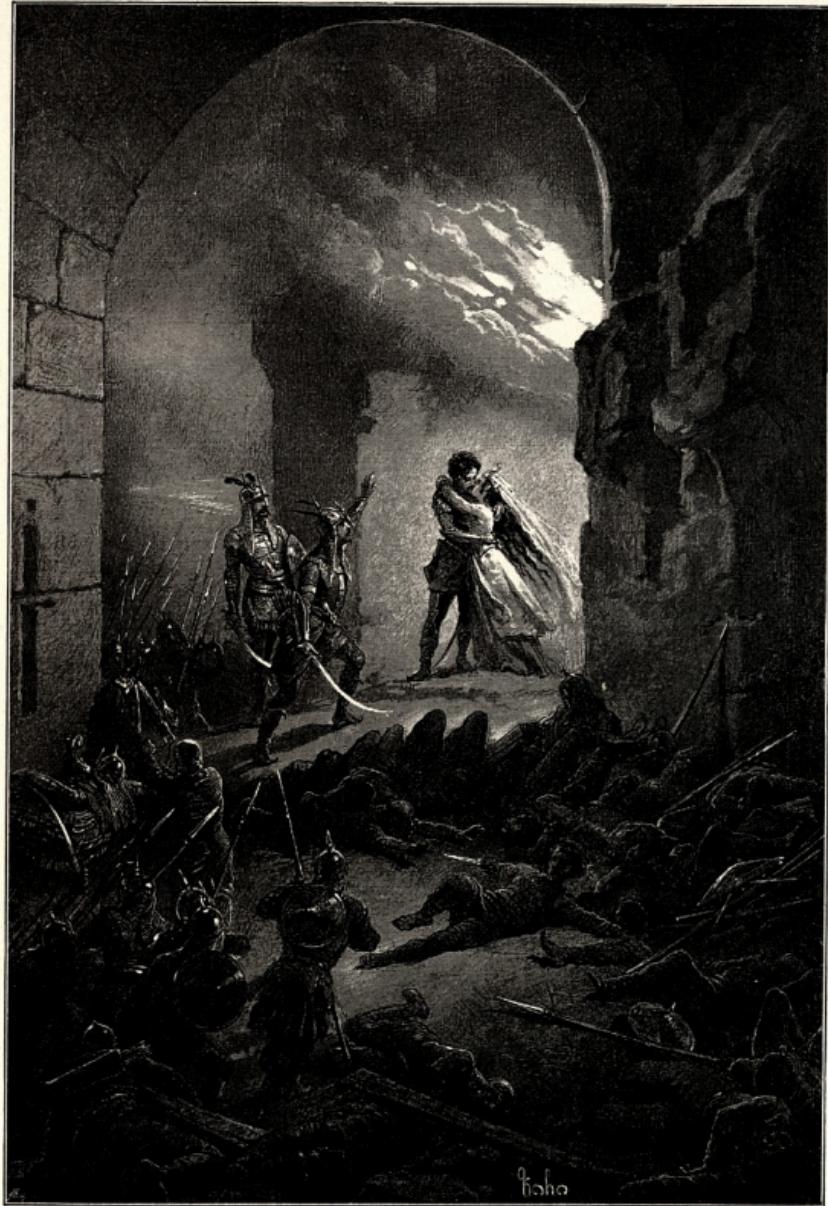
ტარიელნენ უსალაქეს, მს აღვისა მორჩისა, ვით ხეს, მოულოცეს გამარჯვება, ერთმნერთი მოაკითხეს; არა სწორდა, არ იანხეს, რომ აბჯარი არ გაითხეს, თავზი მხითა გადალომენეს, მთნი მმორლენი იძელეს, ითხეს.

სამასისა კაცისგან ას სამოცი შექვოლოდა, ფრიდონს უმიმის სხათა მისთა, ძაგრი ერთ-კერძ უსაროდა; მოჭინხეს და არ აცოცხლეს, როგა მმორლოდ დარწიმოდა; რომე ჭირეს საჭურჭლენი, აწმცა თვალვით ვით ითმოდა!

მოჭერილეს კორი, აქლები, რაცა ვთი ჭრებს მაღამი,
სამი ათასს აჭერეს მარგალიტი და ოფალები,
თვალი კვერი დათლილი, იაგუჩი და ლალები;
იგი შე შესწეს კუთხს, არს მთვან განაგრძელები.

სამოცი კაცი დაგდეს, ქავეთის ციხის მცველი,
წამოუვაჩეს იგი შე,—მათიდა წაგვრა მნელია—
ზდგათა ქალებსა დაჭმროსეს, თუცა გზა მუნით გრძელია;
სოჭებს: ლატბან გნახოთ, მუქაფა გვამს მისი გარდუნდელია.

მისელა ტარიელისა ზღვათა მეუისას
და ფრიდონისას

ღვათა მეუისა წინაშე გაჲტზაქა მახარისელი,
შესთვალა: ძოველ ტარიელ, მტერთა მღვე, მოსრვით მსობელი,
ცაჯით მომუავს ჩემი შეკ, ჩემი ლასკართა მსობელი,
მწარინ, გნახე ჰატიფით, ვითა მაბ და მშობელი.

და მე მაჲტს ქავთა ქეშნას და მათი დანადებია,
ძელუო, გრიგი გველი მე თქვენგან წამეიდებია,
ფატმას უსნია ჩემი შეკ, ღვათა და სდებია,
მისად მუქაფად რა გოძღვნა,— მმულს ცედი ნაქადებია!

მოდი, გვასენ, გავიარდეთ ქეშნასას შესა ვირე,
სირულედ ქავთა სამეფოსა გიღღნი, ჩემგან შეიწირე,
ცაცი შენი შეუეტნ, ცისე მაგრად დაიჭირე,
აქ ვისწრაფი, ვერა გნახევ, შენ წამოდი, ჩემ-კერძ ირე.

თქვენ უბრძანეთ ჩემმაგიერ უკისის, ქართველისა,
ცემოდებ ზანოს,—იამების ნახეა მისი სწილის მისია—
მისებნ კიდე ინტრიდა ჰქონებასძეა სწავლა კისის,
ფინ შესაცა უნათლეა, ისრე კითა ბროლი ფისის!

რა კურ ტარიელისა ესტუმრა ზღვათა მფლობელია,—
წესია, გული გაჭრობის ამავესა გასაქრთობელია—
მისეა მდგრად და დიდება ღმერთისა, პროთოლის მშენელია,
მძინევ შესჯვა, არ უნა მისელი სწისადა შემოყვას.

ბარებ აჭერიდა, გააგო ქმა ქორწილისა მთის,
მას მაქებ რიცხვი ტურფთა, არ სიდადე სათის,
ფატმან ჰქავს თან, იარეს საფლი დღის თის,
უხარის ნახეა ლომისა და შისა, სმელოა მათის.

შორის ვაგებინეს სამიცვა დიღსა მეუქსა ზღვათისა,
გარდაჭედეს, მდიდრად აყოცეს, გარესწელეს ქარს სახთის;
შეასწეს ქიბა ტარიელის, მან მდგრად გაუადის,
ქალი რა ჭახეს, სტრფიალის შუქს მას ბროლიბა ქმთის.

ფატმან სათენს, მისა მშერებას, ვებოლდა ცეცილი ნელი,
მოქსვა, გარდეკოცა სელი, ფერი, ზირი, ქლი,
იტების: «დაქროთ, გემსახურო, განმიხლევდა რაგიან ბნელი,
ჟუნ სიძოკლე ბოროტისა, კეთილია შენი გრძელი.»

ქალი ფატმას ექვერდა, ტებილად იტეპის, არ გაშეურდოს;
დღერთმას კული განძინათლო გასულქილი, გაცილენებდო,
და აგრე გრ გაგსებული, წინას გიუგ გით მცხრალი,
ამებმას შეკი შემოსდგნა, ჭრდი ძით ჭიბ არ დაშერალი.

ზღვით მეუე გარდაიხდის შენ ქორწილსა მეტად დიდა,
ქაჯოთდა დაუმაღდა, არ გაუძეა დღესა შეიღისა,
უნგად გასცემს საბომეცრისა, საჭურჭლეულსა ანაკისა;
ჰერთერისა დაფნერულსა უედან სცვევენ, კით ხიდა.

მუნ იდვის გორი ლარისა, სტარიისა და ატლანტისა,
ტარიელის უძვენა გვირუენი, კურ დანაბები ფისისა,
იაგუნდისა მრთვლისა, ვეოთლისა მეტად ხისისა,
ყვლაუ კრო ტასტი თქრისი, წითლისა მართ ხალისისა.

ნესტან-დორევანს ქაბას უძვენა შემუელი თვალითა,
იაგუნდით წითლით, ბადანით და ლალით;
დასხელს ორნევ ქალ-უძნი შირით ვლე-მერთდლით,
მათი მტერუელი დაწენეს, ცეცხლით მართ ასვლით.

ბუთანებილს და ფრიდონს უძვენა უსაზომო დიდი ძღვენი,
შეირფასისა უნაგირი, უპოვენა თვითი ცხენი,
თვითი ქაბა თყალიბი, უცხო ფერთა შექთა მაგნი,
მოახსენეს: დაბლი რა ფოქათ, სფიანცა დავლა თქვენი.

ტარიელ მადლის გარდისძის; ტურფა სიტყვითა, ქითა:
 დიდად ვაძე, მეფეო, ზორევლ სახითა თქვენითა,
 ძერძე აგავსენ მრავლითა ტურფა უკრითა ძღვენითა,
 ფიცი, ძირი-ძირ არ ჩავლა წენ თქვენი კარგა ქმენითა.»

ზღვათ მეფე ძაბხსენის: ცელმწიული, ლომი, ქველო,
 ძაბხლითა სიცოცხლეო, ვერძერებელითა ძორით მეგლელო,
 ძხევების თქვენი რამდა მემდენი, ძევიერი სისახელო,
 რა ძოგძორდე, რა მერცების, საჭრებელად სისურელო?!

ტარიელ ფარმას უბრძანა: ამ თავი მენი მიდი,
 დავ, გელი მენი ხემსედ გარდუსხდელი დიდი,
 ამ რაც ქავთ საჭრებელე ჭავითით ძმიდიდა,
 ძოძილებიდა, წაიდე, არ გიდე მომიერდა.»

ფარმას სათუნ თავენი-სენ, ჭარებუს მადლის ეტის-მეტისა:
 ძე, მეფეო, მენი გაურ ძაბხის ცეცხლისა დაუძრესისა;
 რა ძოგძორდე, რა ვიქმები, მე დაბადებ, ვით რესის,—
 ას, ნეტარძი ძაბხლითა, ჯვალის თქვენისა ვერა-შერეტის!»

ზღვათ მეფესა ეტეჭიან თონიუე შუქთა მაფენი,
 კბილნი, ბრილნი და ბაგნი, საღაფოთ მისაღაფენი:
 ცისქენოდ მეოუთა არ ვეიხდ ნიძვენი ნიჩავ-დავენი,
 ძაგრა გაზიშენ, ჯმია, წაიდეთ, ვართ მოსწრავენი.

ძექ იფე მამ მომელი და ჩექი სექსვით,
ძაგრა ამსცა ვიაჭოთ, ვკიბომო ქროთ ნაეიო;
მეფებან ჭრისას სამიწოდ თქენად თავიო,
რაღაც ისწრაფი, რა გაჯრო, წა, გიწინამდევრებს მეღავიო.

მეფებან სავი სომხლიდ მოჟაზძა ზღვის კიდეს;
გამოემართა ტარიელ, გამურელი ცრელსა ჭლერიდეს,
თავსა იცემდეს, ივლევდეს თმა-წვერისა, გაიერიდეს,
ფატმინის ცრელია შედებით თვით ზღვაცა გააღიდეს.

გამოვლენს ზღვნი სიმოვე, ქროგან მძღ შესაფიცროთა,
პვლე ამტკიციდეს სიტყვათა მთ, პირელ დანძტებიცროთა,
ჭევინისო მდერა და სიცილი მთ, მისა არ უფიცროთ,
ბაგოთო შექი შეადგის ზედან ბროლისა ფიცროთ.

შენით კაცი სახოთ თხნა მთ გაჟე ზექეს ძასარობლებ,
პვლე ფრიდონის თავადთას სიმართო მთთა მთხოობლებიდა;
ძახნა მოეა, მოიძღლებას შექ მთთაბთა მამურობლებ,
ტექ, დაშერალნი ძქნების, აწ ვიქმებით დაუზრობლებ.

ივი შექ შექსვეს კუბისა, იარეს გზა ზღვის პირისა,
მიშმწვილიბენ, უსარისო მთ გარდასხომა ჭირისა;
მიიღეს, საღ ქეხენა იფა ნურადინ გირისა;
მოკეტნინ, იმოდის სმა სიძღვრისა ხშირისა.

მენ მიუკინეს კოველი ფრიდონის ღიღებულები;
ასმათი, ხეგე დასინთა, ვის აღარ ამზად წელულები,
ნესტან-დარეკანს მოუშენ, რომე კერ გაქსხნის ცულები,
აშ გაუსრულ კოველი მან მასი ნაერთეულები.

ნესტან-დარეკან ეხვევის, პირსა აკოცეს პირითა,
უძრმან: მემო, ვავლის მე, შენცა აგასე ჭირითა,
დაწ დმურთმან მოგვა წელითა, კცან მასი არ სიძვირითა,
მე გულსა შენსა ეზომა, არ ფაცი, გარდგიჩი რითა!»

ასმათ ჰეადრი: «მადლი დმურთსა, ვარენი გასახენ არ დაზრულია,
ძოლოდ ასე გააცხადს კონიაძეს დაზრულია,
ძილებილიცა სიცოცხლედ მასს, ოდენ გასახენ მსიარულია, —
ძავლას კოველია მოყვარულია პატრონ-უძანი მოყვარულია.»

ღიღებულია თავებინა-სეცეს, მოასხენეს ღიღი ქება:
რომე დმურთმან გადგასარინა, კურთხეულ არს მისი ღეოფება,
ძევნ გვიჩვენა პირი თქვენი, აღარა გვწევას ცეცილითა ღება,
წელულის, მისეას დაკოდილს, მასე ძღუში განკურნება.»

მოვიდეს და პირი ხელსა დასლებს, აგრე გარდა ჰეოცენეს;
მუვე ეტეჭის: ამათა თქენთა თავინი წენთვის დაიხოცეს,
თვეი შება საუკუნის ცხადად ჭარვებ, არ ითქნეს,
ფრთსა მაჭვევს სახიაროდ, ღიღებანი იასოცნეს.

თუცა მე მოთ დასოცა მტკიცის და სატკიცარია,
ძხვრა მთ მაჭხვდა უკედეთი მუნ დიდი საჩუქარია;
ესე სოქეა, ნებად ატირდა და წევის თოვლისა არია,
ნარგისთათ იმწრის ბორით, ვარდის ჰირავს იანგარია.

მუნ ატირდეს კველაგანი, რა ტირილად იგი ჰნახეს,
რაც ეს რა დაკვლებორდა, მთ ტირილით, სულოშმით ასეს,
დაღუძეს და მოასწერეს; რადგან პოძნით შეფერ გასახეს,
თქმებია შეტრეტა მდერა ჭმროებთ, რასათყისხცა იჯგულასეს!

ფინ დინს ა თქმებისა ეპთომსა ტირილისა, შეკირვებისა,
თქმებითვინ სიკედლი დია სკომს მიწათ ჰედნ რებასა;
კვლევ ფრიდონ ჰებად მეფეს: აუ რად იქმ გამწარებასა,
დღერთიძცა მუჭყად მოგაზრდეს ათასა გასარებასა.

ბეთანდილცა მიუტეციენა, ერების დიდსა სიმძმილისა;
მთ შესხეს ქება, უთხრეს: თავნი მივცნეთ აუ დოძილისა,
რადგან მაჭხვდა დაგრიგული ლომი მხესა წახლიმილისა,
დღარა კტირო სატირელისა, აღარ დავდებო თვალით მიღსა.

მიფიდეს, სადა ქადექი, დიდი მულდაზნებარია;
სცემეს ბუქსა და ტაბლებესა, გახდა ზათქი და სარია,
დაბდაბისა და ქოსისა ხმა ტურფად შენისხებარია;
მოატედეს მოქალაქენი, დაგდეს მუნ ბასარია.

შეგათა მოდგეს გაჭრინი, უოვლენით მშერეტელოთ ჭარია,
ძორის უარებელის სარანგინი, სეღოთ აქვთ ძო ბზჯარია,
მოიკრიფოდეს კალიბინი, სარანგოთ დამსჯარია,
მათაც საჭრეტელად მიძება მუნ მათგან საჯარია.

გარდაჭხევს ფრიდონისასა, სრო ჭნახეს მოსაწონები;
გამოყვება მოაყალი თქმის სარტელითა მონები,
ფერხთა საფეხნოდ თქმისო მორ მათგან არს ნაქონები,
თავსა აურიდეს თქმისას, ჭხევეს ჭარი მუნ ნარონები.

ქორწილი ტარიელისა და ნესტან დარეკანისა
ურიდონისაგან

თო ქაღალდთაფის საკუდომი დაჭვა თყორძორწეული,
წითელავითლით თებლით ზედ პეტლეცად ფრქენებული,
აფთხოვილისოფის ეფთელი და შევი ერთუან რეჟოზ;
მავიღეს, დასხედეს,—მშერეტელნი, კცან, მთი სეღადღეული.

შეორნები მოდგეს, ისმოვეს სხა სიძლერისა ტბილისა;
ქორწილი ჭმენს და გამრავლდ ძღნობა ლაბილისა
ფრიდონის, ზურდ გარეის, არ მასისმლისა წილისა;
ნესტან-დარეკანს უშენების ლიმილი, ჩენა კიდეისა.

მოიღეს ძღვენი უსასო ფრიდონის არ აღქატისა,
ცხრა მარგალიტი ირდიდით, მართ კით პეტრეცი ბატისა,
კელავ ერთო თვალი, სამსეგვესო შინისა შექმნამტისა,
ას წინა დამით მაღადეს მხცევარისა სატეა სატეისა.

კვლავ უძღვნა თვითო ფარლული, გარდასაცერეკედი მარის,
მრგვალი და ლილისა თვალის, იაგედის მოწყლის;
პვლავ მააქეს ერთი ტაბაკი, მშვედ საჭირავი ხელის,
ავთანხმდილისთვის ლომისა ძღვენი ფრიდონის ქველის.

იყი ტაბაკი საკენა მარგალიტითა სხვილითა;
აფთანხმდილის უქნანა ეკვლები არა სიტევითა წილითა;
აფერი სახლი სტატიონით და ოქსინითა ლილითა;
ტარიელ მადლი უბრძანს ლაგანს სიტევითა ტებილითა.

ფრიდონისებან უსაზომო ქორწილის დღესა რვას,
უკვლოს დღეთა მიათომევენ უფასოსა ძღვენის შესას,
დღე და დამე არ გახსუფლდის ჩიდანა და ჩინგი ჩხასა,
აჭა, მიჭიდეს შესაყურინი ქმა ქალსა და ქალი ქმას.

ტარიელ ფრიდონის უბრძანს დღე ერთ სიტევები გულის:
არს გული თქენი სიქმო უფროისი მძის სრულის,
არ გმუქებდის სიცოცხლე, არც მოცემა ხელის,
არ თქვენგან გარე მოვალეობან ჩემი წიბალი წელულის.

აფთანხმდილისებან შენ იცი ჩემთვის თავისა დადება,
არ მე მაქეს ნაცვლად მისისა მოსმორებისა წადება:
ატენ მიდა, ჰეითხე, რა უნდა, მნ ჰქმისა ამისი ცხადება,
ფითა დამისრო სახმილი, კერე მისიცა ქმა დება;

ცითხარ: „მშო, რა გარდისძის შენგან ჩემია ჭირნახულია!
 «„ღმერთი მოგცემს წელობის მისა, ზეცით შესახულია!
 «,თუ კერძ ფიქტ საწადელის შემსა, შესივის გაზრახულია,
 «,არა გნახავ სახლის ჩემსა, არ დარიაზება, არც ხულია.

«„აუ მითხარ, ჩემგან რა გაიჩა, ანუ რად მოგვიშმარები?
 «„გარმწვევ, წევიდე არავითი, იუა ჩემიცა მოწყობი,
 «„ტებილის სიტემებთა გატეხროთ და ხმლოთა საობრები;
 «,თუ შენ შემს ცოლისა არ შეგრიავ, მე ჩემსა არ გემორები.“

რა ფრიდონ უთხრა ავთახებიდას ტარიას მოციქულობა,
 მას გაჟიცინებ, გაღიძებ, ჰუმენიდ შიარულობა;
 სოჭა თუ: ტემელი რად ძინდა, შეირს არაფისგან წელულობა,
 შემი შეს არცა ჭავთა ჭავთ, არც სტირს ლისინ-ნალულობა.

შემი შეს ტესტსა ზედნ სის მორიტელი დეოსას წებითა,
 ასაქომბლიგი და უკადრი, ლადი, არვისები ვნებითა,
 არცა-რა უმისმს ჭავთაგან, არცა გრინულობა გრინებითა,—
 მას ზედ შეელი რად ძინდა, რად მეტვ რასაცა თნებით!

არა მოვა ჩემთვის განუება ზეცით მოსრული ზენანი,
 ღმერთი იქადებს, მომივლენ გულის სახმილო ლიქნანი,
 მძიმინდა მომსეფებ მოგვდესა შეისა გლევთა ჯენანი,
 ცემის-ქმისილი ცუდი ჩემგან მიდამო რიგნანი.

ძიდი და ჰერალდური ტარიელს ჰასები, ჩემპან თხრობილი:
 «,,მაღლი რად უნდა, მეფეო, ხარ რახომ გინდა ღლობილი,
 «,,გარ მუკლიოდეან დედისა თქენიდა სამონოდ შობილი,
 «,,ღმერთობს მუნამდის მიწა მეოს, ვირ მეფე იურ ცნობილი.

«,,გებრძანა, —შეერა მწარიან საყვარელისა შენისა—
 «,,ებებ არს მხვაჭის კულისა ღმობიერისა თქენისა;
 «,,მუნა მე ხმალი არ მიკვეოს, არცა სიფრცელე ენისა,
 «,,მიჯობს მოლოდნა საქმისა მის განგებისა ზენისა.

«,,ექა ჩემი საწადი და ჩემი მოსახლომარე,
 «,,ხნდოფის გნახომ მორცეული, საჯდომოა სედან მჯდომარე,
 «,,გებრძან გვავდეს მსათობა, ჰირი კლებათა მკრთომარე,
 «,,მერომოლნი თქმენი მოგესრის, არფინ ჩედეს მუნ მეომარე.

«,,რა გამისტერიანებ ქსენი ჩემი გვალისა ნებინ,
 «,,მაშინდა მიფეო არაბეთს, მოშენებს მის მსისა სლეპანი,
 «,,ოდესც სწავდებს, დამიგნეს არ ცეცხლისა დებანი,—
 «,,სხეუ თქმენებს არ არ მიჩნა, მმულან რასაცა თხებანი.»

რა ფრიდონ ჰერალდური ტარიელს ქსე სიტემები უმისინი,
 მნ ჭრომანა: ძაგას არ ვიქმ, ამას არ უნდა მისანი,
 ფიოთ მნ ჭოვა მისები ჩემისა სედოა დემისინ,
 ეგვრუე მანცა სამისიო ჭისხეს მალ-გული მისინი.

ძიდი, უთხარ ჩემბეგინ სიტეპა ჩემბან არ ნათხნია:
 „,მე მენისა გამზრდელისა უნახავდ არ დაგდიში,
 „,ვეშვ, მრავალი დძესოფოს მონა მისგან სკეპარლები,
 „,გთხოვ ხოლო შედობასა, აგეთი-და მოაბრუნებეთ.“

ესე უთხარ: „ამის მეტსა მოციქულიაბ წურას წუო,
 „,ხელვ წასკვა არ დაგდასლო, არცა სიტეპა გავათუო;
 „,მე არ მისამს არაბი მეფე, რომე სიტეპა გავაცრუო,
 „,ამოდ კოსტეჭო ქლი მისი, შევასვეწო, შევაგუო.“

უამო ფრიდონ ავთანძილის ტარიას მოციქულობა:
 არ დაგვებისო, ცეკია შეწან ცდისა-და თქმელობა!
 მს დაუშემინდა, მოგვაძ ჭყლე გულის გვალდა-აღმელელობა,
 ასრე ჭხამს რიდი მეფეთა, ქმათაგან მოკრძალულობა.

ავთანძილ მცა, მესალ-მოერით ტარიას ქასხვეწევად,
 ფერხთ ეხვავის, აკოცებს, აღარ შექმედვს ზე წელად;
 მმეტის: ცმ, რაცა შეკორდე რასტენს წლეულად მე წელად,
 ცელე წე მიქ ერთეულობისა გამტეხლად, დაცმლეწლად.

არასცა ჭლამი, არ მოგცემს მს ღვთისა სამართლია,—
 უამზრდელის ჩემსა ვით ვაკარია მე საქმე სიმუხოლია!
 ტე მისოის ხელი ვით ვაკერა, ვით ჩემთვის ფერ-ნაქტობლია,
 ციო მოიხმოროს მონამან სატრონის სედი ხმლია!

ეკი საქმე მე და ჩემსა საცვარელს შეკვიდურებს,
ფად ოუ გაწურეს, გაგულისედს, პუტი კულს ძეურებს,
ამბავსაცა დამძღვრებს, ჰერეტისათვის მომასურებს,
ძენიდობსას ხორციული ჭარი გრძა დამოურებს.»

ტარიელ უოსრა სიყილით, მნ შექმნ შუქ-ნაცვნამან,
სელი მოჟერდ აფთხილის, ამართა, აფენა მან:
მიურო კარგი გევლი მომართებას შენამან,
ძმაგრა სჯობს, შენცა გალისინოს ჩემმან შენითა ლხენამან.

დიდ მმელს მეტი მოუფრისა მიძი, კრძალვა და რიღობა,
იმმელს გაუწევეტლად გუტრობა და სულ-მიმობა, დიდობა;
თუ მოუფარე გულისა, ჰემის ჩემკენ მონასიღობა,
თვარე მე წერდა, იგ მისდ, დია სჯობს კიდის-კიდობა.

ტე ჭიცა უცდი საშენოდ შენისა საცვარელის,
არ შეფიქების სტერობა შენისა მე შემურელისა,
რადგაც რ გვადრე მუვეს თხრობა რისაცა ჰრელისა,
ოჯგ ნახების მათის ნატრა მაქს სანატრელის.

«მას თენ მოფასენებ მუდარით და შეზოვნებით,
რომე მოუცეს ქალი მითა მნ მისითა მოგონებით;
«რადგან ბოლოთ შეურავეა, სიძორესა ვით ეთნებით?
«დააჭერე ერთმნერთი, თავის თავის ნუ დაჭებით.»

რა აფასხდდე. ტარიასკან სიციო, წასელისა არ დაჲშეღიდა,
არა ჰერინა ძეგილება, საუბარისა ზედონ ჰროვიდა;
ფრიდონ ეპისა დარჩეულისა სათანაოდ გარდისოვლიდა,
თანა წაჲეჭა, გაღანაძეა მათანავე გზას ვლიდა.

ტარიელისა ქაბნავე მისვლა მეორედ
და საჭურჭლეთ ნახვა

მ საქმესა დაფარულისა ბრძენი ღივნის კაცხადებს:
ღმერთი გრძესა მოავლინებს, არ-ბოროტისა არ ღაჟადებს,
ავსა წამ წინ შეამოკლებს, კრისა სან-კოლად გააკვლადებს,
თავსა მისსა უქოთესსა უსადო ჰეთოს, არ აზადებს.

ფრიდონისით გაუმართეს იგი ლომი, იგი შექნი,
თანა მიჟვას ჩირი შისსა, ქალი, შევრეტია ამზენინი,
ჰყიდავს ბროლისა ეორნის ბოლო დაწეობლი, დაბოთშენი,
მუნ ბადისშეა აშენებდეს სინატოვე, სინასენი.

იგი შე უკადა კუბოსა და აგრე არონინებდეს,
მინაღორობდეს ნადირსა, მუნ სისხლსა დადაინებდეს,
საღაცა დაქსედის ქმექა, შეკრეტელოა მოალხინებდეს,
მოკვეშინინ, სმღვდნობდინ, აქებდეს, არ აკინებდეს.

მას ჰევნედეს, ოუკა სამებაროს შექ უკად შეა მოფარუთა;
იარჩეს ღღენი მრავალნი ლადოა, ბრძნად მოუპარეთა,
მიგნ მათ ღირთა მინწოროა, კოფლენით გაცთ-ძიუწევარეთა,
სად კოფლე-იურა ტარიელ, მაჭვედეს იმ კლდისა ძრეთა.

ტარიელ ჰინმანა: მე მმართებს ღღეს თქენი მასინმელობა,
ძერ მიგლ, ხად კოფლე-იურა, ჰეირდა სადღძის სელიაბა,
ძერ გვიმბაშინლოს ასმამანს, მას უმს სორცისა სმელიაბა,
ძე რობე გომდენი ტურფათა, აქოთ ლარისა ჭრელობა.»

მიფიდენ, მიგნ გარდა ჸედენ ქვაბია მას ღირთ კლდეთას;
ასმათს უმს სორცი ირმისა, იქმს მასინმელობა-კვეთას;
ასხანა გრძელეს, ლადობეს წისფლება მათ საქეთას,
დამერთას ჭაბლობეს შეცვლისა ლასინად ჭირისა დღეთას.

მოიარეს ქებოფახნი, თამბობებეს შეიარებნი,
ჰეთებს იგი საჭურტლინი, ტარიასენ ღაბეჭულინი,
კურდაფისგნ დახოფალნი, კურდაფისგნ შემპულინი,
არ იტევინ, არა გვაშესო, იყ ამისთვის გულ-ნაჭლული.

უომა ტურფა მრავალი მათ მათი ქესაფერები,
კვლევ ფრიდონისი აღაქნა, სხა ჰეგა, თუ სებადარები;
დაიცით კაცი უკედა, მაძინ მათ თხა ჩარები,
მაგრა მეს რომე საჭურტლე, ჰეგანდ გაცუდა-უპარები.

ფრიდონის უოსტი: ფალი ქენი ჩეგან მნელად გარდიხდების,
ძავრა თქმულა, — ეარგის-მქმედი გაცი მოლოდ არ წახდების —
ამ საჭურველ რაზომიცა აქ ძეს და ას იდების,
ძენი იუს ეველაქათ, შენ წაიღე, კითა გხვდების.»

ფრიდონ მდიდარ თავაქის-სცა, ჰეაზრა მდიდარ მეტის-მეტი:
ტე, მეფეო, რად გეონივარ უშესუა და პურე რეტი?
მეტერი უავლი ჩაღლად გიჩის, ვინჩა იუს კითა მეტი,
ტემი ლხინი მუნძების ა, კირე ვიუ ქენი შეჭრეტი!»

ფრიდონ გაცნი დაბორუნა მოსასმელად აქლემისად,
სახლის მისას მისადებდელად მის ეველისა საჭურველისად;
ამ მუნითებ გაემართენ არაბითი მიჯლად გუსისად;
აფთახილ ა გალეული შესაურელად მოგარე მხისად.

მაჭეჭელ არაბთ სამხედვროთ, რა ვლეს მრავალი სასუბი,
დაგვდოთ სოფლები, ცისქი სიმირ-სიმირი თხის-თხის,
მენ ძეგან მეფეთა ემოსა ტანია ლურჯი და შევანები,
აფთახილისთვის ეველი ცრემლითა არს ნაბანები.

ტარიელ გაცი გაჲშეავნა წინაშე როსტინ მეფესა,
შესოფელა: «ტარიელ, მეფეო, სურვილოთ სიიქესა,
მე მოფედ მეფე იხდოთა დარიაზსა თქენისა სურესა,
ცინკენებ გარდსა კოკომსა, უფრისენებლის, მოუპრეოსა.

მაძინ თქვენ ჩემი გამარჯონათ ნახვა მაწისა შენისა,
აფდა შეპრობისა აფი ჰქისნ, შემოტყევას ცხენისა,
აქ შენთ სხათ ვაწევე ნიძინ რამე წევნისა,
დღესოუც მონა მრავალი, მსახური სრისა თქვენისა.

აწ ამად მოვალ წინძე, დავეარენ ჩემი გზანია,
შემთხვეოთ, რაცა შეტკლევო, ჰქმეთ გაწერომისა გმანია;
ამდგრი არა გზაჭეს, გვითწმავს ფრიდონ და მისი ემანია,
ორდენ ძღვნად თქვენი აფასნდილ მე თქვენთვის მომიტანია.

რა მოუფიდ მუჟესა მსარისელი გმისა,
კით გასხარის, კერ იტეის ქა კორისა წაძისა,
თინათის დაწეთა გმტა კლებ შექის სხმისა,
ბროლისა და ლალის აშენებს მუნ ჩრდილი წარი-წამწამისა.

ტბძლებს ჸრეს და გაისმა სხვილი თქორთქორებისა,
ლაშერნი რიოდეს მოდემო, ჸქმა სწადეთ მათკნ რებისა,
დაიწეს მისმა ცხენებით, მოდება უნაგრებისა,
შესხდა სიმრავლე მოუძისა მელაგ-ფიცელ, გულ-მაგრებისა.

მეოვე შესკვდა, გაემებნეს; თავადნი და სრულდე სხანი,
კინცა ენძის, მოვიდინ მს წინძე სხვანით სხვანი,
უფლება დმტოს ჭმადლობს, გვამდლენეს მათი სხანი,
სოჭეს: დოროტის უმჭოფობა, კეთილნია შესანია.

რა კრისტენებით ზუმდათ მიგეორუ მოსაცხავთა,
აფიანზდალ კერების ტარიელს სიტევათ დანაზიძევთა:
დექრი ჭინდავთ ძინდორთა, მტევნითა ძნალდაბუთა?
ამაღ მევდების სახმილი, გულის ჟცხება, ქავთა.

თინა ჩემი გაძირელდა და თქვენდა მოვეტეულა,
თუ თუ გვი მიგადა, მოცეცენან, გულის სახმილი დაბულა,
მემდა არავდ სულ-ღემული კაცი არ გაწაილებულა;
არასაც მიხმო, თქვენ აცით, ფრიდონ თქვენდავე სლებულა.

ტარიელ უთხრა: ტარესა იქმ შენ ბატონისა კრისლებასა,
აქ დადგე, იქ ნე მასცელ, იქცა უწეროდ სალისა,
აქ მოვალ, ვუთხროს მეტესა შენტენ თავისა მალებას,
ვეპინ, ღვთითა ადრე შეგმართ შესა მს, ტანად აღიასა.

მუნ დადგა ღოიძა აფონინილ, დაიდგა მცირე კრიზი,
ნესტან-დარევან მუნეე ღვას, იგი, მეტეტელოთა შხარავი,
მისთა წამწემთა ნიავი ჭირის, ვითა ქრი არ აე;
წავიდა მუშა იხდოთა მისრული, მიუპარევი.

ფრიდონ წაჲება, გადანამცა გავლეს ველი დიდს სანსა;
სცნა მფლებან, —ტარიელი მარტო მოვა, მოცეცის ტანსა,
გარდაჭიდა და თავებისცა მს უკალის, ლომეტი კანსა,
სდებს პატივსა იხდოთ მეუეს მართ მამისა შესაცვანსა.

ტანიელუა თავებინ-სკა, მიეა ქოქნად, სისხლამოდ;
 მეუე ევლის აფოცებდა მართ ბაგისა დასხმოდ,
 გაეფირვებით ეუბინების, არის მისგან სითამოდ;
 ტენ შეკ ზრო, მენი გატრა არის დღისა შესხდოდ.»

გაჲმტირგა მეუე მისია ოფალადობა-სიტურფებია,
 ზორისა უპერეს გაეფირვებით, უქმბს მკლავთა სიაღლებია;
 ჭარავ ფრიდონცა უსაღამ, თავებინ-სკა ძან მეუება,
 მას მეუება, აფასხდილის ნახისაოვის მოჩწრაფებია.

მეუე ტარიას ქებას დაჭერობის, დაგდონების;
 ტარიელ ეტების; ტეფორ, აწ გული შენ გემონების,
 ამიერის, თუ ეგრე სიკეთე თქმენ ჩემი რად გაგონების,
 რადგან აფოსნდილ შენია, სხვა რად ვინ მოგეწონების.

მუ გივერის მისი კერნბახა და დაუოზება სხინის,
 ამიდი და დაგხსნდო, მეუეო, ამია კორდა მწვნისა,
 ცემადრო მისეზი მისია თქვენს წინა ვერ მოტანისა,
 ფიავ რასამე, აწ შმართებს მოთხოვა მე ფარმანისა.»

დასხდეს მეუენი, მოადგა გარე სიმრავლე რაზმისა,
 ტარიელს ზირსა ციძციმი ათქს, უნიოლები ბაზმისა;
 ჭერება ახელობს მშერეულოთა უფა-ტკვეისა და ზიდისა,
 დაუწეო თხრობა მეუება სიტემისა, ბრძანდ ნაკაზმისა:

ქაფეო, თავი ქედრობის მე ძალად მოსისხებდად,
ძაგრა მასული თქმების წინა ვარ ქედომსევწლად, მქენებლად,
თვით იგი იაკის, რომელიც ჩანს შეკერ შექრთა მვენელად,
ფინ არის ჩემდა სინათლედ და ჩემდა გამოთქმბლად.

და ამის გეადრებთ თრითვე სვეტით და შემუღმებით,
დეითხდილ დამდგა წამალი მისვან თვითს დარებით,
დაგიტრებს, რომე პატიტი სტირდეს ზეგნაცე დაწებით,
და გაწეუ, გრძელი ამავი არს ჩემგან მოუშვდრებით.

თქმითა უკართ კრომნებრით, ქალი მას და იყი ქალსა,
ძინ ვიკოებ საბრძლოსა, მტირალსა და ფერნებრითალს;
ძესლ-ძირილი გაფენ, ნუღარ აწვევ იმით ალსა,
რომე მისცე ჭალი თქმით მგლაუ-მაგარისა, გულ-იუ-ჭალის;—

ამის მეტის არას გეადრებ, არ მოკლესა, არცა გრძელსა.
ამითიღ სელ-მხილით, მოიხსება ზედას კედის,
ადგა, მტხელი დაუკარს, იაკების, ვითა მხილესა;
გაუკირდ კოვდის კაცის, მის ამინს მომებელისა.

რა ტარიელ მუხლ-ძირილი ჸახა, მეუ შეუსარდა,
მორს უკუდგა, თავების-სცა, ქვე მიწამდის დაუცრდა,
მოახსენა: ძეგლშიივეო, ლხინი ფოვდი გამიხრება,
თქმების აგრე სიძღაბლების ხახა თქმენი ჩაძაღრდა.

ფით გეგბის, რაცა გწადვეს, რომე კაცი არ მოგომინდეს,
ამა შეურდეს ქლი ჩემი, საკვდედ და ტეპერცა გინდეს,
ცემორძანამც სახლით თქვენით, ცრტმლი არცა მძინდეს,
ასწა მისებრივ ვერა ჭროვას, ცათაძისცა აღცაფრინდეს.

ტე სიძესა, ავთანხდილის უკეთესსა, ვარვებ ვერა,
თვით მეფობა ქალს ჩემს მიეცა, აქს და მას ეჯვრა,—
ეფრდი ახლად იყურჩების, მე გვაუიღი დამეტერა—
რამცა გვდრე შეცილება, რასაც იყი ოდენ სჯვრა.

თუ შეტროთ ერთი მონა, თქვენთის არცა მაძინ შეურდა,
ფონძცა გტარდა შეცილება, უშძგომცა ჭით მოგმურდა,
თუ ავთანხდილ არ მოუკრძა, აკრე მისოთის რად მაშეურდა?
დღა, ღმერთო, წინაშე ვარ, ესე ჩემბან დადასტურდა.

რა ტარიელ მეფისაგან ესე სიტება მოისმინა,
დადრება, მდიბლად ეთავსა, ზირსა ჩედან დაუფინა;
პერავ მეფებს თავების-სკა, წამორკვდო, წადგა წინა;
ერთანხმურით მოიმზღვეს, მთ ერთსაცა არ ეწეობა.

ფრიდონ ქესვა, ავთანხდილის მსხრობლად გაექნა,—
ესდნ დიდი სისარული გაესარეს მასცა გნა—
წავიდა და წამორკვდა, მოიკვანა, მოჰევ თანა,
მაგრა ირცხვის მეფისაგან, შექი ბნელდ მოევანა.

მეფე აღგა, მოეგება, ემა გარდატხდა, რა მივიღა,
სელთა ჭერნდა სელ-ძხილიღი, პირს მითა იტარებდა,
შეე ღრუსებულს მოჰყეროდა, ქუმელებოდა, კარდას ჰერგიდა,
მაგრა მისია შევნებასა რძეცა ვითა დაჰურებდა!

მეფე კოცისა ჭლამოდა, აღრა ცრებლის სდენია,
ავთანდიღ ფერთა ენების, შექი ქვე დაულენია;
უბრძანა: დეგა, წუ ირჩევი, შენ ზნენი გამოგწენია,
არადგან მერისიო, წუ მერცხევი, ჩემგან რასაღა გრცესენია?

მოესფია, გარდაჭეოცნა მან პირია არუ-მარე—
დეინესეო ცეცხლი ცეცხლი, მაგრა წეალი არებარე;
ფინ კიძერი დააჯოგა და წამუძია არუ-მარე,
ძეგლე შეიძიო, ლომი, შესა, თავი მისენ არ მარე.

მეფე ევლას ქეცხვდა მას ლომესა და ვითა გმირსა,
ახლოს უზის, ეუსების, აგოცების და უცვრების პირსა,
იგი შეე და სელმწიფობა ასრე მაჟხდდა, ვითა ლირს ა—
მძინ ლხინი ამო არის, რა გარდისდის კაცი ჭირსა.

ემა მეფეს მოახსენებს: მიეცირს, სხესა რად რას ჸირძანებ,
რად არ გიჩდა ნახეა შესა, ანუ რად-და აგიანებ?
მიეცები მსიარელი, სახლსა თქვენსა მოიგეხნებ,
ძეგლობის შექთა მისთა, ნათლდა გარე მოიგახებ.

ტარიელსკა მოასევნა, ჰესხდეს, ქლისა მიეცებნეს,
მათ სამთავე გოლიათთა შეისა ფერად ღაწვნი ჰელინეს,
მაჲსდეს მოისა სიწადველას, იგი ჰელენის, რაცა სტებნეს,
ხელი ჸსადეს სმავთა მათთა, არა ცუდად წელთა ებნეს.

მუჟემ ქალისა უსალამა, მას შორით გარდესდომილმან,
დღუება თვალინი ელვძნს, მისთა ღაწვოგას კრომილმან,
კამოევება, აკოცა კუთხისა შიგნ ჯდომილმან;
ღაწვა ქება მუჟემს, თვით ფერას ფერ მისდომილმან.

მტევნის: ღწეო, ვთა გაჭრო, ნათელო და დარიანო,
მტენთვის ხელინი გონიერნი არა ცუდად არიანო,
ღწეიანო და მოგარიანო, გეტლად როთ და რიანო!
თქენ საპერეტლად ადარ მინდით, არ გარდნო და არ იანო.»

გაჲშეირჩეს ქოვლინი მშეღვევლინი მისთა კლეათა ფენასა;
ვთა შეტნი, დაჲშენა შეტერეტელთა თვალინი ნათლისა ჩენასა,
მისგნ ღაწვარნი მისცნას გული ჰერეტითა ლენასა,
სიოცა კამოჩნდის, იქმოდეს კარნი მუნიკებ რიგნასა.

ჰესხდეს, წავიდეს ჰელინი შინოთ თავისა მარებდე,
ჰქონდეს ჰეიღინივე შეათობნი მის შეისა დასხდარებდე,
არ მიისდომის სიტუაცია, არს მათგნ მოუმსველერებად,
ადრე მივიღეს მეფისა სახლად სამუოფად, არებდე.

შევიდეს, ჭრახეს თინათინ შეგრულთა მომცვემი ჭირისა,
სკაპტროსნ-გვირგვინსნასნა ჰშევნოდა ცხა ზორფირისა,
მოსრულთა პირსა შეადგა ელგა მისისა პირისა,
შევიდა მეუკ ინდოთა, იგი შეუ შეგავნი გმირისა.

ტარიელ და ცოლმნ მისმნ ქალსა მდაბლად უსალიძეს,
მოვევებეს, აკოცეს და სუბარი დააძმეს,
იგი სახლი გახანთლეს, არ ნათელი შეაღავეს,
ბროლაბადასბი გაადაწეს, და გიმერი აწამდეს.

თინათინ ზედა აწერა ტახტისა მეუკესა ზეთისა;
ტარიელ უთხრა: ტენ დაკე, სწავინ ბჟესა ბჟეთისა,
დღეს ტახტი შენი შენ გმირობს შეტან ერელთა დღეთისა,
ძე ლომი ლომთა დაგისტა გვერდსა შენ შეფასა.

თოთავე ხელი მოჰქმდეს და დაჭინეს ტახტისა თავისსა;
გვერდსა დაუსტეს აფთახდილ, სურვილსა მოეყრა ფისსა,—
უნასესა და ნახულსა სკობს უოვლსა სანახავისსა,—
ნუ ებე მიაჰარად მათებრსა, ნუც თუ რაბისს და ფისსა.

ქალი მესწობა, გაუკეირდა აფთახდილის გვერდსა კლომა,
ფური ჰერთა და გაუფიცსა შედგამო გულმნ კრომა;
მეუკ ეტევის: ტვილია, ჩამგან გაჭეს სირცხეილი თუ რა ზომა,
ტრემენთა უთქვამო სიცეარელი, ბოლოდ მისი არ წახდომა.

დაწ, შეიღნო, ღმურობს თქვენ მოგვეთ ათას წელ დღესთა გრძელობა,
სწერ, სეინობა, ღდღობა, კვლავ ჭირო გარღუსდელობა,
ცაგენა ნუ ძეცველით, მოგნედებისთ თვით მისები შეუცველელობა,
თქვენით ხელით მფლობელის მიწათა შემთხვერელობა!»

მორ მეფებს სხათა ჭირობა აფთანდილის თავდანუბა:
ფეხათ მეუვე თქვენი, ასრუ იქმა ღვთისა ნება,
დღეს ამს აქვს ტახტი ჩემი, მე სიბურე, კითა სხება,
ძეგლ სწორად მსახურებდით, დაიჭირეთ ჩემი მცხება.»

ლაპერინი და დიდებულინი მოღრეს, მდიბლად კათავანენს,
მიახსენეს: მიწად კემენი, კინცა მიწად მიღიცენენს,
ძორჩილ-ქმილინი დაბადიდენს, ურჩინი მკვართა დაბაზიზენენს,
ტრერთა მკლავი შეაძუნენს, გული წვენი აგულვანენს.»

ტარიელცა ქებით უთხის იმედისა გადიღება;
ქლასა ერევის: ტემიურისრთ, ადარა გრძელეს ცეცხლობა დება,
ტმრი შეი მმა ჩემი, მწადს აგრევე თქვენი ფება,
თორგულით და შემცილებელი შენთა მე შემა გაფლიდება.»

აქა ქორწილი აკთანდილისა და თინათინისა
არაბთ მეფისაგან

ას დღე აკთანდილ შატრისად ზის და ხელმწიფე ზენია,
მასთან ძვალომსა ტარიელს ჰქონიან სინაზენია;
ნეპტან-კარ ახლავს თინათინს, ვით შეცეტა ამაზრზენია,—
ჰერას თუ, და მოდრე ქვეყანად, შეკრილნ თრი შეჟია.

დაიწეს ძოროს პურისა ლაშქროს მის მესავისა,
ზორისა და ცხელი დატლელი არს უმრავლესი საჟისია,
შეიქმნა ძღვნობა ძღვნისა, მათისა შესძუღვესისა,
მათ უოვლია შეჭი ანათოსს პირისა, მხისა შეგახისა.

დაუნდისა კამბი იუგის, ლალისა ჭიქბი,
გელავ უცხო ფერთა ჭურტბლთა სხდის უცხო-უცხო სიქბი;
მის ქორწილისა მტები გაცი ბრძნებაგან იქბი;
შეკრეტელო, გულსა ეტეოდი,—ნუ აქსწები, იქ ები!

მუტრიბინა მოგვიცეს კოველენით, ისმიდის ხმა წინწლისა,
შეერთ ძეს კორი იქრით და ბადებშის თლილისა,
მშელთავის წერილ დფინისა ასეზ სდის, შეგავსი მიღისა,
ბინდით ცისქამდის ხმა იქო, გარდა ჭიდა გამა დიღისა.

არა დარჩა უსაბოძვრი, არ კოჭიდი და არ საპერი,
მოდიოდა მარგალიტი მოფნელული, მოსუარი,
კანებითიდა წასლებულდ ატლასი და ოქრო მეპრი;
სამ დღეს იქო ინდოთ მეფე ძეთანდღის ვით მავრი.

სგალისა მეფე რაბთა კედად ზურიბის, არ დაფიდია;
ტარიელის უთხის: აქინი შე საჭერელულდ სატურფალია,
ტეფე სარ კოვლთა მეფეთა და გეგ დღოფულია,
ექსის, ეურისა გამგილის საერლად ჩვენ თქმინა სატურფალია.

აშ, მეფეო, არ ეეგბის ჩენი სხდომა თქვენად სწორება;
სახელმწიფო საჯდომი და სხეგ დაუდგა ტახტი მორად,
ქექმოთ დაჭიშნა ძეთანდგილ და მისა ცოლი მათგად სწორება;
ზორგელ ძღვენი ტარიასთვის მოიღიან, იღვის კორად.

არაბთა მეფე ჰასანბელობის, იქმის ლეტნ ჰასანბელობისა,
ზოგჯერ მათ ასდაგეს, ზოგჯერ მათ, არ ისმომას ხელწიფობასა,
გასხეშს და უქმის კველი უხვობა-იუფობასა;
ფრიდონ ზის სხლის აფთანდილს, ჩვეულა თვით მეფობასა.

მეულა ქმრითურთ ჰატივი ჰეონდა ინდოთა ქალის,
სიუფრული და ჩუქება, კო სიძისა და სძლისა,
რომე სხვანა, არა გვების თქმა არც ნაათაღისა,
თვეთო სკაპტრა და პორტური და გვირტვისები თვალისა.

კვლავ უძღვნა ძღვენი ორთავე, შეგავსი მთისა ბერისა,
ათასი თვალი, ნაძობი რომხულისა დედლისა,
კვლავ მარგალიტი ათასი, მართ კოთ კვერცხი მტრებისა,
ათასი ცხრილი ტატჭი, სიდიდით შეგავსი ქედისა.

ფრიდონის უძღვნა ცხრილი ტაბადი მარგალიტი თავ-შეტელი,
ცხრილი ტატჭი, მერტებისა უნარითა სეაზმული;
ინდოთ მეულ თავაწის-სკაპტ ლდი, ბრძნი, არ მაბელი,
მაღლი ჰეადრა ფხიზელურად, თუცა იურ დვინო-სმული.

რას გაურძელებდე, გარდა ჭედეს დღენი ერთისა თვისანი,
თამაბლიდიან, არ იუწეს კოლა გაურნი სმისანი;
ტარიელს სხვნაან უცხონი თვალისა დალისა ქვისანი,
მათ კოკლით მონი კლუბი ჰეფრენ, მართ კოთ შისანი.

ტარიელ ჰეგანის გარდისა და იუბის ფიფქისა მოკველად;
აფთანილ როსტების წინამე გაჰტეზენა დასათხოველად,
შესთვალა: მენი სიახლე კა ჩემად ლხინად უოველად,
ძმერთა აქვთ ჩემი სძმეფო, კიცი მუნ მიგან მძველად.

ლუციმენი მოჭირებული ცოდნამან, ხელოვნებამან,—
ეკიპე, მოგცეს თქვენცა დაღრევა ჩემსან რასაცა ვწებამან;
წავიდე, ავი არ მიუოს მე აქა დაუღინებამან,
დარტე კვლავ გნახნე მორტმული, ინგოს ღვთისა ნიბამან.»

როსტოცნ ჰერდრა: მტევო, რად ხარ რასაცა რიდითა,
რაცა გიფიალდეთ, იქმოდით, განშეტრეტდით, გაიცდიდითა,
დეთანდილ თასა წამოგეცეს, წადით დაძერითა დადითა,
თქვენთა მტერთა და როგორდთა დაჭურეწდით, დაცასტრიდითა.»

ავთანდილ უთხრა ტარიელს ესე სიტევები თრები;
მან უთხრა: დვრე ნუ უბიაბ, შეცვე ბროლისა ვორები;
იასალ შეურილსა მოყარებსა, შეცო, ვით მოეძირების;
ავთანდილ უთხრა: მაგითა შენეან არ მოუიღორები:

არ და გიჩა, დაბეჭო, წახვიდე ჩემბდ შესასაფად,—
ცოლი უევარისო, გამწერა, იურ ამისად მსახაფად—
მე დავრჩე შენი გაუზილი თავისა მე ჭაგლახაფად,—
ცაცის მოვერისა ვაწირება, ას, მოუხდების, ას, ავად!»

ტარიელს უგაეს სიცილი ბროლისა ვარდითა ფრქენებას;
უბრძანს: ფიტევი უძენოდ შენისა უფრო მე ვასა;
რადგან გწადისა, წამომეცა, დაწერებ ნურას თხევას;
ავთანდილ ჭირძანებს ლაძერითა უკავლენით მისთანა წვევასა.

შეჰქარნა სხანი არაბეთის, აღარა სახისა ზმულია,
კაცი ოთხმოცი ათასი, ჰევლია დაბაზმულია;
კაცის და ცეცისა ეძისა ძავარი სფარაზმულია;
არაბთა მუკე პათოთ გურითა ნალველ-ჭმულია.

ერთმანერთისა გაურილნი ქალნი თრნივე ღობილნი,
ერთმანერთისა დად ფიცი, სიტევის გამონაბილნი,
მყრდითა მყრდისა შემუშლნი, ჰელითა გარდაჭდობილნი,
სტიროლეს,—მათთა შექრეტელთა გულნიცა ესხნეს წყობილნი.

მთვარე ცისტისა ჭარსევლებსა რა თანა შეესწოროსა,
ორნივე სწორდა ნათომენ, მოძირდეს, მოქმიროსა;
არათუ იყი მოშორდეს, მართ ცოხს მოაშოროსა,
მათდა საჭკრეტლად ჭჭრეტელმან ჭიშმს, თავი იქდგოროსა.

მათდავე სახედ, რომელსა ექინი დაუბადიან,
იტივე გაჟერის, სიმორე არა თუ ნებით სწადიან,
გარდისა სწევექ და ასობენ, სტირნ და ცრემლინ ჩადიან;
მათთა გამურელთა ეველათა სიცოცხლე არ იქადიან.

ნესტენ-დარევან სოქეა: მუტამც კოლე არ შემოგმცნებოდი,
ისხისა გამურელი გაურითა აწ ასრე არ დავლებოდი;
ალბეგსა სკნევდი, მაცნევდი, წიგნითა მეუღნებოდი,
ფითა მე მეზოვის დამწერვარ, აგრე შენ ჩემთვის ღნებოდი.

თინათინ უთხრა: «ჯ, მშეო, შენთა მიწოდებლთა დახინტო,
ოძეცა გატრინე, თუ ვითა გაუჩისა მოვითინება!»
დფოსსაგან დდეთა თხოვისა საცვლად, სიკვდილი გინებო,
დგრემცა მივი, რახომსა ცრემლის მე დავიდნებო!»

ჰყლა ბაოცეს ქრომხერთსა, გაიგარნეს იგი ქალი,
ქეთ დაძგომბის წამაგალსა კურ მოსწევიტა კალე თვალი,
იგი იშერების ჟერძებს, გვეორდა ამით აღნი, —
რომე მწარდეს, კურ დაწერებ მე სიტყვანი ნაათალი.

როსტრან მათითა გაურითა სელიაგან უფრო სელლების,
ათავეჯერ იტევის კვლაბისა, არ სეულ-თქმა კურთხევლების,
ცხელი სიდას წერთ ცრემლისა, მართ ვითა ქები ცხელების;
ტარიელ არის დაღრეკით, ფიტი ნასძების, თხელლების.

ტარიელის ვარდისა დაუტელების მეულე სამითო და ქაცებით,
მტევის თუ: თქვენი სისხლი მხნის აქძისცა თუებით,
რაღაც მოგმორდი, დაფრინები ზარიეთა გასოცებით,
აქნეან მოპვეცა სიცოცხლე, შენებნე დავიხოცებით.»

ტარიელ შესკვდა, მფეისა გამურელი, გამომსახლებები:
სოულად ლამჭრთა სდიოდ ცრემლი, მიხდორთა სხლაბე, —
შეს შეს გვლისო სხლაბდ და თვი შეს მს ალებე;»
უბრძანა: თქვენთვის მტირალსა ქოლო რად მიჩნდეს სილა მე!»

გაემხროეს და წავიდეს და სხითა და პარუოთა,
ტარიელ, ფრიდონ, აფანიზილ თავითა მეტად კარგითა,
კაცი ოსმოცი ათასი ჰევა ცეცქითა ვარგითა,
მივლენ სიმივე გულითა, ერთხმანერთისა მოვითა.

სამთავე ვეჯის,—ღმერთმას მთებრ სხეა ნურა ნუ დაჭიდოსა!—
მოუყიშიან, მტერობა ვერავინ დაიჭიდოსა;
მინდონას მითა სადიღლა გრძლაჭედეს უდიღლდოსა,
კითა ჭმართებდოთ, პურობეს, ლვინოსა ჭივებეს, არ ღოს.

ტარიელს და ცოლსა მისსა მიტეჭდა მთი საწადელი,
შეიდა ტახტი სახელმწიფო საქვებელი, გაუცდელი,
მათ ჩატიეთა დავიწეულს ლხითი ესე აწინდელი,—
კოლა ლხითა ვერ აძებეს კაცი, ჭირთა გარღუნდელი.

თვით თანიცავ ერთგნ შესდომის ჭიბუქო, შეუც კერი სჯობდეს;
ბუქსა ჭირეს და მუკედ დაჭინებეს, ჭონი სხითა დაბტებობდეს,
მისცეს კლიტე საჭურჭელით, თვით მთითა მახნობდეს;
ეტეთ მუკე ჩვენია ისხიდეს და ამას ჭხმობდეს.

აფანიზილ და ფრიდონისთვის თრით ტახტი დაბზადნეს,
ზედ დასხელეს ხელმწიფური, დიდებასი უდიადნეს;—
ღმერთმას სხეანი სორცელები მთებრნილა რა დაჭიდნეს!—
ამობდიან ჭირთა მთთა, კველაგას გაუცხადნეს.

სძა, პურობა, გახარება ჰქმნეს, ჯაღდობი გააღიდეს,
კითარიცა ქარწინობა ჰქმნეს, გევოს გარდისჭიდეს,
მთ ოსხოდეს თავის-თავის ძღვენის სწორად მიარიძიდეს,
გლობასთაფის საბოძვარის საჭურჭლეს ეროვნი ჰქონდეს.

სრული ინდონი აფთხნდილს და ფრიდონს შეუდ ჸსადოდის,
თქმებან გმჭირს გარე ევლაბა მართ ამას მოიტკოდის,
კით ოსტრიონთა, სტერტდინ, რაც სწადდით, მას იქმოდის,
სახარისაზობლივ ნიაზა მათ წინა მოვიდოდის.

ინდონ მეფე უსორისებდა ისმათს, მისსა შეკვეთილისა:
რააცა შენ ჰქმნე, არ უქმნია არ გმტხრდელისა, არცა ზორდილის,
აღ ინდოეთს სამეფოსა მექვევესა ერთია წილის
ტექან და სეიძ, შენი იქოს, გვმიასტრეუბდი ტებილი ტებილის;

ფინცა გწადეს, ქმრიდ შეირთე, სამეფოსა ქასტრონე,
ტენიდელმე გმისასურებდი, თაქი ქენი დაგდამონევა
ასმათ ფერისი გარდუკონისა: ტენებასთ ჩემი დონე,
მოხებისა უკეთესი რამც ვიძოვა, რამც კიქონე!

· ერთგან სამთავე მმობილთა და ჰქონეს ცოტა დღენია,
თამაშობლინ, უსასო მოვიდოდის ძღვენია,
რა მარგალიტი დარინი, რა უკურეს ცეკვია!
მაგრა აფთხნდილს სურვილის დაზრევა დასხინა.

ტარიელ სცხა ამა ქმის, ცოლისთვის მოქსურება,
უძრავნებდა: დადი შენი გაღანამცა მომედურება,
ამ ვაგლას მე ჭირნი შენი გონიერას შეიდი თუ რეა,
ძოვშორები, ლხინი ჩემი საწუთომან დაძიშურება!»

კვლავ ფრიდონცა დაეთხოვა, ტავიდე სახლსა ჩემსა,
ტერაზება დავტეხნიდე დარაზსა და ამ თემსა,
ძაბასაზერსა მარმანებდი, უსუცისი ვით მოწემსა,
თქვენთვის ასრე მომსურებების, წეროსათვის ვით ირემსა.»

როსტეფნისთვის წაატანა ძღვანდ ტურები კუბიქები,
კვლავ ჭურჭელი თვალთა თლილთა, არ კოვსები, არ ჩატები,—
ტემიგირ მოუწენე, წაო, წურას მუგოქები;
აფთანდილ სოქა: «არა ვიცი მე უძენოდ ვით დავრიქები!»

ქლასა ქალმან გაუბზაქა გაბანა და ქრითი რიგე,
რომე ჩაცმა-დაბურებასა ვინ ღირს-იერ მათგან კიდე!
ქრითი თვალი, წილებელმან გვრი სოქეს თუ: დცდად ვსიდე,
და მეუბორ განახოლის, ჩნდის, სადცა შექსევიდე.

აფთანდილ შესკადა, წავიდა, ტარიას გაესალამ,
იცი თრიცე გაერისა დასწება ცეცხლისა აღიძა,
სირვენდ ინგონი მისტირან, ცრეტლმან მინდორი დალამ;
აფთანდილ იტევის: ძომებლაო სოფლისა მე საშალომა!»

ერთოგნ ფურილია და ავთანდილ იარნეს დღენი მცირენი;
გზამძინ გაჲვარნა, წაჲიღეს თავის-თავ ახატიორენი;
კარგად მოუკენეს მთი მთინი საქმენი დანაპირენი;
ავთანდილ მიჲნდა არაბერთს, ჭანა არ ცუდი ჭირენი.

გამოვგებუნეს არაბი, სამეფო დაბაჲენა მან,
ჭანა შეე მისი, მიჲრიდა მისია სურვილითა წევნამძინ,
მისიანა ტახტებდ დავესჯოდ, აღსინა შემოვეტო ლხენამძინ,
განახელმწიფო გვირგვინი ზეცით მისრულმძინ ზენამძინ.

მათ სამთავე სელმწიფეთა ერთმანერთი არა სმუღლეს,
ერთმანერთია ჭანაზიდიან, საწალელი გაუსრულდეს,
ბორბებისა შეცილენი მთთა სმუღლით დავსელულდეს,
მოიძრენეს სამეფონი, გასელმწიფედეს, გამორტმულდეს.

ეკვლილ სწორად წელლობსას, კითა თოვლისა, მთათოვდეს,
თორილ-ქერიენია დამდიღდეს და გლასენენ არ ითხოვდეს,
აუთა მტენელინ დაბაჲენეს, კრანი ცხვრთა ეპრა სწოვდეს,
მიუნ მთთა საბრძანისთა თხა და მტელი ერთგან სმოვდეს.

გასერულდა მთი მბედვი, კითა სიზძრი დამისა,
გარდა ჭიდეს, გაელეს სითყლი, — ჭანაზეთ სიძუსილე ეძმის! —
კის გრძელად ჭილანა, მისოფისცა არის ერთიან წამისა, —
ვწერ ჭინე მესნი მელექეს მე რუსთავისა დაბისა.

ქարտզզելու ջցունս ջցուունս, յուն միջ մակերդունք և ևարդաճաճ,
յնչ ամեցո բազույթնե մը մատաճ և ևամետյալճաճ,
յուն արօնս պամաւսցուուն ջավազուուն և ևարտա մարդաճաճ,
ռարդաճաճ մատաճ ջամիչաճաճ, յուրգայաճաճ ջամամարդաճաճ.

ջցուունս ինձու յուռա յուլինց, և ևամաճաճ, և ևազուունսուն!
յնչ ամեցո յայեռու յայեռու և ևամաճաճ, և ևամաճաճ,
նորդաճ նոյնու ջա և ևայեռու, յենաճ մատ յայուունսուն,
յուռա ջա լայմաճ գարճայտյաճ, ամօւն յուլայուունսուն.

յնչ անյուու և ևայուու արյուսցան մասնաճաճաճ,
ինձու յայուու տաճաճաճ ջա ինմիմաճաճ միփուուճաճ:
ըստա յուն յութու, ըստ էյնյութ, — ծյաճաճ մայունյաճաճ?
յուն առ նյայաճաճ, յարցաճ, ռարօնաճ ոյտս մեղուճաճ.

մարտմ ջարյաճաճունք մը մույն յայիա և ևանյաճաճ,
անջաճ մյուս մայույլաճ, լայմաճ մաս յայիս ռոմյաճաճ,
ջուլաճաճ և ևարցունք տամայաճաճ, մաս յա-ջայումյաճաճ,
ըստուճ մասնա ըստուճաճ, մասույունք լույսաճաճաճ.

ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକ

ბეჭედის ღრუას უწოდეს-გდება თავის იღება თ. იკნე გოლოვის მე მაჩინე-
დება, რომელიც ამ მოვლის ამ წინის უმასახელება რეალურა.

ଓଡ଼ିଆ
ବ୍ୟାକ

